

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag till anslag för år 2002 under utgiftsområde 4 Rättsväsendet samt ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden i år.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag för utgiftsområdet som uppgår till totalt knappt 24 miljarder kronor. De tyngsta anslagsposterna är polisväsendet (13 684 miljoner kronor), domstolsväsendet (3 617 miljoner kronor) och kriminalvården (4 123 miljoner kronor). Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna har, med hänvisning till sina respektive förslag till medelsanvisning för utgiftsområdet, inte deltagit i beslutet såvitt avser tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag till förlängning av lagen (1999:613) om försöksverksamhet med videokonferens i rättegång och ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling samt, med viss justering, ändring i lagen (2001:460) om ändring i sekretesslagen (1980:100). De båda ändringslagarna utgör följdändringar till tidigare lagstiftning.

I ärendet behandlar utskottet också som redan framgått ett stort antal motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden i år. I yrkandena tas i första hand upp frågor som rör mål och resurser samt organisations- och prioriteringsfrågor för myndigheterna inom rättsväsendet. I fråga om Nationella insatsstyrkan föreslår utskottet i ett tillkännagivande till regeringen att styrkans organisatoriska hemvist skall vara Rikspolisstyrelsen. Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden.

I ärendet föreligger reservationer och särskilda yttranden från samtliga partier. Sammanlagt handlar det om 44 reservationer och 15 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	5
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	6
Utskottets överväganden	13
Inledning.....	13
Allmänt.....	13
Kriminalpolitikens inriktning	14
Utgiftsramen och anslagen	17
Inledning.....	17
Utgiftsramen 2002–2004	17
Anslag för budgetåret 2002	18
Utskottets ställningstagande	20
Lagförslagen.....	20
Polisväsendet	21
Inledning.....	21
Resultatuppföljning	22
Prioriteringar inför budgetåret 2002	32
Anslagen	33
Resursfördelningen mellan myndigheterna	35
Prioritering av olika slag av brottslighet, m.m.	37
Närpolisen.....	38
Organisationsfrågor	41
Polisförsörjningen, m.m.....	43
Nationella insatsstyrkan.....	47
Åklagarväsendet	50
Inledning.....	51
Resultatuppföljning	51
Prioriteringar inför budgetåret 2002	57
Anslagen	57
Organisationsfrågor	59
Överprövning av åklagarbeslut.....	61
Jäv mot åklagare	62
Brottsbekämpningen inom EU	63
Domstolsväsendet m.m.....	64
Inledning.....	64
Resultatuppföljning	64
Prioriteringar inför budgetåret 2002	67
Anslaget.....	67
Domstolarnas ställning	68
Domstolsverkets ställning.....	69
Domstolsorganisationen	70
Avskaffande av specialdomstolarna samt hyresnämnderna	75

Utnämning av domare och domstolschefer	76
Nämndemän	78
Kriminalvården	79
Inledning	79
Resultatuppföljning	80
Prioriteringar inför budgetåret 2002	87
Anslaget.....	88
Frigivningsförberedelser	89
Situationen för häktade, m.m.....	91
Barn till dömda.....	94
Lekmannaoövervakare	96
Kompetensutveckling	97
Översyn av kriminalvårdens resursutnyttjande	98
Brottsförebyggande rådet, m.m.	100
Inledning	100
Resultatuppföljning	101
Prioriteringar inför budgetåret 2002	104
Anslagen.....	105
BRÅ:s organisation och verksamhet	106
Lokalt brottsförebyggande arbete	109
Brottsoffermyndigheten, m.m.	111
Inledning	112
Resultatuppföljning	112
Prioriteringar inför budgetåret 2002	114
Anslagen.....	114
Utmätning i en intagens arbetsersättning avseende skuld till brottsofferfonden	116
Rättsmedicinalverket.....	117
Inledning	117
Resultatuppföljning	117
Prioriteringar inför budgetåret 2002	119
Anslaget.....	119
Rättsintyg	120
Rättshjälpkostnader m.m.	121
Inledning	121
Anslaget.....	121
Större möjligheter till rättshjälp, m.m.	123
Övriga anslag	125
Gentekniknämnden.....	125
Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	126
Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	127
Reservationer	129
1. Prioritering av olika slag av brottslighet, m.m. (punkt 4).....	129
2. Närpolisen (punkt 5).....	129
3. Medborgargarden (punkt 6).....	130
4. Polisstyrelsernas roll (punkt 7).....	130

5. Polisens organisation i övrigt (punkt 8).....	131
6. Polisens organisation i övrigt (punkt 8).....	131
7. Polisförsörjningen i glesbygdsområden (punkt 10).....	132
8. Antagningen till polisutbildningen (punkt 11).....	132
9. Antagningen till polisutbildningen (punkt 11).....	133
10. En reformerad polisutbildning (punkt 12).....	133
11. Nationella insatsstyrkan (punkt 14).....	134
12. Rättskedjan (punkt 15).....	135
13. Rättskedjan (punkt 15).....	136
14. Snabbare lagföring (punkt 16).....	136
15. Avveckling av Ekobrottsmyndigheten (punkt 17).....	137
16. Överprövning av åklagarbeslut (punkt 19).....	137
17. Jäv mot åklagare (punkt 20).....	138
18. En europeisk åklagarmyndighet (punkt 21).....	138
19. Domstolarnas ställning (punkt 22).....	139
20. Domstolsverkets ställning (punkt 23).....	139
21. Domstolsverkets ställning (punkt 23).....	140
22. Lokal förankring (punkt 24).....	140
23. Geografisk samordning (punkt 25).....	141
24. Organisatorisk lösning (punkt 26).....	141
25. Fortsatt renodling (punkt 27).....	142
26. Domkretsindelningen (punkt 28).....	142
27. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar (punkt 30).....	143
28. Avskaffande av specialdomstolarna och hyresnämnderna (punkt 31).....	143
29. Utnämning av domare (punkt 32).....	144
30. Domar- och chefsrollen (punkt 33).....	144
31. Frigivningsförberedelser (punkt 36).....	145
32. Frigivningsförberedelser (punkt 36).....	145
33. Situationen för häktade, m.m. (punkt 37).....	146
34. Barn till dömda (punkt 38).....	147
35. Lekmannaövervakare (punkt 39).....	148
36. Kompetensutveckling (punkt 40).....	148
37. Kriminalvårdens resursutnyttjande (punkt 41).....	149
38. Frivårdens resurser (punkt 42).....	149
39. BRÅ:s organisation och verksamhet (punkt 43).....	150
40. BRÅ:s organisation och verksamhet (punkt 43).....	151
41. Statistik (punkt 44).....	151
42. Åtgärder mot rasism och nazism (punkt 45).....	152
43. Utmätning i en intagens arbetsersättning avseende skuld till brottsofferfonden (punkt 47).....	152
44. Rådgivningsavgiften (punkt 51).....	153
Särskilda yttranden.....	154
1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1).....	154
2. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1).....	155
3. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1).....	156

4. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1).....	156
5. Resursfördelningen mellan myndigheterna (punkt 3)	157
6. Resursfördelningen mellan myndigheterna (punkt 3)	157
7. Prioritering av olika slag av brottslighet, m.m. (punkt 4).....	157
8. Polisförsörjningen i allmänhet (punkt 9).....	157
9. Polisförsörjningen i allmänhet (punkt 9).....	158
10. Miljöbrottsutredningar	158
11. Ekobrottsmyndigheten	158
12. Nämndemän (punkt 35).....	159
13. Frigivningsförberedelser (punkt 36).....	159
14. Situationen för häktade, m.m. (punkt 37).....	159
15. Kompetensutveckling (punkt 40)	160
Bilagor.....	161
1. Förteckning över behandlade förslag	161
Propositionen	161
Motionerna	162
Motionerna fördelade på anslag	162
Motionerna i nummerföljd	182
2. Regeringens lagförslag	191
3. Sammanställning av förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet	201
4. Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	202
5. Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden	203

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utgiftsramen och anslagen

1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Riksdagen anvisar anslag till verksamheten inom rättsväsendet för budgetåret 2002 enligt utskottets förslag i bilaga 4. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 i denna del och avslår de i bilaga 5 angivna motionsyrkandena.

2. Lagförslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om fortsatt giltighet av lagen (1999:613) om försöksverksamhet med videokonferens i rättegång,
- b) lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling och
- c) lag om ändring i lagen (2001:460) om ändring i sekretesslagen (1980:100), dock med den ändringen att ingressen till lagförslaget ges följande lydelse:

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹

dels att 16 kap. 1 § lagen i stället för dess lydelse enligt lagen (2001:460) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2001:460) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2001/02:1 i denna del.

Polisväsendet

3. Resursfördelningen mellan myndigheterna

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju203, 2001/02:Ju245 yrkandena 1 och 3, 2001/02:Ju255, 2001/02:Ju286, 2001/02:Ju300, 2001/02:Ju321 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ju350, 2001/02:Ju352, 2001/02:Ju365 yrkande 9, 2001/02:Ju381, 2001/02:Ju405 yrkande 2, 2001/02:Ju429, 2001/02:Ju443 yrkande 1, 2001/02:N313 yrkande 6, 2001/02:N319 yrkande 10 och 2001/02:Bo323 yrkande 4.

4. Prioritering av olika slag av brottslighet, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju204, 2001/02:Ju218, 2001/02:Ju237 yrkande 3, 2001/02:Ju271 yrkande 11, 2001/02:Ju338, 2001/02:Ju371 yrkande 1, 2001/02:Ju372, 2001/02:Ju377, 2001/02:Ju392 yrkande 6, 2001/02:Ju405 yrkande 1, 2001/02:Ju417, 2001/02:Ju426 yrkande 1, 2001/02:So497 yrkandena 5 och 6 och 2001/02:So499 yrkande 2.

Reservation 1 (c)

5. Närpolisen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju329 yrkande 10, 2001/02:Ju343, 2001/02:Ju365 yrkandena 7 och 8, 2001/02:Ju366 och 2001/02:Ju369.

Reservation 2 (m, kd, c, fp)

6. Medborgargården

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju266 yrkande 5.

Reservation 3 (m)

7. Polisstyrelsernas roll

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju284 yrkande 1, 2001/02:Ju306 yrkande 1, 2001/02:Ju329 yrkande 3, 2001/02:Ju365 yrkande 2 och 2001/02:Ju382.

Reservation 4 (kd, c)

8. Polisens organisation i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju365 yrkande 14 och 2001/02:Ju426 yrkande 8 i denna del.

Reservation 5 (m, kd)

Reservation 6 (c)

9. Polisförsörjningen i allmänhet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju208, 2001/02:Ju220, 2001/02:Ju233, 2001/02:Ju243, 2001/02:Ju254, 2001/02:Ju261, 2001/02:Ju297, 2001/02:Ju321 yrkande 5, 2001/02:Ju329 yrkande 1, 2001/02:Ju351 yrkande 1, 2001/02:Ju380, 2001/02:Ju410 och 2001/02:Ju426 yrkande 7.

10. Polisförsörjningen i glesbygdsområden

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju273, 2001/02:Ju284 yrkande 2, 2001/02:Ju306 yrkande 2 och 2001/02:Ju430.

Reservation 7 (kd, c)

11. Antagningen till polisutbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju365 yrkande 5 och 2001/02:Ju426 yrkande 3.

Reservation 8 (m)

Reservation 9 (c)

12. En reformerad polisutbildning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju426 yrkande 2.

Reservation 10 (m)

13. Rekryteringen av personer med utländsk bakgrund och av kvinnor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju271 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ju365 yrkande 4 och 2001/02:A317 yrkande 19.

14. Nationella insatsstyrkan

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om Nationella insatsstyrkan. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ju329 yrkande 13, 2001/02:Ju365 yrkande 12 och 2001/02:Ju426 yrkande 8 i denna del.

Reservation 11 (s, mp)

Åklagarväsendet

15. Rättskedjan

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju237 yrkandena 1, 2, 4, 5 och 33 och 2001/02:Ju313.

Reservation 12 (c)

Reservation 13 (fp)

16. Snabbare lagföring

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju237 yrkande 32.

Reservation 14 (c)

17. Avveckling av Ekobrottsmyndigheten

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju403 och 2001/02:Ju450 yrkande 12.

Reservation 15 (fp)

18. Lokaliseringen av Ekobrottsmyndighetens enheter

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju414.

19. Överprövning av åklagarbeslut

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju328.

Reservation 16 (kd)

20. Jäv mot åklagare

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju391 yrkande 1.

Reservation 17 (v, mp)

21. En europeisk åklagarmyndighet

Riksdagen avslår motion 2001/02:K426 yrkande 10.

Reservation 18 (kd)

*Domstolsväsendet***22. Domstolarnas ställning**

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju358 yrkande 1.

Reservation 19 (m)

23. Domstolsverkets ställning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju237 yrkande 36, 2001/02:Ju266 yrkande 14, 2001/02:Ju330 yrkande 5 och 2001/02:Ju358 yrkande 2.

Reservation 20 (m, kd)

Reservation 21 (c)

24. Lokal förankring

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju237 yrkande 34.

Reservation 22 (kd, c, fp)

25. Geografisk samordning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju450 yrkande 13.

Reservation 23 (c, fp)

26. Organisatorisk lösning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju358 yrkandena 5 och 6.

Reservation 24 (m)

27. Fortsatt renodling

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju246 yrkande 1.

Reservation 25 (v)

28. Domkretsindelningen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju237 yrkande 35 och 2001/02:Ju330 yrkande 2.

Reservation 26 (kd, c)

29. Det fortsatta reformarbetet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju289, 2001/02:Ju293, 2001/02:Ju305, 2001/02:Ju315, 2001/02:Ju330 yrkande 3, 2001/02:Ju408, 2001/02:Ju443 yrkande 2 och 2001/02:Ju450 yrkandena 14 och 15.

30. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju330 yrkande 1 och 2001/02:Ju358 yrkandena 7 och 8.

Reservation 27 (m, kd)

31. Avskaffande av specialdomstolarna och hyresnämnderna

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju358 yrkandena 9 och 10 samt 2001/02:Bo318 yrkande 8.

Reservation 28 (m, fp)

32. Utnämning av domare

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju358 yrkandena 3 och 4 samt 2001/02:Ju450 yrkande 18.

Reservation 29 (m)

33. Domar- och chefsrollen

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju364.

Reservation 30 (kd, fp)

34. Kvinnliga chefsdomare

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju246 yrkande 3 och 2001/02:Ju428.

35. Nämndemän

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju202, 2001/02:Ju287, 2001/02:Ju304, 2001/02:Ju330 yrkande 4, 2001/02:Ju344, 2001/02:Ju399 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ju450 yrkande 19 och 2001/02:L247 yrkande 1.

*Kriminalvården***36. Frigivningsförberedelser**

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju279, 2001/02:Ju311 yrkandena 11 och 12, 2001/02:Ju424 yrkande 5, 2001/02:Ju449 yrkande 8 och 2001/02:So375 yrkande 4.

Reservation 31 (m)

Reservation 32 (kd, c, fp)

37. Situationen för häktade, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju321 yrkande 3, 2001/02:Ju329 yrkande 11, 2001/02:Ju348, 2001/02:Ju424 yrkande 16 och 2001/02:Ju442.

Reservation 33 (m, kd, c, fp)

38. Barn till dömda

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju311 yrkande 4, 2001/02:Ju340 yrkande 12 och 2001/02:Ju450 yrkande 28.

Reservation 34 (kd, c, fp)

39. Lekmannaovervakare

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju424 yrkande 13.

Reservation 35 (m, kd, c, fp)

40. Kompetensutveckling

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju311 yrkande 3, 2001/02:Ju424 yrkandena 6–8 och 2001/02:A317 yrkande 23.

Reservation 36 (kd, c)

41. Kriminalvårdens resursutnyttjande

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju311 yrkande 2.

Reservation 37 (c)

42. Frivårdens resurser

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju340 yrkande 4.

Reservation 38 (v, c, fp, mp)

Brottsförebyggande rådet

43. BRÅ:s organisation och verksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju389 yrkande 2 och 2001/02:Ju423.

Reservation 39 (m)

Reservation 40 (kd)

44. Statistik

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju240 och 2001/02:Ju389 yrkande 3.

Reservation 41 (kd)

45. Åtgärder mot rasism och nazism

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju376 och 2001/02:Ju389 yrkande 4.

Reservation 42 (kd)

46. Bygga bort brott

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju450 yrkande 2.

Brottsoffermyndigheten

47. Utmätning i en intagens arbetsersättning avseende skuld till brottsofferfonden

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju317.

Reservation 43 (m, kd)

Rättsmedicinalverket

48. Rättsintyg

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju310.

Rättshjälpskostnader m.m.

49. Rättshjälp vid arbetsskada

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju224.

50. Rättshjälp vid pisksnärtsskador

Riksdagen avslår motion 2001/02:T252 yrkande 3.

51. Rådgivningsavgiften

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju314.

Reservation 44 (m)

Stockholm den 22 november 2001

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Reinfeldt

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Reinfeldt¹ (m), Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Alice Åström (v), Ingemar Vänerlöv¹ (kd), Anders G Högmark¹ (m), Ann-Marie Fagerström (s), Maud Ekendahl¹ (m), Helena Zakariasén (s), Morgan Johansson (s), Yvonne Oscarsson (v), Ragnwi Marcelind¹ (kd), Jeppe Johnsson¹ (m), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin¹ (c) och Johan Pehrson¹ (fp).

¹ Dock ej i beslutet under punkt 1.

Utskottets överväganden

Inledning

Allmänt

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet omfattar anslag till bl.a. polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Rättsmedicinalverket, Gentekniknämnden, Brottsoffermyndigheten och rätts-hjälpskostnader. För år 2001 anslags 23,4 miljarder kronor medan utgifterna, exklusive Säkerhetspolisens utgifter, beräknas uppgå till 22,6 miljarder kronor. De tyngsta anslagsposterna är polisen med – efter tillskott på tilläggsbudget under året – 13 miljarder kronor, kriminalvården med 4,1 miljarder kronor och domstolsväsendet med 3,5 miljarder kronor.

För år 2002 har riksdagen bestämt utgiftsramen för rättsväsendet till 23 640 823 000 kr.

Inom rättsväsendets verksamhet kan urskiljas två huvudsakliga områden. Det ena området rör kriminalpolitiken, sammanfattningsvis frågor om brott och straff och, inte minst, frågor som rör brottsförebyggande verksamhet. Det andra området rör rättskipningen och organisationen av rättsväsendet.

Den centrala uppgiften för rättsväsendets myndigheter är att värna den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Detta ger verksamheten inom rättsväsendet en särställning i den statliga verksamheten, och den är en förutsättning för ett fritt och demokratiskt samhälle. Uppgiften fullgörs bl.a. genom att myndigheterna inom rättsväsendet förebygger och beivrar brott och sörjer för verkställighet av utdömda straff. Inom rättsväsendet löses också tvister, såväl mellan enskilda som mellan enskilda och det allmänna.

Verksamheten inom rättsväsendet är i princip av den karaktären att den är och också fortsättningsvis skall vara en statlig angelägenhet. Detta ställer särskilda krav på verksamheten. Sådana krav är t.ex. att polisen har resurser att förebygga och bekämpa brott och att verkställigheten av straff präglas av säkerhet och humanitet samt att enskilda som vänder sig till domstolarna kan få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt och inom rimlig tid.

Inom rättsväsendet pågår sedan ett antal år ett omfattande moderniseringsarbete i syfte att öka rättstryggheten och rättssäkerheten samt för att öka rationaliteten och effektiviteten i rättsväsendets arbete. Detta ger också bättre förutsättningar för att förebygga och bekämpa brottslighet och för att öka tryggheten. Viktiga utgångspunkter i förändringsarbetet är medborgarperspektivet och en helhetssyn som ställer krav på en långtgående samverkan mellan rättsväsendets myndigheter, givetvis med respekt för den grundläggande rollfördelningen mellan rättsväsendets olika delar.

Medborgarperspektivet skall vara en ledstjärna i reformarbetet. På det sättet kan medborgarnas berättigade krav på snabbhet, rättssäkerhet och kvalitet tillgodoses. Centrala beståndsdelar i arbetet bör även i fortsättningen vara

frågor om verksamhetsutveckling hos myndigheterna, kontinuerlig fortbildning av personalen, främjande av jämställdhet och etnisk och kulturell mångfald, en fortsatt utveckling av organisationsstrukturerna och en ständigt pågående översyn och anpassning av lagstiftningen.

Ett väsentligt inslag i förändringsarbetet som berör rättsväsendets alla olika delar är det internationella samarbetet. Detta har under senare år ökat i betydelse, inte minst genom den snabba utvecklingen inom Europeiska unionens tredje pelare. Utmaningen nu är att använda sig av och att utveckla de fördelar som ligger i ett internationellt samarbete där länder och folk tillsammans arbetar för att minska brottsligheten och för att få samhällets rättsliga funktioner att fungera väl över gränserna. Det internationella samarbetet i lagstiftningsfrågor behöver vidareutvecklas så att nationella och internationella regelverk anpassas till dagens och morgondagens krav.

Ett välfungerande rättsväsende är, som utskottet redan inledningsvis konstaterade, en grundläggande förutsättning för det demokratiska samhället.

Kriminalpolitikens inriktning

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar framför allt till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, att förebygga brott och lagföra dem som begår brott, att verkställa påföljder och ge stöd till dem som drabbas av brott. Arbetet skall utgå från principen om alla människors lika värde och respekt för den enskildes integritet och värdighet.

Enligt utskottets mening kan en framgångsrik kriminalpolitik bara drivas inom ramen för en allmän välfärdspolitik som innefattar mål om social trygghet, rättvis fördelning och stärkt solidaritet mellan människor. Hänsynen till brottsoffren är en del av den helhetssyn som utskottet här gör sig till tolk för.

Utskottet vill också understryka betydelsen av det brottsförebyggande arbetet som en hörnsten i de kriminalpolitiska strävandena. Brottsligheten måste angripas med en bred kriminalpolitisk ansats. Här är vissa delar av samhällspolitikerna särskilt betydelsefulla. Åtgärder som rör barn och ungdomar, alkohol och droger, arbets- och bostadsmarknaden och utbildning har särskilt stor potential när det gäller att förebygga brottslighet. Detsamma gäller andra åtgärder som syftar till att motverka utanförskap och segregation. Det råder också allmän enighet om vikten av att det brottsförebyggande arbetet koncentreras på breda åtgärder som riktar sig till barn och ungdom och att föräldrar, skola och föreningsliv engageras i det arbetet. Vidare måste de brott som begås leda till adekvata reaktioner från samhällets sida. I det ingår naturligtvis att ta till vara brottsoffrens intressen men också att det finns en human och säker kriminalvård vars verksamhet inriktas på att motverka återfall i brott.

Ett självklart krav på rättsväsendet är att brott utreds och att lagföring sker inom rimlig tid.

Utskottet vill för sin del understryka att ett snabbt utredningsförfarande innebär en säkrare bedömning av brottet eftersom tilltalade, målsägande och vittnen har händelsen i färskt minne. En snabb behandling gör påfrestningen

på målsägande och vittnen mindre och den har också, inte minst när det gäller unga lagöverträdare, pedagogisk betydelse – det ligger enligt utskottets mening ett stort värde i att det på en brottslig gärning snabbt följer en reaktion från samhällets sida.

Ett centralt inslag är att medborgarperspektivet präglar kriminalpolitiken. I det brottsförebyggande arbetet är detta perspektiv och kravet på samverkan mellan myndigheter och andra berörda tydligare än på många andra områden. En grundtanke med det nationella brottsförebyggande programmet Allas vårt ansvar (Ds 1996:59) och med det brottsförebyggande arbete som bedrivs inom kommunerna, bl.a. med stöd av Brottsförebyggande rådet, är just att brottsligheten måste angripas i samverkan med dem som berörs av den. Detta gör sig naturligtvis särskilt starkt gällande i fråga om den s.k. vardagsbrottsligheten, som utgör majoriteten av antalet anmälda brott. Här har närpolisverksamheten och närpolisens samarbete med t.ex. skolan, brottsofferjourer, föreningslivet och andra frivilligorganisationer en särskild betydelse. Det är således viktigt att utvecklingen av det problemorienterade polisarbetet inom närpolisområdena fortsätter och att arbetet kontinuerligt utvärderas och information härom sprids så att goda erfarenheter kommer hela landet till godo. Brottsförebyggande insatser i storstadsområdena är en mycket angelägen uppgift samtidigt som det brottsförebyggande arbetet där ofta är mer komplicerat än i andra delar av landet. Här görs särskilda insatser av Brottsförebyggande rådet inom ramen för storstadssatsningen.

Den grova, i många fall organiserade och gränsöverskridande brottsligheten måste emellertid angripas med andra metoder. Utskottet tänker här bl.a. på tvångsmedelsregleringen och på möjligheten att använda modern teknik i kriminalunderrättelsearbetet. Också samarbetet inom den öppna polisen och mellan den öppna polisen och Säkerhetspolisen har betydelse. Det internationella samarbetet har här en särskilt framskjuten roll. Av stort värde för insatserna mot den internationella brottsligheten i Europa är samarbetet inom den europeiska polisbyrån Europol. Inom EU pågår också i övrigt ett omfattande arbete med att förbättra såväl det polisiära samarbetet som samarbetet på den internationella straffprocessrättens område, och ett samarbete på åklagarnivå har inletts. Ett intensivt arbete pågår nu med att permanenta verksamheten och skapa Eurojust. Beslut härom beräknas fattas vid mötet med Rådet för rättsliga och inrikes frågor i december 2001. Schengensamarbetet, där Sverige blev operativ medlem i mars 2001, har också stärkt det polisiära och rättsliga samarbetet. Inom ramen för Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet genomförs ett konkret och praktiskt brottsbekämpande samarbete mellan berörda länder. Också inom ramen för FN:s narkotikaprogram och FN:s brottsförebyggande och straffrättsliga kommission pågår ett viktigt utvecklingsarbete. För närvarande koncentreras det svenska lagstiftningsarbetet på de åtgärder som behövs för att uppfylla FN:s säkerhetsråds resolution 1373 (2001) – Hot mot internationell fred och säkerhet orsakad av terroristhandlingar som antogs med anledning av terroristdåden i USA i september i år. Också inom EU pågår ett liknande arbete. I sammanhanget

kan också nämnas att Sverige ratificerade stadgan för FN:s internationella brottmålsdomstol i somras och att såväl FN som Europarådet kommer att uppmärksamma bl.a. organiserad brottslighet och IT-relaterad brottslighet framöver. Samarbetet på internationell nivå leder alltså till ständigt förbättrade möjligheter att effektivt ingripa mot den grova brottsligheten med internationell anknytning. Samtidigt kommer svensk polis med fredsfrämjande uppdrag i ökad utsträckning att ingå som en del i humanitärt stöd och utvecklingsbistånd i samband med återskapande eller uppbyggnad av rättsväsendet i ett konfliktområde.

I budgetpropositionen anlägger regeringen just ett sådant brett perspektiv på brottsbekämpningen som utskottet förordar. Här beskrivs också förändringsarbetet som inte bara omfattar sådana faktorer som utskottet nu nämnt utan också t.ex. en beskrivning av myndigheternas åtgärder mot den särskilt allvarliga brottsligheten. En utveckling av verkställighetsinnehållet i det straffrättsliga påföljdssystemet är en annan väsentlig del där siktet är inställt på åtgärder som skall förhindra återfall i brott. Ytterligare ett viktigt uppdrag för kriminalvården är att inom ramen för en human kriminalvård öka säkerheten inom anstalterna och förhindra att intagna missbrukar permissioner eller avviker.

Utskottet vill för sin del understryka vikten av att bakomliggande orsaker till kriminalitet undanröjs och att tidiga åtgärder sätts in. Missbruk, arbetslöshet och andra omständigheter av social karaktär har stor betydelse för brottslighetens utveckling. Utskottet noterar med tillfredsställelse den storstadssatsning som pågår sedan ett par år. Det långsiktiga målet är att alla stadsdelar i storstäderna skall uppfattas som attraktiva och trygga av sina invånare och utgöra goda och hälsosamma livsmiljöer.

Vad utskottet nu anfört hindrar naturligtvis inte att också brottsbekämpningen har stor betydelse. Brottsligheten innebär ett angrepp på människors liv, hälsa, integritet eller egendom och förorsakar lidande och otrygghet. Den medför också betydande kostnader för enskilda och samhället och kan i sina grövsta uttrycksformer och i sin förlängning utgöra ett hot med den demokratiska rättsstaten och grunderna för vår samhällsgemenskap.

Utskottet delar regeringens uppfattning att en förhållandevis stor del av rättsväsendets resurser inom det kriminalpolitiska området bör inriktas på att förebygga och bekämpa den allvarligaste brottsligheten som våldsbrottslighet, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet inklusive miljöbrott liksom grov organiserad brottslighet och brottslighet som drabbar särskilt utsatta personer eller grupper. Samtidigt vill utskottet dock understryka att merparten av de brott som kommer till polisens kännedom inte har denna allvarliga karaktär. Från trygghetssynpunkt är det också viktigt att den s.k. vardagsbrottsligheten förhindras och, när den ändå förekommer, beivras. Det stora flertalet brott tillhör den kategorin, och de medför betydande skador för enskilda och för samhället samtidigt som de, också för dem som inte direkt drabbas, skapar en allmän känsla av olust och otrygghet.

Utgiftsramen och anslagen

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet och avstyrker därmed ett stort antal motionsyrkanden om utökade resurser och därmed sammanhängande frågor.

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens budgetförslag och de motioner som väckts med anledning av budgetpropositionen och som avser fördelningen på anslag inom rättsväsendet. Yrkandena framgår av tabell, se *bilaga 3*. Vidare behandlar utskottet en del motionsyrkanden som mer allmänt rör resursfrågor eller verksamheten och prioriteringar m.m. och som utskottet ansett bör behandlas i detta sammanhang.

Utgiftsramen 2002–2004

Regeringen föreslår i budgetpropositionen en utgiftsram för rättsväsendet för år 2002 på 23 640 823 000 kr. Riksdagen har nyligen fattat beslut i enlighet med regeringens förslag.

Beslutet innebär, jämfört med anslagen för år 2001, att satsningen på polisen fortsätter med ytterligare 605 miljoner kronor och att anslaget till kriminalvården minskas med 105 miljoner kronor motsvarande den engångssatsning som gjordes för år 2001. Förslaget innebär vidare att de stora förstärkningar som gjordes i 2001 års budget ligger kvar vilket, tillsammans med det nyss redovisade tillskottet till polisorganisationen, medför att rättsväsendet för år 2002 totalt tillförs en resursförstärkning på 1 500 miljoner kronor. I summan ingår 180 miljoner kronor som avser avgiftsinkomster från passhanteringen som polisen får disponera. Förändringen av utgiftsområdesramen i förhållande till 2001 års ekonomiska vårproposition förklaras i huvudsak av beslutet att flytta anslaget 3:4 Kronofogdemyndigheterna till utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution. För åren 2003 och 2004 har riksdagen beräknat utgiftsområdets ram till preliminärt 24 286 respektive 25 201 miljoner kronor. Beloppen skall tjäna som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Sammantaget innebär detta att rättsväsendet tillförs 5,3 miljarder kronor under planeringsperioden 2002–2004. Samtidigt aviserar regeringen i budgetpropositionen (s. 32) sin avsikt att även fortsättningsvis noga följa rättsväsendets verksamhet och resultat och att, efter analys av vidtagna effektiviseringsåtgärder, återkomma till riksdagen om de ytterligare insatser som erfordras för att fullfölja statsmakternas intentioner för utvecklingen av rättsväsendet.

Anslag för budgetåret 2002

Regeringen har lagt fram ett förslag till fördelning av utgiftsramen på anslagen inom rättsväsendet för år 2002, se *bilaga 3*. I bilagan sammanfattas även övriga partiers förslag.

Regeringens förslag innebär bl.a. att resursförstärkningen om 1 500 miljoner kronor skall fördelas på polisorganisationen (1 180 miljoner kronor), åklagarorganisationen (15 miljoner kronor), Ekobrottsmyndigheten (10 miljoner kronor), domstolsväsendet (120 miljoner kronor), kriminalvården (166 miljoner kronor), Rättsmedicinalverket (7 miljoner kronor) och Brottsoffermyndigheten (2 miljoner kronor).

I motion Ju445 (m), som justerats i utskottet, föreslås anslagsförändringar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 1 238 miljoner kronor. Motionsönskemålet innebär förstärkningar till polisorganisationen (802 miljoner kronor), Säkerhetspolisen (20 miljoner kronor), åklagarorganisationen (20 miljoner kronor), domstolsväsendet (81 miljoner kronor), kriminalvården (312 miljoner kronor) och Brottsoffermyndigheten (3 miljoner kronor). Motionärerna anser att regeringen i sitt budgetförslag inte tagit tillräcklig hänsyn till en rad faktorer. De anför bl.a. att det är nödvändigt att öka rekryteringen av poliser, öka kompetensen hos personalen och införskaffa mer och bättre utrustning. Förstärkningen av polisen kommer att medföra ökade behov inom åklagarorganisationen som också behöver medel för att kunna anlita utomstående experter. När det gäller domstolsväsendet framförs att det pågående förändringsarbetet av hänsyn till rättssäkerheten inte bör förenas med ytterligare besparingskrav utan i stället med ordentliga satsningar, och när det gäller kriminalvården anføres att tillräckliga resurser är en förutsättning för att kunna bedriva en säker, modern och human kriminalvård.

Liknande synpunkter beträffande i första hand polisen och kriminalvården framförs i motionerna Ju227, Ju238, Ju242, Ju245, Ju259, Ju266, Ju270, Ju281, Ju322, Ju325, Ju339, N224 och A228 (alla m). I motion U303 (m) begärs att rättsväsendet skall tilldelas medel för att Sverige fullt ut skall kunna delta i Eurojust.

I motion Ju368 (kd) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 1 000 miljoner kronor. Motionsönskemålet innebär förstärkningar till polisorganisationen (380 miljoner kronor), åklagarorganisationen (50 miljoner kronor), domstolsväsendet (180 miljoner kronor), kriminalvården (337 miljoner kronor), Brottsoffermyndigheten (3 miljoner kronor) och bidrag till brottsförebyggande arbete (50 miljoner kronor). Satsningar bör enligt motionärerna bl.a. göras på att utöka polisorganisationen, reformera närpolisverksamheten och anskaffa bättre anpassad utrustning till polisen. Inom åklagarverksamheten måste, som även framförs i motion Ju331, arbetet med nyrekrytering och kompetensförstärkning fortsätta. Domstolsväsendet behöver extra resurser för att skapa en arbetssituation där mål kan avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt med en bibehållen lokal förankring. Även Brottsoffermyndigheten är, vilket också framförs i motion Ju394, i behov av en resursförstärkning för att myndigheten skall kunna leva upp till

målen för verksamheten. Inom kriminalvården bör, som även anförs i motion Ju424, särskilda satsningar göras bl.a. för att förstärka programverksamheten och åtgärderna mot narkotika på anstalterna. Slutligen framställs önskemål om en kraftfull satsning på brottsförebyggande arbete i kommunerna.

I motion Ju329 (kd) efterfrågas fler civilanställda och specialister inom polisen och i motion Ju404 (kd) efterfrågas åtgärder för att korta handläggningstiderna vid brottsutredningar. I motion So613 (kd) begärs insatser för att öka de äldres trygghet bl.a. avseende boendemiljön. I motion N373 (kd) begärs mer resurser till rättsväsendet och i motion T470 (kd) krävs särskilda trafikåklagare.

I motion Ju444 (c) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 320 miljoner kronor. Motionsönskemålet innebär förstärkningar till polisorganisationen (219,5 miljoner kronor), kriminalvården (100 miljoner kronor) och Brottsoffermyndigheten (0,5 miljoner kronor). Satsningar bör enligt motionärerna göras på en ökning av såväl antalet poliser som på civilanställd personal inom polisen. Vidare behövs ett tillskott av medel för att, i enlighet med vad som även anförs i motion Ju311, förbättra behandlingsinnehållet i kriminalvården genom att bl.a. förstärka personalens kompetens. Slutligen behöver Brottsoffermyndigheten ett extra tillskott för att öka kunskapen och medvetenheten om brottsoffers situation.

Liknande synpunkter beträffande i första hand polisen framförs i motion Ju365 (c). I motion Ju237 (c) begärs att staten skall hjälpa till med administrationen av frivilligorganisationernas arbete.

I motionerna Ju450 och Fi294 (båda fp) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 486 miljoner kronor. Motionsönskemålen innebär förstärkningar till polisorganisationen (300 miljoner kronor), åklagarorganisationen (10 miljoner kronor), domstolsväsendet (100 miljoner kronor), Brottsoffermyndigheten (20 miljoner kronor) och rättshjälpskostnader (56 miljoner kronor). Motionärerna anför bl.a. att det inom polisen behövs administrativ personal som kan frigöra polis för renodlade polisuppgifter, att åklagarorganisationen och domstolsväsendet behöver förstärkas och att stödet till brottsoffer m.fl. måste öka genom en satsning på brottsofferjourer. Slutligen bör medel anslås för att man skall kunna återgå till de regler som gällde för allmän rättshjälp före den 1 december 1997.

Liknande synpunkter framförs i motion N267 (fp) rörande polis, åklagare och domstolsväsendet.

I motion Ju257 (kd, m, c, fp) begärs mer resurser till polisen för att öka skyddet för företagare. I motion Ju371 (c, fp) begärs bl.a. ökade resurser till polisen för att öka insatserna mot nazism och främlingsfientlighet och i motion So622 (m, v, kd, c, fp och mp) begärs mer resurser till bl.a. polisen för bekämpning av narkotika.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna fullföljer alla sina här nämnda förslag avseende år 2002 med yrkanden avseende utgiftsramen för rättsväsendet för åren 2003 och 2004. Dessa yrkanden har behandlats av finansutskottet (se 2001/02:FiU1, JuU1y).

Utskottets ställningstagande

Som framgått har riksdagen just beslutat om utgiftsramen för rättsväsendet för år 2002, ett beslut som utskottet i sitt yttrande till finansutskottet (2001/02:JuU1y) tillstyrkte. Ett bifall till här aktuella yrkanden skulle innebära att utgiftsramen överskrids. Motionerna Ju227, Ju237, Ju238, Ju242, Ju245, Ju257, Ju259, Ju266, Ju270, Ju281, Ju311, Ju322, Ju325, Ju329, Ju331, Ju339, Ju365, Ju368, Ju371, Ju394, Ju404, Ju424, Ju444, Ju445, Ju450, Fi294, U303, So613, So622, T470, N224, N267, N373 och A228 i ifrågavarande delar avstyrks. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag till fördelning på anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Lagförslagen

Regeringen lägger i propositionen fram förslag om fortsatt giltighet av lagen (1999:613) om försöksverksamhet med videokonferens i rättegång samt om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling och i lagen (2001:460) om ändring i sekretesslagen (1980:100). De båda ändringslagarna utgör följdändringar till tidigare lagstiftning. Lagförslagen återfinns i *bilaga 2*.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med den ändring som framgår av punkten 2 i utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Polisväsendet

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för polisväsendets resultat under verksamhetsåret 2000. Utskottet delar regeringens bedömning att polisen i stort fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet, men att ytterligare insatser krävs på vissa områden. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för polisens verksamhet under år 2002. Utskottet behandlar också ett stort antal motionsyrkanden rörande resursfördelningen mellan de olika polismyndigheterna, vilka brott som polisen bör prioritera i sin verksamhet, behovet av att fullfölja närpolisreformen, polisstyrelsernas roll, hur samverkan inom polisen kan förbättras, polisförsörjningen, polisutbildningen och Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist. Utskottet föreslår, med anledning av tre motionsyrkanden, ett tillkännagivande om att Nationella insatsstyrkan skall överföras till Rikspolisstyrelsen. Övriga motionsyrkanden avstyrks med hänvisning till bl.a. genomförda reformer samt pågående utredningar och beredningsarbete. Jämför reservationerna 1–11.

Inledning

Polisens verksamhet syftar till att förebygga och beivra brott, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.

Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för polisväsendet och har tillsyn över detta. Till Rikspolisstyrelsen hör Säkerhetspolisen, Rikskriminalpolisen och Polishögskolan. Till polisväsendet hör också Statens kriminaltekniska laboratorium, som är en myndighet under Rikspolisstyrelsen. Rikspolisstyrelsen är också ansvarig myndighet för totalförsvarsfunktionen Ordning och säkerhet m.m., som hör till utgiftsområde 6 Totalförsvar.

Inom varje län finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten där. För ledningen av polismyndigheten finns en polisstyrelse. Den består av myndighetens chef och det antal övriga ledamöter som regeringen bestämmer. Regeringen utser de ledamöter som utöver polischefen skall ingå i styrelsen.

Den 31 december 2000 fanns det 22 294 anställda inom polisen (se tabell). Av dem var 16 089 poliser och 6 205 civilanställda. Jämfört med utgången av år 1999 hade antalet civilanställda ökat med 397. Antalet poliser hade minskat med 112.

År	Antalet anställda den 31 december	Därav poliser	Därav civilanställda
1997	22 755	16 783	5 972
1998	21 951	16 429	5 522
1999	22 009	16 201	5 808
2000	22 294	16 089	6 205

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Rikspolisstyrelsen och Säkerhetspolisen medverkat.

Resultatuppföljning

De övergripande målen för polisväsendet är att tillförsäkra den enskilde rätts-säkerhet och rättstrygghet, förebygga och upptäcka brott samt att se till att den som begått brott identifieras och lagförs. I detta avsnitt redovisas resultatet fördelat på de olika verksamhetsmål som det övergripande målet brutits ned på.

Polisorganisationen

Följande verksamhetsmål ställdes upp för år 2000.

Varje polismyndighet skulle utarbeta en brottsförebyggande strategi där det också framgår hur och med vilka myndigheter och organisationer samverkan skall ske. Polismyndigheterna skulle också se till att strategin får genomslag i det dagliga polisarbetet.

Ingripandeverksamheten samt övervakningen av den allmänna ordningen skulle bedrivas rättssäkert och effektivt. Särskilda ansträngningar skulle göras för att utveckla en väl fungerande styrning och uppföljning av verksamheten.

Polisen skulle utveckla en nationell strategi för trafikövervakningen och medverka till att de nationella trafiksäkerhetsmålen om färre skadade och dödade i trafiken uppnås.

Polisens brottsutredande verksamhet skulle bedrivas rättssäkert, effektivt och på ett ändamålsenligt sätt. Produktiviteten och kvaliteten i utredningsverksamheten skulle öka.

Polisen skulle vidare delta i och utveckla det internationella polissamarbetet för att bl.a. motverka den grova och gränsöverskridande brottsligheten samt se till att polisen var fullt redo att tillämpa Schengenregelverket.

Polisens bemötande av och stöd till brottsoffer och vittnen skulle ägnas särskild uppmärksamhet.

Slutligen skulle polisen ge allmänheten god service, bl.a. genom att öka sin tillgänglighet.

I det följande beskrivs polisorganisationens resultat och regeringens bedömning med fokus på de nu angivna målen. Avslutningsvis redovisar utskottet sin uppfattning.

Såvitt gäller verksamhetsmålet avseende *brottsförebyggande verksamhet* kan det konstateras att det år 2000 anmäldes drygt 1,2 miljoner brott, vilket var ca 2 % fler än år 1999. Polismyndigheterna har under år 2000 inlett ett arbete med brottsförebyggande strategier som är grundade på lokala problemanalyser och som möjliggör uppföljning och analys. Rikspolisstyrelsen bedömer att samtliga polismyndigheter under år 2001 kommer att hinna arbeta fram sådana strategier. Myndigheterna har också, som en följd av detta arbete, satsat på åtgärder som metodutveckling, utbildning, kvalitetssäkring, förstahandsåtgärder, teknikanvändning, åtgärdsprogram, samverkan, samordning och uppföljning. Några polismyndigheter har förstärkt sina åtgärder för att bekämpa våldsbrott utomhus, främst misshandel, i samband med olika nöjeställningar. Flera myndigheter har också redovisat konkreta åtgärder för att komma till rätta med personrånen genom kartläggning av sådana ungdomsgrupper som misstänks för brottslig verksamhet. Vid samtliga polismyndigheter finns kontaktmän i narkotikafrågor. Polisen är dessutom representerad i så gott som samtliga de ca 200 lokala brottsförebyggande råd som bildats sedan det nationella brottsförebyggande programmets tillkomst.

Verksamhetsmålet rörande brottsförebyggande arbete hänger också samman med hur *närpolisreformen* genomförts. I oktober 2000 redovisade Rikspolisstyrelsen sin syn på närpolisarbetets utveckling och dess framtida innehåll och form. Enligt Rikspolisstyrelsen finns det en uppenbar risk att utvecklingen går tillbaka mot en händelsestyrd utrycknings- och utredningsverksamhet om inte närpolisverksamheten konsekvent drivs vidare. Eftersom de personella resurserna inte varit tillräckliga har närpolis tagits i anspråk för akuta utryckningar och prioriterade utredningar i högre grad än vad som skulle ha varit fallet med större resurser. I maj 2001 slutredovisade Brottsförebyggande rådet (BRÅ) dessutom sin granskning av närpolisreformen, Hur – var – närpolis. En granskning av närpolisreformen (BRÅ-rapport 2001:5). Av rapporten framgår bl.a. att det problemorienterade arbetet behöver utvecklas ytterligare. Närpolisområdenas handlingsplaner bör i högre utsträckning än i dag anpassas till lokala förhållanden så att de kan fungera som styrdokument för verksamheten.

Ett syfte med närpolisreformen var att verksamheten skulle bedrivas problemorienterat i nära samverkan med dem som bor och verkar i området. I fråga om *det problemorienterade arbetssättet* nämns bl.a. att grundutbildningen på Polishögskolan alltmer fokuserats på ett problemorienterat analys- och planeringsarbete. De studerande sätts att lösa vardagliga polisiära problem med nya, kunskapsbaserade arbetsmetoder. Vidare har Rikspolisstyrelsen tagit initiativ till insatser för vidareutbildning, främst strategiska utbildningar för arbetsledare m.fl., samt startat ett flertal utvecklingsprojekt ute i polisväsendet. I flera län har också regionala sammankomster hållits för att möjliggöra erfarenhetsutbyte på området. Det är svårt att mäta graden av genomslag av problemorientering i verksamheten. Ett enkelt och grovt mått är hur väl arbetstidsförläggningen har anpassats efter verksamhetens behov. Från och med den 1 januari 2000 ändrades polisväsendets arbetstidsavtal.

Polismyndigheterna har därigenom fått ökade möjligheter att styra förläggningen av arbetstiden till tider då behovet av personal är störst. En jämförelse mellan åren 1997 och 2000 visar att polisen nu arbetar i genomsnitt fler timmar per vecka och att andelen poliser med arbetstider som planeras i kortare perioder har ökat något.

Vad härefter gäller verksamhetsmålet rörande *ordning och säkerhet* anges att antalet polisingripanden ökade med drygt 5 % under perioden 1998–2000. Av totalt ca 1 200 000 ingripanden har däremot antalet som lett till brottsanmälan, primärrapport eller omhändertagande minskat från 391 924 till 321 774 sedan år 1998. Ungefär hälften av polismyndigheterna har integrerat ingripandeverksamheten i närpolisområdenas verksamhet. Dessa myndigheter har också en större andel personal med periodplanerad arbetstid samt har i större utsträckning utarbetat handlingsplaner för att styra ingripandeverksamheten bättre. Enligt Rikspolisstyrelsen återstår det dock en hel del att göra innan handlingsplanerna får genomslag i verksamheten. Det finns också enligt Rikspolisstyrelsen utrymme för att utveckla det problemorienterade arbetet inom ingripandeverksamheten, bl.a. när det gäller analysarbetet. Analyser av brottslighet bör t.ex. avgöra vilken personalresurs som skall finnas vid varje tillfälle.

Vad härefter gäller polisens medverkan för att uppfylla *de nationella trafiksäkerhetsmålen* kan följande nämnas. Antalet rapporterade trafikbrott fortsatte att öka och uppgick år 2000 till 378 778. Även antalet rapporterade trafiknykterhetsbrott ökade. Detta förklarar Rikspolisstyrelsen med att en nollgräns för narkotika infördes i mitten av år 1999. Antalet rapporterade för drograttfylleri ökade med 121 %. Polisen utfärdade under år 2000 totalt 213 274 ordningsförelägganden i samband med trafikövervakningen, vilket är en ökning med knappt 15 000 jämfört med året före. På regeringens uppdrag har Rikspolisstyrelsen tagit fram en nationell strategi för polisens trafikövervakning. Den innehåller en satsning på arbete mot höga hastigheter, onykterhet i trafiken och bristande användning av skyddsutrustning, t.ex. bilbälte. Rikspolisstyrelsen bedriver också ett försöksprojekt med automatisk hastighetsövervakning, vilket visar på goda resultat.

Utvecklingen av polisens *brotsutredande verksamhet* åskådliggörs i följande tabell.

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav >1 år
1997	1 157 164	192 482	41 dagar	187 909	40 672 (21 %)
1998	1 169 950	185 430	47 dagar	164 630	39 797 (24 %)
1999	1 163 903	168 228	48 dagar	160 566	30 895 (19 %)
2000	1 172 951	186 655	44 dagar	155 173	29 800 (19 %)

Genomströmningstiderna – som redovisas med en genomsnittssiffra – har alltså minskat, liksom antalet balanserade ärenden. Antalet ärenden som redovisats till åklagare har ökat till ungefär samma nivå som år 1998.

Samarbetet mellan polis och åklagare har fördjupats. Ett aktivt stöd från åklagarna, polisens vidgade möjligheter att vara förundersökningsledare samt lokala överenskommelser om förundersökningsledning mellan polis och

åklagare har bidragit till att förbättra polisens förundersökningsverksamhet. Polisen har också blivit bättre på att hantera den stora mängd ärenden som inte har tydliga utredningsuppdrag. Däremot anser Rikspolisstyrelsen att polisen inte i samma utsträckning blivit bättre på att utreda inkomna ärenden och att identifiera dem som begått brott.

Vad gäller bekämpningen av de allvarligaste brottstyperna, våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet, anser Rikspolisstyrelsen att utredningsverksamheten är tillfredsställande.

Utvecklingen i fråga om *våldsbrott* beskrivs i följande tabell.

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav >1 år
1997	57 844	19 454	127 dagar	27 174	5 831 (21 %)
1998	58 890	20 036	138 dagar	24 436	5 197 (21 %)
1999	61 217	18 391	143 dagar	24 610	4 007 (16 %)
2000	62 257	17 726	129 dagar	23 330	3 816 (16 %)

Som framgår av tabellen har antalet anmälda våldsbrott ökat. Däremot har andelen till åklagare redovisade våldsbrottsärenden minskat. Även antalet balanserade ärenden har minskat. Samtidigt har utredningskostnaden sedan år 1998 stigit med ca 23 % till drygt 1,2 miljarder kronor år 2000. Utredningskostnaden per ärende redovisat till åklagare har under denna tid ökat anmärkningsvärt, från 49 879 kr till 70 199 kr.

Särskild uppmärksamhet skulle ägnas bl.a. *våld mot kvinnor och övergrepp mot barn*. I denna del anförs att särskilda utbildningsåtgärder gjorts för att ytterligare förbättra personalens attityder och bemötande av kvinnor som utsatts för våld. Vidare pågår ett arbete med att utveckla en modell för hotbilda-bedomningar. Den tekniska utrustning som har betydelse för utsatta kvinnors skydd, t.ex. de s.k. larpaketerna, har förbättrats. Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren samverkar också för att förbättra rutinerna i besöksförbudsärenden. I fråga om arbetet med barn har Rikspolisstyrelsen tagit fasta på de förslag som Kommittén mot barnmisshandel lämnade i sitt delbetänkande om polisens och åklagarnas handläggningstider och arbetsmetoder i barnmisshandelsärenden (SOU 2000:42), bl.a. genom ökade satsningar på utbildning i frågor rörande familjevåld. Rikspolisstyrelsen genomförde också under år 2000 en inventering av polisens arbete med barn som direkt eller indirekt utsatts för brott. Erfarenheterna från inventeringen jämte förslag kommer att redovisas i en rapport. Denna skall ligga till grund för det fortsatta arbetet med att förbättra verksamheten.

Utvecklingen i fråga om *narkotikabrottsligheten* beskrivs i följande tabell.

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav > 1 år
1997	21 979	15 621	74 dagar	5 900	803 (14 %)
1998	22 471	16 277	76 dagar	5 687	938 (16 %)
1999	22 172	15 813	81 dagar	5 941	786 (13 %)
2000	22 963	16 378	87 dagar	5 970	701 (11 %)

Antalet inkomna narkotikabrottsärenden har alltså varit i stort sett konstant under senare år. Resultatet varierar dock mellan polismyndigheterna. Antalet

inkomna narkotikabrottsärenden har minskat mest i Södermanland, som uppgivit att personal för narkotikabekämpning fått tas i anspråk för ingripande-verksamheten. I Stockholms län har antalet inkomna ärenden legat på en jämn nivå från år 1998 till och med år 2000. Även utredningskostnaden för narkotikabrottsligheten har legat på ungefär samma nivå de senaste åren. Den uppgick under år 2000 till knappt 430 miljoner kronor. Antalet ungdomar som var misstänkta för narkotikabrott fortsatte liksom förra året att öka. Vidare har enligt Rikspolisstyrelsen hotet från kriminella personer från främst Ryssland och de baltiska staterna ökat såvitt gäller narkotika- och dopningsbrottslighet.

Utvecklingen i fråga om *ekonomisk brottslighet* redovisas i följande tabell.

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav > 1 år
1997	3 129	1 743	283 dagar	2 747	970 (35 %)
1998	3 135	1 875	297 dagar	2 506	787 (31 %)
1999	1 752	874	318 dagar	1 646	614 (37 %)
2000	1 303	599	331 dagar	1 363	545 (39 %)

Som framgår av tabellen minskade antalet inkomna ärenden under år 2000, liksom antalet ärenden i balans. Även utredningskostnaden för ekobrottsligheten minskade. Jämfört med år 1999 sjönk utredningskostnaden med ca 4 % till 102 miljoner kronor. Ekobrottsbekämpningen har trots detta den klart högsta utredningskostnaden såväl i förhållande till antalet ärenden som redovisades till åklagare som till inkomna ärenden.

Ett annat område som skulle ägnas särskild uppmärksamhet var *brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag*. I denna del anförs att utvecklingen av antalet brott med sådana motiv är svårbedömd. Uppgifterna från polismyndigheterna tyder dock på en ökning. Polismyndigheterna har under året prioriterat insatser mot denna brottslighet. Vid de flesta myndigheterna har Kriminalunderrättelsetjänsten intagit en central roll i bekämpningen av dessa brott. I vissa myndigheter har också särskilda satsningar gjorts, t.ex. genom utbildning av kontaktpersoner.

Även bekämpning av *miljöbrott* skulle under år 2000 ägnas särskild uppmärksamhet, bl.a. avsatte polisen 11 miljoner kronor för detta ändamål. Medlen har använts för utbildning, sammankomster för erfarenhetsutbyte, utveckling av samarbetet med åklagare och tillsynsmyndigheter samt inköp av utrustning. Vid Rikskriminalpolisen har en miljöbrottsrotel inrättats som skall ha en aktiv roll i utbildningsinsatserna och därmed ge kontinuitet och kunskap på miljöbrottsområdet.

Vidare skulle särskild uppmärksamhet ägnas åt *ungdomsbrottsligheten*. I denna del framgår att andelen ungdomar i åldern 12–17 år som var skäligen misstänkta för brott minskat de senaste två åren. Samtidigt har såväl genomströmningstiden som utredningskostnaden per ärende som redovisats till åklagare eller socialförvaltning ökat. Betydande skillnader finns härvid mellan olika län.

Såvitt gäller verksamhetsmålet avseende *stöd till brottsoffer och vittnen* framgår det att sju polismyndigheter har redovisat en positiv utveckling under året när det gäller myndigheternas stöd till brottsoffer. Vidare har sex polis-

myndigheter genomfört brottsofferundersökningar där frågor som rör bostadsinbrott ingått. Resultaten av dessa undersökningar visar att i genomsnitt 80 % varit nöjda med det stöd som polisen givit dem som utsatts för bostadsinbrott. Vidare har Rikspolisstyrelsen, i samverkan med Riksåklagaren, Kriminalvårdsstyrelsen, Domstolsverket och Brottsoffermyndigheten, utarbetat ett förslag till nationellt handlingsprogram för skydd av vittnen, måls-ägande och andra bevispersoner. Enligt regeringen kan förslaget utgöra en utgångspunkt för ett sådant program. Eftersom det i vissa delar kräver lagstiftning avser regeringen dock att tillkalla en utredare med uppdrag att vidareutveckla handlingsprogrammet och lämna förslag på erforderlig lagstiftning. Rikspolisstyrelsen har också fått i uppdrag att utarbeta en handlingsplan över hur brottsoffers berättigade krav på polisen skall uppfyllas. Vidare skall Rikspolisstyrelsen genomföra brottsofferutbildning samt utarbeta en metod för att mäta hur brottsoffer känner sig bemötta.

Såvitt gäller målet om att delta i och utveckla *det internationella polissamarbetet* redovisas bl.a. de åtgärder som vidtagits inom polisen inför Sveriges inträde i det operativa Schengensamarbetet samt de åtgärder som vidtagits inom Europeiska unionen för att skydda euron mot förfälskning. Det redogörs också för arbetet i Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjömrådet. Inom ramen för detta arbete genomförs ett konkret och praktiskt samarbete mellan länderna kring Östersjöns polis-, åklagar-, tull-, skatte- samt kust- och gränsbevakningsmyndigheter. Gemensamma operationer genomförs löpande främst inom områdena illegal migration, narkotika, stulna fordon, högbeskattade varor och penningtvätt. Slutligen redogörs för Europols verksamhet. Av redogörelsen framgår bl.a. att de operativa inslagen i Europols verksamhet ökat samt att Europol tillsammans med olika medlemsstater deltagit i ett flertal lyckade operationer när det gäller t.ex. barnpornografi på Internet, narkotikahandel och stulna fordon. Europol har också genomfört analyser som ett led i medlemsstaternas kriminalunderrättelseverksamhet. Sådana analysprojekt har bidragit till flera framgångsrika brottsutredningar i medlemsstaterna.

Vad slutligen gäller verksamhetsmålet rörande polisens *stöd till allmänheten* är Rikspolisstyrelsen av uppfattningen att allmänheten anser att polismyndigheternas servicenivå generellt sett är relativt hög. Många polismyndigheter har förbättrat tillgängligheten genom att ha kvällsöppet, inrätta s.k. call-centers och utöka möjligheten att använda Internet.

Regeringen har med anledning av verksamhetsmålen anfört bl.a. följande.

I fråga om polisens *brottsförebyggande verksamhet* anser regeringen att polisen, framför allt genom ett problemorienterat arbete i närpolisområdena, kan bidra till ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete, bl.a. genom åtgärder för att förebygga ungdomsbrottslighet. Regeringen ser härvid positivt på de brottsförebyggande initiativ som flera polismyndigheter har tagit för att bekämpa våldsbrott som är relaterade till nöjesplatser och för att minska personrån. Enligt regeringen bör polisen även satsa mer på att förebygga tillgrepps- och skadegörelsebrott. Dessa brott kan med fördel bekämpas i

samband med andra lokala aktörer och med de metoder för problemorienterat, förebyggande polisarbete som på senare år utvecklats i polisverksamheten. Det är också, anför regeringen, viktigt att det påbörjade arbetet med att utforma och använda brottsförebyggande strategier fortsätter.

I fråga om *närpolisreformen* anser regeringen att tecknen på att närpolisens förebyggande verksamhet får stå tillbaka för händelsestyrd verksamhet väcker oro. Regeringen delar härvid Rikspolisstyrelsens uppfattning att en orsak till problemen är den minskning av polisens resurser som gjorts. Genom den stora satsning som regeringen nu föreslår kommer polisorganisationen emellertid att förstärkas. På så sätt får polisen möjligheter att låta olika uppgifter samverka i stället för att störa varandra.

När det gäller polisens övergång till ett mer *problemorienterat arbetsätt* konstaterar regeringen att arbete pågår, men att mycket återstår att göra innan detta arbetsätt fått fullt genomslag i verksamheten. Bland annat är en ökad integrering av polisverksamhetens olika uppgifter och en samlad styrning viktigt. Polisen måste också anpassa arbetstiderna till vad arbetsuppgifterna kräver på lokal nivå. I denna del anser regeringen, i likhet med Rikspolisstyrelsen, att de nya arbetstidsavtalen bör leda till en ökning av den totalt arbetade tiden samt att arbetstiden kan förläggas till tider när behovet av personal är som störst. Regeringen avser att följa hur polisen anpassar arbetstiderna till verksamhetens behov.

Vad gäller verksamhetsmålet rörande *ordning och säkerhet* anför regeringen att det finns anledning att analysera den stora mängd ingripanden som polisen gör varje år och som varken leder till brottsanmälan, primärrapport eller omhändertagande. Uppdragen kan vara av en typ som ligger utanför polisens huvuduppgifter. Enligt regeringen bör Rikspolisstyrelsen undersöka frågan inom ramen för det generella målet att arbeta effektivt och rationellt. Bättre underlag krävs för personal- och verksamhetsplanering för ingripande-verksamheten. Polisen skall snabbt kunna vara på plats när enskilda behöver hjälp av polisen.

När det gäller polisens medverkan för att uppfylla *de nationella trafiksäkerhetsmålen* är regeringens bedömning att det problemorienterade arbetssättet på ett tydligt sätt fått genomslag i polisens arbete med trafikövervakning. Övervakningen baseras på kunskap om vilka faktorer som ger trafikolyckor särskilt farlig utgång, och mycket av arbetet har förlagts till tider och platser där erfarenheten visar att trafikproblemen är störst. Enligt regeringen har polisen med den nationella strategin för trafikövervakning ytterligare förbättrat sina möjligheter att bidra i samhällets ansträngningar att minska antalet dödade i trafiken. Att antalet döda i trafiken ökat trots att polisen ökat sina insatser på området visar att polisen inte kan påverka alla faktorer som orsakar olyckor. Till dess att samhället kommit till rätta med övriga faktorer är det, anför regeringen, angeläget att polisen behåller den höga nivån på trafikövervakningen. Regeringen bedömer också arbetet med automatisk hastighetsövervakning som värdefullt. Ytterligare satsningar kommer enligt regeringen att göras på den verksamheten.

I fråga om polisens *brottsutredande verksamhet* anför regeringen att det fortfarande finns mycket att göra för att höja effektiviteten i verksamheten. Bland de prioriterade uppgifterna finns enligt regeringen en fortsatt utveckling av förstahandsåtgärderna, bättre system för det utredningsarbete som påbörjas sedan förstahandsåtgärderna genomförts och fortsatt förbättring av den polisiära förundersökningsledningen. Regeringen noterar med tillfredsställelse att Rikspolisstyrelsen är utförlig i dessa delar i de slutliga planeringsförutsättningarna för åren 2001–2003. Regeringen ser också positivt på att polisen under år 2000 fortsatt att satsa på att minska balanserna och genomströmningstiderna. Positivt är också att polisen ökat användningen av ordningsbot. Vad gäller samarbetet mellan polis och åklagare pekar regeringen på att arbete pågår för att förbättra detta samarbete.

I sammanhanget nämner regeringen också att den i december 2000 har tillsatt en särskild beredning som skall verka för rättsväsendets utveckling (dir. 2000:90). Beredningen skall bl.a. undersöka möjligheterna att förkorta genomströmningstiderna och på andra sätt förbättra brottsutredningsverksamheten. Ett första delbetänkande har lämnats i juli 2001, Snabbare lagföring 1 – Några förslag till förenklingar (SOU 2001:59), och före utgången av år 2003 skall beredningen redovisa läget inom rättsväsendet för de frågor som ankommer på beredningen samt lämna en plan för det fortsatta arbetet. Vidare nämner regeringen att den i december 2000 har tillsatt en parlamentarisk kommitté som skall granska den ordinära tillsynen av polisen och åklagarväsendet (dir. 2000:101). Syftet med utredningen är att säkerställa att medborgarnas krav på en demokratisk insyn och kontroll skall kunna tillgodoses på bästa sätt. Uppdraget skall redovisas senast den 28 juni 2002.

Vad gäller polisens arbete med *våldsbrott* konstaterar regeringen att flera uppgifter pekar på att detta utvecklats i önskad riktning. Både antalet och andelen ärenden som redovisats till åklagare har minskat och utredningskostnaden har ökat. Polisen bör därför enligt regeringen snarast analysera utvecklingen och i förekommande fall vidta lämpliga motåtgärder. Regeringen ser dock positivt på att Rikspolisstyrelsen i de slutliga planeringsförutsättningarna för 2001–2003 förespråkar förbättrade åtgärder i initialskedet av utredningarna och utvecklad samverkan med åklagarmyndigheterna.

Vad gäller *våld mot kvinnor och övergrepp mot barn* ser regeringen positivt på de åtgärder som vidtagits. Enligt regeringen finns det dock fortfarande behov av att utveckla polisväsendets förmåga att göra hotbilsbedömningar.

I fråga om *narkotikabrottsligheten* konstaterar regeringen att flera uppgifter pekar på att polisen nationellt sett lyckats bibehålla en hög nivå i narkotikabekämpningen. Samtidigt har ungdomars missbruk av och nyfikenhet på narkotika ökat på senare år. Det är därför, anför regeringen, positivt att polisen riktar mer av sin uppmärksamhet på att identifiera unga missbrukare.

I fråga om utvecklingen av *den ekonomiska brottsligheten* konstaterar regeringen att den minskning av inkomna ärenden som skett under år 2000 lett till bl.a. minskade balanser. För att nå målet för den utredande verksamheten – att så stor andel brott som möjligt klaras upp – är det, anför regeringen,

dock angeläget att polisens arbetsmetoder effektiviseras och vidareutvecklas. Eftersom ett välfungerande brottsförebyggande arbete krävs för en framgångsrik ekobrottsbekämpning är det också angeläget att förutsättningar skapas för att förbättra det brottsförebyggande arbetet. Satsningar måste vidare göras för att säkerställa och vidmakthålla kompetensen hos den personal inom polisen som handlägger ekobrott.

Vad gäller bekämpningen av *miljöbrott* anför regeringen att antalet anmälda miljöbrott ökat kraftigt på senare år, vilket visar att polisen, åklagarna och tillsynsmyndigheterna kommit en god bit på vägen för att utveckla nya och effektivare arbetsmetoder och arbetsformer inom miljöbrottsbekämpningen. Regeringen ser också positivt på att polisen tagit en rad initiativ för att förbättra arbetet på detta område.

När det slutligen gäller *ungdomsbrottsligheten* anför regeringen att den minskning av misstänkta ungdomar som skett bl.a. kan bero på att polismyndigheterna genomfört framgångsrika förebyggande insatser mot utomhusvåldet, vilket minskar ungdomsbrottsligheten i stort. Enligt regeringen är dock de ökningar av såväl genomströmningstiden som utredningskostnaden som skett för ungdomsärenden anmärkningsvärda. Det är därför en angelägen uppgift för Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna att analysera denna utveckling. Det är också angeläget att polisen vidtar åtgärder för att motverka nyrekryteringar till s.k. kriminella karriärer genom att identifiera unga gärningsmän.

I fråga om verksamhetsmålet avseende *stöd till brottsoffer och vittnen* framhåller regeringen vikten av att arbetet med att förbättra brottsoffers ställning och att skydda bevispersoner vidareutvecklas. Den aviserade utredningen rörande handlingsprogram för bevispersoner får inte medföra att det arbete som bedrivs i dag med att skydda hotade personer avstannar. Myndigheterna måste alltså fortsätta att utveckla och samordna sin skyddande verksamhet.

Vad gäller *det internationella polissamarbetet* anser regeringen att Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna på ett förtjänstfullt sätt möjliggjort Sveriges operativa anslutning till Schengensamarbetet. Mot bakgrund av att gränskontrollverksamheten med anledning av Schengensamarbetet är i en inledningsfas är det dock viktigt att Rikspolisstyrelsen kontinuerligt följer upp och analyserar tillämpningen av Schengenregelverket. Regeringen ser också positivt på de åtgärder som vidtagits inom ramen för Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet. Enligt regeringen bör Sverige fortsätta att aktivt medverka i detta samarbete, och berörda svenska myndigheter bör säkerställa ett effektivt deltagande i bl.a. arbetsgrupper och olika operativa åtgärder. I fråga om Europol anför regeringen bl.a. att Sverige kommer att arbeta för att verksamheten vid Europol även i fortsättningen inriktas på det operativa arbetet.

Vad slutligen gäller verksamhetsmålet rörande polisens *stöd till allmänheten* anser regeringen att polisen i stort uppfyller de mål som satts upp för service och tillgänglighet.

Utskottet har inte funnit något som talar mot de slutsatser regeringen dragit i fråga om resultatet för polisorganisationen. Utskottet anser alltså att polis-

ganisationen i stort uppfyllt de verksamhetsmål som uppställts för år 2000, men att ytterligare insatser krävs på vissa områden. I likhet med regeringen känner utskottet oro vad gäller polisens *brotsutredande verksamhet*, särskilt polisens arbete med våldsbrott. Enligt utskottet är det inte tillfredsställande att antalet och andelen våldsbrottsärenden som redovisats till åklagare minskat trots att antalet inkomna ärenden ökat. Utskottet utgår därför från att regeringen ser till att polisen omgående analyserar denna utveckling och vidtar åtgärder för att förbättra verksamheten. Enligt utskottet är det inte heller acceptabelt att utredningskostnaden för såväl våldsbrott som brott begångna av ungdomar ökat i en som regeringen anför anmärkningsvärd grad. Vad gäller ungdomsbrottsligheten är det också oroande att genomströmningstiderna för sådana ärenden ökat. Utskottet utgår från att regeringen vidtar erforderliga åtgärder för att analysera utvecklingen och komma till rätta med eventuella problem.

Till frågan om *närpolisreformen* och polisens *brotsförebyggande verksamhet* återkommer utskottet längre fram i betänkandet.

Säkerhetspolisen

Redovisningen av verksamheten inom Säkerhetspolisen sker utifrån en indelning av verksamheten i fyra områden, nämligen säkerhetsskydd, författningsskydd, kontraspionage och terrorismbekämpning.

Såvitt gäller *säkerhetsskyddet* anför regeringen att en av de viktigaste uppgifterna för Säkerhetspolisen är att genom kontroll och rådgivning till myndigheter och företag medverka till att dessa har ett med hänsyn till verksamheten tillfredsställande säkerhetsskydd. Under år 2000 fick ca 12 000 personer någon form av säkerhetsrådgivning eller information genom Säkerhetspolisens försorg. Säkerhetspolisen deltog också i flera IT-utvecklingsprojekt med inriktning på främst IT-säkerhet. Säkerhetspolisens medverkan i olika utbildningar har bidragit till att skyddet av samhällsviktiga system har kunnat förstärkas.

Inom denna del av verksamheten redovisas också personskyddsverksamheten. Personskyddsverksamheten omfattar bevaknings- och säkerhetsarbete som avser den centrala statsledningen, kungafamiljen och utländsk diplomatisk personal eller som har samband med statsbesök eller liknande händelser samt visst annat personskydd. Under år 2000 har hotbilden ansetts låg. Förutom för de grupper där ett permanent skyddsbehov föreligger – såsom för den centrala statsledningen – har personskydd fått sättas in temporärt i drygt 100 fall, oftast i samband med statsbesök och liknande händelser.

Såvitt gäller *författningsskyddet* har Säkerhetspolisens arbete under år 2000 i första hand omfattat riktade åtgärder mot inhemska grupper, nätverk och enskilda individer som genom sitt handlande visat att de är beredda att använda våld eller hot om våld i syfte att nå politiska mål. Främst handlar det om personer med kopplingar till vit makt-miljön eller den anarkistiskt präglade autonoma miljön. Enligt Säkerhetspolisen är hotbilden mot rikets inre säkerhet inte så hög att det föreligger något konkret hot mot det svenska stats-

skicket. Däremot kan utomparlamentariska grupper och enskilda medlemmar i sådana grupper utgöra ett hot mot enskilda personer och deras egendom, främst politiska motståndare och myndighetsföreträdare samt invandrare och andra minoritetsgrupper. Det största hotet mot rikets säkerhet kommer sannolikt från vit makt-miljön. Brott med anknytning till vit makt-miljön ökade under år 2000. Framför allt ökade antalet anmälningar om hets mot folkgrupp.

Vad gäller *kontraspionage* är Säkerhetspolisen av uppfattningen att underrättelsethotet mot Sverige ökat något sedan mitten av 1990-talet. Enligt Säkerhetspolisen kan utvecklingen bero på flera olika saker, bl.a. har stormaktsmotsättningarna och antalet regionala konflikter ökat vilket medfört en säkerhetspolitisk osäkerhet. Detta har i sin tur lett till att vissa länder förstärkt sin underrättelseinhämtning utomlands. Säkerhetspolisen gjorde under år 2000 åtskilliga insatser för att motverka främmande länders underrättelseverksamhet i Sverige.

I fråga om *terrorismbekämpningen* anføres att ett viktigt inslag är att verka för att utländska medborgare som är aktiva i organisationer som utövar politiskt motiverat våld avvisas eller utvisas från Sverige. Detta sker genom yttrandet till Migrationsverket, Utlänningsnämnden och regeringen i ärenden rörande asyl och uppehållstillstånd. Under år 2000 yttrade sig Säkerhetspolisen i 835 sådana ärenden. I ca 5 % av fallen avstyrktes bifall till ansökan.

Säkerhetspolisen svarar också för analyser av hot som riktar sig framför allt mot enskilda personer, men också mot institutioner av olika slag. Dessa analyser utgör grund också för andra polismyndigheters skyddsinsatser. Totalt gjordes 38 generella hotbilda-bedömningar under år 2000. Vidare togs ungefär 175 taktiska hotbildsanalyser fram med anledning av särskilda händelser eller omständigheter, t.ex. kommande statsbesök eller konferenser som Holocaustkonferensen.

I resultatredovisningen redogörs också för *Säkerhetspolisens arkiv*. Under år 2000 begärde 2 827 personer att få ta del av uppgifter ur Säkerhetspolisens register. Beslut fattades i 3 155 sådana fall (inklusive balans från år 1999). I 799 ärenden förekom sökanden hos Säkerhetspolisen. Uppgifter lämnades ut i 701 av dessa fall.

Regeringens slutsatser i fråga om Säkerhetspolisens verksamhet är över lag positiva.

Utskottet har inte funnit något som motsäger regeringens slutsatser.

Prioriteringar inför budgetåret 2002

Regeringen anför i budgetpropositionen att polisen skall fortsätta att utveckla verksamheten så att den får en tydlig prägel av ett långsiktigt perspektiv och ett kunskapsbaserat, problemorienterat arbetssätt med ett brottsförebyggande syfte.

Koncentrationen av polisverksamheten till närpolisområdena skall fortsätta. Kvaliteten i brottsutredningarna skall höjas så att uppkläringen och lagföringen ökar. Genomströmningstiderna skall bli kortare. Arbetet skall bedrivas så att hänsyn tas till brottsoffer och vittnen. Polis och åklagare skall i

nära samverkan finna optimala former för samarbete och ansvarsfördelning. Polisen skall fortsätta att utveckla sin förmåga att i samverkan med andra myndigheter och organisationer hantera och bemästra allvarliga ordningsstörningar i samhället.

Polisens prioriteringar skall styras av en för ändamålet framtagna problembild baserad på brottsstatistik, medborgarnas önskemål och annan relevant information. Insatser skall följas upp och utvärderas.

Antalet poliser skall öka så att polisen kan förstärkas och förnygras.

Polisen skall utveckla sin förmåga att förebygga och bekämpa miljöbrott, våld mot kvinnor och barn samt brott med rasistiska eller främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens bedömningar i denna del.

Till frågan om prioritering av olika slags brottslighet återkommer utskottet längre fram i betänkandet.

Anslagen

Polisorganisationen

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för polisorganisationen år 2002 (tusental kronor).

Anslag inkl. TB	2000	Prop. 2002	m	kd	c	fp
	12 965 820	13 117 532	+ 802 000	+ 380 000	+ 219 500	+ 300 000

Från anslaget till polisorganisationen betalas kostnaderna för verksamheten vid polismyndigheterna, Rikspolisstyrelsen (med undantag av Säkerhetspolisen) och Statens kriminaltekniska laboratorium. Som framgår ovan hör Rikskriminalpolisen och Polishögskolan till Rikspolisstyrelsen.

För år 2001 uppgår polisorganisationens anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till knappt 13 miljarder kronor. Vid ingången av året hade anslagskrediten utnyttjats med knappt 296 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till drygt 12,7 miljarder kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på drygt 13,1 miljarder kronor såvitt gäller polisorganisationen. Förslaget innebär att anslaget höjs med 605 miljoner kronor. Resurstillskottet skall framför allt användas till att öka antalet poliser och fullfölja satsningen på att utveckla den lokala polisen, dvs. närpolisreformen. Vidare skall fler specialister anställas för att säkerställa utvecklingen av det kunskapsbaserade polisarbetet och höja kvaliteten i brottsutredningarna. Anslaget tillförs dessutom 2,2 miljoner kronor till följd av förslagen i regeringens proposition om behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution (prop. 2000/01:33), varav 1,3 miljoner kronor i ramhöjning och 0,9 miljoner kronor engångsvis, en engångssatsning med 1,5 miljoner kronor till följd av förslagen i regeringens proposition Stöd till brottsoffer (prop. 2000/01:79) samt en ramhöjning om en miljon kronor till följd av förslagen i regeringens proposition Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57). Vidare förs 11,88 miljoner kronor över från polisorgani-

sationens anslag till anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* för att finansiera de ökade kostnaderna för studiemedel i anledning av de nya polisutbildningarna vid Umeå och Växjö universitet, samt 1,8 miljoner kronor över till anslaget 4:4 *Ekobrottsmyndigheten* till följd av att Ekobrottsmyndighetens verksamhetsområde utökats till att även omfatta Blekinge län. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader, justering för att pris- och löneomräkningen för år 2001 beräknats till ett felaktigt belopp samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar.

I ett antal motioner yrkas att anslaget skall höjas i förhållande till regeringens förslag. I motion Ju445 (m), som justerats i utskottet, begärs sålunda att anslaget skall höjas med 802 miljoner kronor. Højningen skall göra det möjligt att utbilda fler poliser samt att anställa mer civil personal i syfte att förstärka utredningsverksamheten. Den skall vidare användas för att utrusta polisväsendet med den metodutveckling och teknik som behövs för att möta kommande krav på en effektiv brottsbekämpning. I motion Ju368 (kd) begärs att anslaget höjs med 380 miljoner kronor för att bl.a. finansiera fler poliser och fler civilanställda inom polisen. Motionärerna vill även satsa mer resurser på närpolisverksamheten. I motion Ju444 (c) begärs en højning med 219,5 miljoner kronor för att göra det möjligt att öka antalet poliser, främst närpoliser. Højningen skall också användas för att anställa mer civil personal. I motionerna Ju450 och Fi294 (båda fp) begärs en højning av anslaget med 300 miljoner kronor i syfte att finansiera fler poliser samt att anställa administrativ personal som kan frigöra polis för renodlade polisuppgifter. Slutligen efterfrågas resursökningar i mer allmänna ordalag i ett stort antal motioner. I motionerna Ju238, Ju245, Ju259, Ju270, Ju325, Ju339, N224 och A228 (samtliga m) samt i motion Ju450 (fp) begärs mer resurser för att öka antalet poliser. Motionärerna framför bl.a. krav på att polisen måste bli mer tillgänglig. I motionerna Ju329 (kd) och Ju365 (c) begärs ytterligare resurser för att anställa mer civil personal inom polisen. I motionerna Ju365 (c) och Ju371 (c, fp) begärs mer resurser för att bl.a. utveckla närpolisen, och i motionerna Ju266 (m), Ju281 (m) och Ju404 (kd) begärs mer resurser för att förbättra polisens utredningsverksamhet. Vidare begärs i motionerna Ju257 (kd, m, c, fp), Ju266 (m), N267 (fp) och N373 (kd) mer resurser till polisen för att öka skyddet för företagare. I motionerna Ju322 (m) och So622 (kd, m, v, c, fp, mp) begärs mer resurser till polisen för att öka bekämpningen av narkotikabrott, och i motion So613 (kd) begärs mer resurser till polisen för att öka tryggheten för äldre i utemiljön och i deras hem. Slutligen begärs i motionerna Ju227 och Ju242 (båda m) att ytterligare resurser skall avsättas för att kompensera polisen för större evenemang, t.ex. EU-toppmöten.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Säkerhetspolisen

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för Säkerhetspolisen år 2002 (tusental kronor).

Anslag 2000 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
523 882	566 280	+20 000	–	–	–

För år 2001 uppgår Säkerhetspolisens anslag till knappt 524 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns också ett anslagssparande på drygt 87 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på drygt 566 miljoner kronor såvitt gäller Säkerhetspolisen.

Från och med år 2002 skall Säkerhetspolisen övergå till lånefinansiering av sina anläggningstillgångar. Detta innebär att utgifterna minskar under en övergångsperiod. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas engångsvis med knappt 19,7 miljoner kronor. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering för att pris- och löneomräkningen för år 2001 beräknats till ett felaktigt belopp.

I motion Ju445 (m) begärs att anslaget skall höjas med 20 miljoner kronor.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandet.

Resursfördelningen mellan myndigheterna

Inom anslaget till polisorganisationen skall Rikspolisstyrelsen tilldela polismyndigheterna länsramar. Enligt regleringsbrevet för innevarande budgetår skall Rikspolisstyrelsen vid fördelningen av medel mellan polismyndigheterna ta hänsyn till myndigheternas arbetsbelastning och medborgarnas behov.

Rikspolisstyrelsen genomför varje år, tillsammans med ledningen för varje polismyndighet, dels en budgetdialog på våren om medelsramarna för de tre kommande åren, dels en resultatdialog på hösten om verksamheten innevarande år samt resultatens konsekvenser för de kommande åren. Dialogerna är viktiga instrument när det gäller att fördela resurserna på ett sätt som säkerställer en rationell polisverksamhet i hela landet.

I samband med det nya budgetsyste­met år 1992 infördes en fördelningsmodell. Enligt den modellen skulle invånarantalet för respektive län beaktas, liksom att det i vissa län bedrivs speciella typer av verksamhet. Som exempel på det sistnämnda kan nämnas fjällräddning och gränskontroll. Härtill kom en särskild storstadsfaktor. Denna modell har aldrig tillämpats fullt ut. Bakgrunden till det är att en exakt tillämpning skulle ha inneburit stora förändringar i den etablerade organisationen. Vissa ansträngningar har gjorts i syfte att anpassa sig till modellen. Dessa ansträngningar frystes i samband med det besparingskrav som ålades polisen budgetåret 1995/96. I dagsläget är utgångspunkten för fördelningen den fördelning som ägde rum 1995/96 med de

tillägg och ändringar som bl.a. motiveras av förändringar beträffande verksamheten. Hur detta skall ske avgörs genom den ovan beskrivna budgetdialogen.

Sedan Rikspolisstyrelsen fördelat polisens resurser mellan polismyndigheterna sker en fördelning inom respektive län. Denna fördelning görs av länspolismästaren. Rikspolisstyrelsen har inte någon möjlighet att påverka fördelningen av resurserna inom en myndighet.

Ett stort antal yrkanden tar upp frågan om hur resurserna skall fördelas inom polisorganisationen. I några motioner yrkas ökade resurser till ett visst särskilt angivet län. I motion Ju203 (m) yrkas sålunda att ytterligare resurser skall tillföras Dalarna, i motion Ju245 (m) Örebro, i motion Ju255 (m) Kalmar, i motion Ju286 (m) Östergötland, i motion Ju300 (m) Jönköpings län, i motion Ju321 (m) Gävleborgs län, i motionerna Ju350 (kd), N313 (m), N319 (m) och Bo323 (fp) Stockholmsregionen, i motion Ju352 (m) Västra Götaland, i motion Ju381 (s) Västerbotten, i motionerna Ju405 (kd) och Ju443 (c) Uppsala och i motion Ju429 (s) Norrbotten. I flera av motionerna framhålls polisbristen i länet som skäl för ökade resurser. I andra framhålls behovet av att polisen har en stark lokal förankring och de särskilda problem med t.ex. långa avstånd som finns i glesbygden. Behovet av att ta särskild hänsyn till glesbygdsproblematik framhålls också i motion Ju365 (c).

Vid Rikspolisstyrelsen har arbete för att bredda beslutsunderlaget för fördelningen av polisorganisationens anslag till polismyndigheterna genomförts. Detta arbete har bl.a. resulterat i att Rikspolisstyrelsen tagit fram ett antal statistiska mått, indikatorer, som skall ligga till grund för budgetdialogen. De viktigaste indikatorerna är befolkningsunderlaget, hur stor brottsligheten är inom respektive myndighet samt hur stor andel våldsbrott varje myndighet har. Den senare indikatorn ger ett mått på hur tung arbetsbelastningen är vid respektive myndighet. Andra faktorer som vägs in vid resursfördelningen är de särskilda problem som finns i glesbygdsområdena och den extra arbetsbelastning som storstadsregionerna har.

Arbetet vid Rikspolisstyrelsen med att bredda beslutsunderlaget kommer att fortsätta även framöver i syfte att utveckla och förfinna den analysverksamhet som föregår resursfördelningen.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare. Senast skedde det i samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år (bet. 2000/01:JuU1 s. 31 f). Utskottet underströk då att dess överväganden handlade om fördelningen av polisväsendets anslag mellan polismyndigheterna. Ett bifall till något av yrkandena om högre anslag till ett särskilt utpekad län skulle alltså leda till att det blev mindre över till övriga myndigheter. Enligt utskottet saknades underlag för att göra en sådan prioritering. Det var, och borde även i fortsättningen vara, en uppgift för Rikspolisstyrelsen att fördela resurserna. Utskottet utgick från att de speciella förhållanden som råder på olika håll blir beaktade i tillbörlig omfattning. Riksdagen borde, framhöll utskottet, alltså inte uttala sig med anledning av motionsönskemålen. Med detta avstyrktes då aktuella motionsyrkanden.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning i frågan, nämligen att det även i fortsättningen bör vara en fråga för Rikspolisstyrelsen att fördela polisorganisationens anslag mellan de olika polismyndigheterna. Utskottet ser härvid positivt på det arbete som Rikspolisstyrelsen genomfört för att bredda beslutsunderlaget för resursfördelningen samt att arbete pågår för att ytterligare utveckla och förfina den analysverksamhet som föregår fördelningen. Därigenom torde möjligheterna att beakta de speciella förhållanden som råder på olika håll, t.ex. i glesbygdsområdena och i storstadsregionerna, öka ytterligare. Sammanfattningsvis anser utskottet alltså att riksdagen inte bör uttala sig med anledning av de nu aktuella motionsönskemålen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju203, Ju255, Ju286, Ju300, Ju350, Ju352, Ju381 och Ju429 samt motionerna Ju245, Ju321, Ju365, Ju405, Ju443, N313, N319 och Bo323 i nu behandlade delar.

Prioritering av olika slag av brottslighet, m.m.

I flera motioner tas frågor om prioritering av olika typer av brottslighet eller verksamhet upp. I motion Ju426 (m) begärs att polisen skall prioritera basuppgifterna inom polisen, t.ex. utrycknings- och utredningsverksamheten. I motion Ju237 (c) framhålls att utredningar av s.k. mängdbrott, t.ex. stölder, bör prioriteras för att minska genomströmningstiderna, och i motion Ju405 (kd) begärs olika åtgärder för att komma till rätta med vardagsbrottsligheten, såsom bostadsinbrott och cykelstölder. I motion Ju204 (m) begärs att polisen skall prioritera handläggningen av vapenlicenser, medan motionärerna bakom motionerna Ju372 (s) och Ju417 (m) anser att polisen skall prioritera åtgärder som syftar till att beivra kriminell hantering av vapen, bl.a. illegal vapeninförsel. I motionerna Ju271 och Ju392 (båda v) begärs att polisen skall prioritera miljöbrottsutredningar samt att åtgärder skall vidtas för att förbättra polisens arbete när det gäller sådana utredningar. Även i motion Ju218 (fp) begärs att polisen skall prioritera miljöbrottsutredningar. I detta syfte bör polismyndigheterna ges möjlighet att anställa naturvetare. I motionerna Ju338 och So499 (båda s) begärs att polisen skall satsa mer resurser på åtgärder för att stoppa könsstympning. I motion Ju371 (c, fp) begärs att polisen skall prioritera nazistiska brott, och i motion So497 (fp) begärs satsningar inom polisen för att bekämpa försäljning av svartsprit samt langning. Slutligen begärs i motion Ju377 (s) att polisen skall öka resurserna till trafikövervakning, särskilt vad gäller internationella transporter på svenskt territorium.

Utskottets bedömning i fråga om vad som bör prioriteras inom polisen redovisas ovan i avsnittet Prioriteringar inför budgetåret 2002.

I 3 kap. 1 § polisförordningen (1998:1558) föreskrivs att polisstyrelsen särskilt skall se till att polisarbetet bedrivs i överensstämmelse med de prioriteringar och riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast för polisverksamheten.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen tidigare behandlat liknande yrkanden, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år (bet. 2000/01:JuU1 s. 34 f).

Utskottet har som framgår ovan i avsnittet om prioriteringar inför budgetåret 2002 ställt sig bakom de bedömningar som regeringen gjort. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att förhållandet att vissa typer av brottslighet betraktas som prioriterade självfallet inte innebär att annan brottslighet skall lämnas åt sidan. Hur avvägningarna i fråga om insatser mot olika typer av brottslighet skall göras bör dock avgöras lokalt ute i polismyndigheterna inom ramen för statsmakternas prioriteringar. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna Ju204, Ju218, Ju338, Ju372, Ju377 och Ju417 samt motionerna Ju237, Ju271, Ju371, Ju392, Ju405, Ju426, So497 och So499 i nu behandlade delar.

Närpolisen

Närpolisreformen syftar till att medborgare i hela landet skall ha tillgång till en polis med lokal förankring, hög kompetens och tillräckliga resurser. På det sättet skapas garantier för att brott och ordningsstörningar i ett område kan bekämpas uthålligt och med tillämpning av de bästa polisära metoderna och kunskaperna.

En grundtanke med polisverksamhet i närpolisområden är att brott som drabbar enskilda och skapar otrygghet i lokalsamhället skall utredas av polisen i det område där brottet har begåtts. Närpolisen skall i sitt arbete utgå från de problem som de boende och andra lokalt verksamma personer har. För att bli framgångsrikt måste polisens arbete med att förebygga brott och ordningsstörningar bedrivas i nära samverkan med andra som berörs av eller kan påverka situationen.

Flera motioner tar upp frågor med anknytning till närpolisreformen. I motionerna Ju329 (kd), Ju343 (s), Ju365 (c) och Ju369 (s) understryks vikten av att fullfölja arbetet med att genomföra närpolisreformen. Enligt motionärerna bör detta ske bl.a. genom att öka antalet närpoliser. Närpolisen skall vara en polis som syns och aktivt deltar i samhället, inte minst i brottsförebyggande syfte. I motion Ju365 förordas också mindre utryckningstjänst för närpoliserna. Vidare framhålls i motionen vikten av en tillgänglig polis. Enligt motionärerna måste polisen arbeta på de tider då de bäst behövs. I motion Ju366 (s) framhålls behovet av att närpolisen arbetar med brottsförebyggande verksamhet i större utsträckning än i dag. Slutligen anförs i motion Ju266 (m) att det i närpolisens frånvaro bildats medborgargrupper runt om i Sverige som bedriver spaningsverksamhet och själva vakar över lagefterlevnaden. Motionärerna begär att åtgärder vidtas för att förhindra att medborgarna på detta sätt tar lagen i egna händer.

Som framgår ovan redovisade Rikspolisstyrelsen i oktober 2000 sin syn på närpolisarbetets utveckling, framtida innehåll och form. Enligt Rikspolisstyrelsen finns det en uppenbar risk att utvecklingen går tillbaka mot en händelsestyrd utrycknings- och utredningsverksamhet om inte närpolisreformen konsekvent drivs vidare. Detta beror huvudsakligen på att de personella resurserna inte varit tillräckliga. Närpoliser har tagits i anspråk för akuta utryckningar och prioriterade utredningar i högre grad än vad som skulle ha varit

fallet med mer resurser. Rikspolisstyrelsen konstaterar också att det behövs en väl utvecklad underrättelseorganisation för att närpoliserna skall kunna planera sin verksamhet. På den positiva sidan anger Rikspolisstyrelsen att närpolisreformen bidragit till att öka samverkan mellan polisiära enheter och mellan polis och andra aktörer.

Vidare överlämnade BRÅ i maj 2001 sin slutliga redovisning med anledning av det regeringsuppdrag att granska närpolisreformens genomförande och utveckling som rådet fick i april 1999. Av rapporten, Hur – var – närpolis. En granskning av närpolisreformen (BRÅ-rapport 2001:5) framgår att närpolisreformen genomförts organisatoriskt, men inte fullt ut arbetsmässigt. Vidare framgår att en decentraliserad närpolis har högre uppklaring, och att medborgarperspektivet tillgodoses bättre.

Enligt BRÅ har merparten av närpoliserna funktionsansvar. Ungefär hälften av dem arbetar som generalister, s.k. allpoliser, dvs. arbetar såväl brottsförebyggande som i uttrycknings- och utredningsverksamheten. Enligt BRÅ finns det fördelar med allpolismodellen. Samtidigt behövs en viss funktionsuppdelning. Det gäller särskilt för arbetet mot vissa typer av brott, som kvinnofridsbrott och brott med rasistiska och främlingsfientliga inslag.

Av rapporten framgår vidare att det problemorienterade polisarbetet behöver utvecklas ytterligare. Bland annat bör närpolisområdenas handlingsplaner i högre utsträckning än i dag anpassas till lokala förhållanden så att de fungerar som styrdokument för verksamheten.

Enligt BRÅ går utvecklingen mot större närpolisområden, vilket är positivt. Alltför små närpolisområden kan inte fungera effektivt. Hur stort ett närpolisområde skall vara och hur många närpoliser som skall finnas där bör dock enligt rådet styras av behovet i området.

I polisens regleringsbrev för budgetåret 2001 uppdrog regeringen åt Rikspolisstyrelsen att senast vid utgången av juni 2001 redovisa de åtgärder som vidtagits inom polisväsendet för att vidareutveckla och sprida det problemorienterade arbetssättet. Vidare skulle effekterna av ändringarna i polisens arbetstidsavtal bedömas, särskilt när det gäller förutsättningarna för att planera arbetstiden efter kända variationer i arbetsbelastningen.

Rikspolisstyrelsen återrapporterade uppdraget i en rapport av den 28 juni 2001. I rapporten redovisas det problemorienterade arbetet inom polisorganisationen. Vidare framgår av rapporten att det problemorienterade arbetssättet numera betraktas som infört i polisorganisationen, även om en hel del återstår att göra för att detta arbetssätt skall användas fullt ut. Arbetet framöver inriktas därför på att ta fram stöd och hjälpmedel till polismyndigheterna för bl.a. analys och uppföljning. Dessutom pågår inom Rikspolisstyrelsen utveckling av ett operativt personalplaneringssystem som kommer att vara ett stöd till det problemorienterade arbetssättet. Vidare har vissa utbildningssatsningar genomförts. Vad gäller effekterna av polisens arbetstidsavtal framgår det av rapporten att lokala arbetstidsavtal träffats vid 19 polismyndigheter. Nästan hälften av myndigheterna har i de lokala avtalen tagit in avtalsbestämmelser som gör att omplanering av arbetstid kan ske utan att extra kostnader uppstår.

I flertalet av avtalen har beräkningen för veckoarbetstiden ändrats med följd att veckoarbetstiden blivit längre. Detta bör kunna leda till att arbetstiden kan förläggas till tider när behovet är som störst.

Regeringen har vidare uppdragit åt Rikspolisstyrelsen att senast vid utgången av december månad 2001 redovisa sina överväganden och de åtgärder som vidtagits med anledning av BRÅ:s slutredovisning av uppdraget att granska närpolisreformen och utvärdera polisens arbete med att bekämpa vardagsbrottsligheten (Regleringsbrev för budgetåret 2001 avseende polisväsendet). Rapporteringen skall ske mot bakgrund av de slutsatser som styrelsen redovisade till regeringen den 13 oktober 2000 beträffande polisverksamheten i närpolisområdena.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen tidigare behandlat liknande yrkanden om närpolisen, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år (bet. 2000/01:JuU1 s. 36 f).

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Ju329, Ju343, Ju365 och Ju369 att det behövs en del åtgärder för att närpolisreformen skall fungera fullt ut. Utskottet delar också uppfattningen i motion Ju266 att uppkomsten av s.k. medborgargården måste förhindras. Det är därför glädjande att regeringen bland prioriteringarna inför budgetåret 2002 framhållit att koncentrationen av polisverksamheten till närpolisområdena skall fortsätta samt att kvaliteten i brottsutredningarna skall höjas så att uppkläringen och lagföringen ökar, prioriteringar som utskottet alltså ställt sig bakom.

När det gäller frågan om vilka åtgärder som skall vidtas för att förstärka närpolisverksamheten vill utskottet framhålla att de resurser som nu tillförs polisen bl.a. syftar till att antalet poliser skall öka. Detta medför i sin tur att polisen blir mer tillgänglig för medborgarna. En utbyggd och utvecklad närpolisorganisation innebär också att medborgarna känner sig tryggare, vilket i sin tur motverkar uppkomsten av medborgargården. Därtill kommer att regeringen uppdragit åt Rikspolisstyrelsen att redovisa de överväganden som gjorts och de åtgärder som vidtagits med anledning av BRÅ:s slutredovisning av uppdraget att granska närpolisreformen. Utskottet utgår från att regeringen mot bakgrund av denna redovisning och BRÅ:s rapport kommer att överväga om ytterligare åtgärder behöver vidtas för att närpolisreformen skall få fullt genomslag.

Som framhålls i motion Ju366 är det viktigt att det brottsförebyggande arbetet prioriteras inom närpolisorganisationen. Som framgår ovan har också en rad åtgärder vidtagits för att förbättra polisens brottsförebyggande verksamhet. Bland annat har ett arbete inletts med att arbeta fram brottsförebyggande strategier grundade på lokala problemanalyser samt åtgärder satsats på t.ex. metodutveckling och utbildning. Vidare har riktade insatser gjorts för att bekämpa våldsbrott utomhus. Polisen är dessutom representerad i så gott som samtliga de ca 200 lokala brottsförebyggande råd som bildats runt om i landet sedan det nationella brottsförebyggande programmets tillkomst. Enligt de prioriteringar för polisens verksamhet inför budgetåret 2002 som utskottet ställt sig bakom skall polisen fortsätta att utveckla verksamheten så att den får

en tydlig prägel av ett långsiktigt perspektiv och ett kunskapsbaserat, problemorienterat arbetssätt med ett brottsförebyggande syfte.

Sammantaget innebär det nu anförda att utskottet inte ser något behov av att riksdagen uttalar sig för att närpolisreformen skall kunna fullföljas eller för att det brottsförebyggande arbetet inom polisen skall öka. Inte heller finns det för närvarande anledning för riksdagen att förorda särskilda åtgärder för att hindra uppkomsten av medborgargarden. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju343, Ju366 och Ju369 samt motionerna Ju266, Ju329 och Ju365 i nu behandlade delar.

Organisationsfrågor

Flera motioner rör polisstyrelsernas funktion och inflytande. I motionerna Ju284, Ju306 och Ju329 (samtliga kd) begärs en översyn av styrningen inom polisen, framför allt av polisstyrelsernas möjligheter att genomföra sina verksamhetsplaner. Även i motion Ju365 (c) begärs en översyn av polisstyrelserna. Syftet med en sådan översyn skulle enligt motionärerna vara att öka polisstyrelsernas inflytande över verksamheten. Slutligen begärs i motion Ju382 (s) att polisstyrelsernas inflytande över länets polisresurser ökas. Enligt motionärerna har polisstyrelserna de bästa förutsättningarna att skapa en organisation och verksamhet som är anpassad till de lokala och regionala behoven, resurserna och förutsättningarna.

Grundläggande bestämmelser om polisens organisation finns i polislagen (1984:387). Varje län utgör ett polisdistrikt. Inom varje län finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten där (4 §). För ledningen av polismyndigheten finns en polisstyrelse. Den består av myndighetens chef och det antal övriga ledamöter som regeringen bestämmer. Regeringen utser de ledamöter som utöver polischefen skall ingå i styrelsen (5 §). I storstadsområdena liksom i Dalarnas, Gävleborgs, Värmlands, Västerbottens och Norrbottens län är antalet ledamöter tretton. I Gotlands polisstyrelse finns sju ledamöter. I övriga styrelser är antalet ledamöter elva.

Utskottets uppföljningsgrupp genomförde under år 2000 en studie av hur arbetet i polisstyrelserna går till. Därvid framkom bl.a. följande.

Riksdagspartiernas kanslier informeras om hur många ledamöter som skall väljas. Beräkningen bygger på utfallet av riksdagsvalet i respektive län. Kanslierna lämnar sedan uppgift till Regeringskansliet om namnen på de nominerade. Könsfördelningen mellan ledamöterna i polisstyrelserna är jämn. Uppgiften att vara ordförande lämnas till en representant för det största politiska blocket, och vice ordförande utses inom det näst största.

I den utredning som ligger till grund för polisens styrsystem (Styrningen av polisen, SOU 1998:74 s. 79 f) sägs bl.a. att kravet på inflytande och insyn från lekmän gör sig gällande särskilt starkt med hänsyn till den betydelse som polisen har för medborgarna. Här tänkte utredningen bl.a. på polisens befogenheter att utöva tvång. Utredningen ansåg att polisstyrelsen bör ha uppgifter av övergripande natur. Polismyndighetens arbetsordning borde beslutas av polisstyrelsen. Vidare anfördes att polisstyrelsen borde åläggas den allmänna

skyldigheten att se till att statsmakternas prioriteringar och riktlinjer får genomslag i polisarbetet, att verksamheten bedrivs effektivt och med iakttagande av rättssäkerhetens krav samt att förvaltningen inom distriktet fungerar väl. Utredningen ansåg också att polisstyrelsen bör besluta i frågor som rör indelningen av distriktet i polisområden och andra geografiska ansvarsområden. Vidare anförde utredningen att polisstyrelsen årligen bör utfärda bestämmelser i fråga om planering och uppföljning. I det sammanhanget noterade utredningen att beslut i flertalet av de frågor som polisstyrelsen bör avgöra fattas genom beslut om verksamhetsplan, budget och budgetföreskrifter.

Polisstyrelsernas uppgifter har sedermera reglerats i polisförordningen. I 3 kap. 1 § föreskrivs att polisstyrelsen särskilt skall se till att polisarbetet bedrivs i överensstämmelse med de prioriteringar och riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast för polisverksamheten. I 3 kap. 2 § anges att polisstyrelsen bl.a. avgör viktiga frågor om planeringen och inriktningen av verksamheten samt ekonomi.

Det arbete som justitieutskottets uppföljningsgrupp genomförde inbegrep också en granskning av ett urval av protokoll. Detta kom att röra sig om protokollen från sammanträdena i polisstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands, Skåne, Hallands, Kalmar, Jämtlands och Norrbottens län. I tiden gjordes en avgränsning till andra halvåret 1999. I den promemoria som granskningen resulterade i anfördes bl.a. följande. Av de protokoll som infordrats framgår att styrelserna får en hel del information om budgetutfall, brottsutveckling m.m. Vidare framgår att man fattar beslut om organisatoriska frågor, t.ex. i fråga om kommunikationscentraler och sammanläggning av närpolisområden. I fråga om verksamhetsplaner visar protokollen att dessa diskuteras och beslutas i styrelserna. Slutligen finns bland protokollen exempel på att man beslutar om arbetsordningar.

Uppföljningsgruppen gjorde bedömningen att det var för tidigt att uttala sig om hur arbetet i styrelserna fungerar. Därtill krävdes dessutom ett bredare underlag, även om de inhämtade protokollen snarast talade för att arbetet bedrivs som det var tänkt. I sammanhanget noterade gruppen att Rikspolisstyrelsen satsat på att utbilda de nyvalda ledamöterna på s.k. polisriksdagar.

Utskottet behandlade i februari 2001 liknande motionsyrkanden (bet. 2000/01:JuU11 s. 15 f). Utskottet underströk då att polisstyrelsernas uppgift är att se till att statsmakternas prioriteringar får genomslag i praktiken. För att åstadkomma detta har polisstyrelserna de medel till sitt förfogande som Rikspolisstyrelsen bestämmer. Utskottet hade i och för sig förståelse för att de sålunda fördelade medlen kan upplevas som otillräckliga och att svårigheter möter i olika avseenden när det gäller att göra prioriteringar. Dessa svårigheter kunde emellertid inte, anförde utskottet, tas till intäkt för att verksamheten i polisstyrelserna inte fungerar som det var tänkt. Tvärtom visar den genomgång som utskottets uppföljningsgrupp gjort att det i styrelserna förekommer den typ av ärenden som regleringen på området tar upp. Enligt utskottet ute-

slöt det anförda inte att det på sikt kunde finnas skäl att utvärdera verksamheten, men utskottet var inte berett att då förorda en sådan utvärdering.

Utskottet anser alltså att det kan finnas skäl att så småningom utvärdera polisstyrelsernas verksamhet. Enligt utskottet bör riksdagen emellertid inte för närvarande ta något initiativ i frågan. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju382 samt motionerna Ju284, Ju306, Ju329 och Ju365 i nu behandlade delar.

Vidare finns det ett par mer allmänt hållna yrkanden om polisväsendet och dess organisation. I motion Ju365 (c) begärs att åtgärder vidtas för att förbättra polisens organisation i syfte att uppnå en mer effektiv användning av polisens resurser. Vidare begärs i motion Ju426 (m) att åtgärder vidtas för en ökad samverkan inom polisväsendet. Enligt motionärerna måste informationsutbytet på lokal och central nivå förbättras.

Regeringen uppdrog i december 2000 åt Rikspolisstyrelsen att se över gränsdragningen mellan den öppna polisen och Säkerhetspolisen samt mellan Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna. Uppdraget redovisades till regeringen i juni 2001.

I Rikspolisstyrelsens rapport lämnas bl.a. förslag till hur samverkan mellan olika polismyndigheter skulle kunna förbättras. Så föreslås t.ex. att polismyndigheterna bör delas in i olika samverkansområden inom vilka myndigheterna kan lösa sina förstärkningsbehov. Rikspolisstyrelsen bör därvid bemyndigas att besluta om polismyndigheternas uppgift att bistå varandra samt om indelningen i samverkansområden. I rapporten redogörs även för ansvarsfördelningen mellan den centrala nivån inom polisen och polismyndigheterna samt för hur samarbetet mellan den centrala nivån och polismyndigheterna bör fungera.

Enligt vad utskottet inhämtat har rapporten remissbehandlats. Förslagen i rapporten bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet konstaterar att ett förslag till hur samverkan mellan olika polismyndigheter kan förbättras för närvarande bereds inom Regeringskansliet. I ärendet berörs även frågor om polisväsendets organisation och om ansvarsfördelningen mellan den centrala nivån inom polisen och polismyndigheterna. Den pågående beredningen bör inte föregripas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju365 och Ju426 i nu behandlade delar.

Polisförsörjningen, m.m.

Flera motioner berör frågor om möjligheterna att i framtiden bemanna polisorganisationen så att den kan svara mot de krav som ställs på polisen. I ett stort antal motioner framhålls behovet av att öka antagningen till Polishögskolan, bl.a. i motionerna Ju233 (m), Ju321 (m), Ju329 (kd), Ju351 (m) och Ju426 (m). I några av motionerna framhålls att detta bör ske genom att ytterligare en polisutbildning inrättas, t.ex. i motionerna Ju233 och Ju426, och i ett flertal motioner framhålls önskemål om var en ny polisutbildning skall förläggas. Här rör det sig om Hässleholm i motion Ju208 (m), Falun/Borlänge i motion Ju220 (m), Borås i motionerna Ju233, Ju243 (m), Ju261 (c), Ju297

(kd) och Ju380 (s), västra Sverige i motion Ju254 (m) samt Skövde i motion Ju410 (kd, c). I motion Ju351 begärs i stället att antagningen till befintliga polisutbildningar dubblas. Merparten av utbildningsplatserna bör därvid förläggas till polisutbildningen i Stockholm så att fler poliser kan rekryteras dit.

I budgetpropositionen föreslås att anslaget till polisorganisationen skall höjas. Detta syftar bl.a. till göra det möjligt att öka antalet poliser. En ökning av antalet poliser så att polisorganisationen kan förstärkas och förnygras är som framgår av avsnittet Prioriteringar inför budgetåret 2002 en prioriterad uppgift för polisen. Enligt regeringen kommer etableringen av en polisutbildning i Umeå år 2000 och en polisutbildning i Växjö år 2001 att främja rekryteringen av poliser, särskilt i de delarna av landet.

Med de resurser som nu tillförs polisen kan utbildningskapaciteten ökas så att det blir möjligt att innevarande år anta ca 550 polisstudenter och att fr.o.m. år 2002 ha som målsättning att anta ca 900 polisstudenter per år. Regeringens beräkningar (utg.omr. 4, avsnitt 4.4.3) innebär att det vid utgången av år 2004 kommer att finnas ca 17 200 poliser.

Enligt vad utskottet inhämtat från Rikspolisstyrelsen krävs det, om antalet utbildningsplatser skall utökas ytterligare, att polisutbildning bedrivs vid fler orter än Stockholm, Umeå och Växjö. En sådan ordning skulle också kunna avlasta dessa utbildningsorter. Inom Rikspolisstyrelsen pågår därför ett arbete med att se över frågan om att förlägga ytterligare utbildningsplatser till en eller flera nya utbildningsorter.

Utskottet har tidigare uttalat sig om liknande motionsyrkanden, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år (prop. 2000/01:JuU1 s. 39 f). Utskottet underströk då att syftet med de resursförstärkningar som föreslogs för polisen var att åstadkomma en ökning av antalet poliser. Som utskottet framhållit tidigare var det dock en uppgift för Rikspolisstyrelsen att sköta personalförsörjningen inom polisväsendet. Utskottet erinrade också om att regeringen, i likhet med motionärerna, var av uppfattningen att det var av vikt att fler utbildningsplatser inrättades. Sammanfattningsvis ansåg utskottet att det inte behövdes några åtgärder av riksdagen.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det, som framgår av avsnittet prioriteringar inför budgetåret 2002, är en prioriterad uppgift för polisen att öka antalet poliser så att polisorganisationen kan förstärkas och förnygras. Ett av syftena med de resursförstärkningar som nu föreslås är också att öka antalet poliser. När det gäller hur många poliser som skall utbildas respektive anställas inom polisorganisationen vill utskottet liksom tidigare år framhålla att det är en uppgift för Rikspolisstyrelsen att sköta personalförsörjningen inom polisväsendet. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen avslår motionerna Ju208, Ju220, Ju233, Ju243, Ju254, Ju261, Ju297, Ju380 och Ju410 samt motionerna Ju321, Ju329, Ju351 och Ju426 i nu behandlade delar.

Vidare begärs i motionerna Ju273 (m), Ju284 (kd), Ju306 (kd) och Ju430 (s) åtgärder för att säkerställa att polismyndigheterna på mindre orter och i glesbygdsområden får tillräckligt med utbildad personal. I motion Ju273

framhålls t.ex. att studenterna redan vid antagningen skall få förbinda sig att tjänstgöra viss tid i ett visst polisområde och i motion Ju430 förespråkas inrättandet av en särskild antagningskvot vid polisutbildningen i Umeå för sökande från Tornedalen.

Regeringen tillsatte den 21 december 2000 en utredare med uppgift att göra en översyn av polisens arbetsuppgifter (dir. 2000:105). I uppdraget ingår att se över frågan om en renodling av polisens uppgifter. Vidare skall utredaren se över vilka möjligheter som finns att komplettera polisens resurser och insatser i glest befolkade delar av Sverige och, vid särskilda tillfällen, i övriga delar av landet. Enligt uppdraget skall utredaren komma med förslag som tillgodoser medborgarnas behov av en godtagbar polisiär verksamhet i de glest befolkade delarna av landet, bl.a. genom att pröva olika vägar att komplettera polisens resurser och insatser utanför tätorterna och undersöka hur rekryteringen av poliser till glest befolkade områden kan underlättas. Bland de frågor som utredaren har att ta ställning till nämns frågan om att utse och utbilda s.k. reservpoliser som kan biträda polisen med avgränsade uppgifter av akut och angeläget slag samt mera rutinartade arbetsuppgifter som inte kräver någon specifik polisiär kompetens. Utredaren skall vid utformningen av sina förslag noggrant belysa och ta ställning till de viktiga frågorna om rättssäkerhet, befogenheter, ansvar och kvalitetssäkring av verksamheten. En annan fråga som också är av stor betydelse är vilken utbildning som krävs för att olika modeller skall fungera på ett rättssäkert och effektivt sätt. Utredaren skall lämna förslag även i detta hänseende. Uppdraget skulle ursprungligen ha redovisats i februari 2002. Utredningstiden har emellertid genom tilläggsdirektiv förlängts till den 1 april 2002 (dir. 2001:63).

Utskottet konstaterar att regeringen tillsatt en utredare som skall se över hur polisens resurser och insatser kan kompletteras i glesbygdsområdena, bl.a. skall utredaren undersöka hur rekryteringen av poliser till glest befolkade områden kan underlättas. Utredarens arbete bör inte föregripas. Utskottet föreslår därför att motionerna Ju273 och Ju430 samt motionerna Ju284 och Ju306 i nu behandlade delar avslås.

I några motioner tas olika frågor om organisationen av polisutbildningen upp. Sålunda begärs i motion Ju365 (c) att antagningssystemet skall ses över. Motionärerna menar att såväl Polishögskolan som andra yrkesgrupper än poliser bör bli mer delaktiga i förfarandet. I motion Ju426 (m) hävdas att ansökningsförfarandet skall kortas genom att polisen använder sig av samma system för behörighetsgranskning som Verket för högskoleservice gör. I samma motion hävdas också att polisutbildningen bör reformeras. Enligt motionärerna bör grundutbildningen kortas ned till ett år och följas av en sammanhållen praktiktjänstgöring under tolv månader. Utbildningen skall senare kompletteras med en grundläggande vidareutbildning med möjlighet att välja olika inriktningar.

Den nuvarande grundutbildningen för poliser påbörjades i januari 1998.

Den 30 maj 2000 presenterades en utvärdering av polisutbildningen som genomförts av en arbetsgrupp inom Rikspolisstyrelsen. I rapporten pekas på

vissa brister. Det anfördes bl.a. att polisaspiranterna tillägnat sig både adekvata och tillräckliga kunskaper för att verka som poliser, men att deras förmåga var något sämre i vissa färdighetsämnen än inom det teoretiska området. Vidare angavs att examinationsförfarandet var bristfälligt. Den nya pedagogiken med verklighetsbaserade praktikfall hade enligt arbetsgruppen mött övervägande positiva reaktioner.

Arbetsgruppens rapport har remissbehandlats inom polisväsendet. Polishögskolan har dessutom redovisat en rad genomförda eller planerade åtgärder. Här handlar det bl.a. om ett ökat antal utbildningstimmar såvitt gäller data och radio, en ny inriktning på polisbilskörningen och fler undervisningstillfällen i fråga om konflikthantering och självskydd. Vidare planeras vissa åtgärder beträffande examinationsförfarandet.

Vad gäller antagningsförfarandet pågår förhandlingar mellan Rikspolisstyrelsen och Verket för högskoleservice om att polisen skall kunna utnyttja Verket för högskoleservices urvalssystem. Enligt vad utskottet inhämtat hoppas Rikspolisstyrelsen på att ett avtal skall kunna nås som innebär att polisen kan börja använda detta system under slutet av år 2002 eller i början av år 2003. Detta arbete tros kunna leda till att antagningsförfarandet förkortas något.

Frågan om organisationen av polisutbildningen har behandlats av utskottet flera gånger tidigare, senast under hösten 2000 (bet. 2000/01:JuU1 s. 40 f). Utskottet framhöll därvid att den relativt nya polisutbildningen hade utvärderats och att en rad åtgärder hade vidtagits eller planerades. Utskottet var inte berett att förorda att ett nytt utredningsarbete skulle sättas i gång. I fråga om kravet att involvera Polishögskolan mer i antagningsförfarandet tillade utskottet att Polishögskolan är en enhet inom Rikspolisstyrelsen. I linje med vad utskottet framhållit tidigare borde det inte ankomma på riksdagen att uttala sig om vilken enhet inom polisen som skall sköta antagningen. Med detta avstyrktes de då aktuella motionerna.

Utskottet vidhåller sina tidigare uttalanden i frågan. Enligt utskottet har inte några omständigheter framkommit som ger anledning att på nytt organisera om utbildningen eller se över antagningssystemet. Vad gäller antagningsförfarandet vill utskottet även framhålla de förhandlingar som pågår mellan Rikspolisstyrelsen och Verket för högskoleservice om att polisen skall kunna utnyttja verkets urvalssystem. Genom detta arbete får motionsönskemålet i Ju426 anses vara i huvudsak tillgodosett. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna Ju365 och Ju426 i nu behandlade delar.

I motionerna Ju271 och A317 (båda v) begärs att åtgärder vidtas för att rekrytera fler personer med annat etniskt ursprung än svenskt samt fler kvinnor till polisyrket. Även i motion Ju365 (c) begärs att fler personer med annan etnisk bakgrund rekryteras till polisyrket.

Regeringen anför i budgetpropositionen (utg.omr. 4, avsnitt 4.6.1) att 35 % av de 455 studenter som rekryterades under år 2000 var kvinnor. Detta motsvarar en ökning med 5 % sedan år 1999. Andelen intagna med invandrabak-

grund var oförändrad, dvs. 14 %. Enligt regeringen arbetar Rikspolisstyrelsen aktivt för att ytterligare höja intresset för utbildningen med syfte att få fler kvinnor och personer med olika etniskt ursprung att söka till polisutbildningen. Som exempel nämns en videofilm för visning vid t.ex. mässor eller skolor, en broschyr som finns tillgänglig för allmänheten på polismyndigheterna samt annonsering i invandrarföreningars tidningar. Rikspolisstyrelsen informerar också kontinuerligt de rekryteringsansvariga på polismyndigheterna om vikten av en balanserad rekrytering.

Regeringen framhåller vidare att Sverige hör till de länder inom Europa som har den högsta andelen kvinnliga poliser. Enligt regeringen är det generellt svårt att till en verksamhet som sedan länge starkt domineras av ett kön öka rekryteringen av det underrepresenterade könet. En motsvarighet till polisens svårigheter att rekrytera fler kvinnor finns t.ex. inom sjukvården vid rekrytering av män till sjuksköterskor.

Vad gäller andelen polisstuderande med utländsk bakgrund anser regeringen att siffran 14 % är tillfredsställande med hänsyn till att ca 20 % av befolkningen har utländsk bakgrund och att de studerande måste ha särskild behörighet i bl.a. svenska. Rikspolisstyrelsen bör dock fortsätta ansträngningarna för att främja jämställdhet samt etnisk och kulturell mångfald.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att sammansättningen inom polisen speglar samhället i stort. Det är därför viktigt att såväl personer med annan etnisk bakgrund än svensk, särskilt personer från utomnordiska länder, som kvinnor antas till polisutbildningen. Som framgår ovan arbetar Rikspolisstyrelsen också aktivt med att höja intresset för utbildningen inom dessa grupper. Dessa ansträngningar måste självklart fortsätta. Utskottet förutsätter att regeringen följer frågan och vidtar ytterligare åtgärder för att uppnå ökad mångfald i poliskåren. Något särskilt uttalande från riksdagen är därför inte påkallat. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju271, Ju365 och A317 i nu behandlade delar.

Nationella insatsstyrkan

Av 2 kap. 17 § polisförordningen framgår att det vid Polismyndigheten i Stockholms län skall finnas en beredskapsstyrka med uppgift att bekämpa terroraktioner i landet. Styrkan får användas i annan polisverksamhet, om det kan ske med hänsyn till huvuduppgiften.

I motionerna Ju329 (kd) och Ju365 (c) begärs att Nationella insatsstyrkan organisatoriskt skall tillhöra Rikspolisstyrelsen. Motivet till detta är att styrkan skall vara en nationell resurs. Vidare begärs i motion Ju426 (m) att centrala medel skall tillföras när lokala myndigheter begär förstärkning från centrala enheter.

Frågan om Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist behandlades utförligt i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2000 (bet. 1999/2000:JuU1 s. 31 f). Utskottet anförde då att det i och för sig kunde hålla med om att det faktum att en polismyndighet ute i landet som vill nyttja resurser som finns vid Polismyndigheten i Stockholms län då måste betala för

det, inbjuder till misstanken att myndighetscheferna avhåller sig från att nyttja styrkans kompetens. Utskottet kunde emellertid inte finna fog för någon sådan misstanke. Utskottet hade nämligen svårt att tänka sig att myndighetscheferna – av ekonomiska skäl – skulle avstå från att kalla in den kompetens som krävs för att lösa en svår polisiär uppgift. I sammanhanget erinrade utskottet om att det kan vara fråga om situationer där liv står på spel. Utskottet utgick från att myndighetscheferna upprätthåller en professionell ambitionsnivå och vid behov anlitar styrkan eller delar av den. Vidare underströk utskottet att verksamheten vid styrkan knappast skulle bli kostnadsfri bara för att den gavs ett organisatoriskt hemvist någon annanstans inom polisväsendet. För att tillgodose önskemålet om att flytta styrkan till Rikspolisstyrelsen måste ju rimligen anslaget till de olika länen dras ned för att finansiera en ökad verksamhet vid Rikspolisstyrelsen. Utskottet var alltså inte berett att ställa sig bakom det synsätt som motionärerna byggde sitt yrkande på.

Utskottet noterade också att samtliga länspolisöverstar ställt sig bakom förslaget att låta styrkan vara kvar vid Polismyndigheten i Stockholms län. Det fanns dessutom, anförde utskottet, flera avsevärda nackdelar med att låta styrkan tillhöra Rikspolisstyrelsen. Här tänkte utskottet främst på de begränsade möjligheterna att nyttja styrkan operativt, vilket i sin tur skulle innebära att styrkan blev dåligt tränad för realistiska uppgifter. Det symbolvärde som möjligen kunde ligga i att styrkan sorterade under Rikspolisstyrelsen vägde lätt mot detta.

Frågan om Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist har därefter tagits upp av SÄPO/Rikskrim-kommittén. I betänkandet Den centrala polisen (SOU 2000:25 s. 238 f) föreslås att kostnaden för förstärkning som Nationella insatsstyrkan lämnar inte skall belasta den polismyndighet som begär hjälp.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Vidare har Rikspolisstyrelsen inspekterat verksamheten vid Nationella insatsstyrkan. I inspektionsprotokollet av den 6 september 2000 anför sammanfattningsvis att insatsstyrkans numerär har minskats, att dess utrustning delvis är föråldrad och försliten och att förutsättningarna för att vidmakthålla och utveckla styrkans kompetens inte kan anses tillräckliga. Enligt inspektionsgruppens uppfattning kan den ekonomiska situationen vid Polismyndigheten i Stockholms län innebära en risk för att insatsstyrkans behov inte i tillräcklig grad tillgodoses. Gruppen anser också att dess iakttagelser ger underlag för bedömningen att det är tveksamt om Polismyndigheten i Stockholms län i dag kan anses ha de ekonomiska, organisatoriska och personella förutsättningar som behövs för att den nationella insatsstyrkan fortlöpande skall kunna anpassas och utvecklas på det sätt som är nödvändigt för att den skall kunna fullgöra sin huvuduppgift. Inspektionsgruppen anser därför att det finns starka skäl att överväga att inordna den nationella insatsstyrkan i Rikspolisstyrelsens organisation eller i vart fall vidta andra åtgärder som säkerställer styrkans funktion.

När utskottet senast behandlade frågan om insatsstyrkans organisatoriska hemvist hösten år 2000 konstaterade utskottet att frågan uppmärksammats inom Rikspolisstyrelsen och att det vid den ovan nämnda inspektionen framkommit nya skäl som talade mot den nuvarande organisatoriska lösningen (bet. 2000/01:JuU1 s. 42 f). I avvaktan på resultatet av det pågående arbetet var utskottet emellertid inte berett att frångå den uppfattning som utskottet tidigare redovisat i frågan.

Protokollet från inspektionen av Nationella insatsstyrkan har därefter remissbehandlats. På grundval av protokollet och remissbehandlingen har inom Rikspolisstyrelsen upprättats en promemoria, Vissa förändringar beträffande Nationella insatsstyrkan (dnr VKA–201–5310/00). Av promemorian framgår bl.a. följande. En överföring av en operativ resurs som insatsstyrkan till central nivå skulle vara ett avsteg från den grundläggande principen att det operativa polisarbetet så långt som möjligt skall ske med lokalt placerade resurser. Det måste därför finnas mycket starka skäl för att göra en sådan förändring. Det är också att föredra att insatsstyrkan knyts till en lokal polismyndighet med hänsyn till behovet av att varva arbetet i insatsstyrkan med vardagligt polisarbete. Även det faktum att det först för en kort tid sedan blivit möjligt att utnyttja personal ur insatsstyrkan på ett rationellt sätt, nämligen genom att använda sådan personal för andra arbetsuppgifter än att bekämpa terroraktioner, skall tillmätas betydelse. Rikspolisstyrelsen ser inte mot den angivna bakgrunden skäl att nu aktualisera omfattande organisatoriska förändringar. Nationella insatsstyrkan bör alltså även fortsättningsvis tillhöra och operativt ledas av Polismyndigheten i Stockholms län.

Rikspolisstyrelsen beslutade den 27 november 2000 att promemorian skall ligga till grund för styrelsens vidare åtgärder vad gäller den nationella insatsstyrkan. I linje härmed beslutades även att se över Rikspolisstyrelsens föreskrifter såvitt gäller insatsstyrkan (RPSFS 2000:2, FAP 201–3), att låta utreda förutsättningarna för en eventuell lokalisering av styrkan till Polishögskolan i Sörentorp samt att Polismyndigheten i Stockholms län för vart och ett av åren 2001, 2002 och 2003 skulle tillföras 2 miljoner kronor för att säkerställa styrkans numerär och utrustning.

Enligt vad utskottet inhämtat pågår arbetet att utreda förutsättningarna för en eventuell lokalisering av den nationella insatsstyrkan till Polishögskolan i Sörentorp alltjämt. Det extra tillskottet för år 2001 har Polismyndigheten i Stockholms län använt för att förstärka styrkans utrustning, t.ex. har en del vapen, mörkersikten och fordon köpts in. Vidare har vissa åtgärder vidtagits för att följa upp personalen och dess kompetens.

Utskottet ser med oro på att Nationella insatsstyrkan i dag riskerar att inte kunna fullgöra sitt huvuduppdrag. Detta kan till stor del härledas till insatsstyrkans organisatoriska hemvist. Utskottet anser att Nationella insatsstyrkan skall vara en *nationell* resurs.

Det är av stor vikt att Nationella insatsstyrkan kan nyttjas vid allvarliga händelser för att uppnå bästa möjliga operativa kompetensnivå. Styrkan skall genom träning, kompetensutveckling och operativ verksamhet ha beredskap

att möta ett eventuellt terroristangrepp. Detta tillgodoses genom att styrkan inordnas vid Rikspolisstyrelsen. Ett av syftena med en överföring till Rikspolisstyrelsen är att styrkan ges bättre möjligheter än i dag att vid behov operativt kunna verka över hela landet. Dessutom sorterar insatsstyrkan då under samma organisation som rikskriminalen, Säkerhetspolisen och dess teknik- och underrättelseenheter, vilka måste betraktas som styrkans naturliga samarbetspartner.

Nationella insatsstyrkans huvuduppgift är att bekämpa terrorism i landet. Vid en överföring till Rikspolisstyrelsen skall styrkan även ges möjlighet att, i enlighet med tidigare fattade beslut, bistå samtliga polismyndigheter ute i landet för andra ändamål än huvuduppgiften; detta dock endast i den utsträckning det kan ske med hänsyn till huvuduppgiften att bekämpa terrorism och styrkans tillgänglighet för detta ändamål.

Nuvarande organisatoriska placering vid Polismyndigheten i Stockholms län medför att polismyndigheterna ute i landet många gånger av ekonomiska skäl avstår från att nyttja styrkans kompetens. Detta bör vid en överföring till Rikspolisstyrelsen inte fortsatt ses som ett hinder då styrkan skall vara att betrakta som en förstärkningsresurs liknande rikskriminalpolisen och helikopterverksamheten.

Genom att Nationella insatsstyrkan överförs från Polismyndigheten i Stockholms län till Rikspolisstyrelsen tydliggörs vilka uppdrag styrkan deltar i. Vid nyttjande av Nationella insatsstyrkan skall beslutsunderlag upprättas vid Rikspolisstyrelsen och redovisas vid behov. Detaljutformningen och polisiära bedömningar i övrigt ankommer på Rikspolisstyrelsen att utforma.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att snarast överföra Nationella insatsstyrkan till Rikspolisstyrelsen och tillgodose vad utskottet i övrigt anfört om insatsstyrkans funktion och arbetsuppgifter.

Detta bör riksdagen med anledning av motionerna Ju329, Ju365 och Ju426 som sin mening ge regeringen till känna.

Åklagarväsendet

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för åklagarväsendets resultat under verksamhetsåret 2000. Utskottet delar regeringens bedömning att åklagarväsendet i stort fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet, men att ytterligare insatser krävs på vissa områden. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för åklagarväsendets verksamhet under år 2002. Utskottet behandlar också ett antal motionsyrkanden rörande organisationsfrågor, överprövning av åklagarbeslut, jäv mot åklagare och införandet av en europeisk åklagarmyndighet. Utskottet hänvisar i dessa delar i huvudsak till pågående utredningar och beredningsar-

bete. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden. Jämför reservationerna 12–18.

Inledning

Målet för åklagarverksamheten är att se till att den som begått brott lagförs.

Åklagaren har en central roll inom rättsväsendet när det gäller att bekämpa brottslighet. Till åklagarens uppgifter hör att leda förundersökningar, fatta beslut i åtalsfrågor och föra talan om ansvar för brott vid domstol. Inom ramen för förundersökningsledningen beslutar åklagaren om personella och reella tvångsmedel av integritetskränkande natur såsom anhållande, kroppsbesiktning, reseförbud och husrannsakan. Åklagaren kan också begränsa eller lägga ned en förundersökning. Andra viktiga uppgifter som ankommer på åklagaren är att under vissa förutsättningar utfärda strafföreläggande och besluta om åtalsunderlåtelse.

Central förvaltningsmyndighet för åklagarväsendet är Riksåklagaren (RÅ). Åklagarväsendets organisation i övrigt består av åklagarmyndigheterna i Stockholm, Västerås, Linköping, Malmö, Göteborg och Umeå, var och en under ledning av en överåklagare. Vid dessa myndigheter finns åklagarkammare.

Ekobrottsmyndigheten svarar för ekobrottsbekämpningen i Stockholms län, Skåne län, Västra Götalands län, Hallands län, Gotlands län samt sedan den 1 juli 2001 Blekinge län. Av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten framgår att myndigheten dels är en åklagarmyndighet, dels en central förvaltningsmyndighet under regeringen.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Riksåklagaren och Ekobrottsmyndigheten medverkat.

Resultatuppföljning

Följande mål ställdes upp för år 2000.

Effekt målet för åklagarverksamheten för år 2000 innebar att denna skulle bedrivas på ett sådant sätt att den enskilde tillförsäkrades rättssäkerhet och rättstrygghet och så att den som begått brott lagfördes.

Följande *prioriteringar och verksamhetsmål* gällde för åklagarväsendet för år 2000.

Miljöbrottsbekämpningen skulle förstärkas och utvecklas genom utbildningsinsatser och fördjupad samverkan med polisen och andra myndigheter. Rassistiska, främlingsfientliga och homofobiska brott skulle beivras. Insatserna för att beivra våld mot kvinnor och barn skulle intensifieras och förbättras. Ekobrottsbekämpningen skulle fortsätta att utvecklas inom hela åklagarväsendet. Samverkan med polisen för att förbättra den brottsutredande verksamheten skulle utvecklas ytterligare. Det gällde såväl bekämpningen av de allvarligaste brottstyperna – våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet – som bekämpningen av annan kriminalitet.

Vidare skulle lagföringen öka och kvaliteten på förundersökningarna höjas. Antalet avslutade ärenden skulle uppgå till minst det antal som kommit in. Genomströmningstiden skulle minska. Rättstillämpningen skulle vara enhetlig. Riksåklagaren skulle som åklagare i Högsta domstolen verka för rättsutveckling och rättsbildning inom rättsområden där behovet av ledning är nödvändig för den praktiska rättstillämpningen.

För Ekobrottsmyndighetens del gällde dessutom att myndigheten skulle förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet. Myndigheten skulle också genom nya arbetsmetoder och hög kompetens skapa förutsättningar för en effektiv ekobrottsbekämpning.

Målen för stabsuppgifterna vid Ekobrottsmyndigheten var att ge regeringen och andra intressenter en bättre helhetsbild av den ekonomiska brottsligheten och bättre möjlighet att förutse utvecklingen inom området. Berörda myndigheter skulle på ett så tidigt stadium som möjligt informeras om nya former av ekonomisk brottslighet. I samverkan med andra myndigheter skulle metoder utvecklas för att effektivisera ekobrottsbekämpningen.

Regeringen lämnar i budgetpropositionen en utförlig beskrivning av hur verksamheten utvecklats under de senaste åren.

Inledningsvis anför regeringen att åklagarorganisationen satsat stora resurser på de *prioriterade områdena* under år 2000. Ärenden om vålds- och narkotikabrott, ekonomisk brottslighet och miljöbrottslighet utgjorde sammanlagt 20 % av alla avslutade ärenden under år 2000. Resultatförbrukningen för dessa brottstyper var 42 % av hela resursanvändningen.

För arbetet med *miljöbrottsbekämpningen* inrättade Riksåklagaren i samverkan med Rikspolisstyrelsen den 1 januari 2000 en flexibel organisation. Vid utgången av år 2000 fanns sammanlagt 19 miljöåklagare som helt eller till övervägande del arbetade med brott mot den yttre miljön. Vidare har åklagarorganisationen tagit på sig ett ansvar för att etablera och utveckla samverkan med tillsynsmyndigheterna på såväl regional som på lokal nivå. Lokala och regionala samverkansgrupper har etablerats på många håll i landet. Dessutom har Riksåklagaren under år 2000 tagit initiativ till bildandet av ett miljöbrottsråd för att förstärka samverkan på central nivå. I rådet ingår bl.a. företrädare för Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Naturvårdsverket, Kustbevakningen och Tullverket.

Vad gällde utbildningsinsatser på området genomförde Riksåklagaren vidareutbildningsinsatser under år 2000.

Antalet anmälningar om miljöbrott till åklagarorganisationen har ökat kraftigt. Antalet balanserade brottsmisstankar avseende brott mot miljön har också ökat. Den 30 juni 2001 uppgick antalet balanserade brottsmisstankar avseende brott mot miljön till drygt 3 000.

Enligt Riksåklagaren finns det mot bakgrund av verksamhetsresultaten för det första halvåret 2001 anledning att se allvarligt på de bristande utredningsresurserna för brott mot miljön. Den 30 juni 2001 fanns 85–90 % av de balanserade miljöbrottsutredningarna hos polisen. Riksåklagaren anser att det finns anledning att vidta omedelbara åtgärder för att bl.a. undvika en ytterligare

balansökning. Därför avser Riksåklagaren att snarast inleda diskussioner med Rikspolisstyrelsen om hur utredningskapaciteten kan förbättras.

Andelen inkomna miljöbrottsärenden som ledde till lagföring var 13 %. Den låga lagföringsandelen beror enligt Riksåklagaren huvudsakligen på att alla anmälda brott mot miljön till skillnad från andra brott går direkt till åklagare för bedömning. Polisen skriver således inte av några miljöbrottsärenden. En annan bidragande orsak till den låga lagföringsandelen är enligt Riksåklagaren att många äldre miljöbrottsärenden flyttades över till organisationen för bekämpning av miljöbrott. Riksåklagaren förväntar sig att lagföringsandelen skall öka i takt med att de äldsta ärendena avgörs. Lagföringsandelen i färdiga förundersökningar om brott mot miljön var 73 %.

I budgetpropositionen erinrar regeringen om att Riksåklagaren i december 1999 beslutade om ett omfattande och konkret handlingsprogram för åklagarväsendets bekämpning av *brottslighet med rasistiska eller främlingsfientliga motiv*. Hos Riksåklagaren och vid alla åklagarmyndigheter finns vidare en särskild funktion för samordning av insatserna mot aktuell brottslighet.

Av budgetpropositionen framgår att åklagarmyndigheterna med utgångspunkt i handlingsprogrammet ytterligare förstärkt sina insatser för att säkerställa att brott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv prioriteras i verksamheten. Vid flera åklagarkamrar granskar åklagare och poliser tillsammans brottsanmälningar för att på så sätt lättare identifiera brott med rasistiska motiv.

Under år 2000 inleddes drygt 400 förundersökningar om brott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv. Under året ökade antalet pågående förundersökningar från 130 under det första kvartalet till ca 200 under det fjärde kvartalet. Åklagarna väckte 157 åtal, varav bl.a. 56 för hets mot folkgrupp, 30 för grov misshandel eller misshandel samt 4 för olaga diskriminering. Att så få åtal väckts för olaga diskriminering beror enligt Riksåklagaren på att det är svårt att bevisa det brottet. Riksåklagaren anser därför att den pågående över synen av lagstiftningen på området är mycket angelägen.

Utgångspunkten för åklagarorganisationens insatser för bekämpning av *våld mot kvinnor* är de särskilda åtgärdsprogram som togs fram vid alla åklagarmyndigheter under år 1999. Insatserna har inriktats på förbättrade kunskaper, samarbete med polisen för att utveckla effektivare utredningsmetoder, snabbare lagföring bl.a. genom särskilda rättskedjeprojekt, samverkan med socialtjänsten och olika frivilligorganisationer samt ett förstärkt stöd till brottsoffren.

Under år 2000 tog det i genomsnitt 36 dagar för åklagarna att ta ställning i åtalsfrågan i färdiga förundersökningar om våld mot kvinnor. År 1998 var den tiden 47 dagar. Lagföringsandelen har ökat från 68 % år 1998 till 76 % år 2000. Enligt Riksåklagaren visar dessa värden att åklagarväsendet har prioriterat ärenden som gäller våld mot kvinnor.

Åklagarväsendets kostnader för att bekämpa *ekonomisk brottslighet* uppgick till drygt 322 miljoner kronor eller knappt 35 % av de totala kostnaderna. Ekobrottsmyndigheten svarade för ca 283,5 miljoner kronor och övriga

åklagarmyndigheter för ca 39 miljoner kronor. Inom de övriga åklagarmyndigheterna var andelen ekobrott mindre än en procent av det totala antalet ärenden. Åklagarmyndigheterna avslutade fler ärenden än vad som kom in. Lagföringsandelen var 40 %, samma som år 1999. Genomströmningstiderna ökade från 429 dagar år 1999 till 469 dagar år 2000.

Såvitt angår Ekobrottsmyndighetens verksamhet redovisas den nedan.

Samarbetet med polisen för att förbättra den brottsutredande verksamheten ytterligare har enligt Riksåklagaren utvecklats positivt genom flera samordnade insatser på de kriminalpolitiskt prioriterade områdena. Myndigheterna har dessutom fortlöpande vidtagit flera konkreta åtgärder för att effektivisera brottsutredningsverksamheten. Det gäller bl.a. utbildning och kompetensutveckling, bestämmelser om fördelningen av förundersökningsledarskapet, metoder för kvalitetssäkring av brottsutredningar samt gemensamma riktlinjer för att effektivisera den direkta handläggningen av brottsutredningar.

Enligt Riksåklagaren har dock insatserna inte lett till några bestående förbättringar av närpolisens brottsutredningsverksamhet, eftersom många av de särskilt utbildade närpoliserna efter en tid har gått över till annan verksamhet. Därför är det enligt Riksåklagaren nödvändigt att genomföra omfattande förändringar av brottsutredningsverksamheten för att kunna åstadkomma bestående förbättringar av den.

Regeringen pekar i budgetpropositionen på att Riksåklagaren, Justitieombudsmannen, Riksdagens revisorer, Riksrevisionsverket och Granskningskommissionen i anledning av mordet på statsminister Olof Palme (SOU 1999:88) från delvis olika utgångspunkter pekat på brister och oklarheter i brottsutredningssystemet. Kritiken har avsett bl.a. alltför långa handläggningstider, låg brottsupplärning, oklar ansvarsfördelning mellan åklagare och polis, bristande tillsyn av åklagarväsendet och polisen, internutredningsverksamheten samt kompetensförsörjningen.

I december 2000 tillsatte regeringen en beredning för rättsväsendets utveckling (dir. 2000:90). Beredningen skall bl.a. överväga på vilket sätt brottsutredningsverksamheten kan förbättras. Ett brett angreppssätt bör därför anläggas där såväl ny lagstiftning som administrativa och organisatoriska förändringar övervägs. Frågor om rollfördelning, utveckling av arbetsmetoder, möjlighet att utnyttja modern teknik, utbildning och kompetensutveckling bör enligt direktiven kunna övervägas i detta sammanhang. Beredningen skall presentera delbetänkanden efter hand som olika frågor behandlas. Senast före utgången av år 2003 skall beredningen redovisa det då aktuella läget inom rättsväsendet för de frågor som ankommer på beredningen samt en plan för det fortsatta arbetet.

Lagföringsandelen, dvs. den andel av alla avslutade ärenden som lett till beslut om åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, var 58 % under år 2000. Det är en minskning med 2 procentenheter jämfört med år 1999. Riksåklagaren bedömer att den främsta orsaken till det är att andelen bötesärenden minskat kraftigt som en följd av ändrad ansvarsfördelning mellan åklagare

och polis. Under tiden 1996–2000 har lagföringsandelen varit i genomsnitt 60 %. Andelen misstänkta personer som lagfördes ökade något, från 61 % till 62 %.

Åklagarmyndigheterna har under år 2000, liksom under år 1999, infört särskilda kvalitetssäkringsprogram som innebär att åklagarna i brottsutredningarna skall ge polisen en snabb och fortlöpande återkoppling om utredningskvaliteten.

Balanserna minskade totalt sett från 62 389 till 55 377 ärenden. Ärendeinströmningen från polisen till åklagarorganisationen har fortsatt att minska: från ca 194 000 ärenden år 1998 till 177 000 år 1999 och till 168 000 ärenden under år 2000. Också antalet avslutade ärenden har sjunkit under denna period. År 1998 avslutade åklagarna ca 197 000 ärenden, år 1999 ca 187 000 ärenden och år 2000 ca 180 000 ärenden. Det innebär att åklagarna under åren 1998–2000 avslutade 3 000, 10 000 respektive 12 000 fler ärenden än som kom in.

Genomströmningstiderna minskade för nästan alla brottstyper under år 2000. Den genomsnittliga genomströmningstiden från inkommet förundersökningsprotokoll till beslut i åtalsfrågan minskade från 54 till 49 dagar jämfört med år 1999. Riksåklagaren har i verksamhetsplanerna för åren 2000 och 2001 krävt att åklagarmyndigheterna skall förkorta genomströmningstiderna väsentligt. Målsättningen är att de inte skall överstiga 30 dagar. I budgetpropositionen anför regeringen att detta mål uppnåtts redan under första halvåret 2001.

Dessutom skall åklagarmyndigheterna eftersträva en ökning av andelen brottsmisstankar som avgörs inom 15 dagar, främst när det gäller mängdbrott. Under år 2000 fattade åklagarna beslut om 55 % av alla brottsmisstankar inom högst 15 dagar från det att förundersökningsprotokollet kom in från polisen. Den andelen ökade till 66 % under första halvåret 2001. För år 1999 var den siffran 51 %.

Såvitt angår Riksåklagarens roll för *rättsutvecklingen och rättsbildningen* framgår av budgetpropositionen att Riksåklagaren eftersträvar att förstärka Riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen och att i så stor utsträckning som möjligt koncentrera den på de mål som har störst betydelse för det operativa åklagararbetet. Därför upprättar Riksåklagaren varje år en rättsutvecklingsplan över de frågor som bedöms ha betydelse för en enhetlig rättsutveckling. Under år 2000 har Riksåklagaren fört upp fler kriminalpolitiskt viktiga frågor till Högsta domstolen om bl.a. rasistiska brott, allmänna ansvarsfrihetsgrunder och lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster.

Ekobrottsmyndigheten avslutade fler ärenden under år 2000 än under år 1999. Antalet balanserade liksom antalet inkomna ärenden minskade.

Vid Ekobrottsmyndigheten var lagföringsandelen 35 % under år 2000 jämfört med ca 31 % år 1999.

Genomströmningstiden för ekobrottsärenden vid Ekobrottsmyndigheten ökade år 2000 från 458 dagar till 528 dagar, eller med ca 15 % jämfört med år 1999. De längre genomströmningstiderna kan enligt myndigheten delvis

förklaras av att ett flertal äldre ärenden avslutats. Därtill kommer att 25 % fler särskilt krävande ärenden har avslutats, vilka generellt sett har långa genomströmningstider.

Ekobrottsmyndigheten bedömer att ekomålens svårighetsgrad ökat. Myndigheten har delat in ekobrottsärendena i fyra kategorier. Under år 2000 har Ekobrottsmyndigheten infört tidredovisning för att se tidsåtgången för varje ärendekategori. Myndigheten räknar med att tidredovisningen på sikt kommer att skapa förutsättningar för en säkrare bedömning av förändringar när det gäller förundersökningarnas svårighetsgrad.

Förutom genomförandet av olika utbildningar har Ekobrottsmyndigheten under år 2000 tagit fram ett omfattande underlag för en ny ekoutbildning som riktar sig till all berörd personal både inom och utanför myndigheten. Utbildningsverksamheten startar under hösten 2001.

Vad gäller stabsverksamheten vid Ekobrottsmyndigheten har myndigheten, på grundval av rapporter från de regionala samverkansorganen, utarbetat en redogörelse för ekobrottsbekämpningen under år 1999. Vidare har Ekobrottsmyndigheten enligt vad som anges i budgetpropositionen bl.a. överlämnat en rapport om den ekonomiska brottsligheten och dess bekämpning, utvärderat de regionala samverkansorganen samt bättre strukturerat och fördjupat samarbetet med andra myndigheter och organisationer.

Generaldirektören för Ekobrottsmyndigheten har inför utskottet uppgivit att det föreligger en snedfördelning av mängden ärenden mellan myndighetens olika avdelningar. Myndigheten har därför låtit göra en översyn av sin organisation och en rapport har presenterats. Utskottet kommer att få anledning att återkomma till frågan om Ekobrottsmyndighetens organisation i vår i samband med behandlingen av regeringens skrivelse om ekonomisk brottslighet.

Regeringen bedömer i budgetpropositionen att åklagarorganisationens verksamhetsresultat under de senaste åren visar på en positiv utveckling. De mål som slagits fast för verksamheten har i stort sett uppfyllts. Det är enligt regeringens mening emellertid angeläget att åklagarorganisationen tillsammans med polisen vidtar ännu mera kraftfulla och omedelbara åtgärder för att förbättra och effektivisera brottsutredningssystemet. Dessutom anser regeringen det vara angeläget att åklagarorganisationen och polisen fortsätter sitt gemensamma utvecklingsarbete för att utarbeta ännu effektivare och rationellare arbetsmetoder för bekämpningen av den mest kvalificerade kriminaliteten.

Vad angår Ekobrottsmyndighetens verksamhetsresultat anser regeringen att det huvudsakligen visar på en positiv utveckling där de mål som ställts upp för verksamheten i princip har uppfyllts. Resultatet visar enligt regeringen vidare på att själva arbetsformen – med åklagare, poliser och ekonomer i nära samarbete – är framgångsrik.

Det är enligt regeringen angeläget att Ekobrottsmyndigheten närmare analyserar utvecklingen med längre genomströmningstider och vidtar åtgärder för

att vända denna utveckling, liksom att myndigheten noga följer upp och utvärderar resultatet av sitt utvecklingsarbete.

Utskottet har sammanfattningsvis inte funnit något som motsäger regeringens bedömning att åklagarorganisationen i stort sett uppfyllt de mål för verksamheten som riksdag och regering satt upp. Den utveckling som skett inom åklagarväsendet under senare år är enligt utskottets mening också mycket tillfredsställande.

Som regeringen konstaterat är det emellertid angeläget att brottsutredningssystemet förbättras och effektiviseras. För egen del vill utskottet också peka på det angelägna i att utredningskapaciteten förstärks såvitt avser anmälningar om miljöbrott. Utskottet utgår från att Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen gemensamt närmare analyserar den uppkomna situationen så att åtgärder kan vidtas för att balanserna inte skall öka ytterligare. Utskottet utgår vidare från att regeringen noga följer detta arbete.

Också Ekobrottsmyndigheten har enligt regeringens bedömning visat på en i huvudsak positiv utveckling med en relativt god måluppfyllelse. Det finns här dock enligt utskottets mening anledning att känna en viss oro framför allt när det gäller de ökade genomströmningstiderna och resursutnyttjandet.

Prioriteringar inför budgetåret 2002

I fråga om prioriteringar inför budgetåret 2002 anför regeringen följande. Åklagarväsendet skall ytterligare förstärka och utveckla åklagarrollen. Åklagarväsendet skall medverka i polisväsendets kompetens- och verksamhetsutveckling för att säkerställa en effektiv och snabb brottsutredningsverksamhet med högt ställda krav på rättssäkerhet och kvalitet. Fler brott skall leda till lagföring.

Åklagarna skall i ännu större utsträckning ges utrymme att kunna koncentrera sig på de mera kvalificerade brottmålsärendena och utöva aktiv förundersökningsledning i dessa.

Åklagarna skall ytterligare utveckla sin kapacitet att bekämpa brott mot miljön och brott med rasistiska eller främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag.

Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen anför.

Anslagen

Åklagarorganisationen

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för åklagarorganisationen år 2002 (tusental kronor).

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
722 789	741 751	+ 20 000	+ 50 000	–	+ 10 000

För år 2001 uppgår åklagarorganisationens anslag, efter att hänsyn tagits till en minskning av anslaget genom beslut om tilläggsbudget, till knappt 723 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns ett anslagssparande om ca 13,5

miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till 748 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på 741 751 000 kr. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar. Ökningen av anslaget avser till övervägande delen poster av justeringskaraktär.

I motion Ju445 (m) föreslås att anslaget till åklagarorganisationen skall höjas med 20 miljoner kronor. Dessa ytterligare medel skall bl.a. möta kostnaderna för fler åklagare samt nödvändig IT-, metod- och kompetensutveckling. I motion U303 (m) betonas vidare vikten av att åklagarorganisationen erhåller tillräckliga resurser för att kunna delta fullt ut i samarbetet inom Eurojust.

I motion Ju368 (kd) yrkas att anslaget till åklagarorganisationen skall höjas med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I motion Ju331 (kd) betonas vikten av en fortsatt nyrekrytering av åklagare och administrativ personal; åklagarorganisationen bör förstärkas med 50 åklagare i syfte att skapa en arbetsorganisation med åklagarstöd för mängdärenden, 6 åklagare för ekobrottsärenden och 10 åklagare för miljöbrottsärenden. Med hänvisning till kravet på nya åklagare anför motionärerna i T470 (kd) att särskilda trafikåklagare bör inrättas. Slutligen förespråkas i motion Ju331 (kd) åtgärder för kompetensutveckling inom åklagarväsendet och inrättande av särskilda ungdomsrotlar.

En anslagsökning för åklagarväsendet om 10 miljoner kronor förordas i motionerna Ju450 och Fi294, båda (fp).

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Ekobrottsmyndigheten

I tabellen nedan återfinns en redogörelse för regeringens förslag till anslag för Ekobrottsmyndigheten år 2002 (tusental kronor). Som framgår föreslår oppositionen inte någon ändring.

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
313 069	312 389	–	–	–	–

För år 2001 uppgår Ekobrottsmyndighetens anslag, efter att hänsyn tagits till beslut enligt tilläggsbudget, till 313 069 000 kr. Det anslagssparande på 5,4 miljoner kronor som fanns vid ingången av år 2000 förbyttes till ett underskott på knappt 10,9 miljoner kronor vid årets slut. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till 309 miljoner kronor.

Riksrevisionsverket har anmärkt att bristande finansiell kontroll lett till ett överskridande av anslagskrediten med 3 034 000 kr. Ekobrottsmyndigheten har enligt ett yttrande till regeringen bl.a. angivit att ett antal åtgärder vidtagits för att bättre kunna bedöma de kostnader som faktureras myndigheten i efterskott. Enligt regeringens bedömning bör de åtgärder som Ekobrottsmyn-

digheten vidtagit vara tillräckliga för att anslagskrediterna inte skall överskridas på grund av bristande finansiell kontroll igen.

Regeringen föreslår ett ramanslag till Ekobrottsmyndigheten på 312 389 000 kr. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar. Vidare föreslås anslaget höjt med 4,6 miljoner kronor fr.o.m. år 2002 med anledning av att Ekobrottsmyndighetens verksamhetsområde numera även omfattar Blekinge län. För detta har 2,3 miljoner kronor tillförts anslaget på tilläggsbudget och 2,3 miljoner kronor i budgetpropositionen.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Organisationsfrågor

Rättskedjan

I ett par motioner tas frågor upp som rör åklagarorganisationen och andra delar av rättskedjan. I motion Ju237 (c) lämnas en rad förslag främst i syfte att korta handläggningstiderna såväl inom åklagarväsendet som inom rättsväsendet i stort. Sålunda begärs i motionen en breddad samverkan mellan rättsväsendets myndigheter, en särskild funktion för bl.a. uppföljning i Justitiedepartementet, ett gemensamt ärendehanteringssystem och en översyn av effekterna av centraliseringen inom åklagarväsendet. I motion Ju313 (fp) anser motionären att åklagarmyndigheterna och polisens utredningsverksamhet bör slås samman.

Som framgått ovan har regeringen tillsatt en beredning för rättsväsendets utveckling (dir. 2000:90). Beredningen skall bl.a. undersöka möjligheterna att förkorta den genomsnittliga genomströmningstiden från brottsanmälan till dom och straffverkställighet. En annan uppgift för beredningen är att överväga på vilket sätt brottsutredningsverksamheten kan förbättras. I det arbetet ligger också att överväga frågor kring de skilda myndigheternas organisation och rollfördelningen mellan dem. Beredningen skall presentera delbetänkanden efter hand som olika frågor behandlas. Senast före utgången av år 2003 skall beredningen redovisa det då aktuella läget inom rättsväsendet för de frågor som ankommer på beredningen samt en plan för det fortsatta arbetet.

Utskottet konstaterar att de frågor som tas upp i motionerna väl inryms i de nämnda direktiven. Enligt utskottets mening bör det pågående utredningsarbetet avvaktas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju237 i här behandlade delar liksom motion Ju313. Utskottet vill dock framhålla att den omständigheten att en utredning tillsatts inte får hindra det effektiviseringsarbete som redan pågår inom rättsväsendet.

I en motion, Ju237 (c), yrkas att åklagarna skall överta vissa uppgifter från domstolarna i syfte att snabbare få ärenden till huvudförhandling.

Beredningen för rättsväsendets utveckling har i delbetänkandet Snabbare lagföring 1 – Några förslag till förenklingar (SOU 2001:59) lämnat sådana förslag som efterfrågas i motionen. Sälunda föreslår beredningen bl.a. att åklagarens möjlighet att utfärda stämning och kalla till huvudförhandling utvidgas samt att även åklagaren skall ges behörighet att besluta om att inhämta personutredning. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling.

Enligt utskottets mening bör det pågående arbetet inte föregripas och utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju237 i denna del.

Ekobrottsmyndigheten

I motionerna Ju403 och Ju450 (båda fp) begärs att Ekobrottsmyndigheten skall avvecklas.

Av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten följer att denna dels är en åklagarmyndighet, dels en central förvaltningsmyndighet under regeringen.

Utskottet har tidigare vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om Ekobrottsmyndighetens ställning.

Vid riksmötet 1996/97 uttalade utskottet sin tillfredsställelse över att regeringen hade för avsikt att inrätta en Ekobrottsmyndighet. Den nya myndighetens tillkomst borde kunna innebära en betydande förstärkning av samhällets insatser mot den ekonomiska brottsligheten. Utskottet instämde i regeringens bedömning att Ekobrottsmyndigheten borde inrättas som en självständig myndighet inom åklagarväsendet. Därigenom skulle myndigheten på ett naturligt sätt knytas till den organisation för brottsbekämpning som redan existerade (bet. 1996/97:JuU6 s. 9).

Utskottet har därefter vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden av innebörd att Ekobrottsmyndigheten skulle avvecklas och verksamheten helt inordnas under Riksåklagaren.

Vid riksmötet 1997/98 betonade utskottet att den omständigheten att Ekobrottsmyndigheten delvis låg under regeringen inte fick påverka Riksåklagarens och Rikspolisstyrelsens ledning av den operativa verksamheten. Utskottet erinrade i sammanhanget om att tidigare försök att, inom ramen för den då befintliga verksamheten, förstärka resurserna till ekobrottsbekämpning hade misslyckats (bet. 1997/98:JuU1 s. 38 f).

I budgetbetänkandet för år 1999 konstaterade utskottet att det ännu var för tidigt att säga hur den nya organisationen och arbetsformerna i detalj skulle komma att påverka ekobrottsbekämpningen. Enligt utskottets mening stod det emellertid klart att det genom Ekobrottsmyndighetens inrättande skapats helt andra förutsättningar för en effektiv ekobrottsbekämpning (bet. 1998/99:JuU9 s. 4).

Vid budgetbehandlingen under förra riksmötet stod utskottet fast vid sina uttalanden från riksmötet 1997/98 (bet. 1999/2000:JuU1 s. 44 f).

Utskottet fann vid behandlingen av förra årets budgetproposition inte något skäl att förorda att Ekobrottsmyndigheten skulle avvecklas. Även om ytterligare erfarenhet måste vinnas innan det går att med säkerhet uttala sig, talade

de uppgifter som då lämnades om dess verksamhet enligt utskottet snarast för att den väl fyller de syften för vilka den inrättats. Utskottet avstyrkte den då väckta motionen (bet. 2000/01:JuU1 s. 54).

I sammanhanget skall nämnas att Riksrevisionsverket nyligen avlämnat en rapport: Vad hindrar Ekobrottsmyndigheten? En granskning av hinder för effektivt resursutnyttjande (RRV 2001:29). Flera av de hinder verket har identifierat i sin rapport beror på att den organisatoriska speciallösning som Ekobrottsmyndigheten utgör ställer höga krav på samverkan med polis- och åklagarväsendet. Många hinder beror dock på interna förhållanden. Riksrevisionsverket gör den bedömningen att reformen ännu inte är genomförd fullt ut. Mot bakgrund av den uppslutning som finns bakom lösningen med Ekobrottsmyndigheten inom myndigheten och den korta tid som förflutit sedan Ekobrottsmyndigheten bildades finns det enligt Riksrevisionsverket skäl för att myndigheten skall fortsätta sin verksamhet. Alternativet att i nuläget avsluta eller begränsa Ekobrottsmyndighetens verksamhet vore enligt Riksrevisionsverkets bedömning inte en lämplig åtgärd mot bakgrund av den stora satsning som gjordes för att bilda myndigheten, baserad på stort missnöje med polis- och åklagarväsendets prioritering av ekobrottsärenden.

I likhet med tidigare kan utskottet inte se något skäl för att förorda att Ekobrottsmyndigheten skulle avvecklas. Utskottet utgår dock från att myndigheten noga analyserar den av Riksrevisionsverket framtagna hinderanalysen för att kunna effektivisera arbetet. Med det sagda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion Ju403 samt motion Ju450 i här behandlad del.

I motion Ju414 (s) begärs att Ekobrottsmyndighetens verksamhetsområde skall utsträckas till att omfatta hela landet. Om så inte sker bör särskilda åtgärder vidtas för att säkerställa att resurser avdelas till den nuvarande lokala organisationen.

Som framgått ovan svarar Ekobrottsmyndigheten för ekobrottsbekämpningen i Stockholms län, Skåne län, Västra Götalands län, Hallands län, Gotlands län och Blekinge län. Vid behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år förklarade utskottet att det inte kunde finna skäl för riksdagen att uttala sig om lokaliseringen av Ekobrottsmyndighetens enheter (bet. 2000/01:JuU1 s. 55 f).

Utskottet har i dag inte någon annan uppfattning och föreslår att motion Ju414 avslås.

Överprövning av åklagarbeslut

I motion Ju328 (kd) begärs att det skall inrättas en särskild åtalsnämnd med uppgift att överpröva åtalsbeslut.

Möjligheterna för högre åklagare att överpröva lägre åklagares beslut härleds ur bestämmelserna om de högre åklagarnas ansvar för åklagarverksamheten och deras möjlighet att ta över arbetsuppgifter från lägre åklagare.

Själva överprövningsförfarandet är inte författningsreglerat. Däremot gäller av riksdagen godkända riktlinjer för verksamheten i Riksåklagarens kansli (JuU 1984/85:30). Sammanfattningsvis innebär de följande. Ett åklagarbeslut

som kommer att prövas av domstol, t.ex. ett åtalsbeslut, tas normalt inte upp till prövning. Det sker inte heller någon överprövning av beslut som *kan* prövas av domstol, t.ex. beslut om beslag. Vidare prövas åklagarbeslut i princip endast av *en* högre åklagare. Det står dock riksåklagaren fritt att ta upp ett överprövningsbeslut till prövning eller direkt pröva ett beslut av åklagare som ännu inte överprövats. Riktlinjerna innebär också att det krävs ett legitimt intresse för att få en framställning prövad. Brottsmisstänkta, tilltalade och målsägande, liksom myndigheter med tillsynsuppgifter, anses ha ett sådant intresse. Slutligen anses att en högre åklagare kan ta upp en lägre åklagares beslut till överprövning trots att det beslutet med hänsyn till riktlinjerna normalt sett inte skulle bli föremål för överprövning. Exempelvis är det alltid nödvändigt att överpröva ett åklagarbeslut som inte vilar på laglig grund även om beslutet senare kan upphävas av domstol.

Frågan om överprövning av åtalsbeslut behandlades av utskottet så sent som i slutet av april i år (bet. 2000/01:JuU23 s. 6 f). I det lagstiftningsärendet, som rörde ändringar i rättegångsbalkens bestämmelser om åklagare, gjordes bedömningen att överprövningsförfarandet inte bör författningsregleras, något som då efterfrågades i en motion. Utskottet konstaterade för sin del att riksdagen godkänt riktlinjer för hur överprövningsförfarandet skall gå till. I den mån det behövs mer detaljerade föreskrifter i ämnet ansåg utskottet det vara rimligt att det sker i form av föreskrifter inom åklagarväsendet. I sammanhanget påpekade utskottet att riksdagen våren 2000 på förslag av utskottet beslutade ett tillkännagivande om att regeringen skulle låta utreda frågan om ett oberoende organ för tillsyn över polisen och åklagarna (bet. 1999/2000:JuU11 s. 5). I kommitténs direktiv (dir. 2000:101) nämns bl.a. att den skall analysera vilken betydelse överprövningsverksamheten har för att tillgodose de krav som bör ställas på en effektiv tillsyn. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 28 juni 2002. Utskottet ansåg att kommitténs arbete bör avvaktas innan ytterligare överväganden görs i ämnet, och detta är alltså utskottets uppfattning. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju328.

Jäv mot åklagare

Gällande bestämmelser såvitt gäller jäv mot åklagare innebär att en åklagare är jävig på samma grunder som en domare; särskilda regler för finns således inte för åklagare. Enligt 7 kap. 6 § rättegångsbalken omfattas åklagarens befattning med förundersökning och åtal för brott. Vidare gäller att en invändning om jäv inte kan grundas på en åtgärd som åklagaren vidtagit på tjänstens vägnar eller på en gärning som förövats mot åklagaren i eller för dennes tjänst.

Riksdagen har nyligen beslutat att bestämmelsen om jäv mot åklagare skall ändras så att den också gäller vid fullgörandet av andra åklagaruppgifter än åtgärder eller beslut enligt rättegångsbalken. Vidare skall frågor om jäv mot åklagare prövas av den överåklagare som är chef för den myndighet där åklagaruppgiften fullgörs. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2002 (prop.

2000/01:92, bet. JuU23, rskr. 207). I det aktuella lagstiftningsärendet gjordes bedömningen att det inte fanns skäl att ändra själva jävsgrunderna.

I motion Ju391 (v) begärs en särskild lagstiftning för jäv mot åklagare.

Ett motsvarande yrkande väcktes i våras i samband med behandlingen av förslaget till ovannämnda lagändringar. Utskottet konstaterade då att domares och åklagares olika roller och arbetsuppgifter i rättsväsendet torde innebära att resultatet av en jävsprövning inte alltid blir detsamma för åklagare som för domare trots att det i grunden rör sig om samma regler om vad som utgör jäv. Några problem med detta sätt att reglera jävsgrunderna hade såvitt utskottet kände till inte förekommit. Vidare pekade utskottet på att frågan nyligen varit föremål för översyn utan att något behov av förändring i denna del framkommit. Härtill ansåg utskottet att de lagändringar som alltså kommer att träda i kraft vid årsskiftet innebar förbättringar av reglerna på området; framför allt blir det nu tydligt vem som skall pröva frågan om jäv mot åklagare. Mot denna bakgrund såg utskottet, i varje fall inte då, något behov av en ny översyn av jävsreglerna och avstyrkte bifall till den väckta motionen. Inte heller nu anser utskottet att något sådant behov föreligger och föreslår att även den nu väckta motionen – Ju391 – i denna del avslås.

Brottsbekämpningen inom EU

I motion K426 (kd) begärs att en åklagarmyndighet inrättas inom EU för att bekämpa brott mot gemenskapens ekonomiska intressen.

Av artikel 280 i EG-fördraget följer att medlemsstaterna skall bekämpa all olaglig verksamhet som riktar sig mot gemenskapens ekonomiska intressen, bl.a. har medlemsstaterna att vidta samma åtgärder för att bekämpa bedrägerier riktade mot gemenskapens ekonomiska intressen som de vidtar mot bedrägerier riktade mot sina egna ekonomiska intressen. Enligt samma artikel skall medlemsstaterna samordna sina åtgärder i detta avseende.

Europeiska kommissionen och Europaparlamentet lade under förra året fram ett förslag om inrättandet av en oberoende europeisk åklagarmyndighet. Förslaget kom emellertid inte upp till behandling vid regeringskonferensen om institutionella frågor eftersom stöd för förslaget saknades bland flertalet av medlemsstaterna. Detta var också den inställning som Sveriges regering intog.

När utskottet behandlade ett motionsyrkande motsvarande det nu aktuella i slutet av förra året konstaterade utskottet att inrättandet av en överstatlig europeisk åklagarmyndighet skulle kunna få stora konsekvenser för svensk lagstiftning. Utskottet var mot den bakgrunden inte berett att då ställa sig bakom ett sådant förslag. Ansvaret för att bekämpa brott som riktar sig mot gemenskapens ekonomiska intressen borde enligt utskottets mening även fortsättningsvis åvila de enskilda medlemsstaterna. Utskottet pekade på att samarbete härvid kan bedrivas genom de samverkansorgan som finns inom unionen, t.ex. genom Eurojust. Den då aktuella motionen avstyrktes (bet. 2000/01:JuU6 s. 10 f).

Utskottet har inte någon annan uppfattning i frågan i dag och avstyrker bifall till motion K426 i nu behandlad del. Enligt utskottets mening kan här tilläggas att verksamheten inom det provisoriska Eurojust nu bedrivits under en tid och att detta samarbete, enligt vad utskottet inhämtat, hittills visat sig värdefullt.

Domstolsväsendet m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för domstolsväsendets resultat under verksamhetsåret 2000. Utskottet delar regeringens bedömning att domstolsväsendet i stort fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för domstolsväsendets verksamhet under år 2002. Utskottet behandlar också ett stort antal motionsyrkanden om domstolarnas och Domstolsverkets ställning, reformeringen av domstolsväsendet, avskaffande av specialdomstolarna, utnämning av domare samt om nämndemän. Utskottet hänvisar i dessa delar i huvudsak till pågående utredningar och beredningsarbete. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden. Jämför reservationerna 19–30.

Inledning

Domstolsväsendets uppgift är att utöva rättskipning. Härtill kommer ett antal avgränsade uppgifter av mera rättsvårdande natur.

Domstolsverket är central förvaltningsmyndighet för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, arrendenämnderna, hyresnämnderna och Rättshjälpsmyndigheten. Verket har vidare till uppgift att på det allmännas vägnar föra talan mot beslut i rättshjälpsfrågor.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Domstolsverket medverkat.

Resultatuppföljning

Av regeringens redogörelse för *arbetsläget i domstolarna* framgår att det totala antalet inkomna mål till *tingsrätterna* ökade något under år 2000. Detta är ett tredebrott eftersom det är första gången sedan år 1993 som antalet inkomna mål har ökat. Enligt Domstolsverkets årsredovisning för år 2000 var det antalet inkomna brottmål som ökade – med drygt 2 100 mål – medan antalet inkomna tvistemål minskade med knappt 1 300 mål. Antalet avgjorda mål i tingsrätterna minskade under år 2000 och antalet mål i balans ökade något. Samtliga förändringar är enligt regeringen emellertid att betrakta som närmast marginella. I *hovrätterna* fortsatte antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål att minska jämfört med år 1999. Ökningen under flera år av antalet inkomna mål till *Högsta domstolen* övergick under år 2000 i en mål-

minskning på omkring 600 mål, vilket innebär en minskning med 11 %. Antalet avgjorda mål har också minskat men i mindre grad än antalet inkomna. Domstolen har minskat målbalansen med ungefär 300 mål eller med drygt 20 %.

Liksom de två tidigare budgetåren har antalet inkomna mål till *länsrätterna* fortsatt att minska under år 2000. Minskningen kan i huvudsak förklaras av de ändringar i socialtjänstlagen som genomfördes under år 1998. Antalet avgjorda mål liksom länsrätternas målbalanser har också fortsatt att minska. Tendensen med ett minskat antal inkommande mål till *kammarrätterna* håller i sig. Även antalet avgjorda mål har minskat något liksom kammarrätternas målbalans. När det slutligen gäller *Regeringsrätten* är antalet inkomna mål så gott som oförändrat i förhållande till år 1999. Under år 2000 avgjorde Regeringsrätten fler mål än under år 1999. Även antalet balanserade mål minskade.

Effekt målet för domstolsväsendet år 2000 var att mål och ärenden skulle avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Rättssäkerheten och effektiviteten påverkas av ett antal faktorer. Vissa av dessa är mätbara, medan andra, t.ex. kvalitet, är svårare att mäta. Vissa indikatorer finns dock, som kan ge ett mått på såväl rättssäkerheten som effektiviteten. De faktorer som enligt vad som framgår av propositionen i dag är möjliga att mäta och följa upp för att möjliggöra en bedömning av resultatet är t.ex. antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål, omloppstid och balansernas åldersstruktur samt överklagande- och ändringsfrekvenser. Vidare har tillgången på personal och personalsammansättningen betydelse för resultatet.

År 2000 var andra året som regeringen för olika målkategorier fastställde *verksamhetsmål* för hovrätterna, kammarrätterna, tingsrätterna och länsrätterna. Den långsiktiga inriktningen för domstolarna är att genomströmningstiderna skall minska för samtliga mål- och ärendekategorier samt att mål- och ärendebalansernas åldersstruktur skall förbättras. Verksamhetsmålen avser medianåldern för under året avgjorda mål samt andelen balanserade mål som vid 2000 års utgång var äldre än sex respektive tolv månader.

I propositionen konstaterar regeringen att domstolarna tillsammans uppnått fem av de totalt tjugoåtta uppsatta verksamhetsmålen. Härutöver har resultatet förbättrats för elva av målen. Resultatet för övriga mål är oförändrat eller marginellt försämrat.

Tingsrätterna har uppnått två av de nio verksamhetsmålen. Tingsrätterna har förbättrat medianåldern för avgjorda mål men samtidigt har åldersstrukturen på balanserade mål delvis försämrats. Förändringarna är emellertid närmast marginella och resultaten ligger överlag nära uppsatta mål.

Hovrätterna har gemensamt uppnått ett av sex verksamhetsmål. Medianåldern för avgjorda mål i hovrätterna har försämrats något samtidigt som åldersstrukturen på balanserade mål delvis har förbättrats. Även för hovrätterna är förändringarna närmast marginella och resultatet ligger förhållandevis nära uppsatta mål. Resultatet varierar emellertid mellan enskilda hovrätter. Jämfört med år 1999 är resultatet såvitt det avser antalet hovrätter som uppnått respektive mål oförändrat.

Länsrätterna har även i år uppnått verksamhetsmålet för medianåldern för avgjorda socialförsäkringsmål och därtill markant minskat medianåldern för avgjorda skattemål. Vidare har åldersstrukturen på balanserna, med undantag för ett verksamhetsmål, förbättrats. Resultatet ligger förhållandevis nära uppsatta mål. Förbättringen vid länsrätterna följer av att särskilda insatser gjorts för att avarbeta balanser och av ett samarbete mellan domstolarna samtidigt som måltillströmningen fortsätter att minska. Även beträffande länsrätterna varierar dock resultatet mellan enskilda domstolar. Vid en jämförelse med resultatet för år 1999 så är det betydligt fler länsrätter som i år har uppnått uppsatta mål.

Kammarrätterna har uppnått verksamhetsmålet för dispensfrågan. Kammarrätterna har därtill förbättrat resultatet för fyra av sju verksamhetsmål. Kammarrätterna ligger emellertid beträffande fem av sju verksamhetsmål förhållandevis långt ifrån uppsatta mål. Även beträffande kammarrätterna varierar resultatet mellan enskilda domstolar. Vid en jämförelse med år 1999 är det emellertid fler kammarrätter som i år uppnått uppsatta mål.

Regeringen gav vidare Högsta domstolen och Regeringsrätten i uppdrag att själva fastställa verksamhetsmål för vissa mål- och ärendekategorier. Verksamhetsmålen skulle avse dels medianåldern för under året avgjorda mål, dels antalet balanserade mål som vid årets utgång var äldre än sex respektive tolv månader.

Högsta domstolen har uppnått samtliga uppsatta mål. Medianåldern för avgjorda mål är oförändrad. Beträffande äldre balanserade mål har domstolen med något undantag i stort sett halverat antalet mål i balans. I en jämförelse med år 1999 framgår också att domstolen i flera fall har skärpt nivån på de verksamhetsmål som satts upp för år 2000 när det gäller målbalansens åldersfördelning.

Regeringsrätten har uppnått ett av uppsatta mål för medianåldern för avgjorda mål och i övrigt förbättrat resultatet. Verksamhetsmålen har uppnåtts beträffande andelen mål äldre än sex respektive tolv månader tillhöriga måltypen övriga mål. Beträffande resterande mål har resultatet försämrats.

Regeringen framhåller att domstolarna sammantaget får anses ha uppfyllt målet att avgöra mål och ärenden på ett rättssäkert sätt. Samtidigt uttalar regeringen, mot bakgrund av föreliggande variationer mellan enskilda domstolar och arbetsläget i kammarrätterna, att domstolarna dock inte kan anses helt ha uppfyllt målet att avgöra mål och ärenden på ett effektivt sätt. Enligt regeringens bedömning är resursförstärkningar – som domstolarna också erhållit – inte tillräckliga för att avhjälpa dessa problem, utan det är också nödvändigt med fortsatta förändringar av organisation, arbetsformer och regelverk. Regeringen anför att det utvecklingsarbete Domstolsverket påbörjat tillsammans med domstolarna därför måste ges goda förutsättningar att bedrivas vidare med kraft.

Utskottet har sammanfattningsvis inte funnit något som motsäger regeringens bedömning att domstolarna i huvudsak uppfyllt de verksamhetsmål som riksdag och regering satt upp. Utskottet utgår från att de variationer i

resultaten som föreligger mellan olika domstolar noga analyseras liksom vilka åtgärder som bör vidtas.

Verksamhetsmålet för Rättshjälpsmyndigheten för år 2000 innebar att myndigheten skulle hantera rättshjälpsfrågor snabbt och korrekt. Rättshjälpsärenden som inleddes vid myndigheten skulle i genomsnitt vara beslutade inom tjugo arbetsdagar.

Antalet ansökningar hos myndigheten har fortsatt att minska även under år 2000. Omloppstiderna beträffande beslut i rättshjälpsfrågan har minskat från tio dagar år 1999 till åtta dagar år 2000.

I regeringens proposition med förslag till ny rättshjälpslag förutskickades att Rättshjälpsmyndigheten i och med den nya lagens ikraftträdande endast skulle ha underlag för sin verksamhet under ytterligare tre till fyra år (prop. 1996/97:9 s. 196 f). På regeringens uppdrag har Domstolsverket utrett och också lämnat ett förslag på hur de ärenden som har handlagts av Rättshjälpsmyndigheten skall handläggas i framtiden och om överklagade ärenden även i fortsättningen skall prövas av Rättshjälpsnämnden (regeringens dnr Ju2000/3774). Verkets förslag innebär att Rättshjälpsmyndigheten knyts till en värmyndighet samt att Rättshjälpsnämnden avvecklas. Förslaget bereds för närvarande i Justitiedepartementet.

Regeringen konstaterar att Rättshjälpsmyndigheten har uppfyllt målet om en snabb handläggning av rättshjälpsärenden. Det finns enligt utskottets mening ingenting som motsäger denna bedömning.

Prioriteringar inför budgetåret 2002

Regeringen anför i budgetpropositionen att domstolsväsendet skall fortsätta utvecklas för att motsvara högt ställda krav på verksamheten. Reformarbetet skall inriktas på renodling av arbetsuppgifter och arbetsformer. Det processuella regelverket skall förbättras. Tingsrätternas organisation skall reformeras för att förbättra möjligheterna till utbildning och specialisering av personal. De satsningar som genomförs skall noga följas upp och utvärderas.

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anför.

Anslaget

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för domstolsväsendet år 2002 (tusental kronor).

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
3 547 997	3 617 192	+ 81 000	+ 180 000	–	+ 100 000

Från anslaget betalas kostnaderna för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, hyresnämnderna, arrendenämnderna och Domstolsverket. Härutöver betalas från anslaget kostnaderna för Rättshjälpsmyndigheten.

För år 2001 uppgår domstolsväsendets anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till drygt 3 547 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns också ett anslagssparande om 60 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till drygt 3 560 miljoner kronor. Beroende på den utgiftsbegränsning som lagts på domstolsväsendets anslag beräknas ett anslagssparande på ca 47 miljoner kronor att redovisas vid årets slut.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på drygt 3 617 miljoner kronor. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar.

Den 1 juli 2001 fördes bouppteckningsverksamheten över till skatteförvaltningen och med den 33 miljoner kronor för att påbörja och driva verksamheten där. Skatteförvaltningen och Domstolsverket har haft regeringens uppdrag att beräkna den totala kostnaden för reformen och beräknat kostnaden för verksamheten vid skatteförvaltningen till ca 63 miljoner kronor på årsbasis. Med anledning av de nya beräkningarna skall ytterligare 30 miljoner kronor tillskjutas skatteförvaltningen från anslaget för domstolsväsendet m.m.

Med anledning av en av Domstolsverket genomförd utvärdering om miljödomstolarnas påverkan på domstolsväsendets kostnader överförs 35 miljoner kronor engångsvis till domstolsväsendet från utgiftsområde 18, anslag 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet.

Härutöver görs ett antal mindre överföringar såväl till som från anslaget för domstolsväsendet m.m. samt föreslås höjningen av anslaget 4:13 Kostnader för vissa skaderegleringar om 5 miljoner kronor finansieras genom en sänkning av domstolsväsendets anslag med motsvarande belopp.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen till Domstolsväsendet m.m. för år 2002 anvisar ett ramanslag om 3 617 192 000 kr.

I motion Ju445 (m) yrkas en höjning av anslaget med 81 miljoner kronor. Enligt motionärerna bör den pågående reformeringen av domstolsväsendet kombineras med ordentliga ekonomiska satsningar. I motion Ju368 (kd) yrkas en höjning med 180 miljoner kronor, medan en höjning av anslaget med 100 miljoner kronor begärs i motionerna Fi294 och Ju450 (båda fp).

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Domstolarnas ställning

I motion Ju358 (m) begärs att domstolarnas ställning i konstitutionellt hänseende skall stärkas ytterligare. Enligt motionärerna är sammanblandningen av domstolar och myndigheter olycklig; varken i den rättskipande verksamheten eller i övrigt kan domstolar likställas med myndigheter som direkt lyder under regeringen.

Frågan om domstolarnas ställning har aktualiserats motionsvägen vid ett antal tillfällen under senare år. Konstitutionsutskottet behandlade frågan i februari i år i ett betänkande rörande författningsfrågor (bet. 2000/01:KU11 s.

46 f) och senast tog justitieutskottet upp en motion med motsvarande innehåll i maj vid behandlingen av regeringens skrivelse om reformeringen av domstolsväsendet (bet. 2000/01:JuU29 s. 11 f). Om domstolarna i praktiken är självständiga har ifrågasatts av motionärerna bl.a. på den grunden att det är regeringen som utfärdar förordningar med instruktioner för respektive domstol med bestämmelser av administrativ karaktär. I förordning föreskrivs vidare att Domstolsverket bl.a. skall meddela föreskrifter och allmänna råd.

I konstitutionsutskottets ovan nämnda betänkande finns en utförlig redogörelse för gällande ordning, internationella åtaganden och tidigare bedömningar i riksdagen liksom för ett utredningsbetänkande om domstolsledning och utnämning av högre domare.

Varken konstitutionsutskottet eller justitieutskottet har tidigare funnit skäl att bifalla motionsönskemål motsvarande det nu aktuella. Konstitutionsutskottet har emellertid funnit skäl att uppmärksamma gränsdragningen mellan dömande och administrativ verksamhet; andra myndigheters befogenhet att besluta om bindande normer för domstolarnas administration får naturligtvis inte utnyttjas på det sättet att det inkräktar på domstolarnas självständighet och integritet när det gäller den dömande verksamheten (bet. 1996/97:KU26 s. 17 f).

Justitieutskottet har för sin del anmärkt att sådana allmänna råd som Domstolsverket meddelar om domstolars arbetsordning inte är bindande (bet. 1997/98:JuU24 s. 6 f). Vidare ansåg justitieutskottet i våras att det utvecklingsarbete som nu bedrivs inom rättsväsendet för att öka samverkan mellan myndigheterna är värdefullt. Det sker, enligt utskottet, med iakttagande av de skilda myndigheternas kompetens- och ansvarsområde och utskottet ansåg det inte utgöra något hot mot domstolarnas självständighet eller opartiskhet.

Utskottet kan inte heller nu finna skäl att bifalla framförda motionsönskemål i frågan och föreslår att motion Ju358 i denna del avslås.

Domstolsverkets ställning

I motionerna Ju266 och Ju358 (båda m) samt i motion Ju330 (kd) begärs att det i stället för Domstolsverket skall införas en självständig domstolsadministration. Motionärerna anser att en domstolsstyrelse bör inrättas efter dansk modell. Även i motion Ju237 (c) begärs att Domstolsverket skall avskaffas men här anser motionärerna att den verksamhet som i dag ligger på verket skall decentraliseras.

Utskottet har behandlat motionsyrkanden motsvarande de nu aktuella vid ett flertal tidigare tillfällen. För en utförlig redogörelse av den självständighetsprincip som råder för domstolarna, de överväganden som gjordes inför inrättandet av Domstolsverket år 1975, för innehållet i Domstolsverkets instruktion samt för den danska domstolsstyrelsen hänvisas här till betänkande 2000/01:JuU1 (s. 61 f).

Senast vid behandlingen i våras av regeringens skrivelse om reformeringen av domstolsväsendet ställde sig utskottet bakom sina tidigare uttalanden i frågan (bet. 2000/01:JuU29 s. 12). Av dessa följer att Domstolsverkets verk-

samhet inte i något hänseende får inkräkta på domstolarnas självständighet i deras rättstillämpande och dömande verksamhet. Domstolsverkets uppgift är i stället att tillhandahålla kvalificerad service åt domstolarna i administrativa frågor. Visserligen bör Domstolsverket eftersträva att domstolsorganisationen är effektiv, men utskottet har understrukt att strävan efter effektivitet inte får gå ut över rättssäkerheten. Enligt utskottets uppfattning kommer det nu redovisade synsättet också väl till uttryck i Domstolsverkets instruktion. Mot denna bakgrund har utskottet under senare år inte funnit skäl för att tillsätta en utredning om Domstolsverkets ställning i förhållande till domstolarna.

Utskottet finner inte skäl att ändra detta sitt ställningstagande. Motionerna Ju237, Ju266, Ju330 och Ju358 i nu behandlade delar bör avslås.

Domstolsorganisationen

Bakgrund

Regeringen överlämnade i april 2000 en skrivelse till riksdagen, Reformeringen av domstolsväsendet – en handlingsplan (skr. 1999/2000:106). I handlingsplanen beskrev regeringen de allmänna principer som borde bilda utgångspunkt vid reformeringen av domstolsväsendet. Riksdagen ställde sig bakom dessa utgångspunkter liksom regeringens tankar i fråga om de organisatoriska lösningarna (bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 255).

I en i våras överlämnad skrivelse informerade regeringen om hur reformarbetet i domstolarna utvecklats (skr. 2000/01:112). Vidare redogjordes i skrivelsen bl.a. för de organisatoriska förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts, beslutats och planerats samt flera av de utredningar i övrigt av organisationen som då pågick. Riksdagen ställde sig bakom även den skrivelsen (bet. 2000/01:JuU29, rskr. 283).

Reformarbetets inriktning

I enlighet med handlingsplanen ligger följande allmänna principer till grund för reformeringen av domstolsväsendet.

Domstolarna bör finnas på sådana platser i landet att de allra flesta medborgarna har ett *rimligt avstånd* till en tingsrätt. För att även i framtiden klara en snabb och kompetent handläggning fordras en starkt *beredningsorganisation*, som kan renodla domarens arbete till verksamhet som kräver domarens kompetens. För att åstadkomma detta behövs ett större målunderlag än vad de allra minsta tingsrätterna numera har. Målunderlaget bör vara tillräckligt stort för att möjliggöra *specialisering*. För att säkerställa ett brett rekryteringsunderlag måste man se till att domstolarna är attraktiva arbetsplatser med god arbetsmiljö och goda möjligheter till personlig utveckling för de anställda. Behovet av *kompetensutveckling* måste kunna tillgodoses. Starka praktiska skäl talar för en bättre *geografisk samordning* med rättsväsendets övriga myndigheter, framför allt med åklagarorganisationen.

Den organisatoriska lösningen bör vara att större domkretsar skapas. Här arbetar regeringen med tre olika modeller. Den första går ut på att tingsrätter

läggs samman. Den andra lösningen är att verksamheten bedrivs i en domkrets med permanent verksamhet på flera orter. Detta innebär att de befintliga domstolarna bildar en myndighet med kanslier på flera orter. En tredje lösning är att, i de fall målunderlaget inte bär permanent verksamhet på mer än en ort, tillgängligheten och den lokala förankringen tillgodoses genom att domstolen har s.k. tingsställe vid en eller flera orter. Med tingsställe menas att personal från kansliorten med viss regelbundenhet besöker orten i fråga för att hålla sammanträden för företrädesvis huvudförhandling i brottmål.

I motion Ju237 (c) krävs ett bibehållande av en decentraliserad tingsrättsorganisation.

Vid behandlingen av regeringens skrivelse i maj i år behandlade utskottet yrkanden om vikten av en lokalt förankrad rättskipning över hela landet. Utskottet pekade då på, som framgått ovan, att en av utgångspunkterna för reformeringen är att domstolarna skall finnas på sådana platser i landet att de allra flesta medborgarna har ett rimligt avstånd till en tingsrätt. Den geografiska närheten till domstolen och domstolens lokala förankring i allmänhet menade utskottet måste få väga tungt. Utskottet ansåg att avståndsfaktorn också hade beaktats vid de genomförda och beslutade organisationsförändringarna. Avslutningsvis konstaterade utskottet att det inte kunde anses föreligga någon principiell meningsmotsättning mellan utskottet och motionärerna i denna fråga, och motionerna avstyrktes (bet. 2000/01:JuU29 s. 6).

Utskottet vidhåller denna uppfattning och föreslår att motion Ju237 i denna del avslås.

En annan av de principer som gäller för reformeringsarbetet är en bättre samordning med rättsväsendets övriga myndigheter. I motion Ju450 (fp) understryks vikten av att samordna tingsrätternas geografiska områden med polisen och åklagarorganisationen.

Enligt utskottets mening får det väckta motionsyrkandet anses tillgodosett genom de riktlinjer som lagts fast. Utskottet föreslår att motion Ju450 i denna del avslås.

När det gäller den organisatoriska lösning som bör väljas föreslås i motion Ju358 (m) att domstolarna skall organiseras i en nätverksmodell som lagregleras. En sådan modell skulle bestå av en samordnande tingsrätt som samarbetar med andra tingsrätter i en domkrets. Endast den samordnande tingsrätten skulle utgöra en självständig myndighet och administrationen skulle koncentreras dit.

Riksdagen har, som tidigare framgått, ställt sig bakom riktlinjerna för pågående organisationsförändringar. Dessa innebär bl.a. att större domkretsar skapas enligt tre olika modeller, vilka utskottet redogjort för ovan. Det finns enligt utskottets mening inte något som i dag talar för att ytterligare en modell bör införas i organisationsarbetet, inte heller den modell som motionärerna föreslagit. Utskottet anser att motion Ju358 i denna del bör avslås.

Slutligen bör i detta sammanhang även frågan om renodlingen av domstolarnas verksamhet tas upp; i motion Ju246 (v) begärs att denna renodling skall fortsätta.

En av utgångspunkterna för reformarbetet har under de senaste åren varit att renodla domstolarnas verksamhet och så långt det är möjligt föra bort verksamhet från domstolarna som inte utgör dömande verksamhet. Sålunda har beslutats om att föra över den summariska processen till kronofogdemyndigheterna, förmynderskapsärenden till överförmyndarna och bouppteckningsverksamheten till skatteförvaltningen. Vidare har den fastighetsrättsliga inskrivningsverksamheten koncentrerats till sju inskrivningsmyndigheter. I samma syfte beslutade riksdagen nyligen om att föra över sjöfartsregistret till Sjöfartsverket och handläggningen av inskrivning av företagshypotek till Patent- och registreringsverket.

Arbetet med att renodla domstolarnas verksamhet fortgår alljämt. Som framgått ovan utgör renodlingen av arbetsuppgifter och arbetsformer en av prioriteringarna inför det kommande budgetåret. I budgetpropositionen aviserar regeringen att den avser lämna förslag om att överföra inskrivning av inteckning i luftfartyg från Stockholms tingsrätt till Luftfartsverket.

Mot bakgrund av det sagda får motionsyrkandet anses vara tillgodosett. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju246 i nu behandlad del.

Domkretsindelningen

I motionerna Ju237 (c) och Ju330 (kd) begärs att tingsrättsorganisationen skall beslutas av riksdagen.

Enligt 11 kap. 4 § regeringsformen gäller bl.a. att föreskrifter om huvud dragen av domstolarnas organisation meddelas i lag. I 1 kap. 1 § rättegångsbalken stadgas inledningsvis att tingsrätt är allmän underrätt och, om ej annat är föreskrivet, första domstol. Av paragrafens andra stycke framgår att domsaga är tingsrättens domkrets och att regeringen förordnar om indelningen i domsagor. Denna ordning har gällt sedan år 1969.

Tingsrätternas domkretsar bestäms genom förordningen (1982:996) om rikets indelning i domsagor. Även om det sålunda är regeringen som bestämmer om indelningen i domsagor och därmed om antalet tingsrätter får, med hänsyn till de ändringar i anslagsbehov och personaluppsättning som en domsagoreglering kan föranleda, riksdagen ofta ett avgörande inflytande på frågan (se betänkandet Ny domkretsindelning för underrätterna, SOU 1967:4 s. 32).

Utskottet har under de senaste åren återkommande behandlat den här aktuella frågan. Senast skedde detta i våras. Utskottet upprepade då tidigare ställningstaganden som sammanfattningsvis innebär att det inte finns anledning att lagreglera domkretsindelningen eller på annat sätt överföra beslutanderätten till riksdagen. Utskottet förordade liksom tidigare den nuvarande ordningen där regeringen informerar riksdagen om kommande förändringar. Att regeringen i sina överväganden beaktar vad riksdagen uttalat om principerna för domstolsorganisationen har utskottet ansett vara en självklarhet (se bet. 2000/01:JuU29 s. 7).

Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och föreslår att motionerna Ju237 och Ju330 i här behandlade delar avslås.

Det fortsatta reformarbetet

Som nämnts inledningsvis redogjorde regeringen i årets skrivelse för genomförda, beslutade och planerade förändringar av tingsrättsorganisationen. Slutligen lämnade regeringen en redogörelse för sådana organisationsprojekt som Domstolsverket tillsatt beträffande vissa tingsrätter. Samtidigt aviserade regeringen att den under innevarande höst avser påbörja en utvärdering av genomförda förändringar av tingsrättsorganisationen.

I en rad motioner underströks vikten av en utvärdering och framfördes att några ytterligare förändringar över huvud taget inte skulle vidtas innan utvärderingen genomförts. I motionerna Ju330 (kd) och Ju450 (fp) framförs motsvarande krav samt i förstnämnda motion även att utvärderingen inte bör genomföras av Domstolsverket.

Utskottet underströk vid behandlingen av regeringens skrivelse för sin del vikten av att de organisationsförändringar som genomförs också följs upp och utvärderas (bet. 2000/01:JuU29 s. 8 f). Det fanns enligt utskottet emellertid inte anledning att avvakta med att genomföra de förändringar som redan planerats. Såvitt gällde övriga initierade projekt och utredningar ansåg utskottet att resultatet av utvärderingen bör avvaktas innan organisationsförändringar genomförs såvida det inte är oundgängligen nödvändigt för verksamhetens fullgörande. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet bifall till de väckta motionerna, och riksdagen beslutade i enlighet härmed.

I budgetpropositionen anför regeringen att den i enlighet med vad som var planerat och vad utskottet anfört i denna del gett Domstolsverket i uppdrag att vidta aktuella förändringar av tingsrättsorganisationen i Skåne, Västernorrland och Norrbotten.

Också i samband med behandlingen av skrivelsen framfördes att den aviserade utvärderingen inte bör genomföras av Domstolsverket (a.a. s. 9). Utskottet anförde att regeringen inte uttalat sig närmare om i vilka former utvärderingen bör bedrivas. Utskottet utgick för sin del från att regeringen kommer att utforma utvärderingsarbetet så, att organisationsförändringarna blir genomlysta på bästa sätt. Inte minst mot bakgrund av den förankringsprocess som sker i riksdagen när det gäller organisationsförändringar inom domstolsväsendet förutsatte utskottet att utvärderingen också kommer att innehålla ett parlamentariskt inslag. Utskottet avstyrkte motionerna i frågan.

Regeringen avser att inleda utvärderingsarbetet i höst. Man har dock ännu inte fattat beslut om formerna för arbetet. Det är emellertid klart att utvärderingen inte kommer att göras av Domstolsverket eller någon annan som deltagit i reformarbetet. I fråga om Domstolsverket har detta bekräftats av verkets generaldirektör vid dennes besök i utskottet i samband med behandlingen av budgetpropositionen.

Enligt utskottets mening är det angeläget att den aviserade utvärderingen kommer i gång snarast. Liksom tidigare förutsätter utskottet att utvärderingen kommer att innehålla ett parlamentariskt inslag.

Genom vad som framkommit under budgetbehandlingen får de ovan nämnda motionsyrkandena, om att utvärderingen inte skall göras av Dom-

stolsverket, anses vara tillgodosedda. Det framgår enligt utskottets mening numera klart att denna inte kommer att göras av verket och inte heller av någon annan som deltagit i reformarbetet. Utskottet föreslår mot bakgrund härav att riksdagen avslår motionerna Ju330 och Ju450 i här behandlade delar.

Flera motionsyrkanden som väckts med anledning av budgetpropositionen går ut på att en viss tingsrätt eller vissa tingsrätter skall bevaras. I motion Ju289 (kd) gäller detta Strömstads tingsrätt, i motion Ju293 (kd) Vänersborgs och Trollhättans tingsrätter, i motion Ju305 (kd) Bollnäs tingsrätt samt ytterligare minst två tingsrätter i Gävleborgs län, i motion Ju315 (kd) Lycksele tingsrätt och i Ju408 (fp, c) Karlskoga och Lindesbergs tingsrätter. I motion Ju443 (c) anförs att tingsrätten i Tierp bör få en större domkrets.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2001 avstyrkte utskottet ett antal yrkanden rörande enskilda tingsrätters bevarande. Utskottet ansåg att det följer av den principiella inställning till reformarbetet inom domstolsväsendet som riksdagen godkänt att den inte nu bör uttala sig om de enskilda tingsrätter som omfattades av motionsyrkandena. I den mån de då aktuella tingsrätterna skulle komma att beröras av nedläggningar eller sammanläggningar skulle riksdagen få tillfälle att ta ställning därtill när regeringen anmäler sådana organisationsförändringar (bet. 2000/01:JuU1 s. 70 f). Några sådana förändringar har inte anmälts beträffande de berörda tingsrätterna.

Utskottet finner inte skäl att nu uttala sig såvitt gäller de enskilda tingsrätter som tagits upp i motionerna Ju289, Ju293, Ju305, Ju315 och Ju408 samt motion Ju443 i här behandlad del.

Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar

I motionerna Ju330 (kd) och Ju358 (m) anförs att de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna på sikt bör läggas samman.

Utskottet har tidigare haft att ta ställning till motionsyrkanden om att slå samman allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar. I den principiella frågan om sammanläggning har utskottet anfört att det för sin del inte vill bestrida att det kan finnas vissa fördelar med en sammanläggning av de båda domstolsorganisationerna. En sådan ordning skulle enligt utskottet antagligen framstå som lättare att överblicka för enskilda. Medborgarperspektivet skulle alltså tjäna på det. Mot en sådan ordning har utskottet dock ansett att man måste ställa nackdelar som också de har sitt samband med just medborgarperspektivet. En viktig fråga i det sammanhanget har enligt utskottets mening varit att allmänhetens berättigade krav på en kompetent rättskipning kräver specialisering. En förändring mot en sammanläggning av domstolsslagen skulle kunna leda till att specialiseringen tunnades ut. Utskottet har vidare konstaterat att de övriga fördelar som en sammanläggning skulle kunna erbjuda också kan tas till vara inom ramen för en sådan inriktning av reformarbetet som regeringen tagit upp i sin handlingsplan för reformeringen av domstolsväsendet, dvs. med gemensam ledning och administrativ samverkan. Senast utskottet tog ställning i frågan hade en särskild utredare föreslagit

vissa författningsändringar för att en sådan samordning skulle vara möjlig, och regeringen avsåg återkomma till riksdagen med författningsförslag i budgetpropositionen för år 2002. Eftersom beredningsarbetet inte borde föregripas ansåg utskottet att riksdagen borde avslå den då väckta motionen (bet. 2000/01:JuU29 s. 10). Av vad som framgår av budgetpropositionen bereds det numera remitterade förslaget alljämt inom Regeringskansliet.

Utskottet anser alljämt att det pågående beredningsarbetet bör avvaktas och föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju330 och Ju358 i här behandlade delar.

Avskaffande av specialdomstolarna samt hyresnämnderna

I motion Ju358 (m) yrkas att special- och partssammansatta domstolar skall avvecklas och att deras uppgifter skall övertas av de allmänna domstolarna. I motion Bo318 (m) begärs att även hyresnämnderna skall avskaffas.

De helt fristående *specialdomstolarna* som finns i dag är Patentbesvärsrätten, Marknadsdomstolen och Arbetsdomstolen. Under början av 1990-talet avvecklades flera specialdomstolar, nämligen försäkringsrätterna, Försäkringsöverdomstolen och Bostadsdomstolen. För närvarande bereds i Regeringskansliet också ett förslag om att föra över den verksamhet som för närvarande bedrivs i Patentbesvärsrätten till Stockholms tingsrätt (SOU 2001:33).

Regeringen gjorde i sin skrivelse Reformeringsplan av domstolsväsendet – en handlingsplan (1999/2000:106) bedömningen att den dömande verksamheten i landet så långt som möjligt bör ske i de allmänna domstolarna eller de allmänna förvaltningsdomstolarna. Regeringen anförde bl.a. att en allomfattad princip under det senaste decenniet varit att specialdomstolar utanför de bägge domstolsslagen bör undvikas. Regeringen uttalade bl.a. att personalförsörjning, ökad flexibilitet, minskad sårbarhet och högre effektivitet talade för en lösning med en sammanhållen organisation. I sin till riksdagen i våras överlämnade skrivelse om information och uppföljning av handlingsplanen har regeringen vidhållit denna inställning (skr. 2000/01:112 s. 54).

Även utskottet har intagit en restriktiv hållning till specialdomstolar. Våren 1994 uttalade sålunda utskottets dåvarande majoritet att specialdomstolar i möjligaste mån borde avskaffas (bet. 1993/94:JuU31 s. 9). I en reservation anförde dock den socialdemokratiska minoriteten att varje specialdomstols fortsatta verksamhet borde bedömas efter dess egna meriter och inte utifrån principiella ståndpunkter.

Våren 1998 behandlade utskottet en motion liknande den nu aktuella (bet. 1997/98:JuU24 s. 12 f). Utskottet ansåg då att det fanns anledning att se mera nyanserat på frågan om specialdomstolar. Dessa fick nämligen anses besitta en särskild kompetens som leder till att målen behandlas skickligt, snabbt och ekonomiskt effektivt. De återstående specialdomstolarnas fortsatta verksamhet borde bedömas efter sina egna meriter och inte endast utifrån principiella utgångspunkter. Vad gällde Patentbesvärsrätten ansåg utskottet att det då pågående beredningsarbetet borde avvaktas. Några skäl att förorda ett avskaf-

fande av Marknadsdomstolen eller Arbetsdomstolen kunde utskottet inte finna. Utskottet avstyrkte den då aktuella motionen.

Utskottet har även vid de två senaste riksmöten haft att ta ställning till motionsyrkanden motsvarande de nu ifrågavarande. Utskottet har då stått fast vid uppfattningen att specialdomstolarna även i framtiden får bedömas på sina egna meriter och avstyrkt bifall till motionsyrkandena (se senast bet. 2000/01:JuU32 s. 7 f).

Utskottet har inte någon annan uppfattning i dag och föreslår att motion Ju358 i här behandlad del avslås.

Hyresnämnderna har bl.a. till uppgift att medla och avgöra vissa hyrestvister. Hyresnämnderna har gemensamt kansli med arrendenämnderna på tolv orter i landet.

I betänkandet Nytt system för prövning av hyres- och arrendemål (SOU 1999:15) föreslog 1997 års hyreslagstiftningsutredning att merparten av hyres- och arrendenämndernas verksamhet skulle föras över till domstol. Betänkandet har varit föremål för remissbehandling och bereds i Regeringskansliet. Detta arbete bör enligt utskottets mening inte föregripas, och riksdagen bör avslå motion Bo318 i denna del.

Regeringen anför i budgetpropositionen att de nio minsta hyresnämnderna endast har ett hyresråd, vilket leder till hög sårbarhet och påtagliga svårigheter att dimensionera arbetsbördan. I skrivelsen Reformeringen av domstolsväsendet – information och uppföljning av handlingsplanen (skr. 2000/01:112) framhöll regeringen att en lösning för att komma till rätta med sårbarheten hos de mindre hyres- och arrendenämnderna är att administrativt knyta dessa till tingsrätten på kansliorten. Regeringen har därför uppdragit åt Domstolsverket att utreda och senast den 1 juli 2002 lämna förslag på en administrativ och organisatorisk samordning som knyter hyres- och arrendenämnderna till tingsrätten på orten. Domstolsverkets uppdrag omfattar dock inte nämnderna i Stockholm, Göteborg och Malmö där arbetsvolymen är av den storleken att motsvarande problem saknas.

Utnämning av domare och domstolschefer

I motionerna Ju358 (m) och Ju450 (fp) begärs en större öppenhet vid utnämningen av högre domare. Med anledning av ett utredningsförslag, för vilket redogörs nedan, anser motionärerna i motion Ju358 (m) vidare att det inte bör hållas förhör i justitieutskottet vid utnämning av högre domare.

Av 11 kap. 9 § första stycket regeringsformen samt 4 kap. 2 § rättegångsbalken och 3, 10 och 15 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår att ordinarie domare alltid utnämns av regeringen. I fråga om de högsta domartjänsterna, dvs. tjänsterna som justitieråd, regeringsråd, president i hovrätt och kammarrätt, lagman i hovrätt och kammarrätt, domare i Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen, ordförande och vice ordförande i Patentbesvärsträtten samt tjänsten som lagman i tingsrätterna och länsrätterna i Stockholm, Göteborg och Malmö och tjänsterna som ordförande i hyresnämnderna i nämnda städer, gäller att de tillsätts direkt efter ett kallelseförfa-

rande. Tjänsterna kungörs alltså inte lediga, och det sker inte heller något formellt anmälningsförfarande.

Övriga ordinarie domartjänster och tjänster som hyresråd och dispasschör tillsätts efter ett ansökningsförfarande sedan tjänsterna kungjorts lediga. Ansökan ställs till regeringen men ges in till Domstolsverket. Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet (TFN) bereder tillsättningsärendena och avger förslag till regeringen på vilken sökande som bör få tjänsten.

Med anledning av ett tillkännagivande från utskottet, som riksdagen biföll, har formerna för tillsättandet av de högre domartjänsterna nyligen varit föremål för utredning (bet. 1997/98:JuU24 s. 3 f, rskr. 228). I sitt betänkande Domarutnämningar och domstolsledning – frågor om utnämning av högre domare och domstolschefens roll (SOU 2000:99) har den parlamentariska kommittén lämnat sitt, om än inte eniga, förslag. När det gäller utnämningen av högre domare sägs i betänkandet att regeringen även fortsättningsvis bör vara det organ som utnämmer de högre domarna och att den inte bör kunna delegera uppgiften att utnämna ordinarie domare. Beredningen av utnämningen till högre domarbefattningar bör enligt betänkandet inledas i ett särskilt från såväl riksdag som regering organisatoriskt självständigt beredningsorgan, en förslagsnämnd, som lämnar regeringen förslag på lämpliga kandidater. Förslagsnämnden bör vara lagreglerad. Alla lediga befattningar bör tillkännas offentligt och ett system med intresseanmälningar införas. Nämnden skall lämna regeringen ett offentligt förslag på lämpliga kandidater till högre befattningar. Regeringen bör enligt kommittébetänkandet kunna välja fritt bland de personer som nämnden fört upp på förslag. Om regeringen vill utse någon person som nämnden inte fört upp på förslag, skall regeringen anmäla det till justitieutskottet, som skall hålla en offentlig utfrågning. Om utskottet därefter yttrar sig till förmån för någon av kandidaterna skall regeringen vara bunden av yttrandet.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Enligt utskottets mening bör beredningsarbetet inte föregripas. Motionerna Ju358 och Ju450 i här behandlade delar bör avslås.

I motion Ju364 (kd) föreslås att man bör utreda möjligheten att särskilja domarrollen från chefsrollen vid domartillsättningar för att få ett till moderna förhållanden anpassat ledarskap.

I det ovan nämnda betänkandet om Domarutnämningar och domstolsledning har, som framgår av titeln, även behandlats frågor om domstolschefens roll (SOU 2000:99). Bland annat har kommittén sett fördelar med att införa tidsbegränsade chefskap men varit tveksam till om det är väl förenligt med principen om oavhängiga domstolar. Kommittén har givit sitt stöd till föreliggande planer på att införa obligatoriska utbildningsinslag i ledningsfrågor för yngre domare och anser att det finns anledning att överväga sådana utbildningsinslag för alla domare.

I sin skrivelse i våras med information och uppföljning av handlingsplanen för reformeringen av domstolsväsendet redogjorde regeringen något utförligare för kommitténs förslag och bedömde att betänkandet tillsammans med

remissvaren kommer att bilda ett värdefullt underlag för att utveckla chefsrollen i våra domstolar. Regeringen gjorde i skrivelsen bedömningen att förväntningarna på morgondagens domstolschefer är betydligt större än tidigare.

Genom den nämnda utredningen och regeringens uttalanden anser utskottet att det saknas skäl för riksdagen att göra ett uttalande i frågan. Motion Ju364 bör därför avslås.

Slutligen har i motionerna Ju246 (v) och Ju428 (s) begärts att antalet kvinnor på högre domartjänster skall öka.

Den övervägande majoriteten domstolschefer och chefsdomare är i dag män samtidigt som kvinnorna är i majoritet bland de yngre domarna. Det är emellertid förhållandevis få kvinnor som över huvud taget söker anställning som chef. Under år 2000 utlystes 16 chefsbefattningar. Av sammanlagt 86 sökande var 15 kvinnor. Under året tillsattes 11 befattningar. Av dessa tillsattes 4 befattningar med kvinnor.

Domstolsverket har tillsatt en arbetsgrupp som har i uppdrag att vidta åtgärder för att strukturer och förhållningssätt inom domstolsväsendet skall bidra till att skapa jämställdhet mellan män och kvinnor samt att på olika sätt uppmuntra kvinnor att söka chefsanställningar. De åtgärder som arbetsgruppen överväger är bl.a. utbildningsinsatser samt satsningar på mentorprogram och nätverk. Arbetet kommer också att inriktas på urvalsinstrument och rekryteringsformer.

Enligt vad som framgår av regeringens skrivelse i våras anser regeringen att det arbete som bedrivs i den redovisade arbetsgruppen är viktigt. Det finns enligt regeringen vidare anledning att se över om det nuvarande sättet att rekrytera lagmän missgynnar kvinnor i förhållande till män; i de chefsanställningar som tillsätts direkt av regeringen är andelen kvinnor betydligt högre än de anställningar som tillsätts via TFN.

På samma sätt som gäller särskiljandet av domar- och chefsrollerna anser utskottet att begäran om att öka antalet kvinnor på högre domartjänster får anses vara tillgodosedd genom det arbete som pågår. Något uttalande med anledning av motionerna Ju246 och Ju428 bör därför inte göras, och utskottet föreslår att riksdagen avslår desamma.

Nämndemän

I ett antal motioner tas frågor om nämndemän upp. I motionerna Ju202 (m), Ju344 (c), Ju399 (m) och L247 (kd) begärs höjda arvoden, i motion Ju330 (kd) att ersättning skall utgå även för barnomsorgskostnader och resor och i motion Ju399 (m) att arvodet skall vara pensions- och semestergrundande. I några motioner – Ju287 (kd), Ju304 (s) och Ju450 (fp) – begärs att tillsättningsförfarandet skall ändras.

Utskottet har behandlat frågor kring ersättningen till liksom rekryteringen av nämndemän vid åtskilliga tillfällen. I betänkande 1999/2000:JuU1 (s. 61 f) finns en utförlig redogörelse för gällande bestämmelser. Därefter har frågorna behandlats i betänkanterna 1999/2000:JuU22 (s. 16) och 2000/01:JuU32 (s. 10 f). Genom sistnämnda betänkande avslogs motionsyrkanden om såväl

ersättning som rekrytering. Skälet härför var att en av regeringen tillsatt parlamentarisk kommitté har i uppdrag att se över rekryteringen av nämndemän (dir. 2000:79). I uppdraget ingår också att pröva ersättningsreglerna. Utskottet ansåg att utredningsarbetet, som skall redovisas senast den 30 juni 2002, bör avvaktas.

Utskottet har inte någon annan inställning i dag. Motionerna Ju202, Ju287, Ju304, Ju330 i denna del, Ju344 samt Ju399, Ju450 och L247 i dessa delar bör avslås.

Kriminalvården

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för kriminalvårdens resultat under verksamhetsåret 2000. Utskottet delar regeringens bedömning att kriminalvården i stort fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet, men att ytterligare insatser krävs på vissa områden. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för kriminalvårdens verksamhet under år 2002. Utskottet behandlar också ett antal motionsyrkanden rörande bl.a. frigivningsförberedelser, situationen för häktade och barn till dömda, lekmanövervakare samt kompetensutveckling och resursutnyttjande inom kriminalvården. Utskottet hänvisar i dessa delar bl.a. till genomförda reformer samt pågående utredningar och förändringsarbete. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden. Jämför reservationerna 31–38.

Inledning

Kriminalvårdens huvuduppgifter är att verkställa påföljderna fängelse, skyddstillsyn och villkorlig dom med samhällstjänst, ansvara för övervakningen av de villkorligt frigivna och de som står under intensivövervakning med elektronisk kontroll samt utföra särskilda personutredningar i brottmål. Kriminalvården ansvarar också för verksamheten vid häktena samt ombesörjer transporter av personer som skall avvisas eller utvisas från Sverige. Kriminalvårdens verksamhet skall präglas av en human människosyn, god omvårdnad och ett aktivt påverkansarbete med iakttagande av en hög grad av säkerhet samt respekt för den enskildes integritet och rättssäkerhet.

I syfte att effektivisera verksamheten har kriminalvården under de senaste åren bl.a. genomfört ett antal organisationsförändringar. Den största förändringen har gjorts på den regionala nivån där regionmyndigheterna har avskaffats och ersatts av en ny organisation för uppföljning och tillsyn. Vidare har en ny placerarorganisation med samordningsansvar inrättats för ett effektivare utnyttjande av platser på häkten och anstalter. Anstaltsindelningen har också förändrats. Indelningen i fyra säkerhetsklasser har upphört och kriminalvår-

den gör numera endast skillnad mellan öppna och slutna anstalter. Kriminalvårdsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för all kriminalvårdsverksamhet. Den är också chefsmyndighet för de 36 lokala kriminalvårdsmyndigheterna och för Transporttjänsten. I administrativt hänseende är styrelsen chefsmyndighet även för Kriminalvårdsnämnden och för övervakningsnämnderna.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Kriminalvårdsstyrelsen medverkat.

Resultatuppföljning

Kriminalvårdens resultat år 2000 skall bedömas mot bakgrund av de mål och prioriteringar som gällde för verksamheten. Enligt dessa hade kriminalvården att utforma verkställigheten så att den främjar anpassningen i samhället efter frigivningen. Frigivningsförberedelserna skulle utformas så att de dömdas möjligheter till en ordnad situation vid frigivningen skulle förbättras. Frivårdspåföljderna och intensivövervakningen med elektronisk kontroll skulle ges bredast möjliga tillämpning. Anstalter och häkten skulle hållas fria från narkotika, alkohol och andra droger. Arbetet med att förbättra förhållandena vid häkten skulle fortsätta.

I det följande beskrivs kriminalvårdens resultat jämte regeringens bedömning med fokus på de nu angivna målen. Avslutningsvis redovisar utskottet sin uppfattning.

Medelbeläggningen vid landets kriminalvårdsanstalter var 3 712 personer under år 2000 eller ca 90 % av tillgängliga platser, vilket är en ökning med 2 % från föregående år (se tabell).

Antal tillgängliga platser och medelbeläggning på rikets anstalter

År	Tillgängliga platser	Medelbeläggning på rikets anstalter	Beläggning i procent av tillgängliga platser
1997	4 477	3 593	80 %
1998	4 087	3 573	87 %
1999	4 085	3 596	88 %
2000	4 125	3 712	90 %

I fråga om *verkställighetens innehåll* kan det konstateras att den totala sysselsättningsgraden för de intagna under år 2000 var 81 %, vilket är en minskning med drygt 1 % jämfört med året innan. Hela minskningen återfanns inom de brotts- och missbruksrelaterade programmen som gick ned med drygt 20 %. Denna nedgång förklarar Kriminalvårdsstyrelsen med det kärva budgetläget.

Fördelning mellan olika slag av sysselsättning vid anstalt (tusental tim.)

År	Arbetsdrift ¹	Utbildning	Intern service ²	Programverksamhet	Övrig sysselsättning med ersättn.	Outnyttjad tid
1997	2 118	877	1 243	735	891	1 238
1998	2 081	853	1 296	652	968	1 419
1999	2 045	845	1 312	526	991	1 234
2000	2 062	872	1 425	402	1 018	1 355

¹. Arbete med produktion m.m.

². Inre arbete såsom lokalvård, kökshandräkning samt underhåll av lokaler och grönytor.

Riksdagen anslog för år 2000 tre miljoner kronor till åtgärder för att underlätta möjligheterna till kontakt mellan intagna och deras barn. Medlen har, som utskottet redogör närmare för nedan under rubriken Barn till dömda, bl.a. använts till att inrätta besökslägenheter vid ett antal såväl slutna som öppna enheter. Minst ett besöksrum har också inretts vid varje häkte och anstalt med tanke på barns besök. Personal har under åren 1999 och 2000 utbildats för att kunna ge intagna föräldrautbildning och under år 2000 deltog omkring 100 intagna i personalledd föräldrautbildning.

I fråga om programverksamheten anför regeringen att den inriktning av de brotts- och missbruksrelaterade programmen som skett under de senaste åren, där kvalitet snarare än kvantitet har prioriterats, är värdefull och bör präglade även det fortsatta utvecklingsarbetet. En lika viktig del för att främja den intagnes anpassning efter frigivningen är enligt regeringen att utveckla arbetsdriften och höja de intagnas utbildningsnivå. I förra årets budgetproposition uttalade regeringen att kriminalvården borde inrikta arbetsdriften på yrkesutbildningar inom de områden och branscher där behov av arbetskraft kommer att uppstå. Regeringen understryker nu vikten av att detta sker samt att arbetet med att integrera teoretisk och praktisk utbildning fortsätter. Regeringen framhåller också de insatser som under år 2000 gjorts för barn till intagna som positiva och anser att dessa även i fortsättningen bör prioriteras högt.

Drogmissbrukare inskrivna i anstalt per den 1 oktober åren 1997–2000

År	Totalt antal intagna	Narkotikamissbrukare		Blandmissbrukare		Alkoholmissbrukare	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
1997	3 683	1 036	28,1	642	17,4	586	15,9
1998	3 546	1 021	28,8	590	16,6	523	14,7
1999	3 536	1 025	29,0	634	17,9	551	15,6
2000	3 633	1 215	33,4	624	17,2	479	13,2

I fråga om *bekämpningen av narkotika och andra droger* framgår det av de uppgifter som anstalterna lämnat att antalet anstalter med daglig förekomst av narkotika minskat under år 2000. Nio anstalter har uppgivit att missbruk

förekommit så gott som dagligen eller ofta under perioden april–september. Under år 1999 var motsvarande antal 15. Omkring 50 % av de intagna var klassificerade som narkotikamissbrukare (se tabell). För att hålla anstalterna fria från droger har kriminalvården bl.a. vidtagit kontrollåtgärder, differentieringsåtgärder och påverkansinsatser. Som specialresurser för att motivera narkotikamissbrukare till behandling fanns 381 inrättade platser i början av år 2000, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Utöver nämnda insatser förekom motivationsarbete genom externa konsultinsatser och samverkansprojekt för klienter som inte är direkt knutna till specifika narkotikaplatser. Andelen narkotikamissbrukare som vid ett givet tillfälle deltog i olika behandlingsåtgärder ökade från 30 % år 1999 till 35 % år 2000. Sett över några års tid har dock behandlingsåtgärderna minskat. Antalet narkotikamissbrukare som var placerade enligt 34 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) var fortsatt lågt. Enligt kriminalvården är finansieringsfrågan ett stort problem vid placeringar av detta slag. Inom kriminalvården pågår för närvarande ett särskilt projekt för att på sikt utveckla särskilda program för narkotikamissbrukare. Under året inventerades internationella och svenska program.

Regeringen konstaterar att narkotikasituationen vid anstalter och inom frivården återspeglar utvecklingen av narkotikasituationen i samhället i stort. Under senare år har narkotikasituationen vid såväl anstalter som inom frivården försämrats genom att fler än tidigare nyintagna på anstalt eller de nya klienterna inom frivården varit narkotikamissbrukare. Omprioriteringar inom både kriminalvården och socialtjänsten har medfört att behandlingsinsatserna har minskat. Enligt regeringen är det en av kriminalvårdens viktigaste uppgifter att bekämpa narkotikamissbruket. Att så sker är också av väsentlig betydelse för att förebygga återfall i brott. Regeringen anser därför att det är viktigt att det tillskott av medel som kriminalvården har erhållit för år 2001 bl.a. används till ett förbättrat och kostnadseffektivt arbetet mot narkotika vid landets anstalter.

När det gäller *målet att frigivningsförberedelserna skall förbättras* konstateras att problemet med att många intagna frigges till en oordnad social tillvaro med missbruksproblem och negativa sociala kontakter kvarstår. Kriminalvårdsstyrelsen anger att den kartläggning som skall ske av den intagnes frigivningssituation i samband med verkställighetsplaneringen alltjämt uppvisar stora brister. Kontakt med frivården skedde mer eller mindre regelmässigt, men frivårdens roll borde vara ännu större. På många håll är den begränsad, vilket bl.a. har sin grund i resursbrist.

Som ett led i försöken att förbättra frigivningsförberedelserna inleddes den 1 oktober 2001 en treårig försöksverksamhet med intensifierade och mer strukturerade frigivningsförberedelser. Inom ramen för denna skall intagna som avtjänar fängelsestraff om lägst två år kunna ges möjlighet att avtjäna den sista tiden före den villkorliga frigivningen genom intensivövervakning med elektronisk kontroll (prop. 2000/01:76, bet. JuU21, rskr. 198).

Kriminalvårdens myndigheter redovisade under år 2000, liksom föregående år, att de hade breda kontakter med externa myndigheter, organisationer,

föreningar m.fl. inom ramen för arbetet med att förbereda frigivningar. Det mest omfattande samarbetet skedde enligt Kriminalvårdsstyrelsen med arbetsförmedlingen och socialtjänsten. Detta samarbete har dock varierat bl.a. beroende på såväl kommun som handläggare inom socialtjänsten och på om klienten tidigare var känd eller inte. Som ett led i en ökad kontakt tecknade Kriminalvårdsstyrelsen under år 2000 ett nytt centralt samverkansavtal med Arbetsmarknadsverket som innebär att lokala avtal skall tecknas och båda parter skall ha lokala kontaktpersoner.

Regeringen konstaterar att det är önskvärt att frigivningsförberedelserna även kan ske utanför fängelsemurarna. Därigenom kan samhällets övriga resurser på ett bättre sätt komma den intagne till del. Permissioner i slutskedet av fängelsestraff, frigång och s.k. § 34-placeringar är de instrument som hitintills har stått kriminalvården till buds. Det är angeläget att frigivningsförberedelserna ytterligare struktureras och intensifieras. Den försöksverksamhet som nu inlests kommer att vara ett centralt inslag i detta arbete, och regeringen avser att noga följa utvecklingen.

Antalet personer som dömdes till en påföljd inom *frivården* minskade endast marginellt under år 2000 jämfört med året innan (se tabell).

Genomsnittligt antal frivårdsklienter

År	Frivård (totalt)	Skydds-tillsyn	Villkorligt frigivna	Samhällstjänst	Kontraktsvård	Intensivövervakn.
1997	11 785	5 525	4 126	636	1 136	362
1998	11 567	5 470	4 023	680	1 013	381
1999	11 753	5 084	4 219	1 019 ¹	1 091	340
2000	11 727	4 765	4 234	1 418	1 092	218

¹ Fr.o.m. 1.1.1999 är det möjligt att döma till samhällstjänst i kombination med villkorlig dom.

Den relativt kraftiga minskningen (36 %) av antalet fängelsedömda som avtjänade sitt straff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll beror enligt Kriminalvårdsstyrelsen sannolikt på att villkorlig dom med samhällstjänst blivit en alternativ påföljd för denna grupp.

Antalet s.k. lekmannaövervakare fortsatte även under år 2000 att minska och låg den 1 januari 2001 på 4 316 stycken, en minskning med 293 stycken jämfört med samma tid året innan. Jämfört med ingången av år 1997 har antalet lekmannaövervakare minskat med 752 stycken.

Kriminalvårdsstyrelsen uppger att kriminalvården under år 2000 fortsatte arbetet med att stärka samverkan med rättsväsendet i övrigt och andra samverkanspartner. Den samverkan som sker med övriga delar av rättsväsendet bedöms av Kriminalvårdsstyrelsen som särskilt viktig. Bland annat har särskilda samverkansträffar med representanter för dessa myndigheter anordnats. Kriminalvårdsstyrelsen uppger också att såväl samverkan med socialtjänsten som med Arbetsmarknadsstyrelsen fungerat i stort sett bra. Vissa kommuner

har dock haft svårt att tillhandahålla ansvarsförbindelser i samband med kontraktsvård och fortsatt vård efter det att s.k. § 34-placering avslutats.

Regeringen konstaterar att antalet personer som dömts till villkorlig dom med samhällstjänst har fortsatt att öka under år 2000 och att antalet som avtjänat straff med intensivövervakning med elektronisk kontroll fortsatt att minska. Sammantaget har dock antalet frivårdspåföljder under år 2000 som helhet legat kvar på samma nivå som under år 1999. Ett problem inom frivården är enligt regeringen den nedgång i antalet lekmanövervakare som har skett under senare år. Enligt tidigare uppgifter från bl.a. Kriminalvårdsstyrelsen är nedgången inte tillfällig utan ett tecken på en successiv minskning då det har blivit allt svårare att rekrytera nya lekmanövervakare. Regeringen anser därför att frivården genom t.ex. information och utbildningsinsatser måste stimulera fler till att bli lekmanövervakare. Regeringen konstaterar slutligen att den anser att frivården uppfyller en central del av kriminalvårdens uppdrag. Inte minst mot bakgrund av det intensifierade arbetet med frigivningsförberedelser kommer regeringen att ha anledning att noga följa frivårdens arbete framöver.

Medelbeläggningen vid *häktena* ökade under år 2000 från 86 % till 91 % (se tabell). Under första halvåret 2001 har medelbeläggningen fortsatt att öka och uppgick till 98 % av tillgängliga platser. Även de s.k. verkställighetsfallen ökade under år 2000 till i medeltal 206. Av dessa var 153 fängelsedömda som väntade på anstaltsplacering. Motsvarande siffror för år 1999 var 202 respektive 146.

Antal häktesplatser och beläggning i procent

År	Medeltal tillgängliga häktesplatser	Beläggning i procent
1997	1 439	78 %
1998	1 479	85 %
1999	1 480	86 %
2000	1 518	91 %

Enligt Kriminalvårdsstyrelsen har arbetet med att förbättra förhållandena vid häktena inte utvecklats i önskvärd omfattning. Huvudorsaken härtill anges vara det kärva budgetläget och den höga beläggningen som gör att personalresurserna måste prioriteras för transporter m.m. samt att lokalerna vid flertalet häkten inte har byggts om för att ge fler ändamålsenliga lokaler för gemensamhet. Antalet timmar med gemensamhetsaktiviteter ökade dock under år 2000 för intagna såväl med som utan restriktioner.

Regeringen konstaterar, liksom Kriminalvårdsstyrelsen, att de mål som ställts upp för att förbättra förhållandena vid häktena inte har utvecklats på ett sätt som varit önskvärt under år 2000. Vidare är det enligt regeringen inte acceptabelt att antalet fängelsedömda i häkte som väntar på en anstaltsplacering ökade under år 2000. Regeringen anför att kriminalvården ingående måste analysera orsakerna till den uppkomna situationen och komma till rätta med den. Regeringen uppger att den avser att följa utvecklingen noga ef-

tersom det är väsentligt att kriminalvården ser till att dömda till fängelse med verkställbar dom placeras på anstalt inom utsatt tid.

I regleringsbrevet för år 2000 fick Kriminalvårdsstyrelsen i uppdrag att, som ett led i kampen mot *brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag*, upprätta en strategi för att säkerställa att personalen har god kunskap om grunden för dessa brott och om situationen för de grupper som utsätts för dem. Även i regleringsbrevet för år 2001 har regeringen underströkt vikten av detta arbete. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har också fått i uppdrag att, i samråd med andra myndigheter, kartlägga rättsväsendets insatser mot rasistisk, främlingsfientlig och homofobisk brottslighet och analysera hur de påverkar utvecklingen av den. Mot bakgrund av denna uppföljning kommer regeringen att uppmärksammas på eventuella behov av ytterligare åtgärder.

I fråga om *kompetensutvecklingen bland personalen* framgår det, som utskottet närmare redogör för nedan under rubriken Kompetensutveckling, att omkring 32 000 utbildningsdagar genomfördes under år 2000 för vårdare inom kriminalvården. Omfattningen av grundutbildningen ökade från omkring 11 000 dagar år 1999 till omkring 13 000 år 2000. Eftersom det fortfarande finns kö till grundutbildningen kommer kriminalvården att öka antalet platser i grundutbildningen under år 2001. Kriminalvården har som mål att höja kompetensen, främst hos den klientnära personalen, och särskilda satsningar har också gjorts bl.a. för att öka kompetensen hos den personal som arbetar som kontaktmän. Som en följd av en särskild satsning perioden 1998–1999 har andelen personal med utomnordisk bakgrund ökat från 1 till ca 5 %. Kriminalvårdsstyrelsen uppger att det under år 2000 blivit allt svårare att rekrytera kompetenta medarbetare.

Regeringen anför att med dagens utvecklade mål för kriminalvården krävs att personalen har en kvalificerad grundutbildning. När många av dem som i dag arbetar inom kriminalvården rekryterades var andra kompetensinriktningar aktuella än de som numera efterfrågas. Behovet av kompetensutveckling bland kriminalvårdens personal är därför stort. Detta gäller för såväl grundutbildning som fortbildning. Regeringen vill dock understryka att den personal som har klientnära kontakter måste uppmärksammas särskilt i det fortsatta arbetet. Ett lägsta krav för denna grupp måste vara att den skall ha genomgått föreskriven grundutbildning. Regeringen vill också framhålla betydelsen av större variation bland personalen med avseende på etniskt ursprung.

Utskottet har under beredningen av ärendet från Kriminalvårdsstyrelsen även inhämtat uppgifter om hur stor del av den tid som vårdarna inom kriminalvården arbetar som faktiskt kommer de intagna vid anstalter och häkten till del (se tabell).

Arbetad tid för vårdare per 1 000 belagda vård dygn på anstalt och häkte

År	Arbetad tid vårdare ¹	Medeltal belagda platser	Arbetad tid/1 000 belagda vård dygn
1998	3 304	4 837	1,87
1999	3 371	4 872	1,90
2000	3 315	5 078	1,79

¹. Den totala personalresurs som faktiskt har använts i verksamheten under den aktuella tidsperioden. Frånvaro för kompetensutveckling, konferenser etc. ingår i den arbetade tiden medan sjukfrånvaro och annan ledighet inte gör det.

Under perioden januari–september 2001 uppgick den arbetade tiden för vårdarna till 3 418 timmar, medeltalet belagda platser till 5 372 stycken och arbetad tid per 1 000 belagda vård dygn till 1,74 timmar.

Utskottet vill i fråga om de enskilda verksamhetsområdena framföra följande.

I fråga om *verkställighetens innehåll* kan utskottet konstatera att den totala sysselsättningsgraden för de intagna har gått ned under år 2000. Det är därvid oroande att hela minskningen beror på en kraftig nedgång av de brotts- och missbruksrelaterade programmen. Det är enligt utskottet viktigt att fängelsetiden ges ett meningsfullt innehåll och att de intagna därvid erbjuds lämplig sysselsättning. De brotts- och missbruksrelaterade programmen har härvid en viktig roll. Utskottet ser positivt på den kvalitetshöjning som har skett av programmen men vill samtidigt framhålla att målsättningen måste vara att så många intagna som möjligt ges möjlighet att delta. Utskottet ser, liksom regeringen, positivt på de åtgärder som vidtagits för att förbättra situationen såväl för de intagna som är föräldrar som för deras barn och anser att de även fortsättningsvis skall ges hög prioritet.

Vad gäller *bekämpningen av narkotika och andra droger* kan utskottet konstatera att situationen inte har blivit bättre under år 2000. Samtidigt som andelen missbrukare blivit alltfler bland dem som är intagna på anstalt har antalet intagna som deltar i missbruksrelaterade program fortsatt att minska. Det är dock positivt att andelen narkotikamissbrukare som vid ett givet tillfälle deltog i olika behandlingsåtgärder har ökat under år 2000. Bekämpningen av narkotikamissbruk i anstalterna och hjälp till de intagna att bli fria från missbruk är en av kriminalvårdens viktigaste uppgifter. Att så sker är också av avgörande betydelse för de intagnas möjligheter att efter frigivningen återanpassa sig i samhället. Kriminalvården måste därför, som också regeringen framhållit, öka sina insatser på området, inte minst vad gäller att bereda de intagna med missbruksproblem erforderlig behandling. Utskottet ser också mycket positivt på kriminalvårdens arbete med att förbättra möjligheterna för de intagna som så önskar att verkställa sin påföljd i en narkotikafri miljö. Detta arbete bör ges fortsatt prioritet.

När det gäller *målet att frigivningsförberedelserna skall förbättras* vill utskottet, liksom tidigare, framhålla betydelsen av att kriminalvården under hela

verkställigheten prioriterar insatser som medverkar till att underlätta den dömdes övergång från kriminalvård i anstalt till ett liv i frihet. Särskilt gäller detta de långtidsdömda. Att så sker är också ett väsentligt led i det brottsförebyggande arbetet. För att underlätta den intagnes frigivning måste kriminalvården ha ett gott samarbete med kommunerna och socialtjänsten. Det är också av stor vikt att ansträngningar görs för att den intagne vid frigivningen skall få bostad, sysselsättning och försörjning. Utskottet delar regeringens bedömning att den nu inledda försöksverksamheten med intensifierade och mer strukturerade frigivningsförberedelser kommer att vara ett betydelsefullt verktyg i detta arbete.

Utskottet instämmer i de bedömningar som regeringen har gjort rörande *frivården* och *brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag*.

I fråga om verksamheten vid *häktena* anser utskottet att det är oroande såväl att förhållandena vid häktena inte har utvecklats på ett sätt som varit önskvärt under år 2000 som att antalet fängelsedömda i häkte som väntar på en anstaltsplacering ökade. Det är angeläget att kriminalvården fortsätter arbetet med att förbättra förhållandena på häktena och minska väntetiderna i häkte för dem som skall placeras ut på anstalt.

Utskottet vill slutligen framhålla vikten av att *kompetensutvecklingen bland personalen* fortsätter. Det är positivt att antalet utbildningsdagar rörande grundutbildning har ökat under år 2000. Som regeringen konstaterar måste ett grundläggande krav vara att samtliga nyanställda erbjuds grundutbildning samt att de vårdare som har varit yrkesverksamma under några år erbjuds möjlighet till vidareutbildning. Enligt utskottets mening är en kompetent och välutbildad personal av avgörande betydelse för att kriminalvården skall kunna uppfylla de mål som gäller för verksamheten, t.ex. att erbjuda de intagna i anstalterna ett meningsfullt verkställighetsinnehåll. Utskottet ser därför positivt på det arbete som pågår med att ta fram en ny utbildningsmodell för kriminalvården.

Sammanfattningsvis har utskottet inte funnit något som talar emot de slutsatser regeringen dragit i fråga om de olika verksamhetsmålen.

Prioriteringar inför budgetåret 2002

I fråga om verksamhetens inriktning under kommande budgetår anför regeringen bl.a. följande. Kriminalvården skall fortsätta att utveckla verksamheten mot de prioriterade målen, dvs. förhindra grov brottslighet under verkställigheten, förebygga återfall i brott, förbereda frigivningen och bekämpa narkotikamisshuset. Insatserna för att förhindra att intagna ägnar sig åt brottslig verksamhet under verkställigheten skall intensifieras. Åtgärder som bidrar till att den dömda inte återfaller i brott skall ha fortsatt hög prioritet. Vidare skall frigivningsförberedelserna förstärkas. De intagnas övergång från anstalt till frihet skall förbättras genom försöksverksamheten med ett intensifierat arbetssätt och användningen av intensivövervakning med elektronisk kontroll som ett led i frigivningsförberedelserna. Arbetet med att bekämpa narkotika-

missbruket – både genom kontrollåtgärder och behandlingsinsatser – skall bedrivas med ökad intensitet.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar som regeringen har gjort i denna del.

Anslaget

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för kriminalvården år 2002 (tusental kronor).

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
4 146 888	4 122 603	+ 312 000	+ 337 000	+ 100 000	–

För år 2001 uppgår kriminalvårdens anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till drygt 4,1 miljarder kronor. Vid ingången av året fanns också en anslagskredit på drygt 130 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till drygt 4 miljarder kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på drygt 4,1 miljarder kronor. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar.

Regeringen anför att den instämmer i kriminalvårdens bedömning att ytterligare volymökningar är att vänta inom kriminalvården under de kommande åren. Antalet anstaltsplatser och häktesplatser kommer därför att behöva utökas. I budget för innevarande år tillfördes kriminalvården ett tillskott bestående av en höjning av ramen om 166 miljoner kronor samt en engångsvis höjning om 105 miljoner kronor. Detta tillskott har givit verksamheten förutsättningar att i ett kortare perspektiv upprätthålla en hög kvalitativ nivå, att möta ett visst ökat platsbehov och att fullfölja arbetet med de prioriteringar som tidigare slagits fast samt att ge förbättrade möjligheter för kompetensutveckling.

I motion Ju445 (m) begärs en höjning av anslaget med 312 miljoner kronor att bl.a. användas till en höjd säkerhet inom kriminalvården, ökad narkotikabekämpning inom anstalterna och till att utveckla programverksamheten. Enligt motionärerna krävs ytterligare resurser för att åstadkomma en meningsfull kriminalvård. I motion Ju322 (m) begärs mer resurser till kriminalvården bl.a. för inrättande av fler anstaltsplatser. I motion Ju270 (m) begärs bl.a. mer resurser till kriminalvården. I motion Ju368 (kd) begärs en höjning av anslaget med 337 miljoner kronor. Beloppet skall bl.a. användas till utbildningssatsningar för att höja kompetensen hos framför allt den personal som arbetar nära de intagna, utveckla den brotts- och missbruksrelaterade programverksamheten och öka narkotikabekämpningen inom anstalterna. I motion Ju424 (kd) begärs höjda anslag för en ny inriktning av kriminalvården. I motion Ju444 (c) begärs en höjning av anslaget med 100 miljoner kronor för att utveckla och öka programverksamheten vid anstalterna, förbättra vården för psykiskt sjuka och intagna med drogproblem samt tillskapa mindre

enheter och ett utökat antal platser i häkten och anstalter. I Ju311 (c) begärs extra resurser för att få i gång en fungerande rehabiliterings- och programverksamhet.

Anslagsyrkandena har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Frigivningsförberedelser

I motion Ju311 (c) begärs att kriminalvårdens arbete med att förbereda frigivningen för den intagne skall förstärkas på olika sätt, bl.a. genom att kriminalvården utökar sitt samarbete med kommunerna och socialtjänsten. Av vikt är t.ex. att den intagne kan erbjudas en bostad efter frigivningen. I motionerna Ju311 (c) och So375 (kd) begärs att särskilda former av utslussningsboende skall inrättas för långtidsdömda. I motion Ju424 (kd) begärs att det skall ske en utvärdering av hur kriminalvårdens arbete med att förbereda frigivningen för den intagne skall förstärkas och att goda exempel därvid bör tas till vara i det fortsatta förändringsarbetet.

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden vid ett flertal tillfällen. Senast var i samband med förra årets budgetproposition (bet. 2000/01:JuU1 s. 87 f). Där lämnade utskottet en redogörelse för de senaste årens utveckling inom området och avstyrkte samtliga motioner med hänvisning till pågående beredning inom Justitiedepartementet.

I februari 2001 överlämnade regeringen till riksdagen propositionen Från anstalt till frihet (2000/01:76, bet. JuU21, rskr. 198). Propositionen, som bifölls av riksdagen, innehöll förslag om en treårig försöksverksamhet med intensifierade och mer strukturerade frigivningsförberedelser. Inom ramen för denna skall intagna som avtjänar fängelsestraff om lägst två år kunna ges möjlighet att avtjäna den sista tiden före den villkorliga frigivningen genom intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Försöksverksamheten innebär i korthet att under den sista tiden i anstalt skall förberedelserna för den intagnes frigivning vara särskilt inriktade på konkreta åtgärder för att underlätta övergången till ett liv i frihet. Bland annat skall den intagnes bostads- och sysselsättningssituation samt hans eller hennes behov av stöd- och behandlingsinsatser efter frigivningen utredas. Utredningen skall syfta till att den intagne vid frigivningen i möjligaste mån skall ha sin försörjning ordnad genom arbete eller på annat sätt och att han eller hon skall ha tillgång till bostad. Om den intagne behöver undervisning, utbildning eller ekonomiskt, socialt eller medicinskt stöd efter frigivningen skall åtgärder vidtas så att dessa behov, så långt som möjligt, kan tillgodoses. Vidare skall förutsättningarna för att bevilja den intagne frigång enligt 11 §, verkställighet utanför anstalt med elektronisk kontroll eller vistelse utanför anstalt enligt 34 § särskilt övervägas. Förberedelserna skall ske i nära samverkan med den intagne och i samarbete med berörda myndigheter, organisationer och enskilda personer som kan främja den intagnes anpassning i samhället.

De nya reglerna började att gälla den 1 oktober 2001.

I nämnda proposition underströk regeringen att Kriminalvårdsstyrelsen bör ägna särskild uppmärksamhet åt att försöksverksamheten utformas så att den är lätt att följa upp och utvärdera. Regeringen anförde också att som underlag för regeringens och riksdagens fortsatta överväganden i frågan är det viktigt att en mer övergripande utvärdering av försöksverksamheten görs både vad gäller det intensifierade arbetssättet och användningen av intensivövervakning med elektronisk kontroll som ett led i frigivningsförberedelserna.

I juni i år gav regeringen Brottsförebyggande rådet i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten.

I årets budgetproposition (utg. omr. 4 avsnitt 4.6.4) framhåller regeringen att det är angeläget att frigivningsförberedelserna ytterligare struktureras och intensifieras. Den försöksverksamhet som inletts kommer att vara ett centralt inslag i detta arbete och regeringen avser att noga följa utvecklingen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att verka för att förbättra frigivningsförberedelserna för intagna. Som redogjorts för ovan har det nyligen inletts en försöksverksamhet med intensifierade och mer strukturerade frigivningsförberedelser. De mål och de åtgärder som därvid skall vidtas för de intagna ligger, enligt utskottets uppfattning, i allt väsentligt i linje med vad motionärerna efterfrågar. En utvärdering kommer dessutom att ske av försöksverksamheten, och regeringen har angett att den avser att noga följa utvecklingen.

Med hänsyn till det anförda finner utskottet att några ytterligare åtgärder för närvarande inte är påkallade. Motionerna Ju311, Ju424 och So375 avstyrks i nu berörda delar.

I motion Ju449 (m) begärs att intensivövervakning med elektronisk kontroll endast skall få användas vid utslussning ur anstalt efter det att två tredjedelar av strafftiden avtjänats. I motion Ju279 (m) efterlyser motionärerna sanktioner vid misskött utslussning med elektronisk kontroll.

I det nyss redovisade ärendet (bet. 2000/01:JuU21) yrkade samma motionärer som i motion Ju449 avslag på propositionens förslag. Motionärerna anförde därvid bl.a. att det saknades skäl att utöka möjligheterna för frigång, verkställighet eller vistelse utanför anstalt utöver vad som redan gällde. Utskottet som avstyrkte yrkandet framhöll bl.a. att en viktig del i kriminalvårdens arbete med att förhindra att dömda, efter avtjänat straff, återfaller i brott ligger i att frigivningsförberedelserna för dem struktureras på ett sådant sätt att de som avtjänat straffet på anstalt är väl förberedda för ett liv i frihet. Utskottet välkomnade därför regeringens förslag om att kriminalvården ytterligare skulle intensifiera och strukturera frigivningsförberedelserna och fann att det som ett led i detta arbete kunde vara värdefullt att pröva ett system med successiv utslussning ur anstalt genom intensivövervakning med elektronisk kontroll. Utskottet fann också att omfattningen av den föreslagna verksamheten syntes ha fått en lämplig utformning.

Utskottet, som inte finner att det framkommit några omständigheter som ger anledning till en förändring av sitt tidigare ställningstagande om när in-

tensivövervakning med elektronisk kontroll skall få användas vid utslussning, avstyrker motion Ju449 i denna del.

Enligt 33 b och 56 a §§ lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt följer att i fråga om formerna för verkställighet för den som ges möjlighet att avtjäna den sista tiden före den villkorliga frigivningen genom intensivövervakning med elektronisk kontroll gäller i allt väsentligt samma regler som för den som avtjänar sitt straff med elektronisk kontroll. Detta innebär bl.a. att beslutet om verkställighet utanför anstalt skall upphävas om den dömde t.ex. åsidosätter vad som åligger honom enligt en föreskrift som meddelats med stöd av lagen och det som ligger honom till last inte är av mindre betydelse. I samband med att övervakningsnämnden upphäver ett beslut om verkställighet skall den fastställa hur många dagar av fängelsestraffet som har verkställts utanför anstalt. Den tid sådan verkställighet har pågått skall därvid räknas som verkställd tid, om inte särskilda skäl talar mot det (14 och 15 §§ lagen [1994:451] om intensivövervakning med elektronisk kontroll).

Av det nyss anförda framgår att det redan i dag finns ett sanktionssystem för de situationer som motionärerna berör. Med hänsyn härtill är utskottet inte berett att överväga någon ny reglering och utskottet avstyrker motion Ju279.

Situationen för häktade, m.m.

I motionerna Ju329 och Ju424 (båda kd) begärs att åtgärder omedelbart vidtas för att förkorta väntetiderna i häkte för fängelsedömda.

Av 11 § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. följer att den som skall förpassas till kriminalvårdsanstalt för att undergå påföljd får, i anslutning härtill, tillfälligt förvaras i allmänt häkte eller polisarrest i avvaktan på beslut om anstaltsplacering eller om det behövs med hänsyn till transportförhållandena. I förarbetena till bestämmelsen uttalas att en sådan förvaring inte bör pågå längre än någon eller några dagar (prop. 1974:20 s. 77).

Justitieombudsmannen (JO) har vid flera tillfällen prövat klagomål rörande långa väntetider i häkte i avvaktan på anstaltsplacering (se t.ex. beslut den 28 mars 1990, dnr 418-1988 och beslut den 22 februari 1991, dnr 3002-1990). JO har därvid uttryckt kritik över att väntetiderna i vissa fall varit för långa, och uttalat bl.a. följande. Det vore inte rimligt att bortse från att beläggningsförhållandena inom kriminalvården kan lägga hinder i vägen för en omedelbar förpassning. Om inte förpassning kan ske tämligen omedelbart till avsedd kriminalvårdsanstalt bör den dömde dock överföras till annan anstalt, vilken som helst där plats kan erbjudas och som i övrigt kan komma i fråga.

Kriminalvårdsstyrelsen har i yttrande till JO anförts att den tolkat gällande bestämmelser på så sätt att vistelse som här avses inte bör överstiga en vecka. Om ”rätt” plats inte finns tillgänglig inom cirka en vecka skall tillfällig placering på annan anstalt anvisas (se beslut den 22 februari 1991, dnr 3002-1990).

Som ovan framgått ökade under år 2000 antalet intagna i häkte med verkställbar dom som väntade på anstaltsplats till i medeltal 153, jämfört med i medeltal 146 fall år 1999.

Av Kriminalvårdsstyrelsens månatliga verksamhetsstatistik framgår antalet verkställighetsfall per den första i varje månad. Beräknat för tiden januari–september 2001 har antalet fängelsedömda på häktena som väntade på anstaltsplats varit i genomsnitt 287. Av dessa hade i genomsnitt 207 väntat mer än sju dagar i häkte.

Orsaken till ökningen av fängelsedömda på häktena som väntar på anstaltsplacering är framför allt svårigheterna att placera ut dömda i anstaltsorganisationen. Olika åtgärder har vidtagits för att häktade med verkställbar dom skall kunna placeras ut på anstalt snabbare och för att väntetiderna skall kunna kortas. Bland annat begränsade Kriminalvårdsstyrelsen under hösten 1998 de lokala myndigheternas möjligheter att tillfälligt stänga anstalts- och häktesplatser. Kriminalvårdsstyrelsen öppnade också anstaltsplatser som legat i "malpåse". Under år 1999 sågs bl.a. indelningen i säkerhetsklasser och differentiering av intagna över, och fr.o.m. den 1 januari 2001 har kriminalvården infört en ny anstaltsindelning som innebär att landets anstalter fortsättningsvis enbart är indelade i öppna respektive slutna anstalter och anstaltsavdelningar. Några få av de slutna avdelningarna har förhöjd säkerhet. Under första halvåret 2001 har bl.a. tillkommit drygt 60 platser vid kriminalvårdsanstalten Kumla. Enligt uppgifter från Kriminalvårdsstyrelsen kommer under andra halvåret 2001 ytterligare omkring 80 platser att öppnas på olika platser i landet. Vidare har Kriminalvårdsstyrelsen fortsatt arbetet med att få det nya platsplaneringssystemet att fungera tillfredsställande.

Av kriminalvårdens budgetunderlag för år 2002 framgår att Kriminalvårdsstyrelsen till regeringen hemställt att regeringen skall ge Kriminalvårdsstyrelsen i uppdrag att planera för en ny kriminalvårdsanläggning. Bakgrunden härtill är att i 2001 års budgetunderlag aktualiserades den sedan några år vilande frågan om nybyggnation av en anstalt med omkring 250 nya platser. Anledningen var en förväntad ökad beläggning i en prognos som pekade på ett behov av minst 100 platser per år under de närmaste tre åren. Prognosen har enligt Kriminalvårdsstyrelsen visat sig snarare under- än överskatta beläggningsutvecklingen under innevarande år.

Frågan om situationen på landets häkten togs även upp i en interpellationsdebatt den 30 oktober i år (snabbprotokoll 2001/02:20). Justitieministern anförde bl.a. att problemet vad gäller häktessituationen inte är att det saknas häktesplatser utan att det saknas anstaltsplatser. Närmare bestämt är det slutna anstaltsplatser som saknas, vilket leder till att många dömda inte kan lämna häktena trots att deras domar är verkställbara. Justitieministern anförde vidare att det fram till år 2003 planeras en ökning av antalet anstaltsplatser med omkring 200 och antalet häktesplatser med omkring 30. På längre sikt finns projektet inom Kriminalvårdsstyrelsen om behovet av en större anstalt. Regeringen kan även på längre sikt komma att se över vilka möjligheter det finns att öppna platser på olika håll i landet.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen uttalat sig i frågan, senast var hösten 2000 (bet. 2000/01:JuU1 s. 89 f). Utskottet konstaterade då att de åtgärder som kriminalvården vidtagit under de senaste åren ännu inte hade fått avsedd

verkan, att antalet fängelsedömda i häkte som avvaktar anstaltsplacering alltså var oförsvårligt högt och att det är av stor betydelse att fängelsedömda med verkställbar dom omgående placeras på anstalt, inte minst i syfte att kunna erbjuda dem meningsfull sysselsättning. Utskottet fann med hänvisning till att Kriminalvårdsstyrelsen arbetade med att finna lösningar på situationen – bl.a. hade en ny anstaltsindelning beslutats och ytterligare anstaltsplatser skulle öppnas – och att regeringen anfört att den noga följer kriminalvårdens arbete i denna del att det inte fanns skäl att göra något särskilt uttalande i frågan.

Utskottet tvingas återigen konstatera att de åtgärder som kriminalvården vidtagit ännu inte har fått avsedd verkan. Tvärtom har det under innevarande år skett en påtaglig ökning av antalet fängelsedömda i häkte som avvaktar anstaltsplacering. Utskottet vill än en gång understryka betydelsen av att fängelsedömda med verkställbar dom omgående placeras på anstalt. Sedan utskottet senast uttalade sig har Kriminalvårdsstyrelsen fortsatt sitt arbete med att finna lösningar på situationen. Bland annat har ytterligare anstaltsplatser öppnats och fr.o.m. årsskiftet 2000/01 har en ny ordning för beslut om anstaltsplacering av intagna i häkte och förflyttning av intagna i anstalt införts där bl.a. en ökad samverkan skall ske mellan de olika placerarna. Sistnämnda åtgärd räknar kriminalvården med skall bidra till ett effektivare platsutnyttjande på såväl häkten som anstalter. Utskottet anser, med hänsyn till de åtgärder som kriminalvården vidtagit och planerar att genomföra och med hänsyn till att regeringen anför att den avser att noga följa kriminalvårdens arbete, att det inte i nuläget finns skäl att göra något särskilt uttalande i frågan. Utskottet vill emellertid understryka hur angeläget det är att arbetet intensifieras ytterligare så att en minskning av antalet fängelsedömda på häktena snarast kommer till stånd. Med dessa ord avstyrker utskottet motionerna Ju329 och Ju424 i nu behandlade delar.

I motion Ju329 (kd) begärs att det skall byggas fler häktesplatser. I motion Ju321 (m) begärs att det tillskapas fler platser på häktet i Gävle, och i motion Ju 348 (s) begärs att det skall byggas ett häkte i Halland. Slutligen begärs i motion Ju442 (c) att en ny anstalt skall förläggas till Uppsala.

Under början av 1990-talet minskade beläggningen vid anstalter och häkten. Minskningen berodde främst på införandet av verkställighetsreformen intensivövervakning med elektronisk kontroll, men att antalet fängelsedomar minskade bidrog också. Som en följd därav blev, i det korta perspektivet, kriminalvårdens häktes- och anstaltsorganisation överdimensionerad och en anpassning skedde. Under senare år har dock belastningen på häktes- och anstaltsorganisationen ökat markant.

Som utskottet redovisat ovan anser regeringen i årets budgetproposition (utg.omr. 4, avsnitt 4.8) att de tillskott som tillförts kriminalvården fr.o.m. år 2001 har givit kriminalvården förutsättningar att i ett kortare perspektiv bl.a. upprätthålla en hög kvalitativ nivå inom frivård, häkte och anstalt, att möta ett visst ökat platsbehov och att fullfölja arbetet med de prioriteringar statsmakterna tidigare fastslagit för kriminalvården. Kostnader beroende på redan

inträffade och förväntade volymökningar, förväntad klientsammansättning och andra därmed sammanhängande faktorer kan dock visa sig bli betydande i det längre perspektivet. Regeringen delar också Kriminalvårdsstyrelsens bedömning att ytterligare volymökningar är att vänta under de kommande åren och att man därför kommer att behöva utöka antalet anstalts- och häktesplatser.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att belägningsproblematiken på häktena beror på flera olika omständigheter. Av Kriminalvårdsstyrelsens årsredovisning framgår bl.a. att beläggningen på häktena varierar relativt kraftigt med svängningar i tillströmningen av olika klientkategorier och med variationer över tiden (från månad till månad eller från dag till dag) och mellan olika delar av landet. Som utskottet nyss redovisat innebär dessutom problemen som funnits under de senaste åren med att placera ut de s.k. verkställighetsfallen på anstalt att belastningen på häktesorganisationen har ökat.

I flertalet motioner begärs att utskottet skall ta ställning till storleken på enskilda kriminalvårdsenheter eller var i landet olika enheter bör placeras. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att frågan om dimensioneringen av enskilda enheter liksom frågan om var i landet dessa skall placeras är en intern fråga för kriminalvården att avgöra utifrån de mål som ställs på verksamheten. Det ankommer således inte på riksdagen att uttala sig i den frågan. I flera av motionerna pekas också på att en onödigt stor del av t.ex. polisens resurser går åt till att transportera personer till och från häkten för förhör etc. Utskottet vill framhålla att detta inte i första hand är ett problem för kriminalvården att ensam lösa inom ramen för häktesverksamheten. Problemet måste i stället lösas genom samverkan mellan kriminalvården och övriga berörda myndigheter inom rättsväsendet.

Som nyss redovisats har Kriminalvårdsstyrelsen både vidtagit och planerar att vidta åtgärder för att öka antalet platser på i huvudsak landets anstalter. Utskottet noterar också att både Kriminalvårdsstyrelsen och regeringen gör bedömningen att antalet anstalts- och häktesplatser kommer att behöva ökas under de kommande åren.

Sammantaget anser utskottet att något uttalande av riksdagen för närvarande inte är påkallat varför motionerna Ju321, Ju329, Ju348 och Ju442 avstyrks i nu behandlade delar.

Barn till dömda

I motion Ju340 (v) begärs att verksamheten för stöd till barn som har en förälder som sitter i fängelse måste utvecklas. I motion Ju311 (c) begärs att kvinnliga intagnas behov bl.a. av möjligheter till kontakt med egna barn skall uppmärksammas. Ett motsvarande yrkande framställs i motion Ju450 (fp).

I augusti 1997 gav regeringen Socialstyrelsen och Kriminalvårdsstyrelsen i uppdrag att se över förhållandena för barn vars föräldrar är intagna i häkte eller anstalt samt att lämna förslag till förändringar av gällande författningar och de andra åtgärder som översynen kunde ge anledning till.

Socialstyrelsen och Kriminalvårdsstyrelsen redovisade uppdraget i rapporten Barn med frihetsberövade föräldrar.

Rapporten ledde till att kriminalvården för år 2000 erhöll 3 miljoner kronor i extra anslag för särskilda insatser för barn med frihetsberövade föräldrar.

I årets budgetproposition (utg.omr. 4 avsnitt 4.6.4) redovisar regeringen att kriminalvården har använt de tre miljoner kronor som riksdagen anslag till att skapa besökslägenheter vid alla slutna enheter för kvinnor och vid två av de fyra öppna enheterna. Vid de elva slutna anstalterna för män som hade säkerhetsklassificeringen I-II finns tillsammans sex besökslägenheter och ytterligare två är under uppbyggnad. Vid två av de äldsta anstalterna kan av byggnadsmässiga skäl förmodligen inte tillskapas några besökslägenheter. Varje häkte och anstalt har erhållit medel så att minst ett besöksrum har inretts med tanke på barns besök. I vissa fall gjorde myndigheterna själva ombyggnationer eller inredde nya besöksrum och försökte förbättra miljön i besöksrummen genom nya möbler och gardiner, särskilda barnmöbler och leksaker. På flera anstalter gjordes även insatser för att förbättra utemiljön genom att tillföra ytterligare lekredskap. På alla slutna anstalter för kvinnor finns ett bostadsrum som medger boende med spädbarn. Under år 1999 utbildades personal inom region Göteborg för att kunna genomföra föräldrautbildning i studiecirkelform med intagna. Under år 2000 deltog personal från nästan samtliga övriga anstalter i föräldrautbildningen. Den personal som har genomgått utbildningen förväntas ta ett särskilt ansvar för barns besök. Omkring 100 intagna deltog under året i personalledd föräldrautbildning.

Kriminalvårdsstyrelsen fick i regleringsbrevet för år 2001 i uppdrag att komma med förslag på hur samarbetet med ideella organisationer kan utvecklas och stödjas. I rapporten, som presenterades i slutet av april 2001, framgår bl.a. att Kriminalvårdsstyrelsen under år 2001 avsatt och fördelat särskilda medel för att ytterligare stimulera samarbetet med ideella organisationer. Bland de verksamheter som fått del av dessa medel finns organisationer som ger stöd till barn med kriminella föräldrar.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden rörande situationen för barn med frihetsberövade föräldrar. Senast var våren 2000 (bet. 1999/2000:JuU15 s. 13 f). Utskottet har i dessa sammanhang framhållit att barn med föräldrar på anstalt befinner sig i en svår situation. Utgångspunkten, när det gäller tänkbara åtgärder, måste därför enligt utskottet alltid vara barnens bästa. Man får också räkna med olika lösningar i olika fall. Till exempel kunde det enligt utskottets mening, såsom redan sker, undantagsvis få förekomma att mycket små barn vistas i anstalt tillsammans med sin förälder. När det gäller något större barn kunde detta knappast anses lämpligt. Vidare vore det enligt utskottets mening önskvärt om den redan förekommande verksamheten med särskilda besökslägenheter kunde byggas ut så att barn och föräldrar kan umgås under så normala förhållanden som möjligt. Då åtgärder hade vidtagits och ytterligare åtgärder planerades för att förbättra situationen för barn med föräldrar på anstalt fann utskottet att något särskilt uttalande från riksdagen inte var påkallat.

Utskottet vill än en gång framhålla den svåra situation som de barn befinner sig i som har föräldrar som är intagna på anstalt. Utskottet delar också motionärernas önskan att de problem som dessa barn har bör ges ökad uppmärksamhet och att vart och ett av dem måste ges både möjligheter och stöd och hjälp att bearbeta sin speciella situation. Som anförs i motion Ju340 finns särskild hjälp för dessa barn att få hos några ideella organisationer på ett par platser i landet. Utskottet vill emellertid också framhålla det arbete som görs för dessa barn av socialtjänsten och de ovan redovisade förbättringar som kriminalvården vidtagit för att underlätta kontakten mellan intagna och deras barn.

De insatser som nyss nämnda organisationer gör för barn till intagna är mycket positiva och utskottet anser att det är glädjande att Kriminalvårdsstyrelsen under år 2001 bl.a. vidtagit åtgärder för att ytterligare stimulera samarbetet med dem. Som motionärerna själva konstaterar är emellertid situationen för dessa barn egentligen inte kriminalvårdens ansvar. Utskottet delar, som framgått ovan, regeringens uppfattning att kriminalvården även framgent bör prioritera frågor rörande kontakten mellan intagna och deras barn högt. Utskottet förutsätter också att kriminalvården i det arbetet även i fortsättningen kommer att arbeta med att förbättra kontakterna med såväl socialtjänsten som nu berörda ideella organisationer. Utskottet kan därför inte se att något särskilt uttalande är påkallat. Motionerna Ju311, Ju340 och Ju450 avstyrks i nu berörda delar.

Lekmanövervakare

I motion Ju424 (kd) begärs att åtgärder vidtas för att såväl höja arvudet som statusen på uppdrag som lekmanövervakare.

I förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder anges att övervakaren har rätt till ersättning enligt de normer som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (5 kap. 17 §).

Kriminalvårdsstyrelsen har den 9 januari 2001 beslutat att ersättningen skall höjas från 300 kr per månad till 400 kr. Efter höjningen utgår 150 kr som arvode och 250 kr för omkostnader. Sistnämnda del är skattefri.

I årets budgetproposition (utg.omr. 4, avsnitt 4.6.4) anför regeringen att tidigare uppgifter från Kriminalvårdsstyrelsen och Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare antyder att den nedgång i antalet lekmanövervakare som skett under senare år inte är tillfällig utan ett tecken på en successiv nedgång. Det blir således allt svårare att rekrytera nya lekmanövervakare. Då dessa är en stor tillgång inom kriminalvården anser regeringen att det är angeläget att frivården bl.a. genom information och medverkan i skilda former av utbildning medverkar till att stimulera fler att bli lekmanövervakare.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare, senast i februari 2001 (bet. 2000/01:JuU12 s. 13 f). Utskottet uttryckte bl.a. sin uppskattning för de insatser som lekmanövervakarna gör för kriminalvården och framhöll värdet av deras arbete. Utskottet delade vidare motionärernas uppfattning om vikten av att de personer som tar på sig uppdrag som lekmanövervakare ges

såväl en rimlig ersättning som stöd i sina uppdrag. Med hänvisning bl.a. till den då nyligen beslutade höjningen av ersättningen avstyrkte utskottet motionerna.

Utskottet, som inte kan finna att det nu framkommit skäl som ger anledning att frångå tidigare bedömning, avstyrker motion Ju424 i denna del.

Kompetensutveckling

I motion Ju311 (c) begärs att samtliga vårdare inom kriminalvården kontinuerligt skall få vidareutbildning. I motion Ju424 (kd) begärs åtgärder avseende utbildning och rekrytering av personal till kriminalvården, bl.a. föreslås förbättrad och förlängd utbildning, bättre utvecklingsmöjligheter för de anställda och ökad rekrytering av unga. I motion A317 (v) begärs att personal inom kriminalvården skall få möjlighet till utbildning i frågor om andra kulturer för att kunna bemöta intagna på ett värdigt sätt m.m.

I årets budgetproposition (utg.omr. 4 avsnitt 4.6.4) redovisar regeringen att det under år 2000 genomfördes ca 32 000 utbildningsdagar för vårdare inom kriminalvården, vilket är omkring åtta dagar per vårdare i genomsnitt. Grundutbildningen omfattade ca 13 000 dagar, vilket är en viss ökning jämfört med år 1999 då den omfattade ca 11 000 dagar. Regeringen redovisar också att nya metoder håller på att införas för att professionalisera kontakten med de intagna. Bland annat görs särskilda satsningar på att ge kontaktmännen lokal teoretisk utbildning i att vara kontaktman och/eller handledning av en erfaren tjänsteman. Det förekom också fadderskap av rutinerade kontaktmän. Regeringen redovisar även ett av Kriminalvårdsstyrelsen under åren 1998–1999 genomfört projekt, Etnisk mångfald i kriminalvården. Projektet syftade till att öka andelen personal med utländsk bakgrund vid de lokala myndigheterna. Resultatet blev att kriminalvårdens personal med utomnordisk bakgrund ökade från ca 70 till 300 anställda (från 1 till ca 5 %) under de två år som projektet pågick. Härefter har mångfaldsfrågan inlemmats i den ordinarie verksamheten. Slutligen konstaterar regeringen att kriminalvården står inför stora satsningar på rekrytering och utbildning av medarbetarna. Målet är att höja kompetensen, främst hos den klientnära personalen.

Enligt vad utskottet har inhämtat från Kriminalvårdsstyrelsen pågår ett löpande arbete med att förbättra både grund- och vidareutbildning samt fortbildning bland personalen. Utgångspunkten för detta arbete är att ledningen för respektive enhet i samråd med den anställde skall erbjuda honom eller henne olika slags vidareutbildning utifrån organisationens behov av kompetens m.m. Vidare- och fortbildningen är huvudsakligen av tre slag. Den vanligaste utbildningen är den som är kriminalvårdsspecifik till sin karaktär. Därutöver förekommer upphandling av uppdragsutbildningar från universitet och högskolor samt stöd till anställda som på eget initiativ studerar på högskola eller universitet motsvarande magisternivå. En del i strategin för personalutbildningen är också att den så långt möjligt skall anpassas efter de behov som finns på de olika lokala enheterna.

Vad särskilt gäller motionärernas begäran i motion A317 om möjlighet till utbildning i frågor om andra kulturer har utskottet inhämtat från Kriminalvårdsstyrelsen att sådana moment finns inlagda i grundutbildningen. Vidare har t.ex. för personalen vid anstalten Kumla, inom ramen för de nyss redovisade möjligheterna till lokalt förankrad utbildning, anordnats utbildning med sådan inriktning. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen bör också den ökade rekryteringen av personal med utomnordisk bakgrund kunna bidra till ökad förståelse och kunskap om olika grupper av intagna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att kriminalvårdens personal erhåller såväl grundutbildning som fortbildning. Det är också viktigt, vilket anförs i en av motionerna, att fler unga kan rekryteras till kriminalvården. Som framgått ovan bedriver kriminalvården ett omfattande arbete helt i linje med vad som efterfrågas av motionärerna. Regeringen har också framhållit att kriminalvården bör prioritera dessa frågor.

Utskottet kan även instämma i vad motionärerna i motion A317 särskilt anför om behovet av ökad kunskap hos personal inom kriminalvården avseende andra kulturer m.m. Som anförts ingår sådana moment i grundutbildningen. Utskottet vill också framhålla de ökade möjligheter till höjning av personalens kunskapsnivå inom olika områden som blivit möjliga genom att utbildningen mer och mer skall anpassas till de krav som förhållandena på respektive enhet ställer på kompetens hos personalen. Ett positivt exempel på detta, i nu efterfrågat avseende, är de utbildningsinsatser som har genomförts vid Kumlaanstalten. Utskottet förutsätter också att Kriminalvårdsstyrelsen fortlöpande håller sig underrättad om vilka behov av utbildning som finns inom organisationen i stort och vid behov initierar nödvändiga insatser.

Sammanfattningsvis kan utskottet inte se att det för närvarande skulle finnas anledning till några uttalanden från riksdagens sida. Motionerna Ju311, Ju424 och A317 avstyrks i nu berörda delar.

Översyn av kriminalvårdens resursutnyttjande

I motion Ju311 (c) begärs en översyn av fördelningen mellan administration och verksamhet inom kriminalvården för att utvärdera om resurserna utnyttjas effektivt och i motion Ju340 (v) begärs en översyn av vilka ekonomiska konsekvenser införandet av nya alternativa påföljder har fått för frivårdens ekonomi samt vilka konsekvenser detta kan få vad avser fördelningen av resurser inom kriminalvården.

Regeringen gav den 10 september 1998 Riksrevisionsverket (RRV) i uppdrag att granska kriminalvårdens resursutnyttjande. Den 1 juni 1999 redovisade RRV uppdraget i rapporten Effektivare kriminalvård – En hinderanalys (RRV 1999:27). I rapporten behandlar RRV en rad olika frågor om hinder i kriminalvårdens verksamhet. Bland de frågor som tas upp är styrning och uppföljning, resultatstyrning och annan ekonomistyrning, styrningen mot verksamhetsmål, resursutnyttjande och organisationsstrukturer. RRV fann i rapporten brister i bl.a. styrningen och riktade också kritik mot den uppföljning som sker.

Mot bakgrund av RRV:s kritik har kriminalvården vidtagit en rad olika åtgärder för att effektivisera verksamheten. Ett antal organisationsförändringar har bl.a. genomförts i detta syfte. Den största förändringen har gjorts på den regionala nivån där regionmyndigheterna, som framgått ovan, avskaffats och ersatts av en ny organisation för uppföljning och tillsyn. Vidare har en ny placerarorganisation med samordningsansvar inrättats vilket beräknas bidra till ett effektivare platsutnyttjande på häkten och anstalter.

I regleringsbrevet för år 2001 har Kriminalvårdsstyrelsen fått i uppdrag att redovisa utvecklingen inom den nya lokala organisationen. Redovisningen skall ske i enlighet med vad som angavs i regleringsbrevet för budgetåret 1998. Kriminalvårdsstyrelsen skall dessutom redovisa effekterna av den nya centrala organisationen. Enligt regleringsbrevet för år 2001 skall Kriminalvårdsstyrelsen även fortsätta att arbeta med tidigare uppdrag om att utveckla formerna för redovisning, uppföljning och utvärdering av verksamheten. Utvecklingsarbetet skall redovisas i årsredovisningen för år 2001.

Det kan här finnas anledning att nämna att regeringen i årets budgetproposition (utg.omr. 4 avsnitt 4.4.2) presenterar ett nytt helhetsperspektiv som bl.a. innebär att regeringen i samband med större förändringar inom rättsväsendet bedömer och för riksdagen redovisar vilka effekter förändringarna får för andra myndigheter och samhället i övrigt. Förslaget ligger i linje med ett tillkännagivande som utskottet gjorde våren 2000 (bet. 1999/2000:JuU11, rskr. 210 och 211).

Vad gäller frivården bör också påminnas om de effekter den s.k. normaliseringsprincipen har för verksamheten. Sedan lång tid bygger svensk kriminalvård på normaliseringsprincipen som innebär att de dömdas sociala behov skall tillgodoses inom ramen för samhällets allmänna välfärdssystem på samma sätt som gäller för alla andra medborgare. Detta innebär att en person som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt skall bistås av socialtjänsten i den kommun som har ansvaret för honom eller henne. Detta gäller också när den behövande är intagen i fängelse.

RRV konstaterade i sin ovan nämnda rapport att det dåliga genomslaget för normaliseringsprincipen är ett hinder för effektiv kriminalvård. Så sent som i januari 2001 konstaterade även Narkotikakommissionen i sitt slutbetänkande, Vägvalet – Den narkotikapolitiska utmaningen (SOU 2000:126), att normaliseringsprincipen, såvitt avser missbrukare inom kriminalvården, inte har ett tillräckligt genomslag. Orsaken beror enligt kommissionen, liksom RRV, framför allt på kommunernas ovilja att bekosta vård och behandling.

Som utskottet redovisat ovan har kriminalvården, bl.a. mot bakgrund av de synpunkter som RRV lämnade efter sin granskning, genomfört en rad genomgripande förändringar både avseende organisation och verksamhet. Kriminalvården har också i uppdrag att till regeringen redovisa bl.a. utvecklingen och effekterna av de vidtagna åtgärderna samt att utveckla formerna för redovisning, uppföljning och utvärdering av verksamheten. Utskottet anser mot bakgrund av de genomgripande förändringar som skett av kriminalvårdens organisation under de senaste åren att kriminalvården bör ges arbetsro för att

få organisationen att fungera fullt ut. Någon ytterligare utvärdering av kriminalvården kan därför inte förordas. I vart fall bör den utvärdering av förändringarna som kriminalvården skall redovisa i årsredovisningen för år 2001 avvaktas innan någon ny granskning övervägs. Motion Ju311 avstyrks i denna del.

Utskottet vill härutöver, med anledning av vad som anförs i motion Ju340 om en översyn av vilka ekonomiska konsekvenser införandet av nya alternativa påföljder har fått för frivårdens ekonomi m.m., erinra om att det ankommer på respektive lokal kriminalvårdsmyndighet att bedöma och avgöra hur resurserna skall fördelas på de olika enheterna. Som utskottet tidigare redovisat har fr.o.m. den 1 oktober i år inletts en försöksverksamhet med intensifierade och mer strukturerade frigivningsförberedelser. Inte minst frivården kommer att ta en aktiv del i detta arbete. Försöksverksamheten kommer, som också nämnts, att utvärderas av Brottsförebyggande rådet och regeringen har angett att den noga kommer att följa frivårdens arbete framöver. Utskottet vill inte föregripa vare sig genomförandet av försöksverksamheten eller den kommande utvärderingen av denna.

Sammantaget innebär det anförda att utskottet också avstyrker motion Ju340 i nu behandlad del.

Brottsförebyggande rådet, m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för Brottsförebyggande rådets (BRÅ) resultat under verksamhetsåret 2000. Utskottet delar regeringens bedömning att BRÅ i allt väsentligt uppfyllt de verksamhetsmål som ställts upp för år 2000 samt att myndigheten fortsätter att utvecklas positivt. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för BRÅ:s verksamhet under år 2002. Utskottet behandlar också ett antal motionsyrkanden rörande BRÅ:s organisation och verksamhet, åtgärder mot rasistiska och nazistiska brott samt åtgärder för att bygga bort brott. Utskottet hänvisar i dessa delar bl.a. till genomförda reformer samt pågående arbete inom BRÅ. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden. Jämför reservationerna 39–42.

Inledning

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ett stabsorgan under regeringen och ett expertorgan inom rättsväsendet. Rådets övergripande mål är att främja brottsförebyggande insatser genom utvärdering, kunskapsutveckling, informations-spridning och utbildningsinsatser inom det kriminalpolitiska området. Härigenom skall rådet bidra till att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Viktiga inslag i verksamheten är att ta fram underlag till regeringen och rättsväsendets myndigheter för åtgärder och prioriteringar i det kriminal-

politiska arbetet, utvärdering av vidtagna åtgärder samt stöd till lokalt brottsförebyggande arbete. BRÅ fördelar också de medel som finns på anslaget Bidrag till brottsförebyggande arbete.

Två rådgivande organ är knutna till BRÅ. Dels en referensgrupp för rättsväsendet, som skall ge förslag till prioriteringar av rådets forsknings- och utvecklingsarbete och skapa ökade kontakter mellan praktiskt och vetenskapligt verksamma inom rättsväsendet, dels en vetenskaplig nämnd med representanter från olika ämnesområden som har betydelse för BRÅ:s verksamhet (kriminologi, sociologi, ekonomi, m.fl.).

BRÅ:s arbetsuppgifter finns närmare reglerade i förordning (1997:1056) med instruktion för Brottsförebyggande rådet.

Resultatuppföljning

I budgetpropositionen redovisar regeringen BRÅ:s resultat med en uppdelning på verksamhetsområdena lokalt brottsförebyggande arbete, forsknings- och utvecklingsverksamhet, informations- och förlagsverksamhet samt officiell statistik för rättsväsendet. Verksamhetsområdena sammanfaller i stort sett med de verksamhetsmål som formulerades i rådets regleringsbrev för år 2000.

Här redovisas BRÅ:s resultat enligt samma uppdelning. I samband med verksamhetsområdet lokalt brottsförebyggande arbete redovisas även användningen av de anslagna medlen för bidrag till brottsförebyggande arbete.

BRÅ:s arbete att på olika sätt stimulera *lokalt brottsförebyggande arbete* har skett *dels* genom att rådets personal deltagit vid ett stort antal konferenser, seminarier och utbildningsdagar på lokal och regional nivå, *dels* genom att rådet beviljat ekonomiskt stöd till brottsförebyggande projekt och till kommuner för att inrätta lokala råd eller motsvarande samarbetsorganisationer.

År	Antal projekt som beviljats ekonomiskt stöd	Beviljat belopp (kr)
1999	104	7 293 475
2000	97	7 360 000

Under år 2000 erhöll BRÅ många ansökningar om ekonomiskt stöd för olika projekt. Enligt BRÅ är detta positivt, eftersom det visar på ett stort engagemang. Samtidigt finns det en risk för att många av de projekt som erhåller stöd blir för små för att kunna utvärderas och bidra till kunskapsuppbyggnad. Rådet har därför ändrat de riktlinjer som gäller för ansökningar om ekonomiskt stöd. Målsättningen är att medlen i högre utsträckning skall användas för att stödja projekt som kan bidra till kunskapsutveckling inom vissa prioriterade områden. Totalt erhöll 97 projekt ekonomiskt stöd under år 2000, och det beviljade beloppet uppgick sammanlagt till ca 7,4 miljoner kronor. Härvid prioriterades ansökningar som avsåg verksamheter inom skolans område, bostadsområden, kvinnofrid, föräldrastöd samt projekt för att förebygga upprepad utsatthet för brott. Ett särskilt prioriterat område var brottsförebyggande åtgärder i de utsatta storstadsområden som angetts i regeringens storstadspoli-

tik (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2, rskr. 34). Totalt beviljades ca 2,1 miljoner kronor till projekt i storstadskommunerna, bl.a. till kvinnofridsprojekt och föräldrastödsprojekt. Ett annat område som särskilt prioriterades var brottsförebyggande åtgärder i och i anslutning till skolan. Under år 2000 har t.ex. ett projekt pågått som syftat till att framställa undervisningsmaterial för lärare så att frågor om brott, trygghet, etik och moral samt de principer som det svenska rättssystemet bygger på skall kunna integreras i undervisningen.

Vidare prioriterades ansökningar om stöd för inrättande av lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande samarbetsorganisationer. BRÅ beviljade under år 2000 startbidrag till 37 kommuner och regional stöd för att bygga upp lokala brottsförebyggande råd i länet till fem regioner. Verksamhetsmålet att inrätta lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande organisationer i två tredjedelar av landets kommuner har nu uppfyllts.

Externa forskare har anlåtats för dokumentation, uppföljning och utvärdering av finansierade projekt. Vidare har BRÅ, för att utveckla metoderna i det brottsförebyggande arbetet, gjort särskilda satsningar i fem kommuner. Insatserna har i stor utsträckning bestått av kartläggning och problemanalys i syfte att stimulera ett problemorienterat brottsförebyggande arbete. Satsningarna har publicerats i fyra rapporter som har lagts ut på BRÅ:s hemsida.

BRÅ:s erfarenheter från lokalt brottsförebyggande arbete har sammanställts i en serie om sex idé- och tipsböcker.

Vad gäller verksamhetsmålet att BRÅ skall utgöra ett centrum för *forsknings- och utvecklingsverksamheten* inom rättsväsendet kan det noteras att rådet drivit sammanlagt 40 projekt med denna inriktning under året. Åtta av projekten har rört utvärderingar och uppföljningar av reformer eller åtgärder inom rättsväsendet, exempelvis kriminaliseringen av bruk av narkotika, närpolisverksamheten, frigivningsförberedelser inom kriminalvården och medling. Tolv av dem har rört statistik och brottsutvecklingen, bl.a. IT-relaterad brottslighet och brottsligheten bland niondeklassare, medan sju har rört brottsförebyggande arbete i skolan och i storstädernas ytterområden. Övriga projekt har gällt våldsbrott, brott med rasistiska inslag, brottsoffer, våld mot kvinnor, organiserad brottslighet och återfall i brott.

Verksamhetsmålet avseende forskning och utveckling går även ut på att resultaten av BRÅ:s verksamhet skall spridas och nyttiggöras hos målgrupper och användare. Detta sker inom ramen för rådets *informations- och förlagsverksamhet*. De projekt som BRÅ driver resulterar i rapporter, promemorior och andra skrifter som huvudsakligen sprids genom försäljning, men också kostnadsfritt till en grupp av nyckelpersoner och myndigheter. Under år 2000 publicerades 28 rapporter. Försäljningen av tryckta rapporter och antalet fasta prenumeranter ökade med 20 % respektive 21 % jämfört med året innan. Alla rapporter finns tillgängliga på BRÅ:s webbplats. BRÅ gav vidare ut tidskriften *Apropå* och nyhetsbrevet *Loopen*, samt arrangerade och medverkade i konferenser och seminarier. Ökade ansträngningar gjordes för att via medierna sprida kunskap om brott och brottsförebyggande arbete, bl.a. genom ett mer strukturerat pressarbete och fler pressmeddelanden.

Vad slutligen gäller verksamhetsområdet *officiell statistik för rättsväsendet* är målet att statistiken skall vara av god kvalitet, tillförlitlig, relevant och lättillgänglig. Under år 2000 förekom det allvarliga störningar i produktionen av statistik, vilket medförde förseningar. Fram till sommaren 2000 hade BRÅ endast publicerat statistik över anmälda brott år 1999 samt det första kvartalet 2000. Statistik över misstänkta personer, uppklarade brott samt lagföringsstatistik hade inte färdigställts. Fullständig statistik för åren 1999 och 2000 publicerades först i juni 2001. BRÅ har under år 2000 arbetat med att anpassa sitt produktionssystem till förändringar i rättsväsendets informationssystem. För att arbetet skall vara framgångsrikt är rådet dock beroende av att de underlag som kommer in är tillförlitliga och levereras i tid. BRÅ har gjort omfattande kontroller både av det underlag som utgör grunden för statistiken och den färdiga statistiken. BRÅ har också arbetat med att dokumentera och effektivisera arbetsrutinerna i produktionsprocessen samt att anpassa statistikens innehåll efter användarnas behov och önskemål. Bland annat har nya brottskoder införts efter önskemål från olika statistik användare. De nya koderna kommer bl.a. att möjliggöra en redovisning av brottsoffrets kön vid mord och dråp. Vidare har BRÅ påbörjat ett projekt som skall förbättra statistikens tillgänglighet för forskare, lokala brottsförebyggande aktörer, journalister m.fl.

BRÅ ser för närvarande över sin organisation och sina rutiner vad gäller framställning och hantering av statistik inom myndigheten. Detta med anledning av förordningen (2000:100) om den officiella statistiken enligt vilken en statistikansvarig myndighets verksamhet för framställning av statistik skall vara så organiserad att den är avgränsad från myndighetens verksamhet i övrigt.

Regeringens slutsats är att BRÅ i allt väsentligt har uppfyllt de mål för verksamheten som uppställts under år 2000 samt att myndigheten fortsätter att utvecklas positivt. Regeringen anser att det *lokala brottsförebyggande arbetet* utvecklats positivt. Regeringen delar härvid BRÅ:s bedömning att det ekonomiska stödet till lokala brottsförebyggande projekt i högre utsträckning bör användas till projekt inom vissa teman, t.ex. föräldrautbildning. Regeringen stöder också BRÅ:s satsning på att höja kraven när det gäller uppföljning och utvärdering av de verksamheter och projekt som beviljats medel då detta möjliggör jämförelser med olika sätt att arbeta. Vidare är det enligt regeringen positivt att en del av det ekonomiska stödet används till att vetenskapligt följa upp och utvärdera projekt, samt att BRÅ arbetar med att ta fram modeller och lyfta fram exempel som kan tjäna som förebild för det brottsförebyggande arbetet. I fråga om verksamhetsmålet avseende *forsknings- och utvecklingsverksamheten* anser regeringen att denna verksamhet ligger väl i linje med vad som prioriteras i kriminalpolitiken i stort. BRÅ har också prioriterat uppgiften att sprida information om resultaten av verksamheten. Genom sin webbplats har rådet ökat tillgängligheten av sin offentliga information och förstärkt servicen till målgrupperna. Vad gäller verksamhetsmålet avseende *officiell statistik för rättsväsendet* konstaterar regeringen att BRÅ nu, i och med den statistik som publicerades i juni 2001, är i kapp med statistiken.

Utskottet har inte funnit något som talar mot de slutsatser regeringen dragit i fråga om BRÅ:s verksamhet. Utskottet delar alltså regeringens uppfattning att BRÅ i allt väsentligt har uppfyllt de verksamhetsmål som uppställts för år 2000 samt att myndigheten fortsätter att utvecklas positivt. Detta gäller inte minst det lokala brottsförebyggande arbetet. Utskottet anser att det är av stor vikt att lokala brottsförebyggande projekt följs upp och utvärderas vetenskapligt samt att goda exempel på sådana projekt lyfts fram för att tjäna som exempel för andra som arbetar brottsförebyggande. Utskottet stöder därför de satsningar som BRÅ gör i dessa avseenden. I fråga om statistiken känner utskottet dock fortfarande viss oro. Eftersom BRÅ nu har kommit i kapp med statistiken utgår utskottet emellertid från att BRÅ har kommit till rätta med de problem som förelegat, och att statistiken fortsättningsvis kommer att publiceras inom angiven tid och med den höga kvalitet som bör kunna ställas på statistik av detta slag.

Prioriteringar inför budgetåret 2002

Regeringen anför i budgetpropositionen att BRÅ skall fortsätta att prioritera stöd till *lokalt brottsförebyggande arbete*. Av särskilt intresse är brottsförebyggande projekt i storstadsregionerna. Det blir enligt regeringen allt viktigare att följa upp gjorda stödinsatser samt att utvärdera de olika projekten. Det är också viktigt att så långt som möjligt främja vetenskapliga utvärderingar av kvalificerade brottsförebyggande verksamheter.

Vidare anför regeringen att behovet av kunskap måste tillgodoses. Det är viktigt att BRÅ fungerar som ett centrum för *forsknings- och utvecklingsverksamheten* inom hela rättsväsendet och att arbetet bedrivs i nära samverkan med rättsväsendets övriga myndigheter. Att utvärdera reformer inom rättsväsendet är en fortsatt angelägen uppgift, samtidigt som BRÅ måste ha beredskap för att med relativt kort varsel ta hand om uppdrag som regeringen behöver få utförda. Det är också viktigt att kunskap om resultaten av verksamheten sprids så att denna kan komma målgrupper och användare till nytta.

I fråga om *statistiken för rättsväsendet* anför regeringen att BRÅ:s arbete med att förbättra den officiella rättsstatistikens kvalitet måste fortsätta. Rådet måste också fortsätta arbetet med att målgruppsanpassa statistikens innehåll, bl.a. genom att modernisera olika statistikbegrepp och få fram statistik över flödet inom rättsväsendet. Vidare måste brottsstatistiken på lokal nivå förbättras och, i större utsträckning än i dag, kunna publiceras på Internet.

Slutligen anför regeringen att det är viktigt att BRÅ fortsätter att utveckla sitt *internationella samarbete*. Särskild vikt bör läggas på arbetet inom EU och myndigheternas insatser i samband med regeringens satsning på rättsbistånd inom Östersjöarbetet. Inte minst mot bakgrund av intentionerna när det gäller det brottsförebyggande arbetet inom EU kan det internationella arbetet komma att kräva ytterligare arbetsinsatser av rådet.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens bedömningar i denna del.

Anslagen

Brottsförebyggande rådet

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för BRÅ år 2002 (tusental kronor).

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
43 985	45 817	–	–	–	–

För år 2001 uppgår BRÅ:s anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till knappt 44 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns också ett anslagssparande på drygt 19,6 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till 55 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på drygt 45,8 miljoner kronor såvitt gäller BRÅ. Förslaget innebär en ökning med ett engångsbelopp på 2 miljoner kronor jämfört med innevarande budgetår. Enligt regeringen behövs tillskottet bl.a. för att säkerställa ett ökat internationellt engagemang samt för att utveckla statistikproduktionen. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Bidrag till brottsförebyggande arbete

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för bidrag till brottsförebyggande arbete år 2002 (tusental kronor).

Anslag 2001	Prop. 2002	m	kd	c	fp
7 200	7 200	–	+ 50 000	–	–

För år 2001 uppgår anslaget för Bidrag till brottsförebyggande arbete till 7,2 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns också ett anslagssparande på drygt 2,8 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till drygt 9,2 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på 7,2 miljoner kronor såvitt gäller Bidrag till brottsförebyggande arbete. Detta innebär att anslaget är oförändrat jämfört med innevarande budgetår.

I motion Ju368 (kd) begärs en höjning av anslaget med 50 miljoner kronor. Med höjningen vill motionärerna finansiera informationsinsatser för att medvetandegöra föräldrar och andra som har tillsyn över barn om familjens roll i det brottsförebyggande arbetet. Vidare vill man prioritera det brottsförebyggande arbetet i kommunerna och det bebyggelseinriktade arbetet mot brott.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandet.

BRÅ:s organisation och verksamhet

Flera motioner tar upp frågor om BRÅ:s organisation och verksamhet. I motion Ju423 (m) begärs en omorganisation av BRÅ i syfte att främja en friare forskning och ett mer tvärvetenskapligt angreppssätt. I motionen framhålls också att beslut om forskningsfinansiering på området bör fattas av ett politiskt oberoende organ. I motion Ju389 (kd) begärs en översyn av fördelningen av medlen till brottsförebyggande arbete. Enligt motionärerna bör större del av anslaget gå till kommunernas brottsförebyggande arbete. I samma motion framhålls också vikten av att förbättra den lokala brottsstatistiken samt tillgången till denna. Slutligen begärs i motion Ju240 (-) att BRÅ:s statistik i fråga om bl.a. ouppklarade brott och brottmålsdomar förtydligas. Enligt motionären bör det av brottsstatistiken tydligt framgå t.ex. om utredningen av ett brott lagts ned på grund av att det inte finns någon misstänkt person, att spaningsuppslag saknas eller att spaningen inte lett till något resultat.

BRÅ inrättades år 1974 och avsikten var att rådet skulle fungera som ett samordnande aktions- och informationsorgan (prop. 1974:1 bil. 4, bet. JuU1974:10, rskr. 183, SFS 1974:400). Redan från början bedrevs dock vid rådet en omfattande forskning.

BRÅ har varit föremål för översyn vid flera tillfällen, bl.a. år 1992. En särskild utredare gavs då av regeringen i uppdrag att göra en översyn av den kriminologiska och kriminalpolitiska forskningen m.m. Enligt uppdraget skulle utredaren se över hur de resurser för kriminologisk/kriminalpolitisk forskning som disponerades av bl.a. BRÅ bäst kunde utnyttjas för en verksamhet av hög vetenskaplig kvalitet och samhällsrelevans. En utgångspunkt för uppdraget var att behovet av kriminologisk och kriminalpolitisk forskning borde ses i ett övergripande nationellt perspektiv och innefatta såväl den forskning som bedrevs vid BRÅ, Kriminalvårdsstyrelsen och Polishögskolan, som den forskning som bedrevs vid universiteten.

Den särskilde utredaren redovisade sitt arbete i september 1992 i betänkandet Kriminologisk och kriminalpolitisk forskning (SOU 1992:80). I betänkandet finns en kartläggning av den forskning och utredningsverksamhet som bedrevs inom universitet och högskolor och vid de s.k. sektorsmyndigheterna (BRÅ, Kriminalvårdsstyrelsen, Rikspolisstyrelsen och Rättsmedicinalverket), liksom hur denna verksamhet finansierades. Enligt utredarens uppfattning borde resurserna lämpligen fördelas så att hälften lades på grundläggande forskning inom universitet och högskolor och hälften på tillämpad forskning och på utvecklingsarbete vid sektorsorganen. Utredaren lämnade också olika förslag om BRÅ:s framtid.

Regeringen behandlade förslagen i 1993 års forskningsproposition (prop. 1992/93:170 s. 76). Regeringen anförde därvid att en utgångspunkt för dess överväganden när det gällde BRÅ:s verksamhet var att tyngdpunkten och därmed resurserna vad avser grundforskningen borde koncentreras till universitet och högskolor. BRÅ borde utvecklas till ett kvalificerat expertorgan i kriminalpolitiska frågor under regeringen. Detta innebar att BRÅ skulle få en delvis ny roll i fråga om utvecklingsarbete, utvärdering och tillämpad forsk-

ning. BRÅ skulle i sin framtida roll, förutom att fokusera på utveckling och utvärdering inom det kriminalpolitiska fältet, även sammanställa och förmedla för rådets verksamhetsområde relevant information om kriminalvetenskaplig forskning till myndigheter, andra organisationer och enskilda. En annan än mer betydelsefull uppgift var att under regeringen ansvara för övergripande utredningar och analyser av samhällets samlade resurser inom det kriminalpolitiska fältet och därigenom ge underlag för statsmakternas kriminalpolitiska åtgärder.

Utskottet tillstyrkte vad regeringen anfört om inriktningen av BRÅ:s verksamhet (bet. 1992/93:JuU30 s. 4).

BRÅ övertog fr.o.m. den 1 juli 1994 också beställansvaret för statistiken inom rättsväsendet från Statistiska centralbyrån (prop. 1992/93:101, bet. FiU7, rskr. 122, prop. 1993/94:100 bil. 8, bet. FiU15, rskr. 269). Ansvaret omfattar både kriminalstatistik och annan statistik för rättsväsendet. BRÅ har numera även produktionsansvaret för rättsstatistiken.

I juni 1996 fattade regeringen beslut om ett nationellt brottsförebyggande program, Allas vårt ansvar (Ds 1996:59). I samband därmed uppdrog regeringen åt en utredare att se över hur forsknings- och utredningsverksamheten inom rättsväsendet borde vara organiserad i framtiden. Uppdraget redovisades i mars 1997 i departementspromemorian Forskning för rättsväsendet (Ds 1997:28). I promemorian föreslås att forsknings- och utredningsverksamheten vid BRÅ och Rikspolisstyrelsen läggs samman till en enhet vid BRÅ. BRÅ skulle därvid ha två huvuduppgifter; stöd till lokalt brottsförebyggande arbete samt forsknings- och utvecklingsverksamhet för rättsväsendet. BRÅ skulle dessutom, liksom tidigare, arbeta med rättsstatistik, analyser av brottsutvecklingen, informations- och förlagsverksamhet, undervisning och internationellt samarbete.

Regeringen behandlade förslaget om att verksamheten vid BRÅ skulle slås samman med Rikspolisstyrelsens forskningsenhet i budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 4 Rättsväsendet). Enligt regeringen skulle man genom en sådan sammanslagning åstadkomma en effektivare användning av de samlade resurserna för forskning, utveckling och därmed sammanhängande verksamhet inom rättsväsendet. Sammanslagningen skulle bl.a. ge en bredare verksamhet, större flexibilitet och bättre förutsättningar för att göra helhetsbedömningar. När det gällde BRÅ:s arbetsuppgifter efter omorganisationen anförde regeringen att rådet skulle fortsätta att vara ett expertorgan åt regeringen och rättsväsendets myndigheter. Huvuduppgifterna skulle enligt regeringen vara att ta fram underlag till regeringen och rättsväsendets myndigheter för åtgärder och prioriteringar i det kriminalpolitiska arbetet, utvärdera vidtagna åtgärder och stödja lokalt brottsförebyggande arbete. Rådet skulle vidare främja brottsförebyggande insatser samt ha ett nära samarbete med universitet och högskolor. BRÅ skulle också, i högre grad än tidigare, fungera som ett centrum för forsknings- och utvecklingsverksamheten inom hela rättsväsendet.

Utskottet hade inte något att erinra mot regeringens förslag (bet. 1997/98:JuU1 s. 69 f).

BRÅ har till följd av den delvis nya inriktningen under år 1998 genomfört en omorganisation inom myndigheten.

Från och med den 1 januari 1999 övertog BRÅ dessutom de uppgifter som Kommittén för brottsförebyggande arbete tidigare ansvarade för. I huvudsak handlar detta om att fördela de medel som finns på anslaget Bidrag till brottsförebyggande arbete.

Förändringen av BRÅ:s utgifter under åren 1991 till 2001 framgår av följande tabell.

År	BRÅ:s utgifter (miljoner kronor)
1990/91	17
1991/92	17
1992/93	18
1993/94	13
1994/95	23
1996	33
1997	36
1998	39
1999	44
2000	50
2001	55*

* avser prognosen för år 2001

Utskottet konstaterar att BRÅ, alltsedan myndigheten instiftades, varit föremål för översyner och omorganisationer vid ett flertal tillfällen. Enligt utskottets mening är BRÅ:s verksamhet av stor betydelse för att det brottsförebyggande arbetet utvecklas och får genomslag i samhället. Rådet fyller också en viktig funktion som expert- och forskningsorgan åt rättsväsendets myndigheter samt åt regeringen. Någon anledning att på nytt se över BRÅ:s organisation eller förändra inriktningen för dess verksamhet finns för närvarande inte, särskilt som det vid sidan av BRÅ finns ett antal institutioner vid högskolor och universitet som bedriver kriminologisk och kriminalpolitisk forskning. Inte heller finns det enligt utskottet någon anledning för riksdagen att i detalj uttala sig om hur fördelningen av de anslagna medlen för brottsförebyggande arbete skall fördelas. Detta bör även fortsättningsvis vara en fråga för BRÅ. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen avslår motion Ju389 i här behandlad del samt motion Ju423.

Vad gäller den av BRÅ förda statistiken delar utskottet i och för sig den uppfattning som framförs i motion Ju240, nämligen att statistiken i vissa delar uppvisar brister. Av budgetpropositionen följer emellertid att BRÅ kontinuerligt arbetar med att förbättra den officiella rättsstatistikens kvalitet. Bland annat pågår arbete med att anpassa statistikens innehåll efter användarnas önskemål, t.ex. med att åstadkomma en ny struktur för kodning av brott som

bättre skall tillgodose användarnas behov av att kategorisera brott. Strukturen skall kunna användas så att ett brott kan följas genom hela rättsprocessen. Vad gäller den statistik som BRÅ får in från olika myndigheter har ett projekt inletts för att förbättra dess tillgänglighet för forskare och lokala brottsförebyggande aktörer, m.fl. BRÅ har också under år 2000 påbörjat ett projekt som syftar till att tillsammans med polismyndigheten i ett län utveckla rutiner för hur statistiken över anmälda brott kan produceras och presenteras löpande och på en lägre nivå än vad som görs i dag. I projektet ingår också att utveckla former för hur sådan statistik kan presenteras och göras tillgänglig för polisen och andra brottsförebyggande aktörer. Som framgår ovan under prioriteringarna inför budgetåret 2002 anser utskottet att BRÅ skall fortsätta arbetet med att förbättra kvaliteten på den officiella rättsstatistiken samt verka för att brottsstatistiken på lokal nivå förbättras. Utskottet utgår från att BRÅ:s insatser kommer att resultera såväl i att kvaliteten på statistiken förbättras, som i en ökad tillgänglighet av lokal brottsstatistik. Någon anledning för riksdagen att uttala sig särskilt i frågan finns enligt utskottet inte. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju240 samt motion Ju389 i här behandlad del.

Lokalt brottsförebyggande arbete

Några motioner behandlar åtgärder mot rasism och nazism. I motion Ju376 (v) framhålls att rasistiska brott bör motverkas genom bl.a. förebyggande arbete mot den nazistiska rörelsens nyrekryteringar samt stöd till avhoppade nynazister. I motion Ju389 (kd) framhålls att de goda exempel på insatser mot rasism och nazism som finns i det lokala brottsförebyggande arbetet måste tas till vara och spridas till andra som arbetar brottsförebyggande.

BRÅ har under år 2000 arrangerat eller varit medarrangör i ett flertal studiedagar och konferenser rörande rasism och nazism. Bland annat arrangerades inom ramen för "The Stockholm International Forum on the Holocaust" en konferens rörande rasism, rasistisk brottslighet och motstrategier. I konferensen deltog framför allt företrädare för rättsväsendet, men även skolan och socialtjänsten var representerade. Vidare arrangerades en TV-sänd konferens för ca 200 gymnasieskolor om rasism. Slutligen arrangerade BRÅ tillsammans med Kommittén för levande historia, Integrationsverket, Svenska Kommunförbundet och Centrum för invandringsforskning en konferens om hur kommunerna kan motverka intolerans, nynazism och andra odemokratiska krafter.

BRÅ har också, som ett led i kampen mot brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag, tillsammans med övriga myndigheter inom rättsväsendet utvecklat en utbildningsstrategi för att säkerställa att rättsväsendets personal har god kunskap såväl om grunden för brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag, som situationen för dem som utsätts för sådana brott. I regleringsbrevet för år 2001 åläggs BRÅ att redovisa vilka åtgärder som rättsväsendets myndigheter vidtagit för att fullfölja utbildningsstrategin.

BRÅ har vidare, i beslut av den 26 april 2001, ålagts av regeringen att följa upp rättsväsendets insatser mot rasistisk, främlingsfientlig och homofobisk brottslighet samt olaga diskriminering. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 juli 2002.

När det gäller frågan om stöd till avhoppade nazister m.fl. har regeringen beslutat att inom Regeringskansliet tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till hur arbetet med att bistå personer som vill lämna rasistiska och liknande grupperingar kan bedrivas, utvecklas och finansieras. Arbetsgruppen, i vilken representanter för bl.a. Justitiedepartementet, Näringsdepartementet, BRÅ, Integrationsverket och Svenska Kommunförbundet ingår, skall avrapportera sitt uppdrag senast den 15 november 2001.

Regeringen har vidare givit BRÅ i uppdrag att följa upp och utvärdera organisationen Exits verksamhet för ungdomar som vill lämna rasistiska och nazistiska grupperingar. I uppdraget ingår också att identifiera de hinder och brister som kan finnas i arbetet med att stödja personer som vill lämna sådana grupperingar.

Uppdraget redovisades i augusti 2001 i rapporten Exit. En uppföljning och utvärdering av organisationen Exit för avhoppare (BRÅ-rapport 2001:8). Av rapporten framgår att Exit under de tre år som gått sedan organisationen startades bedrivit en framgångsrik och ganska omfattande verksamhet. Enligt de intervjuer som genomförts av BRÅ anser avhoppare och föräldrar till dessa att den hjälp de har fått från Exit har haft en avgörande betydelse för möjligheten att hoppa av. Det finns dock vissa problem i verksamheten, framför allt beroende av svagheter i ledarskap och organisation. För att verksamheten skall kunna överleva på sikt är det nödvändigt att finna vägar för att förbättra den administrativa förmågan i organisationen och kompetensen att leda personal. Ett annat problem i verksamheten är att samarbetet med myndigheter på lokal nivå är bristfälligt. Det är inte möjligt för en organisation av Exits slag att bygga upp ett kontaktnät för samarbete med en mängd lokala myndigheter. Enligt BRÅ skulle det därför vara av värde om det på regional nivå fanns personer som hade överblick och kompetens när det gäller arbetet med avhoppare, och som skulle kunna fungera som en länk mellan Exit och den lokala nivån.

Enligt vad utskottet har inhämtat används rapporten som underlag för arbetet i den ovan beskrivna arbetsgruppen.

Utskottet konstaterar att BRÅ på flera olika sätt arbetar för att sprida information om rasistiska och nazistiska brott, bl.a. genom att anordna konferenser och studiedagar samt genom att medverka till att utbildningsinsatser görs inom rättsväsendet. Utskottet utgår från att BRÅ i detta arbete tar tillvara på och använder sig av de goda exempel som finns från lokala brottsförebyggande projekt. Även när det gäller arbetet att hjälpa och stödja personer som vill hoppa av från rasistiska och nazistiska grupperingar pågår arbete. Någon anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande i frågan finns för närvarande inte. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju376 samt motion Ju389 i här behandlad del.

I motion Ju450 (fp) framhålls att åtgärder bör vidtas för att bygga bort brott.

Av regeringens skrivelse 2000/01:62, Brott kan förebyggas! Utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet, framgår att Boverket som ett led i det nationella brottsförebyggande projektet tagit fram rapporten Brott, bebyggelse och planering. I rapporten redovisas hur städer kan erbjuda tryggare livsmiljöer när brottsförebyggande aspekter förs in i samhällsplaneringen och i förvaltningen av den byggda miljön. Av skrivelsen framgår vidare att det enligt regeringen är angeläget att det brottsförebyggande arbetet i boendemiljön ytterligare utvecklas; framför allt krävs utbildning och information om hur brottsförebyggande aspekter kan föras in i samhällsplaneringen och i förvaltningen av den byggda miljön (s. 39 f).

Regeringen har den 25 januari 2001 uppdragit åt BRÅ att, i samverkan med Boverket och Rikspolisstyrelsen, på olika sätt vidareutveckla arbetet med bebyggelseinriktade åtgärder mot brott. I uppdraget ingår bl.a. att kartlägga i vilken utsträckning bebyggelseinriktade åtgärder för att förebygga brott och öka tryggheten vidtas på nationell, regional och lokal nivå, att medverka till att brottsförebyggande aspekter förs in i samhällsplaneringen och i förvaltningen av den byggda miljön samt att utarbeta en modell för lokal samverkan mellan olika aktörer på området. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 december 2001.

Utskottet konstaterar att arbete pågår för att förbättra det brottsförebyggande arbetet i boendemiljön. Motionsönskemålet i Ju450 får genom detta arbete anses vara i huvudsak tillgodosett. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju450 i här behandlad del.

Brottsoffermyndigheten, m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för Brottsoffermyndighetens resultat under verksamhetsåret 2000. Utskottet delar regeringens bedömning att Brottsoffermyndigheten i stort fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för Brottsoffermyndighetens verksamhet under år 2002. Utskottet lämnar även en redovisning av brottsofferfondens resultat under år 2000. I avsnittet behandlar utskottet också ett motionsyrkande rörande utmätning i en intagens arbetsersättning avseende skuld till brottsofferfonden. Utskottet hänvisar i denna del till sina tidigare uttalanden att utskottet inte är berett att mer allmänt öppna för utmätning i intagnas arbetsersättning. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionsyrkandet. Jämför reservation 43.

Inledning

Brottsoffermyndighetens övergripande mål och uppgifter är att tillförsäkra den enskilde rättstrygghet och rättssäkerhet, att främja brottsoffers rättigheter, att bevaka deras behov och intressen samt att verka för att den som är berättigad till brottsskadeersättning får sådan. Myndigheten skall pröva ärenden om brottsskadeersättning enligt brottsskadelagen (1978:413) och ärenden om bidrag från brottsofferfonden. Vid myndigheten finns en särskild nämnd för prövning av vissa ärenden om brottsskadeersättning samt ett råd för prövning av frågor om bidrag ur brottsofferfonden.

Resultatuppföljning

För Brottsoffermyndigheten gällde för år 2000 följande verksamhetsmål. Minst 70 % av brottsskadeärendena skulle med bibehållen kvalitet handläggas inom tre månader. Vidare skulle ärendebalansen minska. Brottsofferfonden skulle utnyttjas så effektivt som möjligt. De organisationer och projekt som bedömdes kunna tillföra brottsoffer störst nytta skulle beviljas bidrag ur brottsofferfonden. Projekt inriktade mot brott med våld mot kvinnor, brott mot barn, brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag skulle därvid prioriteras. Det tillskott som Brottsofferfonden fick genom höjningen av avgiften till fonden från och med den 1 juli 1999 skulle användas till att utveckla stödet till de ideella organisationerna för att dessa i ökad grad skulle vara tillgängliga för brottsoffer som kontaktar dem. Brottsoffermyndigheten skulle vidare prioritera informationsinsatser som bidrar till att sprida kunskap om brottsoffers rättigheter.

Under år 2000 inkom 6 522 brottsskadeärenden, vilket är en ökning jämfört med året innan med 6,5 % (se tabell). Enligt myndighetens bedömningar kommer antalet inkomna ärenden att öka ytterligare under år 2001.

Målet att handlägga 70 % av ärendena inom tre månader har inte uppnåtts. Resultatet har emellertid förbättrats från tidigare år och under år 2000 avgjordes 46 % av ärendena inom den angivna tiden. Som förklaring har Brottsoffermyndigheten framför allt hänvisat till den ökade ambitionen vad gäller s.k. fördjupad utredning (se nedan).

Myndigheten har inte uppnått *målet att ärendebalansen skall minska*. Antalet balanserade ärenden uppgick vid utgången av år 2000 till 1 755, en ökning med drygt 2 % jämfört med föregående år. Totalt avgjordes 6 491 ärenden under år 2000, vilket jämfört med året innan är en ökning med nästan 5 % (se tabell). Under samma tid har antalet anställda hos Brottsoffermyndigheten varit i stort sett oförändrad.

	Inkomna brottsskadeärenden	Avgjorda brottsskadeärenden	Ärendebalans vid årets utgång
1997	5 002	5 265	1 476
1998	5 386	5 083	1 780
1999	6 133	6 193	1 709
2000	6 522	6 491	1 755

De medel som influerats genom regressverksamheten har under år 2000 ökat med 20 % eller nästan 580 000 kr. Totalt inbetalades drygt 3,4 miljoner kronor. Under år 2000 har myndigheten genomfört en satsning på den s.k. fördjupade utredningsverksamheten av den skadelidandes försäkringsförhållanden och den skadeståndsskyldiges betalningsförmåga. Denna satsning har medfört att betydligt fler ansökningar avslagits med hänvisning till föreliggande försäkring eller skadevållarens betalningsförmåga. Detta har i sin tur lett till att summan av utbetald brottsskadeersättning ökat endast marginellt trots att antalet avgjorda ärenden ökat med nära 5 %. Myndigheten gör bedömningen att det fördjupade utredningsarbetet, konsekvent genomfört, medför en betydande besparing vad avser utbetald brottsskadeersättning.

Under år 2000 beviljades sammanlagt 194 brottsofferprojekt *bidrag från brottsofferfonden*. Av dessa var 77 projekt inriktade på våld mot kvinnor och 27 på frågor kring övergrepp riktade mot barn. Avseende offer för homofobiska brott beviljades sex projekt bidrag. När det gäller offer för brott med rasistiska eller främlingsfientliga förtecken har inte något projekt beviljats finansiering. Under år 2000 genomförde myndigheten riktade informationsinsatser till olika ideella organisationer, främst invandrarorganisationer. Dessa informationsinsatser resulterade i ett ökat antal ansökningar från invandrarorganisationer, varav åtta projekt rörande allmänt brottsofferarbete med tonvikt på informations- och utbildningsinsatser beviljades bidrag. Ur brottsofferfonden beviljades också verksamhetsstöd i 213 fall under år 2000. Sammanlagt fördelade fonden under året drygt 21,3 miljoner kronor.

Regeringen bedömer att Brottsoffermyndighetens arbete har den inriktning som statsmakterna bestämt och att målen som uppställts för verksamheten i allt väsentligt uppfyllts. Myndigheten har inte heller under år 2000 kunnat uppnå verksamhetsmålet att handlägga minst 70 % av brottsskadeärendena inom tre månader med bibehållen kvalitet. Regeringen har dock kunnat konstatera att detta mål står i konflikt med myndighetens ambition att bedriva ett fördjupat utredningsarbete. Den fördjupade utredningen måste rimligtvis innebära att kvaliteten i ärendehantering inte bara har bibehållits utan att den dessutom förbättrats. Regeringen, som anser att det fördjupade utredningsarbetet inte bör stå tillbaka för en ökning av avgörandetakten, har därför genom en ändring i regleringsbrevet för år 2001 förlängt den tid inom vilken 70 % av ärendena skall vara avslutade från tre till fyra månader. Sammanfattningsvis anser regeringen att myndigheten drivs på ett effektivt sätt mot de uppsatta målen och med god kvalitet.

Utskottet ser med tillfredsställelse på att antalet avgjorda brottsskadeärenden under år 2000 fortsatt att öka. Det är emellertid inte bra att ärendebalansen under år 2000 har ökat och att ett så stort antal ärenden alltjämt har handläggningstider som överstiger tre månader. Brottsoffermyndigheten har en central funktion när det gäller stöd till dem som drabbats av brott, och det är därför av stor vikt att brottsskadeärenden handläggs effektivt, snabbt och med hög kvalitet. Som anförts ovan kan den ökade ärendebalansen och det stora antalet ärenden som inte handläggs inom tre månader förklaras med den

ökade tillströmningen av ärenden och den ökade ambitionen inom myndigheten vad gäller den fördjupade utredningsverksamheten. Utskottet delar regeringens bedömning att det inte är önskvärt att myndigheten skulle avstå från den fördjupade utredningsverksamheten för att kunna avgöra fler ärenden inom tre månader. Utskottet har därför inget att erinra mot att regeringen förlängt den tid inom vilken 70 % av ärendena skall vara avgjorda från tre till fyra månader för att skapa en bättre balans mellan handläggningstider och utredningsverksamhet. Som utskottet återkommer till nedan föreslås en höjning av anslaget för rekrytering av personal och vidareutveckling av regressverksamheten samt den fördjupade utredningsverksamheten.

När det gäller regressverksamheten ser utskottet liksom tidigare (bet. 2000/01:JuU1 s. 103) positivt på de redovisade uppgifterna. Vad gäller den fördjupade utredningen i brottsskadeärendena är det bra att denna gets högre prioritet under år 2000.

Utskottet har inte funnit något som motsäger regeringens bedömning att Brottsoffermyndigheten drivs på ett effektivt sätt med god kvalitet. Utskottet vill här också notera att resultatet av den fördjupade utredningsverksamheten blir att antingen skadevällaren får betala eller att den skadelidandes eget försäkringsskydd tas i anspråk. Den skadelidande får alltså under alla omständigheter den ersättning han eller hon är berättigad till.

Prioriteringar inför budgetåret 2002

I fråga om verksamhetens inriktning kommande budgetår anför regeringen i huvudsak följande. För att tillgodose det medborgerliga kravet på ett starkt stöd till dem som drabbas av brott bör myndighetens ansträngningar för att förkorta handläggningstiderna för brottsskadeärenden fortsätta. Det är också viktigt att myndigheten utvecklar ytterligare rutiner för att mäta kvaliteten i besluten. Myndighetens arbete med att utveckla regressverksamheten, fördjupa utredningen av den skadelidandes försäkringsförhållanden och den skadeståndsskyldiges betalningsförmåga har visat mycket goda resultat. Det är angeläget att detta arbete prioriteras och vidareutvecklas.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar regeringen gjort i denna del.

Anslagen

Brottsoffermyndigheten

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för Brottsoffermyndigheten år 2002 (tusental kronor).

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
20 024	20 719	+ 3 000	+ 3 000	+ 500	+ 20 000

För år 2001 uppgår Brottsoffermyndighetens anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till drygt 20 miljoner kronor. Vid ingången av året uppgick anslagssparandet till drygt 300 000 kr. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till knappt 19,7 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på knappt 21 miljoner kronor. Det föreslagna anslaget innefattar en höjning av ramen om 1,5 miljoner kronor. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar.

Brottsoffermyndigheten har begärt att ramanslaget skall höjas för att skapa förutsättningar att kunna uppnå fastställda verksamhetsmål, bl.a. genom att anställa ytterligare personal.

Regeringen konstaterar att det behövs kompetent personal för att uppnå de mål som gäller för myndighetens verksamhet. I syfte att skapa förutsättningar för att rekrytera och behålla sådan personal samt för att kunna vidareutveckla regressverksamheten och den fördjupade utredningsverksamheten anser regeringen att Brottsoffermyndigheten bör medges en ramhöjning.

Företrädare för (m) har under beredningen i utskottet yrkat att anslaget skall tillföras ytterligare 3 miljoner kronor. I motion Ju368 (kd) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 3 miljoner kronor för att ge Brottsoffermyndigheten en möjlighet att leva upp till målen för verksamheten. Liknande yrkanden framförs i motion Ju394 (kd). I motion Ju444 (c) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 500 000 kr för att ge myndigheten möjlighet att höja kunskapen och medvetenheten om brottsoffers situation. I motion Ju237 (c) framförs också att staten måste hjälpa till med administration av frivilligorganisationernas arbete. I motionerna Fi294 och Ju450 (båda fp) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 20 miljoner kronor till brottsofferjourer.

Anslagsyrkandena har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Ersättning för skador på grund av brott

Från anslaget betalas ersättning av statsmedel enligt brottsskadelagen (1978:413) för skador på grund av brott. Utgifterna på anslaget är huvudsakligen beroende av antalet beviljade ansökningar om brottsskadeersättning och ersättningarnas storlek. Anslaget disponeras av Brottsoffermyndigheten.

Under budgetåret 2000 utbetalades drygt 64 miljoner kronor i brottsskadeersättning. Ökningen i förhållandet till föregående år var obetydlig. Den låga ökningstakten beror enligt Brottsoffermyndigheten på den s.k. fördjupade utredningsverksamheten. Merparten av de utbetalade medlen avsåg ersättning för personskador; endast 1,1 miljoner kronor utgick som ersättning för sak- och förmögenhetsskador. Brottsoffermyndigheten gör bedömningen att konsekvent genomfört medför det fördjupade utredningsarbetet en betydande besparing vad avser utbetald brottsskadeersättning. För år 2001 uppskattar Brottsoffermyndigheten att belastningen på anslaget kommer att öka med

10 % i förhållande till år 2000 till följd av ökad måltillströmning och höjda ersättningsnivåer.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
71 500	58 500	–	–	–	–

För år 2001 uppgår anslaget, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till 71,5 miljoner kronor. Vid ingången av året uppgick anslagssparandet till drygt 35,6 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till 74 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på 58,5 miljoner kronor, dvs. en sänkning med 13 miljoner kronor jämfört med innevarande år. Sänkningen beror på det anslagssparande som myndigheten hade vid ingången av år 2001. Det bör därför nämnas att regeringen för budgetåren 2003 och 2004 har beräknat anslaget till 74,5 miljoner kronor.

Anslagsyrkandet har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Utmätning i en intagens arbetsersättning avseende skuld till brottsofferfonden

Brottsofferfonden finansieras genom att den som döms för brott som har fängelse i straffskalan skall åläggas att betala en avgift till fonden, för närvarande 500 kr. Vidare skall den som verkställer fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll vanligen betala en avgift om 500 kr per dag till fonden, dock högst 3 000 kr.

I motion Ju317 (m) begärs att förbudet mot utmätning i en intagens arbetsersättning i 45 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) skall avskaffas såvitt avser skuld till brottsofferfonden.

I 45 § andra stycket KvaL finns ett generellt förbud mot att utmäta arbetsersättning som för intagens räkning inestår hos kriminalvårdsmyndighet.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden vid ett flertal tidigare tillfällen. Senast var i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2001 (bet. 2000/01:JuU1 s. 105 f). Där hänvisade utskottet till sina tidigare uttalanden och avstyrkte motionen framför allt med hänvisning till att utskottet inte var berett att mer allmänt öppna för utmätning i de intagnas ändå låga ersättning.

Utskottet, som inte kan finna att det nu framkommit skäl som ger anledning att frågå tidigare bedömning, avstyrker motion Ju317.

Rättsmedicinalverket

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för Rättsmedicinalverkets resultat under verksamhetsåret 2000. Utskottet delar regeringens bedömning att Rättsmedicinalverket i allt väsentligt fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för Rättsmedicinalverkets verksamhet under år 2002. Utskottet behandlar också ett motionsyrkande rörande rättsintyg som avstyrks med hänvisning till att frågan inom kort kommer att utredas.

Inledning

Rättsmedicinalverket är central förvaltningsmyndighet för rättspsykiatrisk, rättsmedicinsk, rättskemisk och rättsgenetisk verksamhet i den utsträckning sådana frågor inte handläggs av någon annan statlig myndighet. I praktiken går verksamheten ut på att sörja för att domstolarna har teknisk (medicinsk) bevisning i brottmål och faderskapsmål och ett fullgott underlag för påföljdsbestämningen i brottmål i form av t.ex. rättspsykiatriska undersökningar. Rättsmedicinalverket skall genom sin verksamhet medverka till att skapa goda förutsättningar för rättssäkerhet och effektivitet inom rättsväsendet. Verket skall också bidra till att förbättra samhällets brottsförebyggande arbete genom att informera om de erfarenheter som vunnits inom dess verksamhetsområde.

Inom Rättsmedicinalverkets område förekommer såväl anslagsfinansierad som uppdragsfinansierad verksamhet.

Resultatuppföljning

För Rättsmedicinalverket gällde för år 2000 följande *verksamhetsmål*. Verksamheten och dess resultat skulle präglas av hög kvalitet i relation till uppdragsgivarnas behov. Verksamheten skulle bedrivas med respekt för de undersökta personliga integritet. Verket skulle bedriva utvecklingsarbete och ge stöd åt forskning av betydelse för verksamheten. Verket skulle också, där det är lämpligt och där verksamheten kan skapa särskilda förutsättningar, vinnlägga sig om att bidra till det brottsförebyggande arbetet. Rättsmedicinalverket skulle också verka för en långsiktigt god försörjning av personal med ändamålsenlig kompetens och specialistkunskap. Särskilt gällde att minska sårbarheten i utnyttjandet och tillgången på rättsläkare genom en aktiv och förutseende rekrytering och utbildning. Det bör också vara en självklarhet att verket vinnlägger sig om att strukturer och förhållningssätt bidrar till att skapa jämställdhet mellan män och kvinnor.

Regeringen anser att Rättsmedicinalverket i så gott som samtliga ärenden, oavsett verksamhetsområde, har uppfyllt de krav som ställts på undersöknings- och handläggningstider.

Inom *rättspsykiatrin* har domstolarnas efterfrågan på rättspsykiatriska undersökningar (RPU) stabiliserats under år 2000. Antalet undersökningar som utfördes under året uppgick till 619. Detta antal ligger något över nivån för åren 1997 och 1998, men 6 % under nivån för år 1999, då det gjordes 657 undersökningar (se tabell). Detta har lett till att väntetiderna i häkte har minskat något. Antalet av Rättsmedicinalverket utfärdade läkarintyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. uppgick under år 2000 till 1 772, vilket är en minskning i förhållande till nivån under de senaste åren (se tabell). Denna nivå bedöms kvarstå under de närmaste åren.

År	Utförda rättspsykiatriska undersökningar	Utfärdade § 7-intyg
1997	600	1 858
1998	609	1 847
1999	657	1 837
2000	619	1 772

Inom *rättsmedicinen* har antalet förrättningar minskat något jämfört med tidigare år. Även handläggningstiderna har minskat något, trots att det alljämt råder brist på rättsläkare. Rättsmedicinalverket bedriver emellertid ett aktivt arbete i denna fråga och har under år 2001, liksom föregående år, fått ett tillskott till anslaget för att förstärka rekryteringsinsatserna. Arbetet börjar ge resultat, och dessutom har en försöksverksamhet med en ny personalkategori, rättsmedicinska utredare, som bl.a. skall avlasta rättsläkarna, inletts.

Den *rättskemiska* verksamheten har i hög grad påverkats av den drograttfyllerilagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 1999. Efterfrågan på undersökningar låg under år 2000 på 3 800 analyser, vilket är en femdubbling i förhållande till år 1998.

Inom *rättsgenetiken* har antalet utförda faderskapsundersökningar under år 2000 legat kvar på omkring 1 800. Handläggningstiderna har fortsatt att minska och medianhandläggningstiden var under året kortare än någonsin tidigare.

Rättsmedicinalverket har under år 2000, liksom tidigare år, satsat aktivt på forskning och utveckling inom de olika verksamhetsgrenarna. Forsknings- och utvecklingsarbetet har dock i vissa delar fått prioriteras ned på grund av ökande undersökningsvolymerna inom framför allt den rättskemiska avdelningen. Verket har också fortsatt sitt arbete med kvalitetssäkring och system för resultatanalys samt med metod- och kvalitetsutveckling.

Regeringen gör bedömningen att Rättsmedicinalverket i allt väsentligt uppfyllt de mål som statsmakterna har uppställt för myndighetens verksamhet.

Utskottet konstaterar att det inte framkommit något som talar mot regeringens bedömning.

Prioriteringar inför budgetåret 2002

Regeringen anför i budgetpropositionen att det är mycket angeläget att Rättsmedicinalverket även kommande år upprätthåller en fortsatt hög kvalitet och effektivitet i den rättspsykiatriska verksamheten. Då bristen på utbildade rättsläkare är ett stort problem inom den rättsmedicinska undersökningsverksamheten är det angeläget att det pågående arbetet med rekrytering av rättsläkare fortsätter och vidareutvecklas. Den rättskemiska avdelningen har enligt regeringen hittills klarat av att möta den ökande efterfrågan utan att väntetider uppstått. Det är angeläget att Rättsmedicinalverket även fortsättningsvis prioriterar dessa undersökningar. Vidare skall forsknings- och utvecklingsverksamheten ha en sådan inriktning att den kommer hela rättsväsendet till del. Slutligen anser regeringen att kunskapsbasen vad avser risk- och farlighetsbedömningar fortsatt behöver vidgas och fördjupas.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens bedömningar i denna del.

Anslaget

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för Rättsmedicinalverket år 2002 (tusentals kronor).

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
189 656	204 202	–	–	–	–

För år 2001 uppgår Rättsmedicinalverkets anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till knappt 189,7 miljoner kronor. Vid ingången av året uppgick anslagssparandet till drygt 3,3 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till 195 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på drygt 204,2 miljoner kronor. Det föreslagna anslaget innefattar en engångsvis höjning av ramanslaget om 7,5 miljoner kronor. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar.

En jämförelse mellan budget och utfall för år 2000 visar att Rättsmedicinalverkets utgifter inom den anslagsfinansierade verksamheten har överstigit anslaget med 3,4 miljoner kronor, som har tagits från det tidigare anslagssparandet. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar att Rättsmedicinalverkets utgifter kommer att överstiga anslaget med 5,3 miljoner kronor. Det ackumulerade anslagssparandet uppgick vid utgången av år 2000 till 3,4 miljoner kronor. Detta belopp kommer att förbrukas under innevarande år för att myndigheten skall kunna möta den del av utgifterna som inte täcks av anslaget. Troligen kommer även en del av myndighetens anslagskredit att behöva utnyttjas.

Regeringen konstaterar att Rättsmedicinalverket, för att kunna möta den ökande efterfrågan främst när det gäller rättspsykiatriska undersökningar och drograttfylleriundersökningar samt för att ges möjligheter att rekrytera rättsläkare, måste tillföras ytterligare medel. Myndigheten bör därför enligt regeringen medges en höjning av ramanslaget.

Anslagsyrkandet har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Rättsintyg

I motion Ju310 (m) begärs att Rättsmedicinalverket skall ges huvudansvaret för utfärdandet av rättsintyg vid grövre vålds- och sexualbrott och uppdraget att kontraktera läkare runt om i landet som har till uppgift att utfärda dessa intyg.

Utskottet tog senast ställning till liknande motionsyrkanden i maj 2001. Utskottet redogjorde i samband därmed för vilka bestämmelser som gäller för utfärdande av rättsintyg samt för en av Rättsmedicinalverket ledd försöksverksamhet med kontrakterade läkare i Kalmar och Värmlands län. Utskottet redovisade också att Rättsmedicinalverket i en skrivelse till regeringen i november 2000 har – efter samråd med Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Domstolsverket och Socialstyrelsen – föreslagit en organisation för vissa rättsintygsskrivande läkare. Förslaget innebär att, vid grövre vålds- och sexualbrott, rättsintyg i huvudsak bör utfärdas av särskilt utbildade och kontrakterade läkare eller av läkare anställda vid de rättsmedicinska enheterna. Vidare innebär förslaget att Rättsmedicinalverket ges ett huvudmannaskap för denna del av rättsintygssverksamheten med ansvar för organisation, innehåll, uppföljning och kvalitetssäkring samt ges bemyndigande att utfärda nödvändiga föreskrifter och allmänna råd på detta område. De kontrakterade läkarna skall enligt Rättsmedicinalverkets årsredovisning för år 2000 erhålla handledning och fortbildning från den rättsmedicinska avdelningen inom upptagningsområdet.

Utskottet noterade vidare att Rättsmedicinalverkets förslag var under beredning i Justitiedepartementet och uttalade att det återigen ville understryka vikten av att rättsintygen håller en hög kvalitet. Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att Rättsmedicinalverket hade lämnat förslag till konkreta åtgärder för att åstadkomma en förbättring och ansåg mot bakgrund därav att det inte krävdes något uttalande från riksdagens sida. Motionerna som i aktuella delar ansågs tillgodosedda avstyrktes. Utskottet framhöll emellertid det angelägna i att regeringen ser till att utvecklingsarbetet bedrivs skyndsamt, så att en kvalitetsförhöjning snarast kommer till stånd (bet. 2000/01:JuU32 s. 18 f).

Utskottet har erfarit att Regeringskansliet står i begrepp att utreda frågan. Utredningsarbetet kan beräknas påbörjas inom kort och vara klart kring nästa halvårsskifte.

Utskottet välkomnar att regeringen låter utreda hur standarden på rättsintygen kan förbättras. Utskottet som inte vill föregripa detta arbete avstyrker motion Ju310. Utskottet vill emellertid ånyo understryka vikten av att rättsintygen håller hög kvalitet och att det av den orsaken är angeläget att utredningsarbetet bedrivs skyndsamt så att en kvalitetsförhöjning kan komma till stånd snarast möjligt.

Rättshjälpkostnader m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för anslaget Rättshjälpkostnader m.m. Utskottet behandlar här också motioner om rättshjälp vid arbetsskador och pisksnärtsskador liksom en motion om möjligheten att sätta ned avgiften för rådgivning. Utskottet hänvisar i dessa delar i huvudsak till genomförda reformer och pågående beredningsarbete. Jämför reservation 44.

Inledning

Rättshjälpslagen (1996:1619) har till grundläggande syfte att ge rättsskydd åt dem som inte kan få rättsligt bistånd på annat sätt.

Enligt lagen är rättshjälpen subsidiär till rättsskyddet, dvs. den som har en rättsskyddsförsäkring eller liknande rättsskydd, som täcker den aktuella rättsliga angelägenheten, får inte beviljas rättshjälp. Vidare innebär lagen att den som inte har rättsskydd av ifrågavarande slag men som borde ha haft det med hänsyn till sitt försäkringsskydd i övrigt eller till sina personliga och ekonomiska förhållanden får beviljas rättshjälp endast om det finns särskilda skäl. Som en allmän förutsättning för att rättshjälp skall beviljas gäller att det, med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse samt tvisteföremålets värde och omständigheterna i övrigt, är rimligt att staten bidrar till kostnaderna.

Enligt rättshjälpslagen är inkomstgränsen för rättshjälp 260 000 kr i årsinkomst. Lagen föreskriver också att rådgivning i minst en timme som huvudregel är en förutsättning för att rättshjälp skall beviljas. Vidare innebär lagen bl.a. att biträdesbehovet är avgörande för om rättshjälp skall beviljas och att biträde enligt rättshjälpslagen normalt skall få ersättning för högst 100 timmars arbete.

Anslaget

Från anslaget betalas de kostnader som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) skall utgå av allmänna medel. Därutöver skall från anslaget betalas de kostnader som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde skall betalas av allmänna medel, dock inte sådana kostnader som avser offentligt biträde i ärenden enligt utlänningslagen (1989:529) och lagen (1991:572) om särskild

utlänningskontroll. Från och med år 2000 finansierar anslaget också utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn.

De faktorer som styr kostnaderna är framför allt antalet ärenden, ärendenas svårighetsgrad, ersättningsnivån till biträden och offentliga försvarare samt den andel av rättshjälpskostnaderna som betalas av den rättssökande.

Regeringen bestämmer den timkostnadsnorm som ligger till grund för ersättning för arbete på rättshjälpsområdet. Ersättningen till offentliga försvarare regleras också i viss utsträckning med hjälp av taxor. För närvarande finns en taxa för ersättning till offentliga försvarare i vissa brottmål i tingsrätt och hovrätt. Taxan är fastställd i DVFS 2000:13. Taxor beslutas av Domstolsverket på grundval av timkostnadsnormen. Regeringen har fastställt timkostnadsnormen för år 2001 till 897 kr exklusive mervärdesskatt (1 121 kr inklusive mervärdesskatt).

I budgetpropositionen anför regeringen att utgifterna på anslaget är regelstyrda och svåra att beräkna. Under flera år har utgifterna för offentliga försvarare, offentliga biträden och målsägandebiträden ökat. De direkta orsakerna till utgiftsökningen har varit svåra att klarlägga. Regeringen har därför givit Riksrevisionsverket i uppdrag att granska utgiftsutvecklingen under perioden 1994/95–2000. Ett klarläggande av de faktorer som påverkar utgifterna kommer enligt regeringen att ge större möjligheter att beräkna och påverka utgiftsutvecklingen.

Riksrevisionsverket har nyligen redovisat sitt uppdrag i rapporten Varför blev det dyrare? (RRV 2001:30). Av denna framgår att de totala kostnaderna ökat för såväl offentliga försvarare som för målsägandebiträden och offentliga försvarare under perioden 1996–2000. Även de genomsnittliga kostnaderna har ökat. En del av denna kostnadsökning beror enligt rapporten på att fler rättsbiträden har förordnats, en annan del av kostnadsökningen beror på att den genomsnittliga debiterade tiden ökat samt att timkostnaden ökat.

I följande tabell återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för år 2002 (tusental kronor).

Anslag 2001 inkl. TB	Prop. 2002	m	kd	c	fp
805 000	802 000	–	–	–	+ 56 000

För år 2001 uppgår anslaget till 805 miljoner kronor, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget. Prognosen för år 2001 pekar på att utgifterna kommer att uppgå till 799 miljoner kronor. Utnyttjandet av anslagskrediten beräknas minska från knappt 39 miljoner kronor till 33 miljoner kronor under året. Regeringen föreslår att riksdagen till Rättshjälpskostnader m.m. för budgetåret 2002 anvisar ett ramanslag om 802 000 000 kr.

I motionerna Fi294 och Ju450, båda (fp), yrkas att anslaget skall höjas med 56 miljoner kronor. Beloppet skall motsvara kostnaderna för att återställa de rättshjälpsförmåner som utgick före den nuvarande rättshjälpslagens införande. I konsekvens härmed yrkas i motion Ju450 också att den nuvarande rättshjälpslagen skall upphävas.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Större möjligheter till rättshjälp, m.m.

Inledning

I samband med att den nya rättshjälpslagen infördes i december 1997 aviserade regeringen en uppföljning och utvärdering av den nya lagen när den varit i kraft ett par år. I april 2000 gav regeringen Domstolsverket i uppdrag att göra en sådan utvärdering och en allmän översyn av lagen. Verket har bl.a. haft i uppdrag att analysera effekterna av att rättshjälpen gjorts subsidiär i förhållande till rättsskydds försäkringar, att undersöka om rådgivningsinstrumentet fungerat på det sätt som var avsett samt att göra en heltäckande översyn av det nya avgiftssystemet.

Domstolsverket avlämnade i slutet av september i år rapporten Utvärdering av rättshjälpslagen (1996:1619) – redovisning av ett regeringsuppdrag (DV-rapport 2001:6, del A och B). Den 30 oktober 2001 sändes rapporten ut på remiss till den 1 februari nästa år. Ärendet kommer därefter att behandlas vidare i Regeringskansliet.

I det följande behandlas tre motioner som har anknytning till rättshjälpslagens närmare utformning.

Rättshjälp vid arbetskada

I motion Ju224 (kd) efterfrågas större möjligheter att erhålla rättshjälp vid arbetskador. Motionen tar sikte på frågan om att rättshjälp inte beviljas om behovet av biträde kan tillgodoses på annat sätt.

Enligt den nya rättshjälpslagen är, som framgått ovan, rättshjälpen subsidiär till rättsskyddet, dvs. den som har en rättsskydds försäkring eller liknande rättsskydd, som täcker den aktuella rättsliga angelägenheten, får inte beviljas rättshjälp. Som regel finns inte behov av biträde om juridisk hjälp lämnas genom det rättsskydd som ges genom fackliga organisationer eller när intresseorganisationer bistår sina medlemmar.

I den ovan nämnda utvärderingen av rättshjälpslagen har Domstolsverket inte funnit några skäl att ändra lagen till följd av att rättsskyddet numera är primärt.

Utskottet anser att det pågående beredningsarbetet inte bör föregripas och föreslår att motion Ju224 avslås.

Rättshjälp vid pisksnärtsskador

I motion T252 (mp) efterfrågas större möjligheter till rättshjälp vid s.k. pisksnärtsskador.

Med pisksnärtsskada förstås en skada i nackregionen som kan uppkomma i samband med påkörningar bakifrån och vissa andra slag av trafikolyckor.

Av trafikskadelagen (1975:1410) följer att personskada till följd av trafik med motordrivna fordon i princip ger rätt till trafikskadeersättning, som utgår ur trafikförsäkringen för fordonet. Trafikskadeersättning beräknas på motsvarande sätt som skadestånd enligt skadeståndslagens (1972:207) bestämmelser.

När det gäller ersättning ur trafikförsäkring, riktas anspråken normalt mot försäkringsgivaren, dvs. den som försäkrat fordonet. Den skadelidande har i och för sig rätt att i stället begära skadestånd enligt skadeståndslagens bestämmelser och talan riktas då mot skadevällaren. Sådana processer torde dock i praktiken vara sällsynta.

Av 10 § första stycket 10 rättshjälpslagen (1996:1619) framgår att rättshjälp inte får beviljas i en angelägenhet som rör trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen. Rättshjälp får dock beviljas i en sådan angelägenhet om ett mål eller ärende har inletts vid domstol eller enbart rör annan skada än personskada.

Enligt lagmotiven var ett huvudsakligt skäl för denna bestämmelse, som infördes år 1988, att det allmänna inte skulle behöva betala kostnader för sådant rättsligt bistånd som slutligen kom försäkringsbolagen till godo. Det rör sig här om tvister där det egentligen är försäkringsbolagen som berörs och inte de formella parterna. Regleringen innebär således att någon rättshjälp inte får beviljas så länge tvisten om trafikskadeersättning är utomprocessuell. Under detta skede förutsätts försäkringsbolagen bära parternas kostnader för rättsligt biträde.

I motiven framhålls dock att i de fall den skadelidande och försäkringsgivaren inte kan komma överens om skadeståndsskyldigheten eller om skadeersättningens storlek, återstår för den skadelidande att väcka talan vid domstol. När ett skadeståndsärende gått så långt brukar försäkringsbolagen i allmänhet upphöra att ta ansvaret för den skadelidandes kostnader för förfarandet. Är saken anhängig vid domstol, bör därför den skadelidande ha möjligheter till rättshjälp (prop. 1987/88:73 s. 29).

Väljer den som drabbats av en trafikskada att väcka talan mot skadevällaren i stället för att begära trafikskadeersättning, torde bestämmelsen inte hindra att rättshjälp beviljas.

Utskottet hade senast i våras att pröva ett motionsyrkande motsvarande det nu aktuella. Utskottet anförde då att det för sin del, mot bakgrund av det kostnadsansvar som försäkringsbolagen normalt åtar sig, inte kunde finna annat än att gällande reglering innebär att den som drabbats av en pisksnärtskada inte av kostnadsskäl skall behöva avstå från att driva frågor om ersättning för skadan. Något behov av att utöka möjligheten att erhålla rättshjälp i fråga om tvister om pisksnärtsskador förelåg inte enligt utskottets uppfattning. Motionsyrkandet avstyrktes (bet. 2000/01:JuU32 s. 20).

I den av Domstolsverket ovan nämnda rapporten om utvärdering av rättshjälpslagen lämnas inte några förslag till förändringar såvitt avser 10 § och dess innehåll.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte kan anses föreligga något behov av att utöka möjligheterna att erhålla rättshjälp i fråga om trafikskador.

En annan sak är att det kan upplevas som besvärande för en enskild person att begära att få ta rättsskyddet i hemförsäkringen i anspråk när motparten är försäkringsbolaget. Utskottet utgår dock från att försäkringsbolagen klarar det krav på opartiskhet som regelsystemet förutsätter. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet bifall till motion T252 i nu behandlad del.

Rådgivningsavgiften

Rådgivning är i princip en förutsättning för att rättshjälp skall kunna beviljas. Rådgivning kan ges i sammanlagt högst två timmar. Den enskildes kostnad uppgår under år 2001 till 1 121 kr per timme med möjlighet att få avgiften nedsatt till hälften för personer som har en inkomst som inte överstiger 75 000 kr. Är den rättssökande underårig får avgiften sättas ned till noll, om sökandens ekonomiska förhållanden ger anledning till det.

I Ju314 (m) yrkas att avgiften för rådgivning helt skall kunna efterges eller sättas ned i större utsträckning än vad som är möjligt i dag. Sålunda anser motionären att avgiften helt skall kunna efterges vid en inkomst upp till 75 000 kr och att den skall kunna sättas ned till hälften vid inkomster upp till 120 000 kr.

Domstolsverket har i sin utvärdering funnit att rådgivningsavgifterna är rimliga. Detta grundar verket på att avgifterna för rådgivning är samma eller lägre än den grundavgift som betalades enligt den gamla rättshjälpslagen, att det är få personer som har anledning att processa i domstol och att advokat-hjälp är en form av experthjälp som vanligtvis kostar en del.

Också utskottet anser att rådgivningsavgiften för närvarande får anses vara rimlig. Det finns enligt utskottets mening därför inte skäl att föreslå utökade möjligheter till att efterge avgiften eller sänka den inkomstgräns som nu gäller. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju314.

Övriga anslag

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för resultaten under verksamhetsåret 2000 för anslaget till Gentekniknämnden, till Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. samt till Avgifter till vissa internationella sammanslutningar. Utskottet har inte några invändningar mot regeringens bedömningar.

Gentekniknämnden

Gentekniknämndens övergripande mål är att främja en etiskt försvarbar och säker användning av gentekniken för att skydda människors och djurs hälsa och för att skydda miljön. Nämnden har vidare till uppgift att sprida kunskap om den gentekniska utvecklingen.

Av verksamhetsredogörelsen för budgetåret 2000 framgår att nämnden har verkat för att verksamhetsmålet skulle uppnås genom att bl.a. informera allmänheten genom direktkontakt och via nämndens hemsida, genom att avge yttranden samt genom att anordna en hearing och flera konferenser.

Regeringen anför i budgetpropositionen att målet för nämndens verksamhet är sådant att det är svårt att på gängse sätt mäta om det har uppnåtts eller inte. Regeringens bedömning är att Gentekniknämnden genom sin allsidiga verksamhet inom området på ett förtjänstfullt sätt verkat för att uppnå verksamhetsmålet. Mot bakgrund av den snabba utvecklingen inom genteknikområdet anser regeringen Gentekniknämndens verksamhet vara mycket betydelsefull.

Det har enligt utskottets mening inte framkommit något som talar mot regeringens bedömning.

För år 2001 uppgår Gentekniknämndens anslag, efter att hänsyn tagits även till förändringar på tilläggsbudget, till 2 832 000 kr. Vid ingången av året fanns ett anslagssparande om 90 000 kr. Utgiftsprognosen för år 2001 är beräknad till 2 932 000 kr. Anslagssparandet beräknas att förbrukas under år 2001.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2002 på 2 783 000 kr. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt justering av premierna för statliga avtalsförsäkringar.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Avslutningsvis kan i detta sammanhang nämnas att den parlamentariska Bioteknikkommittén i sitt slutbetänkande Att spränga gränser – Bioteknikens möjligheter och risker (SOU 2000:103) bl.a. föreslagit att Gentekniknämnden ombildas till en bioteknikinspektion som skall kontrollera principiellt viktiga och nya tillämpningar samt utöva tillsyn. Betänkandet har varit ute på remiss och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Från anslaget, som disponeras av Justitiekanslern, betalas kostnader för vissa skaderegleringar m.m. som ersättning till frihetsberövade enligt lagen (1974:515) om ersättning vid frihetsinskränkning samt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövande och andra tvångsåtgärder. Även kostnader för ombud och liknande betalas ur anslaget. Vidare omfattas skadestånd m.m. i andra fall jämte bl.a. kostnader för ombud, rättegångskostnader samt rättegångskostnader som flyter in till staten från motparter i sådana mål.

Anslaget är nytt sedan år 2000 och infördes mot bakgrund av svårigheterna att prognostisera utgifterna inom det tidigare anslaget F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet. Utskottet konstaterade vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2000 att anslaget erhållit en ny konstruktion. Om denna var ägnad att leda till säkrare utgiftsprognoser var då enligt utskottet inte helt lätt att

bedöma – de oförutsedda utgifterna under tidigare år hade inte sällan hänfört sig till Justitiekanslerns ansvarsområde. Utskottet konstaterade dock med tillfredsställelse att regeringen avsåg att redan under det kommande budgetåret göra en närmare översyn av anslagets storlek (bet. 1999/2000:JuU1 s. 95).

Utskottet konstaterade vid behandlingen av budgeten för år 2001 att svårigheterna att beräkna utgifterna på anslaget syntes kvarstå (bet. 2000/01:JuU1 s. 108). Huruvida någon närmare översyn av anslagets storlek företagits framgick inte av budgetpropositionen, och utskottet underströk vikten av att alla möjligheter att göra säkrare utgiftsprognoser skulle tas till vara.

Regeringen framhåller nu att det är svårt att på förhand förutse vilka ersättningsanspråk som tid efter annan kommer att riktas mot staten. Det är således förenat med stora svårigheter att beräkna de belopp som staten kan komma att behöva utge i skadestånd eller andra ersättningar. En återkommande utgift är dock ersättningen till dem som varit berövade sin frihet. Sedan år 1996 har antalet framställningar och den totalt beslutade ersättningen varit förhållandevis stabil och varierat mellan 12 miljoner kronor och 14 miljoner kronor per år.

Såvitt gäller beräkningen av anslaget för år 2002 är vidare följande att notera. Vid utgången av år 2000 uppgick anslagssparandet till 6,8 miljoner kronor, som förts över till innevarande år. Utgiftsprognosen för innevarande år beräknas till 20 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2002 till anslaget Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. anvisar ett ramanslag på 15 399 000 kr, vilket innebär en höjning jämfört med år 2001. Ramanslaget uppgick då till 10 399 000 kr samt tillfördes anslaget 2 700 000 kr på tilläggsbudget.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Från anslaget betalas årsavgifter till Haagkonferensen för internationell privaträtt, Internationella institutet i Rom för unifiering av privaträtten (UNIDROIT), Association Internationale des Hautes Juridictions Administratives samt Bernunionen (WIPO = World Intellectual Property Organization).

Från anslaget betalas också bidrag till Helsingfors kriminalpolitiska institut och till Nordiska samarbetsrådet för kriminologi. Även bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar med anknytning till Justitiedepartementet betalas från anslaget. Vidare betalas från anslaget kostnader som hänförs till internationellt straff- och civilrättsligt samarbete och som inte skall bäras av annan myndighet.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2002 till anslaget Avgifter till vissa internationella sammanslutningar anvisar ett ramanslag på 6 456 000 kr. Detta innebär en sänkning av anslagsramen med 1 500 000 kr.

Bakgrunden till sänkningen är att det låga utfallet på anslaget under år 2000 genererat ett anslagssparande som uppgår till nästan hälften av det årliga anslaget.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Reservationer

1. Prioritering av olika slag av brottslighet, m.m. (punkt 4)

av Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju237 yrkande 3 och avslår motionerna 2001/02:Ju204, 2001/02:Ju218, 2001/02:Ju271 yrkande 11, 2001/02:Ju338, 2001/02:Ju371 yrkande 1, 2001/02:Ju372, 2001/02: Ju377, 2001/02:Ju392 yrkande 6, 2001/02:Ju405 yrkande 1, 2001/02:Ju417, 2001/02:Ju426 yrkande 1, 2001/02:So497 yrkandena 5 och 6 och 2001/02:So499 yrkande 2.

Ställningstagande

Jag vill understryka vikten av att polisens arbete bidrar till att människor känner trygghet. För att öka människors känsla av trygghet är det viktigt att polisen också tar sig an den s.k. mängdbrottsligheten, eftersom medborgarna ofta kommer i kontakt med sådana brott. Regeringen bör därför i regleringsbrevet för polisväsendet lyfta fram betydelsen av detta bland de prioriteringar som skall gälla för polisens verksamhet under år 2002.

Det anförda innebär att jag ställer mig bakom motion Ju237 i nu behandlad del. Motionerna Ju204, Ju218, Ju271, Ju338, Ju371, Ju372, Ju377, Ju392, Ju405, Ju417, Ju426, So497 och So499 bör avslås på de skäl majoriteten anført.

2. Närpolisen (punkt 5)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ju329 yrkande 10, 2001/02:Ju343, 2001/02:Ju365 yrkandena 7 och 8, 2001/02: Ju366 och 2001/02:Ju369.

Ställningstagande

Vi anser att de åtgärder som hittills vidtagits för att närpolisreformen skall kunna fullföljas inte är tillräckliga. Bland annat är det nödvändigt med fler poliser än vad de nu aktuella resurstillskotten medger. Genom att öka antalet poliser kan man öka polisens tillgänglighet och stärka medborgarnas trygghet och säkerhet. För att närpolisreformen skall fungera fullt ut är det också nödvändigt att öka det brottsförebyggande arbetet inom närpolisverksamheten. Det arbete som har påbörjats i detta avseende bör därför även fortsättningsvis ges hög prioritet.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

3. Medborgargården (punkt 6)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju266 yrkande 5.

Ställningstagande

I närpolisens frånvaro har vakt- och säkerhetsbranschen under de senaste åren expanderat märkbart i Sverige. Vidare har utvecklingen gått mot att enskilda människor slår sig samman och bildar s.k. medborgargården för att själva vaka över lagefterlevnaden med alla risker det innebär för inblandade parter och för tilltron till rättsstaten som sådan. En sådan utveckling är helt oacceptabel och måste bekämpas. Brottsbekämpning är en statlig kärnverksamhet som rättsstaten inte får överlämna till privata aktörer.

Det får ankomma på regeringen att snarast vidta åtgärder för att hindra uppkomsten av medborgargården.

4. Polisstyrelsernas roll (punkt 7)

av Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ju284 yrkande 1, 2001/02:Ju306 yrkande 1, 2001/02:Ju329 yrkande 3 och 2001/02:Ju365 yrkande 2 samt avslår motion 2001/02:Ju382.

Ställningstagande

Vi anser att dagens system för styrningen av polisen minimerar medborgarnas inflytande över den lokala polisverksamheten. Detta är särskilt beklagligt eftersom polisen i grund och botten är till för medborgarna. Tiden får därför anses mogen att utvärdera det nya styrsystemet inom polisen. Regeringen bör ges i uppdrag att tillsätta en utredning för att göra denna utvärdering och vid behov återkomma till riksdagen med de förslag till lagändringar som kan behövas.

Detta innebär att vi stöder motionerna Ju284, Ju306, Ju329 och Ju365 i nu berörda delar. Motion Ju382 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

5. Polisens organisation i övrigt (punkt 8)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju426 yrkande 8 i denna del och avslår motion 2001/02:Ju365 yrkande 14.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning finns det stora brister i samverkan mellan den centrala nivån inom polisen och de enskilda polismyndigheterna. Detta är starkt hämmande för brottsbekämpningen. Ett sätt att främja samverkan och minska revirtänkandet inom polisen är att genomföra gemensamma utbildningsinsatser för personal på central och lokal nivå. Detta skulle öka förståelsen mellan de olika verksamheterna och medföra att personliga kontaktytor skapas.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose vad vi nu anfört.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion Ju426 i nu behandlad del. Motion Ju365 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

6. Polisens organisation i övrigt (punkt 8)

av Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju365 yrkande 14 och avslår motion Ju426 yrkande 8.

Ställningstagande

Jag anser att de omorganisationer som gjorts inom polisen inte inneburit att polisväsendet har blivit effektivare, bl.a. försummas den s.k. mängdbrottsligheten. Vidare tvingas polisen ägna sig åt annat än renodlade polisiära uppgifter. Detta är på sikt farligt för det allmänna rättsmedvetandet. Regeringen måste därför vidta åtgärder för att förbättra polisens organisation i syfte att uppnå en mer effektiv användning av polisens resurser.

Det nu anförda innebär att jag ställer mig bakom motion Ju365 i nu behandlad del. Motion Ju426 bör avslås på de skäl majoriteten anför.

7. Polisförsörjningen i glesbygdsområden (punkt 10)

av Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ju284 yrkande 2 och 2001/02:Ju306 yrkande 2 samt avslår motionerna 2001/02:Ju273 och 2001/02:Ju430.

Ställningstagande

Glesbygdsområdena har i dag stora problem med att upprätthålla en fungerande polisverksamhet. De långa avstånden innebär bl.a. att det vid behov av hjälp eller ingripande kan dröja en timme eller längre innan närmaste polis kan vara på plats. Detta är enligt vår mening oacceptabelt. Åtgärder för att intensifiera rekryteringen av poliser till glesbygdsområdena måste därför omgående vidtas.

Det får ankomma på regeringen att snarast vidta åtgärder för att tillgodose vad vi nu anför. De förslag som utredaren skall lämna i april 2002 bör härvid beaktas.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju284 och Ju306 i nu berörda delar. Motionerna Ju273 och Ju430 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

8. Antagningen till polisutbildningen (punkt 11)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju426 yrkande 3 och avslår motion 2001/02:Ju365 yrkande 5.

Ställningstagande

Standarden på rekryteringen av poliser är hög. Antagningsprocessen omfattar såväl behörighetskrav som samtal med lokala polismyndigheter, fysiska tester och en djupintervju. Detta medför att man kan finna rätt sökande till utbildningen. I dag tar det emellertid nästan ett år från det att ansökan skickats in till dess att den sökande har antagits till polisutbildningen. En av orsakerna till detta är att behörighetsgranskningen och sorteringen av ansökningarna sker manuellt. Detta är enligt vår uppfattning oacceptabelt. Genom att använda sig av samma system för behörighetsgranskning som Verket för högskoleservice skulle ansökningsförfarandet kunna kortas betydligt, vilket skulle öka genomströmningen i systemet. Regeringen bör därför ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att påskynda det förhandlingsarbete som pågår mellan den och Verket för högskoleservice.

Detta innebär att vi stöder motion Ju426 i denna del. Motion Ju365 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

9. Antagningen till polisutbildningen (punkt 11)

av Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju365 yrkande 5 och avslår motion 2001/02:Ju426 yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt min mening skulle antagningsförfarandet till polisutbildningen kunna förbättras. För närvarande sköts antagningen av Rikspolisstyrelsen och Pliktverket. Enligt min mening vore det naturligt om Polishögskolan blev mer aktiv i denna process. Det vore också värdefullt om någon som inte är polis deltog i de avslutande samtalen vid antagningen.

Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av antagningsförfarandet. I översynen bör bl.a. det ovan anförda beaktas.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju365 i nu behandlad del. Motion Ju426 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

10. En reformerad polisutbildning (punkt 12)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju426 yrkande 2.

Ställningstagande

Med dagens utbildningssystem får eleverna vid polisutbildningen en koncentrerad och teoretiskt inriktad utbildning vid ett tillfälle. Polisyrket bygger emellertid på samspel och relationer mellan människor. För att uppnå kompetens på detta område krävs personliga erfarenheter av praktiskt polisarbete. Vi anser därför att den nuvarande polisutbildningen måste reformeras. Enligt vår mening bör den första delen av utbildningen kortas ned till ett år. Denna del bör som i dag ge kunskaper i svensk och europeisk rättskunskap, straffrätt, kriminologi, ordnings- och utredningsverksamhet, beteendevetenskap, etik och psykologi. Vidare skall mental träning ingå, liksom personlig färdighets- och självskyddsträning i vapenhantering och bilkörning. Den teoretiska utbildningen skall följas av en längre sammanhållen praktiktjänstgöring under 12 månader. Under en 3–5 år lång period skall sedan alla genomgå en grundläggande vidareutbildning med möjlighet att välja olika inriktning. Kunskaper i självskydd, vapenhantering och bilkörning skall upprätthållas genom årliga utvärderingar och kompetensprov.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag till en reformerad polisutbildning som tillgodoser vad vi nu anfört.

11. Nationella insatsstyrkan (punkt 14)

av Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Ann-Marie Fagerström (s), Helena Zakariasén (s), Morgan Johansson (s) och Kia Andreasson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju329 yrkande 13, 2001/02:Ju365 yrkande 12 och 2001/02:Ju426 yrkande 8 i denna del.

Ställningstagande

Frågan om Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist behandlades av Rikspolisstyrelsen i slutet av förra året. Rikspolisstyrelsen kom därvid fram till att insatsstyrkan även fortsättningsvis bör tillhöra och operativt ledas av Polismyndigheten i Stockholms län. För att avhjälpa de brister som förevarit, t.ex. att insatsstyrkans utrustning delvis är föråldrad och försliten, har vissa åtgärder vidtagits. Bland annat har Rikspolisstyrelsen beslutat att Polismyndigheten i Stockholms län för vart och ett av åren 2001, 2002 och 2003 skall tillföras 2 miljoner kronor för att säkerställa styrkans numerär och utrustning. I samband med utskottets utfrågning har rikspolischefen dessutom uppgivit att det finns en pågående dialog mellan Rikspolisstyrelsen, Polismyndigheten i Stockholms län och Nationella insatsstyrkan i syfte att förbättra insatsstyrkans kompetens och arbetssituation. De åtgärder som vidtagits innebär en väsentlig förstärkning av styrkan och bör öka dess möjligheter att hantera svåra situationer.

Vi vill också erinra om att verksamheten vid Nationella insatsstyrkan knappast blir kostnadsfri bara för att den ges organisatorisk hemvist vid Rikspolisstyrelsen. Vi befarar därför att en överföring av Nationella insatsstyrkan till Rikspolisstyrelsen kommer att få direkta ekonomiska konsekvenser för Polismyndigheten i Stockholms län samt indirekta ekonomiska konsekvenser för övriga polismyndigheter i landet. Detta kan tänkas få negativ effekt bl.a. för gjorda satsningar på närpolisreformen.

Sammanfattningsvis anser vi alltså att det för närvarande saknas skäl att göra någon annan bedömning angående Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist än den som Rikspolisstyrelsen gjort. Riksdagen bör därför avslå motionerna Ju329, Ju365 och Ju426 i nu behandlade delar.

12. Rättskedjan (punkt 15)

av Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju237 yrkandena 1, 2, 4, 5 och 33 och avslår motion 2001/02:Ju313.

Ställningstagande

Förtroendet för rättsväsendet – inte minst åklagarväsendet – grundas på att det fungerar snabbt, att det är förutsägbart och konsekvent samt att det finns nära tillgängligt. För att upprätthålla detta förtroende anser jag att handläggningstiderna måste kortas ytterligare. Ett sätt är att samverka mellan åklagare och andra myndigheter inom rättsväsendet fördjupas. För att åstadkomma detta är den geografiska placeringen av myndigheterna inte minst viktig. Ett annat sätt att effektivisera arbetet och korta handläggningstiderna är att införa ett gemensamt ärendehanteringssystem för myndigheterna inom rättsväsendet.

För att kunna följa vilka resultat som uppnås bör enligt min mening inrättas en särskild funktion i Justitiedepartementet som också skulle kunna få till uppgift att utarbeta beslutsunderlag i olika frågor som rör rättsväsendets myndigheter.

Mot bakgrund av vad jag anfört bör regeringen få i uppdrag att följa upp vilka konsekvenser centraliseringen av åklagarväsendet har fått. Vidare bör regeringen få i uppdrag att ta de övriga initiativ som krävs för att genomföra de åtgärder som jag nu föreslagit.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju237 i nu behandlade delar. I fråga om motion Ju313 har jag samma uppfattning som majoriteten.

13. Rättskedjan (punkt 15)

av Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Ju313 och avslår motion 2001/02:Ju237 yrkandena 1, 2, 4, 5 och 33.

Ställningstagande

Det finns flera exempel på att samarbetet mellan polis och åklagare inte fungerar på ett för brottsutredningsverksamheten tillräckligt effektivt sätt. De senaste organisationsförändringarna inom såväl åklagar- som polisorganisationen har också lett till att myndigheterna på vissa håll lokaliserats till olika orter eller till olika platser på samma ort. Enligt min mening finns det skäl att undersöka om inte ett närmare samarbete mellan åklagare och polis tidigt i brottsutredningarna skulle kunna leda till bättre resultat. Detta skulle bl.a. möjliggöra att man på ett så tidigt stadium som möjligt kunde göra korrekta straffrättsliga bedömningar.

Det finns i dag förvisso en utredning som arbetar med bl.a. dessa frågor. Enligt min mening finns det emellertid skäl för regeringen att ge de aktuella myndigheterna i uppdrag att så snart som möjligt utarbeta förslag till bättre lösningar. En sådan lösning skulle på vissa orter kunna vara en samlokalisering av polis och åklagare.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju313. I fråga om motion Ju237 har jag samma uppfattning som majoriteten.

14. Snabbare lagföring (punkt 16)

av Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju237 yrkande 32.

Ställningstagande

För att brottmålsärenden snabbare skall komma till huvudförhandling anser jag att åklagarna bör överta vissa av de uppgifter som ankommer på domstolarna. Som exempel kan nämnas utfärdande av stämning, utsättande av tid för huvudförhandling och inhämtande av personutredning. Det får ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med erforderliga lagförslag för att möjliggöra en överföring av sådana arbetsuppgifter till åklagarna.

15. Avveckling av Ekobrottsmyndigheten (punkt 17)

av Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ju403 och 2001/02:Ju450 yrkande 12.

Ställningstagande

Den nya ekobrottsorganisationen är behäftad med många nackdelar. Allmänt kan sägas att den mycket splittrade organisationsstrukturen orsakar – förutom problem i den operativa verksamheten – både förvaltningspolitiska och ekonomiska administrativa problem.

Enligt min mening borde Riksåklagaren ha huvudansvaret för all åklagarverksamhet i hela riket. All ekobrottsbekämpning, inte bara en del därav, bör alltså ligga under Riksåklagaren. Den organisatoriska konsekvensen härav skulle bli att Ekobrottsmyndighetens stab avvecklas och dess ekobrottsavdelningar omvandlas till åklagarkammare. Härigenom skulle all ekobrottsbekämpning komma att sortera under Riksåklagaren även anslagsmässigt. Denna omorganisation skulle inte innebära någon förändring i nuvarande operativa arbetssätt.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att ett sådant beslut om avskaffande av Ekobrottsmyndigheten skall kunna fattas.

16. Överprövning av åklagarbeslut (punkt 19)

av Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju328.

Ställningstagande

Åklagarväsendet präglas i huvudsak av enhetlighet och samförstånd på så sätt att åtalsbeslut sällan ändras. Inte heller är det särskilt lätt för en utomstående att avgöra om åtalsbeslutet är välgrundat. Tjänstemännens beslut kan prövas av Justitiekanslern och Justitieombudsmannen, men dessa instanser synes sällan rikta kritik mot enskilda åklagare. Detta har från tid till annan väckt kritik mot åklagarnas sätt att agera. Särskilt har synpunkter framförts att åklagarna har en benägenhet att alltför lätt lägga ned åtal. Enligt vår mening skulle det vara av värde att åtalsfrågan prövades utanför åklagarväsendet. En överprövning skulle kunna göras av en särskild åtalsnämnd sammansatt av

någon eller några domare samt nämndemän utsedda av riksdagens konstitutionsutskott med beaktande av en bred parlamentarisk representation.

Det får ankomma på regeringen att närmare utreda formerna för en sådan åtalsnämnd som vi nu föreslagit.

17. Jäv mot åklagare (punkt 20)

av Alice Åström (v), Yvonne Oscarsson (v) och Kia Andreasson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju391 yrkande 1.

Ställningstagande

Domare och åklagare har olika roller i brottmålsförfarandet. Åklagarens grundläggande uppgift är – förutom att besluta om strafförelägganden och åtalsunderlåtelse – att uppträda som part i målet och att i förekommande fall företräda målsäganden vid utförande av talan om enskilt anspråk. Domarens uppgift är att skipa rätt.

Samtidigt som åklagaren är part i målet skall objektiviteten iaktas. Den rollkonflikt som detta leder till innebär att frågan om vilka jävsgrunder som skall gälla för åklagare bör regleras särskilt. Nuvarande ordning, med en reservationslös hänvisning till jävsreglerna för domare, är enligt vår mening inte tillfredsställande. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdrag att överväga en särskild reglering av jäv för åklagare.

18. En europeisk åklagarmyndighet (punkt 21)

av Ingemar Vänerlov (kd) och Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K426 yrkande 10.

Ställningstagande

De medel som EU förfogar över är offentliga medel. Enligt vår mening är det oacceptabelt att bedrägerier och misskötsel av dessa medel kan förekomma i så stor utsträckning som i dag. En europeisk åklagarmyndighet vars behörighet är begränsad till att utreda brott mot gemenskapens ekonomiska intressen bör därför inrättas.

Det ankommer på regeringen att verka för att det inom EU inrättas en europeisk åklagarmyndighet med denna uppgift.

19. Domstolarnas ställning (punkt 22)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju358 yrkande 1.

Ställningstagande

Rättsstatens kärna utgörs av oberoende och oavhängiga domstolar. Den dömande makten skall utövas under lagarna och präglas av opartiskhet, förutsebarhet och likabehandling. Genom lagprövning är det också domstolarnas uppgift att pröva förordningars och lagars överensstämmelse med överordnad lag. Frågor rörande såväl domstolar som domare bör därför bedömas utifrån principer om dessas oavhängighet och särskilda ställning i konstitutionellt hänseende. Domstolarna har därmed en särställning jämfört med andra samhällsorgan.

Regeringens benägenhet att behandla domstolarna som enbart en länk i en s.k. rättskedja är mot denna bakgrund ytterst olycklig. Domstolarna har en väsentligt annan funktion att fylla än polisväsendet, åklagarväsendet och kriminalvården. De ambitioner regeringen har vad gäller långtgående samverkan mellan rättsväsendets myndigheter bör därför endast med stor försiktighet omfatta samverkan mellan domstolar och andra myndigheter. Regeringens rättskedjetänkande får därför inte drivas för långt, och domstolarnas särställning bör tydligare markeras. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Domstolarnas särskilda ställning i konstitutionellt hänseende bör även komma till uttryck i riksdagsarbetet. Därför är domstolsfrågornas naturliga hemvist i riksdagen enligt vår uppfattning i konstitutionsutskottet, snarare än i justitieutskottet.

20. Domstolsverkets ställning (punkt 23)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ju266 yrkande 14, 2001/02:Ju330 yrkande 5 och 2001/02:Ju358 yrkande 2 och avslår motion 2001/02:Ju237 yrkande 36.

Ställningstagande

Vi anser att den centrala domstolsorganisationen inte bör utformas på ett sätt som riskerar ett oberoende domstolsväsende. Den nuvarande konstruktionen ger regeringen ett alltför starkt grepp om domstolsorganisationen. Det finns därför skäl att överväga en annan ordning. Med ett självständigt serviceorgan skulle också domstolarnas självständighet kunna garanteras. I sammanhanget vill vi som ett alternativ peka på det danska systemet med en myndighet som ligger under riksdagen och vars verksamhet regleras i lag.

Vi anser att regeringen bör få i uppdrag att utreda frågan om Domstolsverkets ställning och funktion i förhållande till domstolarna med det danska systemet som förebild.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju266, Ju330 och Ju358 i nu berörda delar. I fråga om motion Ju237 i nu behandlad del har vi samma uppfattning som majoriteten.

21. Domstolsverkets ställning (punkt 23)

av Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju237 yrkande 36 och avslår motionerna 2001/02:Ju266 yrkande 14, 2001/02:Ju330 yrkande 5 och 2001/02:Ju358 yrkande 2.

Ställningstagande

Om Domstolsverket ges en alltför stark ställning kan det innebära ett hot mot domstolarnas självständighet. En tänkbar möjlighet att komma till rätta med detta problem vore att lägga ut verkets uppgifter på domstolarna. Regeringen bör få i uppdrag att utreda en nedläggning av Domstolsverket och en decentralisering av dess verksamhet.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju237 i nu berörd del. I fråga om motionerna Ju266, Ju330 och Ju358 i här behandlade delar har jag samma uppfattning som majoriteten.

22. Lokal förankring (punkt 24)

av Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju237 yrkande 34.

Ställningstagande

Vi anser att medborgarperspektivet inte fått ett tillräckligt stort utrymme i regeringens överväganden. Här står medborgarnas krav på tillgänglighet i förgrunden. Detta innebär i praktiken att alla måste ha någorlunda nära till en tingsrätt. Med en sådan ordning åstadkommer man också en lokal förankring i den dömande verksamheten. Detta bör regeringen beakta i det fortsatta reformarbetet.

23. Geografisk samordning (punkt 25)

av Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju450 yrkande 13.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det nödvändigt med en samordning av tingsrätternas, åklagarmyndigheternas och polisens geografiska ansvarsområden. Genom en sådan samordning skulle effektiviteten i hela rättskedjan kunna öka, vilket skulle leda till ett bättre resursutnyttjande.

Det får ankomma på regeringen att ge de direktiv som behövs för att myndigheterna bättre skall samordna sina verksamheter.

24. Organisatorisk lösning (punkt 26)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju358 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör domstolar, där så krävs för att uppfylla de övergripande målen med domstolsorganisationen, organiseras i en nätverksmodell bestående av en samordnande tingsrätt som samarbetar med andra tingsrätter i en domkrets. Endast den samordnande tingsrätten skulle utgöra självständig myndighet. Det skulle åvila chefen för den samordnande domstolen att fatta beslut av administrativ karaktär. I domstolsledningen skulle ingå även övriga domstolars lagmän i ett styrande lagmanskollegium.

Denna organisationsform kräver att regeringen tar fram ett förslag om dels principerna för vilket lagligt skydd enskilda domstolar skall ha för framtida förändringar, dels hur dessa domkretsar skall ledas. Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

25. Fortsatt renodling (punkt 27)

av Alice Åström (v) och Yvonne Oscarsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju246 yrkande 1.

Ställningstagande

Domstolarna skall syssla med dömande verksamhet. Det renodlingsarbete som skett på detta område genom att lyfta ärendetyper som fastighetsregistret och liknande från domstolarna är positivt. På detta sätt kan domstolarna använda sina resurser till det som är deras huvuduppgift.

Enligt vår mening är det viktigt att arbetet med att renodla domstolarnas verksamhet fortsätter. Det får ankomma på regeringen att utreda sådana ytterligare möjligheter till renodling som kan vara möjliga att genomföra.

26. Domkretsindelningen (punkt 28)

av Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ju237 yrkande 35 och 2001/02:Ju330 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att förändringarna i domstolsorganisationen bör ha en bred politisk förankring. Det är därför lämpligt att dessa beslutas av riksdagen, som därigenom ges en direkt möjlighet att påverka reformarbetet. Domkretsindelningen bör därför regleras i lag. En sådan ordning skulle också ligga mer i linje med regeringsformens krav på att huvuddragen i domstolsorganisationen skall anges i lag och de krav som Europakonventionen ställer på att domstolar skall vara upprättade enligt lag. Över huvud taget skulle en lagreglering bidra till ett ökat skydd för de enskilda domstolarnas självständighet.

Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett lagförslag i enlighet med det anförda. I avvaktan på att ett sådant förslag presenteras

bör regeringen avstå från ytterligare organisatoriska förändringar av tingsrättsorganisationen.

27. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar (punkt 30)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 27. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ju330 yrkande 1 och 2001/02:Ju358 yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

På längre sikt bör de båda domstolsslagen läggas samman. Som vi ser det skulle en sådan ordning medverka till att domstolsväsendet uppfattas mer enhetligt. Även från personalsynpunkt finns det skäl att överväga en sådan förändring. Det bör ankomma på regeringen att beakta det anförda inom ramen för det fortsatta reformarbetet.

28. Avskaffande av specialdomstolarna och hyresnämnderna (punkt 31)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ju358 yrkandena 9 och 10 samt 2001/02:Bo318 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi står fast vid det principiella synsätt i fråga om specialdomstolarna som utskottet gav uttryck för under riksmötet 1993/94, nämligen att specialdomstolarna i möjligaste mån bör avskaffas. Enligt vår uppfattning bör deras uppgifter övertas av de allmänna domstolarna. Vid en sådan överföring är det givetvis av stor vikt att man tar till vara den kompetens som utvecklats vid specialdomstolarna.

Enligt vår mening bör även hyresnämnderna avskaffas och den verksamhet som bedrivs där i dag föras över till allmän domstol. En sådan ordning skulle bättre kunna garantera en objektiv bedömning i ärenden om t.ex. hyressättningar än vad en partssammansatt hyresnämnd kan göra. Den enskildes skydd

mot t.ex. oskäligen hyreshöjningar skulle enligt vår mening på detta sätt kunna stärkas.

Regeringen bör få i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag om hur de återstående specialdomstolarna liksom hyresnämnderna skall kunna avvecklas och deras uppgifter överföras till de allmänna domstolarna.

29. Utnämning av domare (punkt 32)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 29. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ju358 yrkandena 3 och 4 samt 2001/02:Ju450 yrkande 18.

Ställningstagande

Medborgarnas förtroende för domstolsväsendet och rättstillämpningen förutsätter att utnämningsförfarandet präglas av större insyn vid utnämningar av de högre domarna. Utnämningen av domare bör enligt vår mening präglas av så stor öppenhet som möjligt och det s.k. kallelseförfarandet måste därför i allt väsentligt anses ha spelat ut sin roll. Vi kan därför ställa oss bakom det kommittéförslag som nu finns, dock att regeringen alltjämt bör ha kvar det slutgiltiga ansvaret i utnämningsprocessen. Någon utfrågning i justitieutskottet bör därför inte införas.

Det får ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med ett förslag till ändring i enlighet med vad vi nu anfört.

30. Domar- och chefsrollen (punkt 33)

av Ingemar Vänerlov (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju364.

Ställningstagande

De domare som också är chefer har en viktig roll att fylla både för medborgarna och för de anställda inom domstolarna. Ledarskapsfrågorna har fått en alltmer framträdande roll också inom domstolsväsendet.

Efter den långa utbildning och karriärväg en domare måste gå för att få en ordinarie domartjänst är denne kvalificerad för sitt domarvärv. Däremot finns det inte något som säger att domaren blir en bra chef. Vi anser därför att man

t.ex. inom en och samma tjänst tydligt skulle kunna dela upp ledarskapsfrågan och domarrollen. Det får ankomma på regeringen att låta utreda frågan om en sådan organisation skulle vara möjlig att införa.

31. Frigivningsförberedelser (punkt 36)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju449 yrkande 8 och avslår motionerna 2001/02:Ju279, 2001/02:Ju311 yrkandena 11 och 12, 2001/02:Ju424 yrkande 5 och 2001/02:So375 yrkande 4.

Ställningstagande

Från och med den 1 oktober i år har intagna på kriminalvårdsanstalt med straff om lägst två år möjlighet att ansöka om att få avtjäna en del av strafftiden utanför anstalt genom intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja. Vi motsatte oss detta när riksdagen fattade beslut i frågan.

När bestämmelserna för villkorlig frigivning ändrades från halvtidsfrigivning till tvåtredjedelsfrigivning var syftet bl.a. att stärka domstolarnas auktoritet och skapa ett tydligare påföljdssystem som på ett bättre sätt speglar medborgarnas rättsuppfattning. Den ovan beskrivna ordningen leder snarare till att straffsatserna urholkas på ett sätt som riskerar trovärdigheten för straffsystemet och de av domstolen utdömda påföljderna. Möjligheten att avtjäna en del av straffet med fotboja bör därför enligt vår uppfattning kunna komma i fråga först under strafftidens sista tredjedel, dvs. under den delen där villkorlig frigivning kan bli aktuell.

Regeringen bör ta initiativ till och återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning i enlighet med vad vi nu anfört.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motion Ju449 i denna del. Motionerna Ju279, Ju311, Ju424 och So375 i berörda delar bör inte föranleda någon åtgärd.

32. Frigivningsförberedelser (punkt 36)

av Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ju311 yrkandena

11 och 12, 2001/02:Ju424 yrkande 5 och 2001/02:So375 yrkande 4 samt avslår motionerna 2001/02:Ju279 och 2001/02:Ju449 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att den nyligen inledda försöksverksamheten med intensifierade och mer strukturerade frigivningsförberedelser är ett steg i rätt riktning. De faktiska åtgärder som vidtas för att förbereda de intagna inför frigivningen är dock alltför otillräckliga. Ytterligare ansträngningar måste göras och samarbetet mellan kriminalvården å ena sidan och socialtjänsten, arbetsmarknadsmyndigheterna samt hälso- och sjukvården å andra sidan måste fördjupas och göras än mer omfattande. Det bör också övervägas om det går att inrätta en särskild form av boende med stöd för nyligen frigivna personer. För att underlätta frigivningen för den intagne bör vidare de påverkansprogram som påbörjats på anstalt få fortsätta efter frigivningen. I detta syfte måste den intagne också ges möjlighet att efter frigivningen upprätthålla kontakten med sin kontaktperson till dess att han har funnit sig till rätta i sin nya miljö.

Möjligheten för intagna som avtjänar fängelsestraff om lägst två år att avtjäna den sista tiden före den villkorliga frigivningen genom intensivövervakning med elektronisk kontroll är positiv. Vi anser emellertid att även andra former måste prövas i syfte att underlätta utslussningen ur anstalt, särskilt för de långtidsdömda. Bland annat bör det införas ett särskilt utslussningsboende där de intagna kan vistas under de sista månaderna av sin verkställighet. En sådan ordning skulle medverka till att successivt återanpassa de intagna till ett liv i frihet.

Regeringen bör få i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med vad vi nu anfört.

Det sagda innebär att vi tillstyrker motionerna Ju311, Ju424 och So375 i dessa delar. När det gäller motion Ju279 och motion Ju449 i aktuell del har vi samma uppfattning som majoriteten.

33. Situationen för häktade, m.m. (punkt 37)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ju329 yrkande 11 och 2001/02:Ju424 yrkande 16 samt avslår motionerna 2001/02:Ju321 yrkande 3, 2001/02:Ju348 och 2001/02:Ju442.

Ställningstagande

Vi anser att strävan alltid måste vara att göra tiden på häkte i avvaktan på anstaltsplacering så kort som möjligt. Väntetiden bör enligt vår mening aldrig få överstiga sju dagar. Tyvärr tvingas häktade med verkställbar dom ofta vänta längre på häkte innan de placeras ut på anstalt. Detta är enligt vår mening helt oacceptabelt. Trots de uttalanden utskottet tidigare gjort har situationen inte förbättrats. De åtgärder som genomförts inom kriminalvården har inte heller haft avsedd verkan. Det är därför påkallat med ett ingripande från riksdagens sida för att komma till rätta med problemen.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med besked om vilka ytterligare åtgärder regeringen avser att vidta för att nedbringa väntetiderna i häkte.

Det anförda innebär att vi tillstyrker motionerna Ju329 och Ju424 i dessa delar. I fråga om motionerna Ju321 i berörd del, Ju348 och Ju442 delar vi majoritetens uppfattning.

34. Barn till dömda (punkt 38)

av Ingemar Vänerlöv (kd), Ragnwi Marcelind (kd), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ju311 yrkande 4 och 2001/02:Ju450 yrkande 28 samt bifaller delvis motion 2001/02:Ju340 yrkande 12.

Ställningstagande

Många intagna på fängelser är föräldrar och det är viktigt att kontakten med barn och andra anhöriga inte bryts under anstaltstiden. Inte minst för barnens utveckling är det viktigt att kontakterna upprätthålls och att umgänget kan ske under så normala former som möjligt. Ett väl fungerande umgänge kan även vara betydelsefullt för den intagnes möjlighet till rehabilitering. Barns möjligheter att skapa och upprätthålla ett gott förhållande till föräldrarna under anstaltsvistelsen måste därför underlättas på alla sätt. Ett led i detta är att anskaffa ytterligare besökslägenheter och att försöka tillgodose kvinnors särskilda rehabiliteringsbehov. Härutöver bör särskilt uppmärksammas situationen för de kvinnor som vistas i anstalt och som har barn.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi nu anför. Det anförda innebär att vi tillstyrker motionerna Ju311 och Ju450 i berörda delar samt delvis tillstyrker motion Ju340 i berörd del.

35. Lekmanövervakare (punkt 39)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 35. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju424 yrkande 13.

Ställningstagande

Lekmanövervakare har en viktig uppgift i samhället. Trots det är de alltför få för att fylla de behov som finns. Några av orsakerna är ineffektiva administrativa system och en alltför låg ersättning. Ersättningen är på en nivå som är så låg att det närmast ger en signal om att uppdraget inte anses vara viktigt. Trots en höjning i januari 2001 utgår ändå bara 150 kr som arvode och 250 kr för omkostnader. Sistnämnda del är skattefri.

Vi anser att det är hög tid att lekmanövervakarnas insatser tas till vara på ett bättre sätt och att statusen på uppgiften höjs. Vidare anser vi att ersättningen bör ses över och höjas så att summan upplevs som en rimlig ersättning för uppdraget.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad vi anfört. Det sagda innebär att vi tillstyrker motion Ju424 i denna del.

36. Kompetensutveckling (punkt 40)

av Ingemar Vänerlov (kd), Ragnwi Marcelind (kd) och Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 36. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ju311 yrkande 3 och 2001/02:Ju424 yrkandena 6–8 och avslår motion 2001/02:A317 yrkande 23.

Ställningstagande

Vi anser att en betydande utbildningssatsning måste genomföras för att höja kompetensen hos kriminalvårdens personal. Detta är särskilt angeläget för den personal som arbetar nära de intagna. Vidare måste, för att förbättra möjligheterna till rekrytering av främst yngre och för att behålla personal, utbildningstiden förlängas och statusen på vårdaryrket höjas. Kriminalvården måste även kunna erbjuda utvecklingsmöjligheter så att ambitionen att bli kvar inom yrket ökar. Det måste också vara en självklarhet att all personal fortlöpande erbjuds vidareutbildning.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi nu anfört. Det sagda innebär att vi tillstyrker motionerna Ju311 och Ju424 i dessa delar. I fråga om motion A317 i berörd del delar vi majoritetens uppfattning.

37. Kriminalvårdens resursutnyttjande (punkt 41)

av Gunnel Wallin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 37. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju311 yrkande 2.

Ställningstagande

I olika sammanhang, inte minst bland kriminalvårdens egen personal, tas ofta frågan upp om kriminalvårdens resurser utnyttjas tillräckligt effektivt. Flertalet menar att så inte är fallet. Jag anser att det skulle vara av stort värde att göra en effektstudie inom kriminalvården för att se hur mycket av de totala resurserna som används i verksamheten till vård och behandling m.m. av de intagna och hur mycket som används till den inre organisationen. Vidare anser jag att kriminalvårdens direktiv bör ses över och utvärderas i syfte att klargöra vad som är effektivt inom verksamheten och vad som inte är det.

Regeringen bör ges i uppdrag att vidta åtgärder i enlighet med vad jag nu anfört. Det sagda innebär att jag tillstyrker motion Ju311 i denna del.

38. Frivårdens resurser (punkt 42)

av Alice Åström (v), Yvonne Oscarsson (v), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 38. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju340 yrkande 4.

Ställningstagande

Frivården är en mycket viktig del av kriminalvården som uppmärksammas alldeles för lite. Frivården ansvarar bl.a. för de icke frihetsberövande påföljderna och för insatser för dem som är villkorligt frigivna. Dessutom är frivården den viktigaste länken till det övriga samhället när det gäller förberedelser inför frigivningen och tiden efter frigivning från fängelse.

Under de senare åren har flera nya icke frihetsberövande påföljder införts, och därmed har nya och fler krav ställts på frivården. Den ansträngda ekonomiska situationen inom kriminalvården har gjort att resurser inte tillförts frivården i samma takt som nya uppgifter tillkommit. Det har inte varit möj-

ligt att fördela om resurser samtidigt som det har varit nödvändigt med besparingar.

Härigenom uppstår en risk för att de alternativa påföljderna inte får önskad resultat och att allmänhetens och domstolarnas förtroende för dessa påföljder minskar. Den positiva utvecklingen när det gäller införandet av alternativa påföljder riskerar därmed att brytas. En översyn bör därför göras av vilka ekonomiska konsekvenser införandet av alternativa påföljder har haft och hur fördelningen av resurserna mellan anstaltsvård och frivård skall se ut.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi nu anför. Det sagda innebär att vi tillstyrker motion Ju340 i denna del.

39. BRÅ:s organisation och verksamhet (punkt 43)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 39. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju423 och avslår motion 2001/02:Ju389 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att BRÅ:s insatser skall koncentreras till några klart definierade kärnområden. BRÅ:s främsta uppgift bör, vid sidan av det rent statistiska arbetet, vara att som stabsorgan tillhandahålla och sammanställa kunskap om aktuella forskningsresultat vad gäller brott och brottsförebyggande arbete. BRÅ:s verksamhet bör härvid begränsas till att besvara tre frågor: Vilken effekt kan härledas ur varje enskild brottsförebyggande insats eller varje enskilt program från det offentliga sida? Är insatsen eller programmet kostnadseffektivt jämfört med alternativa åtgärder, eller kan man få samma resultat genom en annan åtgärd till en lägre kostnad? Under vilka förhållanden är en specifik insats effektiv och under vilka förhållanden är den det inte? BRÅ skall däremot inte dra några politiska slutsatser av sina rapporter eller värdera de resultat som framkommit.

Genom att förändra och renodla BRÅ:s roll skulle ett mer tvärvetenskapligt angreppssätt främjas och fler akademiska discipliner inom forskningen på området mobiliseras. Vidare skulle den opinionsbildande verksamheten skiljas från den forskande och utvärderande. Detta skulle också skapa bättre förutsättningar till kritisk granskning av vilka effekter fattade beslut fått på brottsutvecklingen.

Det finns vidare skäl att utreda om inte behovet av en från regeringen fri forskning bäst uppnås genom att förändra formerna för hur BRÅ-finansierade projekt initieras. Exempelvis skulle de rådgivande organen kunna omvandlas till ett slags beslutande vetenskapliga nämnder där forskningsprojekt på initiativ från forskarvärlden, inte regeringen eller BRÅ självt, kan beviljas stöd.

Det ankommer på regeringen att snarast se över BRÅ:s organisation och verksamhet och återkomma till riksdagen med förslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion Ju423. I fråga om motion Ju389 delar vi majoritetens uppfattning.

40. BRÅ:s organisation och verksamhet (punkt 43)

av Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 40. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Ju389 yrkande 2 och avslår motion 2001/02:Ju423.

Ställningstagande

Vi anser att kompetensen i de lokala brottsförebyggande råden måste höjas. För att åstadkomma detta anser vi att kommunerna måste få mer pengar till sitt förfogande. Det stöd som riksdagen anslår till brottsförebyggande arbete måste i högre grad än som skett hittills fördelas så att det kommer kommunerna och de lokala brottsförebyggande råden till del. Enligt vår uppfattning är denna fråga av sådan vikt att det bör ankomma på riksdagen och inte på BRÅ att fatta beslut om hur medlen till brottsförebyggande arbete skall fördelas.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion Ju389 i nu behandlad del. I fråga om motion Ju423 delar vi majoritetens uppfattning.

41. Statistik (punkt 44)

av Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Ju389 yrkande 3 och avslår motion 2001/02:Ju240.

Ställningstagande

BRÅ:s projekt att tillsammans med polismyndigheten i ett län utveckla rutiner för hur statistiken över anmälda brott kan produceras och presenteras löpande och på en lägre nivå än vad som görs i dag är enligt vår uppfattning lovvärt. Denna satsning måste dock följas upp med utökade resurser både för polisväsendet och för det lokala brottsförebyggande arbetet. Risker finns annars att den kunskap som projektet tagit fram inte kan tas till vara.

Det ankommer på regeringen att beakta vad vi nu anfört i kommande budgetarbete.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion Ju389 i nu behandlad del. I fråga om motion Ju240 delar vi majoritetens uppfattning.

42. Åtgärder mot rasism och nazism (punkt 45)

av Ingemar Vänerlov (kd) och Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 42. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Ju389 yrkande 4 och avslår motion 2001/02:Ju376.

Ställningstagande

Nynazister försöker att etablera sig runt om i Sverige. För att hindra detta krävs förebyggande insatser, framför allt måste kunskap om hur sådana organisationer fungerar och arbetar förmedlas till skolor m.fl. Vi ser i och för sig positivt på de informations- och utbildningssatsningar som BRÅ hittills gjort. Det är dock viktigt att även ta till vara de goda exempel på hur rasistiska och nazistiska brott kan förebyggas som finns i det lokala brottsförebyggande arbetet ute i landet samt att förmedla dessa till andra som arbetar brottsförebyggande. Regeringen bör därför ge BRÅ i uppdrag att utvärdera dessa projekt och sprida kunskapen om dem till kommunerna och andra lokala organ.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion Ju389 i nu behandlad del. I fråga om motion Ju376 delar vi majoritetens uppfattning.

43. Utmätning i en intagens arbetsersättning avseende skuld till brottsofferfonden (punkt 47)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 47 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 43. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju317.

Ställningstagande

För att ytterligare förstärka brottsofferfonden anser vi att förbudet mot utmätning av en intagens arbetsersättning i 45 § KvaL bör tas bort. Enligt vår mening strider majoritetens uppfattning mot den allmänna rättskänslan genom att de som döms till fängelse – i realiteten de grövre brottslingarna – på grund av utmättningsförbudet kan komma att slippa att betala avgift till brottsofferfon-

den. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

44. Rådgivningsavgiften (punkt 51)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 44. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ju314.

Ställningstagande

Det är viktigt att ingen förhindras att söka juridisk rådgivning av ekonomiska skäl. Därför bör avgiften för rådgivning helt kunna efterges eller sättas ned i större utsträckning än vad som är möjligt i dag. Vi anser att avgiften helt skall kunna efterges vid en inkomst upp till 75 000 kr och att den skall kunna sättas ned till hälften vid inkomster upp till 120 000 kr. Dessutom bör erlagd rådgivningsavgift alltid kunna få avräknas från rättshjälpsavgiften. Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med de lagförslag som krävs för att genomföra vad vi nu anfört.

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Det övergripande målet för rättsväsendet är människors rättssäkerhet och rättstrygghet. Det råder allmän enighet härom liksom om att målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Målet kan uppnås bara om rättsväsendet kan fullgöra sina uppgifter och tillgodose medborgarnas berättigade krav på rättstrygghet och rättssäkerhet.

Människors tilltro till att statsmakterna förmår upprätthålla lag och ordning har emellertid successivt försvagats i takt med att medborgarnas behov av rättstrygghet och rättssäkerhet får stå tillbaka därför att de rättsvårdande myndigheterna inte längre klarar att fullgöra sina uppgifter på ett godtagbart sätt. En bidragande orsak till den negativa utvecklingen är myndigheternas uppdämda behov av personalförstärkning, kompetensutveckling och vidareutbildning.

För att bryta den här antydda utvecklingen krävs det stora resurstillskott som möjliggör en intensifierad satsning från rättsväsendets myndigheter, där en satsning på polisen framstår som mest angelägen. Vi föreslog därför att rättsväsendet skulle tillföras 3 791 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om. Härav skulle 2 200 miljoner kronor ha kommit polisen till del.

Enligt vår mening är rättsväsendet i stort behov av både personalförstärkning och kvalitetshöjande åtgärder inom de olika myndigheternas verksamhetsområden. Vidare behöver kraven på gott ledarskap, effektivt resursutnyttjande och resultatuppföljning skärpas. Vårt förslag innebär därför en kraftfull satsning på modern teknik, kompetensutveckling och vidareutbildning inom rättsväsendets myndigheter samtidigt som det uppdämda behovet av personalförstärkningar tillgodoses. Detta medför bl.a. att polisen kan öka rekryteringen både av polismän och av civil personal. Samtidigt kan polisen utveckla närpolisverksamheten och tillgodose behoven både i storstadslänen och på landsbygden. Förändringsarbetet inom domstolsväsendet kan fortgå utan samtidiga besparingskrav, och det blir möjligt att öka antalet platser inom kriminalvården samtidigt som innehållet i programverksamheten förstärks, farlighetsbedömningar inför permissioner kan prioriteras och fler anstalter görs narkotikafria. Brottsoffermyndigheten får också reella möjligheter att leva upp till såväl de krav på snabbhet i ärendehantering som ställs som kravet på noggranna utredningar i syfte att se till att gärningsmannen – i första hand – får betala den skada han vållat.

Sammantaget föreslog vi i utskottets yttrande till finansutskottet (2001/02:JuU1y) att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 1 238 miljoner kronor mer än vad riksdagen nu beslutat om. Detta

hade gett utrymme för de anslagsökningar vi i detta ärende föreslagit i motion Ju445.

2. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1)

av Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd).

En fungerande rättsstat är grundförutsättningen för ett gott samhälle där de demokratiska värdena och värderingarna överförs från generation till generation och där gemenskapen bygger på respekt för varje människas unika värde. Att överföra dessa grundläggande värderingar kan vara ett mödosamt arbete som till stor del utförs inom familjen. Föräldrar och andra vuxna som har ansvar för barnuppfostran måste därför stöttas i sin uppgift.

Nedskärningarna inom rättsväsendet har nu gått så långt att frågan är berättigad om rättsväsendet förmår fylla sin uppgift. Enligt vår mening måste rättsväsendet emellertid ha så stora resurser till sitt förfogande att det är möjligt att garantera medborgarna säkerhet och trygghet, med andra ord ett fungerande rättsväsende. Mot den bakgrunden föreslog vi att rättsväsendet skulle tillföras 3 000 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Vårt förslag innebär en nödvändig satsning på civilanställd personal inom polisen. Härigenom frigörs de polisresurser som behövs för att inte bara bekämpa den allvarligaste brottsligheten. Polisen får också möjlighet att ta itu med vardagsbrottsligheten, och närpolisverksamheten kan utvecklas. Också åklagarväsendet får ett tillskott på 50 åklagare som gör det möjligt att satsa på specialåklagare för ekobrott och miljöbrott och särskilda ungdomsrotlar kan införas. Ett rättssamhälle kräver fungerande domstolar. Medborgarperspektivet med tyngdpunkt på tillgänglighet och lokal förankring är viktiga aspekter även om en organisation som tillgodoser dessa krav kostar något mer. I vårt förslag ryms sådana kostnader. Detsamma gäller kriminalvården där vi avsätter medel för bl.a. en förbättring av programverksamheten, en skärpt narkotikakontroll och bättre frigivningsförberedelser. Slutligen får Brottsoffermyndigheten en förstärkning som gör det möjligt att leva upp till målen för verksamheten, och en kraftfull satsning kan göras på det brottsförebyggande arbetet där det centrala inslaget är en förändrad brottsförebyggande strategi i syfte att systematiskt, långsiktigt och med stor tydlighet arbeta med informationsinsatser för att medvetandegöra föräldrar och andra som har tillsyn över barn om värdeöverföringens betydelse.

Sammantaget föreslog vi i utskottets yttrande till finansutskottet (2001/02:JuU1y) att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 1 000 miljoner kronor mer än vad riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar vi i detta ärende föreslagit i motion Ju368.

3. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1)

av Gunnel Wallin (c).

I ett demokratiskt samhälle är det avgörande att människorna känner tilltro till och har förtroende för rättsväsendet. En av samhällets hörnstenar är att garantera människor säkerhet och trygghet. Rättssäkerheten är helt enkelt en väsentlig del av människors livskvalitet. Samhället får aldrig acceptera en utveckling där den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet sätts på spel. En grundläggande förutsättning är att rättsväsendets myndigheter finns på rimligt avstånd i hela landet.

Mot den bakgrunden föreslog jag att rättsväsendet skulle tillföras 1 240 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Mitt förslag innebär att det blir möjligt att förstärka polisen både i storstäderna och på landsbygden och att genomföra en satsning på närpolisen. Polisen kan öka sin civilanställda personal, och ledarskapsutbildningen inom polisen kan förbättras. Förslaget innebär vidare att kriminalvården får en förstärkning som möjliggör fler anstaltsplatser och ett bättre vårdinnehåll med utökad behandling inte minst mot missbruk. Slutligen får Brottsoffermyndigheten ett nödvändigt tillskott för att kunna satsa på information om hur brott påverkar den drabbades liv.

Sammantaget föreslog jag i utskottets yttrande till finansutskottet (2001/02:JuU1y) att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 320 miljoner kronor mer än vad riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar jag i detta ärende föreslagit i motion Ju444.

4. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1)

av Johan Pehrson (fp).

Samhället skall skydda medborgarna mot brott och myndighetsövergrepp. För polis, myndigheter och domstolar måste de enskildas rättssäkerhet och allas likhet inför lagen vara en ledstjärna. Få ting är så fundamentala för civilisationen som en fungerande rättsstat.

Det är därför en källa till stor oro att vi misslyckats med att stävja brottsligheten.

Mot den bakgrunden föreslog jag att rättsväsendet skulle tillföras 1 258 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Mitt förslag möjliggör en förstärkning av polis- och åklagarorganisationerna. Arbetet med att förebygga och förhindra brott får en behövlig förstärkning genom bl.a. en utbyggd närpolisverksamhet med starka brottsförebyggande inslag. Detsamma gäller domstolsväsendet där nedläggningen av de små tingsrätterna riskerar domstolsväsendets lokala förankring. Brottsoffermyndighetens skadelindrande insatser kan prioriteras, och rättshjälpen förstärks så att fler medborgare får möjlighet att tillvarata sin rätt.

Sammantaget föreslog jag i utskottets yttrande till finansutskottet (2001/02:JuU1y) att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 486 miljoner kronor mer än vad riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar jag i detta ärende föreslagit i motionerna Ju450 och Fi294.

5. Resursfördelningen mellan myndigheterna (punkt 3)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m) och Johan Pehrson (fp).

Enligt vår mening visar flera av de motionsyrkanden som utskottet nu behandlar på den brist på resurser som polisen lider av. Vi har i våra förslag till budget för rättsväsendet föreslagit betydande höjningar av polisorganisationens anslag. Med våra budgetalternativ hade det varit möjligt att förstärka polisen i hela landet, bl.a. genom att anställa fler poliser. Härigenom hade motionärernas önskemål om mer resurser till olika län kunnat tillgodoses.

6. Resursfördelningen mellan myndigheterna (punkt 3)

av Gunnel Wallin (c).

Jag anser att det sätt på vilket resursfördelningen mellan länen sker måste bli mer flexibelt så att bl.a. glesbygderna med de särskilda behov som finns i dessa områden kan tillgodoses i högre grad. Eftersom arbete pågår för att utveckla det analysarbete som föregår resursfördelningen avstår jag dock från att reservera mig till förmån för motion Ju365 i denna del. Jag avser däremot att noggrant följa hur resursfördelningen mellan olika myndigheter sker framöver och, vid behov, återkomma i frågan.

7. Prioritering av olika slag av brottslighet, m.m. (punkt 4)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m) och Johan Pehrson (fp).

Vi anser självklart att polisen måste aktivt bekämpa alla typer av brott. Vi ställer oss därför bakom motionärernas önskemål om att såväl utrycknings- som utredningsverksamheten måste förbättras på ett flertal områden. Vi har i vårt förslag till budget för rättsväsendet föreslagit en betydande höjning av polisorganisationens anslag. Med vårt budgetalternativ hade det varit möjligt att förstärka polisens verksamhet i dessa avseenden.

8. Polisförsörjningen i allmänhet (punkt 9)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Polisbristen i landet är nu stor. Detta beror bl.a. på att regeringen beslöt att stoppa intaget till Polishögskolan hösten år 1995. Vi anser därför att åtgärder måste vidtas för att öka antalet poliser, bl.a. måste antagningen till landets tre

polisutbildningar utökas. Vidare måste ytterligare en utbildningsinstans öppnas för att undvika en alltför stor belastning på nuvarande utbildningsorter. Detta kräver vissa investeringar. Om vårt budgetalternativ hade bifallits skulle dessa investeringar ha varit möjliga.

9. Polisförsörjningen i allmänhet (punkt 9)

av Ingemar Vänerlov (kd) och Ragnwi Marcelind (kd).

Vi anser att det behövs krafttag för att komma till rätta med polisbristen i Sverige, bl.a. måste utbildningstakten av poliser öka. Detta bör inte i första hand ske genom att ytterligare polisutbildningar inrättas, eftersom det skulle innebära stora kostnader och är en kortsiktig politik mot bakgrund av att utbildningsbehovet kan tänkas minska igen om några år. I stället bör antagningen till landets tre polisutbildningar utökas. Härvid kan delar av utbildningen förläggas till de outnyttjade platser som finns på högskolor i Stockholms närområde. För att utöka antagningen till polisutbildningen krävs dock extra resurser. Om vårt budgetalternativ hade bifallits skulle detta ha varit möjligt.

10. Miljöbrottsutredningar

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m) och Gunnel Wallin (c).

Utskottsmajoriteten har pekat på det angelägna i att utredningskapaciteten förstärks såvitt avser anmälningar om miljöbrott. Detta kan vi i och för sig instämna i, dock att förstärkningar krävs även på en rad andra områden. Att här lyfta fram endast en brottstyp ger enligt vår mening därför en missvisande bild. Med de budgetalternativ som våra partier lagt fram avseende såväl polisen som åklagarorganisationen hade det varit möjligt att förbättra och effektivisera brottsutredningsverksamheten påtagligt.

11. Ekobrottsmyndigheten

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd) och Jeppe Johnsson (m).

Ekobrottsmyndigheten har enligt vår mening inte visat sig vara så effektiv som man hade kunnat förvänta sig. Det är därför angeläget att organisationen utreds och analyseras på det sätt som nu sker. Detta gäller såväl organisatoriska frågor som myndighetens resursutnyttjande. Vi kommer att få anledning att återkomma till frågan i samband med behandlingen av regeringens skrivelse Lägesrapport om den ekonomiska brottsligheten (skr. 2001/02:40).

12. Nämndemän (punkt 35)

av Fredrik Reinfeldt (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Nämndemännen fyller en viktig funktion i våra domstolar. Det är därför angeläget att försöka åstadkomma en för befolkningen mer representativ nämndemannakår än vad som är fallet i dag. För detta krävs förändringar, något som vi under lång tid hävdar. Särskilt har vi pekat på att det kan diskuteras om reglerna om ersättning för förlorad arbetsförtjänst medför att yrkesverksamma personer avstår från att åta sig uppdrag som nämndemän. Mot denna bakgrund stod vi bakom ett tillkännagivande till regeringen vid budgetbehandlingen 1998 (bet. 1998/99:JuU1) om att regeringen skulle göra en samlad översyn av nämndemäns – och också jurymäns – ekonomiska villkor. Tillkännagivandet röstades emellertid ned vid behandlingen i kammaren.

13. Frigivningsförberedelser (punkt 36)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Den 1 oktober i år inleddes en treårig försöksverksamhet inom kriminalvården som innebär att den som avtjänar fängelsestraff om lägst två år kan ges möjlighet att avtjäna den sista tiden före den villkorliga frigivningen genom intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Om den som åtnjuter nyss nämnda möjlighet till utslussning bryter mot bestämmelserna som satts upp därför, medför detta normalt att verkställigheten utanför anstalt upphävs. Sådan misskötsamhet leder emellertid inte automatiskt till tidstillägg på strafftiden. Den hindrar inte heller att villkorlig frigivning i de allra flesta fall sker efter det att två tredjedelar av straffet avtjänats. Detta är inte bra. Enligt vår mening skall misskötsamhet från den dömdes sida, oavsett om det sker under tid som han eller hon är intagen i anstalt, om det sker under permission, utslussning eller villkorlig frigivning, alltid leda till väl avvägda och förutsebara sanktioner.

14. Situationen för häktade, m.m. (punkt 37)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Den nuvarande situationen på landets häkten är inte acceptabel. Antalet dömda som under långa tider tvingas visats på häkte i avvaktan på anstaltsplacering är oacceptabelt högt. Väntetiden bör enligt vår mening aldrig få överstiga sju dagar. Tyvärr tvingas häktade med verkställbar dom ofta vänta längre på häkte innan de placeras ut på anstalt. Både regeringen och kriminalvården konstaterar även i övrigt att de inte lyckas uppnå de uppsatta målen för häktesverksamheten. Detta är oacceptabelt.

Vi föreslog i vårt budgetförslag att kriminalvården skulle få ett betydligt högre anslag än det som regeringens förslag innebär. Våra budgetalternativ

röstades ned av riksdagens majoritet. Om de vunnit gehör hade det funnits möjlighet att både öka antalet anstaltsplatser och att i övrigt åstadkomma en mer meningsfull kriminalvård.

15. Kompetensutveckling (punkt 40)

av Fredrik Reinfeldt (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m) och Jeppe Johnsson (m).

Framgångsrik vård och rehabilitering under tiden den dömda avtjänar sitt straff är av central betydelse för att kriminalpolitiken bl.a. skall kunna motverka brott, förhindra återfallsbrottslighet och ge brottsoffer goda möjligheter till upprättelse. Kriminalvården måste också, för att kunna tillgodose allmänhetens skyddsbehov på ett godtagbart sätt, ha tillgång till kvalificerad personal som inför permissioner, frigång och frigivning kan göra högkvalitativa farlighetsbedömningar av de intagna och analysera riskerna för återfallsbenägenhet m.m.

För att kriminalvården skall kunna leva upp till de nyss nämnda kraven krävs omfattande utbildningsinsatser för att höja kompetensen bland personalen. En nödvändig förutsättning härför liksom för verksamheten i övrigt är emellertid att kriminalvården har tillräckligt med resurser.

Vi föreslog i vårt budgetförslag att kriminalvården skulle få ett betydligt högre anslag än det som regeringens förslag innebär. Våra budgetalternativ röstades ned av riksdagens majoritet. Om de vunnit gehör hade det funnits möjlighet att både förbättra kvaliteten på och omfattningen av utbildningsinsatserna för kriminalvårdens personal och att i övrigt åstadkomma en mer meningsfull kriminalvård.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2001/02:1 utgiftsområde 4 Rättsväsendet har regeringen föreslagit att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1999:613) om försöksverksamhet med videokonferens i rättegång,
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling,
3. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:460) om ändring i sekretesslagen (1980:100) och
4. för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 4 *Rättsväsendet* enligt följande uppställning:

<u>Anslag (tusental kronor)</u>	<u>Anslagstyp</u>	<u>Anslagsbelopp</u>
04 1 Polisorganisationen	(ram)	13 117 532
04 2 Säkerhetspolisen	(ram)	566 280
04 3 Åklagarorganisationen	(ram)	741 751
04 4 Ekobrottsmyndigheten	(ram)	312 389
04 5 Domstolsväsendet m.m.	(ram)	3 617 192
04 6 Kriminalvården	(ram)	4 122 603
04 7 Brottsförebyggande rådet	(ram)	45 817
04 8 Rättsmedicinalverket	(ram)	204 202
04 9 Gentekniknämnden	(ram)	2 783
04 10 Brottsoffermyndigheten	(ram)	20 719
04 11 Ersättning för skador på grund av brott	(ram)	58 500
04 12 Rättshjälpskostnader m.m.	(ram)	802 000
04 13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	(ram)	15 399
04 14 Avgifter till vissa internationella samman- slutningar	(ram)	6 456
04 15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	(ram)	7 200
Summa		23 640 823

Motionerna

Motionerna fördelade på anslag

Utgiftsramen och anslagen

2001/02:Ju227 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av speciella ekonomiska garantier till berörda polismyndigheter för genomförandet av regeringsbeslutade arrangemang.

2001/02:Ju237 av Agne Hansson m.fl. (c):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en statlig administrativ hjälp till de ideella organisationerna i deras arbete med brottsförebyggande arbete.

2001/02:Ju238 av Henrik Westman (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler poliser.

2001/02:Ju242 av Björn Leivik (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelningen av kostnaderna i samband med EU-möten med anledning av ordförandeskapet.

2001/02:Ju245 av Sten Tolgfors (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förtroendet för rättsstaten.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av 3 000 nya poliser i landet.

2001/02:Ju257 av Inger Strömbom m.fl. (kd, m, c, fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om snabb och omedelbar lagföring.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler poliser för bättre närvaro och övervakning samt snabbare utredning.

2001/02:Ju259 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om antalet poliser i Sverige.

2001/02:Ju266 av Bo Lundgren m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statens huvudansvar för skyddet av utsatta företag och arbetsplatser.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att förbättra polisens förmåga att klara upp brott.

2001/02:Ju270 av Per-Samuel Nisser (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mer resurser till polis och kriminalvård.

2001/02:Ju281 av Jeppe Johnsson och Lars Björkman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ”utredningsgaranti” för brott.

2001/02:Ju311 av Gunnel Wallin m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka kriminalvårdens program- och rehabiliteringsverksamhet.

2001/02:Ju322 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återupprätta de rättsvårdande myndigheternas förmåga att bekämpa narkotikabrottsligheten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillföra kriminalvården ökade resurser för inrättande av fler anstaltsplatser.

2001/02:Ju325 av Anne-Katrine Dunker och Cristina Husmark Pehrsson (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisen.

2001/02:Ju329 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler civilanställda med bred kompetens och erfarenhet samt specialister för att avlasta polisen från administrativt arbete.

2001/02:Ju331 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt behov av kompetensutveckling samt utbildning för åklagare och annan personal inom åklagarorganisationen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en fortsatt nyrekrytering av åklagare och administrativ personal.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förstärka åklagarorganisationen med 50 åklagare i syfte att skapa en arbetsorganisation med åklagarstöd för mängdärenden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda ungdomsrotlar inom åklagarorganisationen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förstärka åklagarorganisationen med sex åklagare i syfte att skapa en arbetsorganisation med åklagarstöd för ekobrottsärenden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förstärka åklagarorganisationen med tio åklagare i syfte att skapa en arbetsorganisation med åklagarstöd för miljöbrottsärenden.

2001/02:Ju339 av Olle Lindström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till rättsväsendet.

2001/02:Ju365 av Gunnel Wallin m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka polisens verksamhet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att öka antalet civilanställda i polisorganisationen.

2001/02:Ju368 av Alf Svensson m.fl. (kd):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen för år 2002 under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
4:1 Polisorganisationen	13 117 532	380 000
4:4 Åklagarväsendet	741 751	50 000
4:5 Domstolsväsendet m.m.	3 617 192	180 000
4:6 Kriminalvården	4 122 603	337 000
4:10 Brottsoffermyndigheten	20 719	3 000
4:15 Brottsförebyggande arbete	7 200	50 000
Summa för utgiftsområdet	23 640 823	1 000 000

2001/02:Ju371 av Sofia Jonsson (c) och Johan Pehrson (fp):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge ökade resurser till polisväsendet.

2001/02:Ju394 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till brottsoffren i förhållande till forskningsverksamheten.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brottsskadeärendena skall handläggas inom tre månader.

2001/02:Ju404 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att handläggningstiderna för brottsutredningar måste kortas.

2001/02:Ju424 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svensk kriminalvård måste få en ny inriktning.

2001/02:Ju444 av Gunnel Wallin m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
4:1 Polisorganisationen	13 117 532	219 500
4:6 Kriminalvården	4 122 603	100 000
4:10 Brottsoffermyndigheten	20 719	500
Summa för utgiftsområdet	23 640 823	320 000

2001/02:Ju445 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

- Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslaget 4.1 Polisorganisationen för år 2002 13 922 532 000 kr.¹
- Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslaget 4.2 Säkerhetspolisen för år 2002 586 280 000 kr.
- Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslaget 4.3 Åklagarorganisationen för år 2002 761 751 000 kr.
- Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslaget 4.5 Domstolsväsendet för år 2002 3 698 192 000 kr.
- Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslaget 4.6 Kriminalvården för år 2002 4 434 603 000 kr.

¹ Yrkandet har justerats i utskottet.

2001/02:Ju450 av Johan Pehrson och Helena Bargholtz (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förstärkning av polisen.
25. Riksdagen beslutar upphäva rättshjälpslagen (1996:1619) så att den allmänna rättshjälpen återställs till vad som gällde före den 1 december 1997.
37. Riksdagen anvisar med ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
4:1 Polisorganisationen	13 117 532	300 000
4:3 Åklagarorganisationen	741 751	10 000
4:5 Domstolsväsendet m.m.	3 617 192	100 000
4:10 Brottsoffermyndigheten	20 719	20 000
4:12 Rättshjälpskostnader m.m.	802 000	56 000
Summa för utgiftsområdet	23 640 823	486 000

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

12. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställningen i bilaga 2 (i motionen).

2001/02:U303 av Bo Lundgren m.fl. (m):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att bygga upp en effektiv Europol och Eurojust.

2001/02:So613 av Sven Brus m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmärksamma äldre personers utsatthet för våld och övergrepp i utemiljö och i hemmen.

2001/02:So622 av Margareta Viklund m.fl. (kd, m, v, c, fp, mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polis och tull måste ges utökade möjligheter att stoppa införsel, langning, tillverkning och försäljning av narkotika.

2001/02:T470 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta särskilda trafikåklagare.

2001/02:N224 av Bo Lundgren m.fl. (m):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om storstädernas behov av ett fungerande rättssamhälle.

2001/02:N267 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tryggt rättssamhälle för en fungerande företagsamhet.

2001/02:N373 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkt rättsväsende.

2001/02:A228 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka antalet poliser.

Polisväsendet

2001/02:Ju203 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens resurser i Dalarna.

2001/02:Ju204 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långa handläggningstider för erhållandet av vapenlicenser.

2001/02:Ju208 av Maud Ekendahl (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polisutbildning bör förläggas även till Hässleholm.

2001/02:Ju218 av Harald Nordlund (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om polismyndigheters möjlighet att anställa naturvetare.

2001/02:Ju220 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anförs om öppnandet av en polishögskola i Falun/Borlänge.

2001/02:Ju233 av Lars Björkman och Elizabeth Nyström (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ytterligare en polishögskola.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny polishögskola skall placeras i Borås.

2001/02:Ju237 av Agne Hansson m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett snabbare förfarande av mängdbrottsärenden.

2001/02:Ju243 av Björn Leivik (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en polishögskola till Borås.

2001/02:Ju245 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om antalet poliser i Örebro län.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om rättsväsendets lokala förankring.

2001/02:Ju254 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en polishögskola förlagd till västra Sverige.

2001/02:Ju255 av Nils Fredrik Aurelius och Leif Carlson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Kalmar län bör tillföras 63 nya polistjänster.

2001/02:Ju261 av Marianne Andersson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att planera framtida utbyggnad av polisutbildningen i Borås.

2001/02:Ju266 av Bo Lundgren m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att förhindra uppkomsten av medborgargården.

2001/02:Ju271 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en särskild satsning på rekrytering till Polishögskolan av personer med annan etnisk bakgrund än svensk skall genomföras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en särskild satsning på rekrytering av kvinnor till Polishögskolan skall genomföras.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en särskild satsning på polisens möjlighet att utreda miljöbrott skall genomföras för att öka lagföringen i enlighet med det i motionen anförda.

2001/02:Ju273 av Maud Ekendahl (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta rekryteringen av poliser till mindre orter.

2001/02:Ju284 av Maria Larsson och Göran Hägglund (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att regeringen bör utvärdera styrsystemet inom polisen samt se över länspolisstyrelsernas reella möjligheter att genomföra verksamhetsplanen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att regeringen bör upprätta en strategi för hur rekryteringen av poliser till glesbygdsområdena skall intensifieras.

2001/02:Ju286 av Stefan Hagfeldt och Gunnar Axén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare resurser till länspolismyndigheten i Östergötland.

2001/02:Ju297 av Kjell Eldensjö (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att förlägga en polishögskola för grundutbildning av poliser till Borås.

2001/02:Ju300 av Göte Jonsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till polisen.

2001/02:Ju306 av Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen utvärderar styrsystemet inom polisen samt ser över länspolisstyrelsernas reella möjligheter att genomföra verksamhetsplanen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen upprättar en strategi för hur rekryteringen av poliser till glesbygdsområdena skall intensifieras.

2001/02:Ju321 av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler poliser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om civilanställda.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad antagning till polishögskolan.

2001/02:Ju329 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka utbildningstakten av poliser för att nå upp till 19 000 poliser år 2006.

3. Riksdagen begär att regeringen omgående utvärderar det nya styrsystemet inom polisen samt ser över länspolisstyrelsernas reella möjligheter att genomföra verksamhetsplanen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att närpolisarbetet måste få mer resurser för att utvecklas.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att den nationella insatsstyrkan organisatoriskt skall läggas under Rikspolisstyrelsen.

2001/02:Ju338 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att könsstympning är ett grovt brott som polisen måste prioritera.

2001/02:Ju343 av Anita Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av polisens organisation för ökad trygghet och minskad brottslighet.

2001/02:Ju350 av Inger Strömbom m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler poliser till Stockholms län.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade ekonomiska resurser till Stockholms län.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att närpolisreformens intentioner kan uppfyllas i Stockholms län.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskilda resurser för att kunna prioritera ungdomsbrottsligheten i Stockholms län.

2001/02:Ju351 av Anna Lilliehöök (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler poliser genom dubblerad polisutbildning.

2001/02:Ju352 av Kent Olsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler poliser till Västra Götaland.

2001/02:Ju365 av Gunnel Wallin m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av polisstyrelserna för att stärka det demokratiska inflytandet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av fler poliser med invandrabakgrund.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bredda kompetensen i antagningsförfarandet till polisutbildningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka närpolisverksamheten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att polisen finns tillgänglig dygnet runt.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det vid fördelningen av polisresurser även tas hänsyn till glesbygdsproblematiken.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka den nationella insatsstyrkan.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att polisens organisation förbättras och blir effektivare.

2001/02:Ju366 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa utvecklingen inom det brottsförebyggande arbetet.

2001/02:Ju369 av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om närpolisen.

2001/02:Ju371 av Sofia Jonsson (c) och Johan Pehrson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utforma ett handlingsprogram för att skapa en nolltolerans mot nazism.

2001/02:Ju372 av Majléne Westerlund Panke (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående ett åtgärdsprogram mot illegala vapen.

2001/02:Ju377 av Sylvia Lindgren och Lars U Granberg (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka resurserna till trafikövervakning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka möjligheterna att beivra lagöverträdelser i cabotagetrafik och internationella transporter på svenskt territorium.

2001/02:Ju380 av Sonja Fransson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en polishögskola i Borås.

2001/02:Ju381 av Karl Gustav Abramsson och Rinaldo Karlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisen.

2001/02:Ju382 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka polisstyrelsernas möjligheter att styra hur länets polisresurser skall användas.

2001/02:Ju392 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening enligt vad i motionen anförs om en översyn av polisens arbete när det gäller miljöutredningar.

2001/02:Ju405 av Mikael Oscarsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten att bekämpa vardagsbrottslighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över resursfördelningen till polisen i Uppsala län.

2001/02:Ju410 av Ulla-Britt Hagström (kd) och Birgitta Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggd polisutbildning.

2001/02:Ju417 av Ingvar Eriksson och Leif Carlson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att spåra och effektivt beivra all kriminell hantering av vapen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kontrollen vid våra gränser förstärks i syfte att förhindra illegal vapeninförsel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökning av polisens personella och materiella resurser.

2001/02:Ju426 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bemanna basuppgifterna inom polisen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändra polisutbildningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att korta ansökningsförfarandet till polisyrket.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka antagningen till polishögskolorna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att åtgärda brister i samverkan inom polisväsendet.

2001/02:Ju429 av Kristina Zakrisson och Lennart Klockare (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polissituationen i Norrbotten/glesbygden.

2001/02:Ju430 av Lennart Klockare och Kristina Zakrisson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningskvoter vid polisutbildningen för att underlätta framtida rekrytering.

2001/02:Ju443 av Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel till polisväsendet utökas.

2001/02:So497 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka langning.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka svartsprit.

2001/02:So499 av Alf Eriksson (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att polisen bör göra en högre prioritering i sitt arbete för att stoppa könsstympning.

2001/02:N313 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder för att öka rättssäkerheten i Stockholmsregionen.

2001/02:N319 av Margareta Cederfelt m.fl. (m):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade polisresurser i Stockholm.

2001/02:A317 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en kraftanstärkning måste göras för att öka rekryteringen av personer med utländsk bakgrund och då särskilt kvinnor till utbildning och anställning inom polisväsendet.

2001/02:Bo323 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tryggheten mot brott och fördelning av polisresurser till Stockholms län.

*Åklagarväsendet**2001/02:Ju237 av Agne Hansson m.fl. (c):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten att korta ned handläggningstider.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om breddad samverkan bland rättsväsendets myndigheter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av en funktion i Justitiedepartementet för att följa upp resultat och för att ta fram och sammanställa beslutsunderlag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gemensamma ärendehanteringssystem för rättsväsendet.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att åklagarna skall överta vissa administrativa uppgifter från domstolarna.
33. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en kommitté för att utreda vilka konsekvenser den pågående centraliseringen av åklagarna fått.

2001/02:Ju313 av Lennart Kollmats (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om integrering av åklagarmyndigheten med utredningsavdelningarna inom polismyndigheten.

2001/02:Ju328 av Rolf Åbjörnsson m.fl. (kd):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om reformering av åtalsväsendet enligt vad i motionen anförs.

2001/02:Ju391 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att särskild lagstiftning om jäv när det gäller åklagare skall införas.

2001/02:Ju403 av Johan Pehrson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en enhetlig myndighetsstruktur inom åklagarväsendet under Riksåklagaren i förening med ett reformerat Ekoråd.

2001/02:Ju414 av Carin Lundberg och Lena Sandlin-Hedman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av resurser för ekobrottsbekämpning i hela landet.

2001/02:Ju450 av Johan Pehrson och Helena Bargholtz (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa den särskilda ekobrottsmyndigheten.

2001/02:K426 av Alf Svensson m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för införandet av en europeisk åklagarmyndighet för bekämpande av svinn i EU:s medel.

Domstolsväsendet

2001/02:Ju202 av Rolf Gunnarsson (m):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättningen till nämndemän.

2001/02:Ju237 av Agne Hansson m.fl. (c):

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bibehålla en decentraliserad tingsrättsorganisation.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändringar av domstolsorganisationen skall beslutas av riksdagen.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned Domstolsverket och decentralisera dess verksamhet.

2001/02:Ju246 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet med att renodla domstolarnas verksamhet och att skapa attraktiva arbetsmiljöer i domstolarna fortsätter. Huvudmotiven i förändringsarbetet skall vara allas rätt till rättssäkerhet och tillgänglighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att åtgärder måste vidtas för att öka antalet kvinnor på högre tjänster inom domstolsväsendet.

2001/02:Ju266 av Bo Lundgren m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett mer självständigt domstolsväsende.

2001/02:Ju287 av Caroline Hagström (kd):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättning av nämndemän.

2001/02:Ju289 av Ingemar Vänerlöv (kd):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Strömstads tingsrätt bör vara kvar som en självständig domstol.

2001/02:Ju293 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vänersborgs och Trollhättans tingsrätter bör vara kvar som självständiga domstolar.

2001/02:Ju304 av Nikos Papadopoulos m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nämndemän.

2001/02:Ju305 av Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att behålla Bollnäs tingsrätt och ytterligare minst två tingsrätter i Gävleborgs län.

2001/02:Ju315 av Gunilla Tjernberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppdra åt Domstolsverket att beakta vad i motionen anförs om Lycksele tingsrätt.

2001/02:Ju330 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen inleder en process med syfte att lägga samman de allmänna domstolarna med förvaltningsdomstolarna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att riksdagens delegation till regeringen att fastställa domstolsorganisationen återkallas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en oberoende utvärdering av förändringarna i tingsrättsordningen skall ske omgående och i avvaktan på denna utvärdering skall inga beslut om nedläggning fattas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nämndemännens situation.
5. Riksdagen begär att regeringen utreder Domstolsverkets ställning och funktion i förhållande till domstolarna med den danska modellen som förebild.

2001/02:Ju344 av Lena Ek och Birgitta Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grundarvodet för nämndemän bör höjas.

2001/02:Ju358 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riskerna med ett alltför långtgående samarbete mellan domstolar och övriga myndigheter.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en ny domstolsadministration i enlighet med vad i motionen anförs.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utnämningar av högre domare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förhör i justitieutskottet vid utnämningar av högre domare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett framtida domstolsväsende med underrätter organiserade i en nätverksmodell.
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om de grundläggande principerna för den framtida underrättsorganisationen i enlighet med vad i motionen anförs.
7. Riksdagen begär att regeringen utreder frågan om hur allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar skall samordnas i en domstolsorganisation.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i ett första skede lägga samman Högsta domstolen och Regeringsrätten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialdomstolar.
10. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att föra över specialdomstolarnas verksamhet till den allmänna domstolsorganisationen.

2001/02:Ju364 av Désirée Pethrus Engström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att vid domartillsättningar särskilja domarrollen och chefsrollen.

2001/02:Ju399 av Berit Adolfsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheterna att höja arvudet och ge tillräcklig kostnadsersättning vid tjänstgöring som nämndeman vid domstolsförhandlingar och andra förrättningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra nämndemännens arvode pensions- och semestergrundande.

2001/02:Ju408 av Johan Pehrson (fp) och Sofia Jonsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om tingsrätterna i Örebro län.

2001/02:Ju428 av Birgitta Ahlqvist och Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om beredningsförfarande vid tillsättning av högre domare.

2001/02:Ju443 av Rigmor Stenmark (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omfördelning mellan tingsrätterna i Uppsala län.

2001/02:Ju450 av Johan Pehrson och Helena Bargholtz (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om organisation och samordning inom domstolsväsendet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förutsättningslös och samlad utredning om domstolsväsendet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedläggning av mindre tingsrätter.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättning av de högsta domartjänsterna efter öppet ansökningsförfarande.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt system för nämndemän.

2001/02:L247 av Sven Brus och Yvonne Andersson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkor och ersättningar för uppdraget som nämndemän.

2001/02:Bo318 av Bo Lundgren m.fl. (m):

8. Riksdagen beslutar att avskaffa hyresnämnden.

Kriminalvården

2001/02:Ju279 av Jeppe Johnsson och Lars Björkman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om straffsanktioner vid rymningar och tidstillägg för dem som missköter sin IÖV-utslussning.

2001/02:Ju311 av Gunnel Wallin m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av hur kriminalvården nyttjar sina resurser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att samtliga vårdare inom kriminalvården kontinuerligt får vidareutbildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra kvinnornas situation i fängelserna.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättrad utslussningssituation där den intagne vid frigivningen får hjälp, både före och efter frigivningen, med att skapa en ordnad tillvaro med försörjning, boende och sysselsättning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över fler tänkbara utslussningsalternativ.

2001/02:Ju321 av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om platsbrist på häktet.

2001/02:Ju329 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka antalet häktesplatser och påskynda genomströmningen.

2001/02:Ju340 av Alice Åström m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en översyn skall göras vad beträffar de ekonomiska konsekvenser som uppstått vid införandet av alternativa påföljder.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att verksamheten till stöd för barn till dömda måste utvecklas.

2001/02:Ju348 av Majléne Westerlund Panke (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om byggande av häkte i Halland.

2001/02:Ju424 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalvårdens arbete bör utvärderas och goda exempel bör tas till vara i förändringsarbetet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra och förlänga utbildningen av de anställda inom kriminalvården.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten att öka rekryteringen av unga till kriminalvården.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalvården måste kunna erbjuda utvecklingsmöjligheter så att ambitionen att bli kvar inom yrket ökar.
13. Riksdagen begär att regeringen ser över lekmannaarvodet enligt vad i motionen anförs.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omedelbart åtgärda situationen på landets häkten.

2001/02:Ju442 av Rigmor Stenmark (c)

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förlägga det planerade fängelset för Mälardalen i Uppsala.

2001/02:Ju449 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

8. Riksdagen beslutar att frigivning med elektronisk övervakning endast skall kunna ske när två tredjedelar av strafftiden avtjänats.

2001/02:Ju450 av Johan Pehrson och Helena Bargholtz (fp):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnor i kriminalvården.

2001/02:So375 av Dan Kihlström och Ulla-Britt Hagström (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett utslussningsboende bör skapas för att förbättra förutsättningarna vid övergången från anstaltsboende till ett liv i frihet.

2001/02:A317 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av åtgärder inom kriminalvården i syfte att öka intagnas möjlighet till återanpassning till samhället.

*Brottsförebyggande rådet**2001/02:Ju240 av Siw Persson (-):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn och ändring av förande av brottsstatistik.

2001/02:Ju376 av Tasso Stafilidis (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd för avhoppade nynazister.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktat förebyggande arbete mot den nazistiska rörelsens nyrekrytering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd för anhöriga till nynazister.

2001/02:Ju389 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

2. Riksdagen begär att regeringen ser över hur medlen till brottsförebyggande arbete skall fördelas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta till vara den kunskap som finns i form av statistik om brottsstrukturer och göra den tillgänglig för polisen och andra brottsförebyggande aktörer för att stimulera till ett problemorienterat tänkande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att ta till vara och uppmärksamma de goda exemplen då det gäller att motverka uppbyggandet av rasistiska och nazistiska organisationer.

2001/02:Ju423 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en fri och obunden forskningsfinansiering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av ett tvärvetenskapligt akademiskt förhållningssätt till forskning om orsakerna till brottsutvecklingen.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på en förändrad organisation vid Brottsförebyggande rådet i syfte att främja en friare forskning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brottsförebyggande insatser skall utvärderas efter vilken effekt de haft.

2001/02:Ju450 av Johan Pehrson och Helena Bargholtz (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bygga bort brott.

Brottsoffermyndigheten

2001/02:Ju317 av Maud Ekendahl och Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av 45 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt vad avser utmätning av avgift till brottsofferfonden.

Rättsmedicinalverket

2001/02:Ju310 av Maud Ekendahl (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Rättsmedicinalverket ges ansvaret att kontraktera läkare för utfärdande av rättsintyg.

Rättshjälpkostnader

2001/02:Ju224 av Ulla-Britt Hagström (kd):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen om rättshjälp för att göra den mera tillgänglig för personer med arbetsskada.

2001/02:Ju314 av Lars Elinderson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rådgivning som konsultation enligt rättshjälpslagen.

2001/02:T252 av Barbro Feltzing (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rättshjälp vid whiplash-skador.

Motionerna i nummerföljd

I det följande redovisas de i betänkandet behandlade motionsyrkandena i nummerföljd.

2001/02:Ju202	av Rolf Gunnarsson (m) domstolsväsendet
2001/02:Ju203	av Rolf Gunnarsson (m) polisväsendet
2001/02:Ju204	av Rolf Gunnarsson (m) polisväsendet
2001/02:Ju208	av Maud Ekendahl (m) polisväsendet
2001/02:Ju218	av Harald Nordlund (fp) polisväsendet
2001/02:Ju220	av Rolf Gunnarsson (m) polisväsendet
2001/02:Ju224	av Ulla-Britt Hagström (kd) rättshjälpkostnader
2001/02:Ju227	av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) utgiftsramen
2001/02:Ju233	av Lars Björkman och Elizabeth Nyström (m) polisväsendet
2001/02:Ju237	av Agne Hansson m.fl. (c) yrk. 23 utgiftsramen yrk. 3 polisväsendet yrk. 1, 2, 4, 5, 32, 33 åklagarväsendet yrk. 34–36 domstolsväsendet
2001/02:Ju238	av Henrik Westman (m) yrk. 2 utgiftsramen

2001/02:Ju240	av Siw Persson (-) Brottsförebyggande rådet
2001/02:Ju242	av Björn Leivik (m) utgiftsramen
2001/02:Ju243	av Björn Leivik (m) polisväsendet
2001/02:Ju245	av Sten Tolgfors (m) yrk. 4, 5 utgiftsramen yrk. 1, 3 polisväsendet
2001/02:Ju246	av Alice Åström m.fl. (v) yrk. 1, 3 domstolsväsendet
2001/02:Ju254	av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m) polisväsendet
2001/02:Ju255	av Nils Fredrik Aurelius och Leif Carlson (m) polisväsendet
2001/02:Ju257	av Inger Strömbom m.fl. (kd, m, c, fp) utgiftsramen
2001/02:Ju259	av Sten Tolgfors (m) yrk. 1 utgiftsramen
2001/02:Ju261	av Marianne Andersson (c) polisväsendet
2001/02:Ju266	av Bo Lundgren m.fl. (m) yrk. 4, 6 utgiftsramen yrk. 5 polisväsendet yrk. 14 domstolsväsendet
2001/02:Ju270	av Per-Samuel Nisser (m) utgiftsramen
2001/02:Ju271	av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrk. 1, 2, 11 polisväsendet
2001/02:Ju273	av Maud Ekendahl (m) polisväsendet
2001/02:Ju279	av Jeppe Johnsson och Lars Björkman (m) kriminalvården

2001/02:Ju281	av Jeppe Johnsson och Lars Björkman (m) utgiftsramen
2001/02:Ju284	av Maria Larsson och Göran Hägglund (kd) polisväsendet
2001/02:Ju286	av Stefan Hagfeldt och Gunnar Axén (m) polisväsendet
2001/02:Ju287	av Caroline Hagström (kd) domstolsväsendet
2001/02:Ju289	av Ingemar Vänerlöv (kd) domstolsväsendet
2001/02:Ju293	av Ingemar Vänerlöv (kd) domstolsväsendet
2001/02:Ju297	av Kjell Eldensjö (kd) polisväsendet
2001/02:Ju300	av Göte Jonsson (m) polisväsendet
2001/02:Ju304	av Nikos Papadopoulos m.fl. (s) domstolsväsendet
2001/02:Ju305	av Ragnwi Marcelind (kd) domstolsväsendet
2001/02:Ju306	av Ragnwi Marcelind (kd) polisväsendet
2001/02:Ju310	av Maud Ekendahl (m) Rättsmedicinalverket
2001/02:Ju311	av Gunnel Wallin m.fl. (c) yrk. 1 utgiftsramen yrk. 2–4, 11, 12 kriminalvården
2001/02:Ju313	av Lennart Kollmats (fp) åklagarväsendet
2001/02:Ju314	av Lars Elinderson (m) rättshjälpkostnader
2001/02:Ju315	av Gunilla Tjernberg (kd) domstolsväsendet
2001/02:Ju317	av Maud Ekendahl och Jeppe Johnsson (m) Brottsoffermyndigheten

- 2001/02:Ju321 av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m)
yrk. 1, 2, 5
polisväsendet
yrk. 3
kriminalvården
- 2001/02:Ju322 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)
yrk. 1, 6
utgiftsramen
- 2001/02:Ju325 av Anne-Katrine Dunker och Cristina Husmark
Pehrsson (m),
yrk. 3
utgiftsramen
- 2001/02:Ju328 av Rolf Åbjörnsson m.fl. (kd)
åklagarväsendet
- 2001/02:Ju329 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
yrk. 2
utgiftsramen
yrk. 1, 3, 10, 13
polisväsendet
yrk. 11
kriminalvården
- 2001/02:Ju330 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
yrk. 1–5
domstolsväsendet
- 2001/02:Ju331 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
yrk. 1–4, 6, 8
utgiftsramen
- 2001/02:Ju338 av Carina Hägg (s)
polisväsendet
- 2001/02:Ju339 av Olle Lindström (m)
utgiftsramen
- 2001/02:Ju340 av Alice Åström m.fl. (v)
yrk. 4, 12
kriminalvården
- 2001/02:Ju343 av Anita Johansson m.fl. (s)
polisväsendet
- 2001/02:Ju344 av Lena Ek och Birgitta Carlsson (c)
domstolsväsendet
- 2001/02:Ju348 av Majléne Westerlund Panke (s)
kriminalvården
- 2001/02:Ju350 av Inger Strömbom m.fl. (kd)
polisväsendet

2001/02:Ju351	av Anna Lilliehöök (m) yrk. 1 polisväsendet
2001/02:Ju352	av Kent Olsson (m) polisväsendet
2001/02:Ju358	av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) domstolsväsendet
2001/02:Ju364	av Désirée Pethrus Engström (kd) domstolsväsendet
2001/02:Ju365	av Gunnel Wallin m.fl. (c) yrk. 1, 10 utgiftsramen yrk. 2, 4, 5, 7–9, 12, 14 polisväsendet
2001/02:Ju366	av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s) polisväsendet
2001/02:Ju368	av Alf Svensson m.fl. (kd) utgiftsramen
2001/02:Ju369	av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s) polisväsendet
2001/02:Ju371	av Sofia Jonsson och Johan Pehrson (c, fp) yrk. 2 utgiftsramen yrk. 1 polisväsendet
2001/02:Ju372	av Majléne Westerlund Panke (s) polisväsendet
2001/02:Ju376	av Tasso Stafilidis (v) Brottsförebyggande rådet
2001/02:Ju377	av Sylvia Lindgren och Lars U Granberg (s) polisväsendet
2001/02:Ju380	av Sonja Fransson m.fl. (s) polisväsendet
2001/02:Ju381	av Karl Gustav Abramsson och Rinaldo Karlsson (s) polisväsendet
2001/02:Ju382	av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) polisväsendet
2001/02:Ju389	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrk. 2–4 Brottsförebyggande rådet

2001/02:Ju391	av Alice Åström m.fl. (v) yrk. 1 åklagarväsendet
2001/02:Ju392	av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrk. 6 polisväsendet
2001/02:Ju394	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrk. 9, 10 utgiftsramen
2001/02:Ju399	av Berit Adolfsson (m) domstolsväsendet
2001/02:Ju403	av Johan Pehrson (fp) Ekobrottsmyndigheten
2001/02:Ju404	av Mikael Oscarsson (kd) utgiftsramen
2001/02:Ju405	av Mikael Oscarsson (kd) polisväsendet
2001/02:Ju408	av Johan Pehrson och Sofia Jonsson (fp, c) domstolsväsendet
2001/02:Ju410	av Ulla-Britt Hagström och Birgitta Carlsson (kd, c) polisväsendet
2001/02:Ju414	av Carin Lundberg och Lena Sandlin-Hedman (s) Ekobrottsmyndigheten
2001/02:Ju417	av Ingvar Eriksson och Leif Carlson (m) polisväsendet
2001/02:Ju423	av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) Brottsförebyggande rådet
2001/02:Ju424	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrk. 1 utgiftsramen yrk. 5–8, 13, 16 kriminalvården
2001/02:Ju426	av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) yrk. 1–3, 7, 8 polisväsendet
2001/02:Ju428	av Birgitta Ahlqvist och Carina Hägg (s) domstolsväsendet
2001/02:Ju429	av Kristina Zakrisson och Lennart Klockare (s) polisväsendet

2001/02:Ju430	av Lennart Klockare och Kristina Zakrisson (s) polisväsendet
2001/02:Ju442	av Rigmor Stenmark (c) kriminalvården
2001/02:Ju443	av Rigmor Stenmark (c) yrk. 1 polisväsendet yrk. 2 domstolsväsendet
2001/02:Ju444	av Gunnel Wallin m.fl. (c) utgiftsramen
2001/02:Ju445	av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) utgiftsramen
2001/02:Ju449	av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) yrk. 8 kriminalvården
2001/02:Ju450	av Johan Pehrson och Helena Bargholtz (fp) yrk. 3, 25, 37 utgiftsramen yrk. 12 Ekobrottsmyndigheten yrk. 13–15, 18, 19 domstolsväsendet yrk. 28 kriminalvården yrk. 2 Brottsförebyggande rådet
2001/02:K426	av Alf Svensson m.fl. (kd) yrk. 10 åklagarväsendet
2001/02:Fi294	av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrk. 12 utgiftsramen
2001/02:L247	av Sven Brus och Yvonne Andersson (kd) yrk. 1 domstolsväsendet
2001/02:U303	av Bo Lundgren m.fl. (m) yrk. 16 utgiftsramen
2001/02:So375	av Dan Kihlström och Ulla-Britt Hagström (kd) yrk. 4 kriminalvården

- 2001/02:So497 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)
yrk. 5, 6
polisväsendet
- 2001/02:So499 av Alf Eriksson (s)
yrk. 2
polisväsendet
- 2001/02:So613 av Sven Brus m.fl. (kd)
yrk. 14
utgiftsramen
- 2001/02:So622 av Margareta Viklund m.fl. (kd, m, v, c, fp, mp)
yrk. 3
utgiftsramen
- 2001/02:T252 av Barbro Feltzing (mp)
yrk. 3
rättshjälpkostnader
- 2001/02:T470 av Johnny Gylling m.fl. (kd)
yrk. 5
utgiftsramen
- 2001/02:N224 av Bo Lundgren m.fl. (m)
yrk. 10
utgiftsramen
- 2001/02:N267 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
yrk. 29
utgiftsramen
- 2001/02:N313 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m)
yrk. 6
polisväsendet
- 2001/02:N319 av Margareta Cederfelt m.fl. (m)
yrk. 10
polisväsendet
- 2001/02:N373 av Göran Hägglund m.fl. (kd)
yrk. 5
utgiftsramen
- 2001/02:A228 av Mikael Odenberg m.fl. (m)
yrk. 10
utgiftsramen
- 2001/02:A317 av Gudrun Schyman m.fl. (v)
yrk. 19
polisväsendet
yrk. 23
kriminalvården

2001/02:Bo318	av Bo Lundgren m.fl. (m) yrk. 8 domstolsväsendet
2001/02:Bo323	av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrk. 4 polisväsendet

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1. Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1999:613) om försöksverksamhet med videokonferens i rättegång

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling

3. Förslag till lag om ändring i lagen (2001:460) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)¹ i stället för paragrafens lydelse enligt lagen (2001:460) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

16 kap.
1 §²

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2000:576. Ändringen innebär bl.a. att punkt 7 upphävs.

BILAGA 3

Sammanställning av förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	Ändringar i regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(tp)
04:1 Polisorganisationen	(ram)	13 117 532	+802 000 ¹	+380 000	+219 500	+300 000
04:2 Säkerhetspolisen	(ram)	566 280	+20 000			
04:3 Åklagarorganisationen	(ram)	741 751	+20 000	+50 000		+10 000
04:4 Ekobrottsmyndigheten	(ram)	312 389				
04:5 Domstolsväsendet m.m.	(ram)	3 617 192	+81 000	+180 000		+100 000
04:6 Kriminalvården	(ram)	4 122 603	+312 000	+337 000	+100 000	
04:7 Brottsförebyggande rådet	(ram)	45 817				
04:8 Rättsmedicinalverket	(ram)	204 202				
04:9 Gentekniknämnden	(ram)	2 783				
04:10 Brottsoffermyndigheten	(ram)	20 719	+ 3 000 ²	+3 000	+500	+20 000
04:11 Ersättning för skador på grund av brott	(ram)	58 500				
04:12 Rättshjälpkostnader m.m.	(ram)	802 000				+56 000
04:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	(ram)	15 399				
04:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	(ram)	6 456				
04:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	(ram)	7 200		+50 000		
Summa		23 640 823	+1 238 000	+1 000 000	+320 000	+486 000

¹ Yrkandet har justerats i utskottet.

² Yrkandet har väckts i utskottet.

BILAGA 4

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna redovisar sina ställningstaganden i särskilda yttranden som fogats till betänkandet.

Verksamhetsområde Ramanslag (1 000-tal kronor)	Utskottets förslag
04:1 Polisorganisationen	13 117 532
04:2 Säkerhetspolisen	566 280
04:3 Åklagarorganisationen	741 751
04:4 Ekobrottsmyndigheten	312 389
04:5 Domstolsväsendet m.m.	3 617 192
04:6 Kriminalvården	4 122 603
04:7 Brottsförebyggande rådet	45 817
04:8 Rättsmedicinalverket	204 202
04:9 Gentekniknämnden	2 783
04:10 Brottsoffermyndigheten	20 719
04:11 Ersättning för skador på grund av brott	58 500
04:12 Rättshjälpskostnader m.m.	802 000
04:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	15 399
04:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	6 456
04:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	7 200
Summa	23 640 823

BILAGA 5

Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden (punkt 1 i utskottets förslag till riksdagsbeslut)

Motion	Motionärer	Yrkanden
2001/02:Ju227	av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)	
2001/02:Ju237	av Agne Hansson m.fl. (c)	23
2001/02:Ju238	av Henrik Westman (m)	2
2001/02:Ju242	av Björn Leivik (m)	
2001/02:Ju245	av Sten Tolgfors (m)	4, 5
2001/02:Ju257	av Inger Strömbom m.fl. (kd, m, c, fp)	1, 2
2001/02:Ju259	av Sten Tolgfors (m)	1
2001/02:Ju266	av Bo Lundgren m.fl. (m)	4, 6
2001/02:Ju270	av Per-Samuel Nisser (m)	
2001/02:Ju281	av Jeppe Johnsson och Lars Björkman (m)	
2001/02:Ju311	av Gunnel Wallin m.fl. (c)	1
2001/02:Ju322	av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)	1, 6
2001/02:Ju325	av Anne-Katrine Dunker och Cristina Husmark Pehrsson (m)	3
2001/02:Ju329	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	2
2001/02:Ju331	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	1-4, 6, 8
2001/02:Ju339	av Olle Lindström (m)	
2001/02:Ju365	av Gunnel Wallin m.fl. (c)	1, 10
2001/02:Ju368	av Alf Svensson m.fl. (kd)	
2001/02:Ju371	av Sofia Jonsson (c) och Johan Pehrson (fp)	2
2001/02:Ju394	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	9, 10

Motion	Motionärer	Yrkanden
2001/02:Ju404	av Mikael Oscarsson (kd)	
2001/02:Ju424	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	1
2001/02:Ju444	av Gunnel Wallin m.fl. (c)	
2001/02:Ju445	av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)	
2001/02:Ju450	av Johan Pehrson och Helena Bargholtz (fp)	3, 25, 37
2001/02:Fi294	av Lars Leijonborg m.fl. (fp)	12
2001/02:U303	av Bo Lundgren m.fl. (m)	16
2001/02:So613	av Sven Brus m.fl. (kd)	14
2001/02:So622	av Margareta Viklund m.fl. (kd, m, v, c, fp, mp)	3
2001/02:T470	av Johnny Gylling m.fl. (kd)	5
2001/02:N224	av Bo Lundgren m.fl. (m)	10
2001/02:N267	av Eva Flyborg m.fl. (fp)	29
2001/02:N373	av Göran Hägglund m.fl. (kd)	5
2001/02:A228	av Mikael Odenberg m.fl. (m)	10